

91. Tiistaina 16 päivänä kesäkuuta 1998

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

- 1) Hallituksen esitys vuoden 1999 veroasteikkolaiksi..... 3479

Hallituksen esitys 25/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp
Lakialoite 28/1998 vp

- 2) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta 3497

Hallituksen esitys 28/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp
Lakialoite 64, 67/1996 vp, 2, 12, 14, 17, 21, 87, 97, 103, 112, 132, 135/1997 vp, 3, 5, 21, 24, 29, 30, 39, 48, 54/1998 vp
Toivomusaloite 34—36, 40, 44, 48, 49, 53, 54, 57/1997 vp, 14, 16, 17, 23, 24, 27, 31/1998 vp

- 3) Hallituksen esitys peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta..... 3499

Hallituksen esitys 26/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

- 4) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain 114 §:n muuttamisesta 3503

Hallituksen esitys 27/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp
Lakialoite 37/1997 vp
Toivomusaloite 38/1996 vp, 44/1998 vp

- 5) Hallituksen esitys verotuksen oikaisulautakuntaa koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön 3508

Hallituksen esitys 15/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta 3511

Hallituksen esitys 29/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp
Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/1996 vp, 26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp
Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp, 58/1997 vp, 28/1998 vp

- 7) Hallituksen esitys verontilityslaiksi ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 3519

Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

8) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta 3519

Hallituksen esitys 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja ennakkoperintälain 27 §:n muuttamisesta 3528

Hallituksen esitys 53/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varalisuusverolain 34 §:n muuttamisesta 3539

Hallituksen esitys 71/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta 3540

Hallituksen esitys 12/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 10/1998 vp
Toivomusaloite 192, 199, 211/1998 vp

12) Hallituksen esitys kuljettajantutkimustoiminnan järjestämistä koskevaiksi lainsäädännöksi 3550

Hallituksen esitys 63/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 5/1998 vp

13) Hallituksen esitys laiksi metsänhoitoyhdistyksistä 3552

Hallituksen esitys 171/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

14) Hallituksen esitys lapsen elatusturvaa koskevaiksi lainsäädännöksi 3567

Hallituksen esitys 73/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 8/1998 vp

15) Hallituksen esitys lapsen elatusavun perintää koskevan lainsäädännön uudistamisesta 3567

Hallituksen esitys 128/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1998 vp
Lakialoite 15/1997 vp

16) Hallituksen esitys työttömyysetuuksien rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta „

Hallituksen esitys 64/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 11/1998 vp

17) Hallituksen esitys laiksi erään Jo-roisten kunnassa sijaitsevan kiinteistön myymisestä Järvikylä Gods Aktiebolag-nimiselle yhtiölle 3569

Hallituksen esitys 61/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

18) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 19 §:n muuttamisesta 3570

Hallituksen esitys 77/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 8/1998 vp

19) Hallituksen esitys laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 185/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

20) Hallituksen esitys Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestökanteluja koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 67/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Aura, Biaudet, Elo, Halonen, Huttu-Juntunen, Immonen, Jansson, Karhunen, Leppänen P., Lipponen, Metsämäki, Niinistö, Norrback, Pietikäinen S., Suhola, Viitamies ja Viljamaa.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Metsämäki, Biaudet, Viljamaa, Aura, Suhola ja Immonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä

virkaehtävien perusteella edustajat Aura ja Elo sekä

muun syyn perusteella edustajat Immonen ja Suhola.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1999 veroasteikko- laiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 25/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Lakialoite 28/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. S a s i : Arvoisa kunnioitettu puhemies! Lipposen hallituksen aikana verotusta on määrätietoisesti pyritty keventämään siten, että tuo kevennys on kohdistettu erityisesti tuloverotukseen. Vuonna 1996 kevennettiin verotusta kaiken kaikkiaan 1,2 miljardilla markalla siten, että merkittävin muutos oli kevamaksun alentaminen tai oikeastaan poistaminen, jonka vaikutus oli 2,2 miljardia markkaa verotusta keventävä.

Vuonna 97 kevennettiin verotusta siten, että vaikutus oli kaiken kaikkiaan 4,2 miljardia markkaa. Tuolloin kaikkein merkittävin veroke-

vennys kohdistui veroasteikkojen tarkistamiseen 4 prosenttiyksiköllä inflaatiotarkistuksena sekä 1 prosenttiyksikön alennus marginaaliveroprosentteihin; kokonaisvaikutus oli 3,4 miljardia markkaa.

Täytyy todeta, että mielestäni vuoden 97 tuloverokevennykset osoittivat myös, että tuloverotuksella on selvästi dynaamisia vaikutuksia. Nimittäin syksyllä 1996, kun meillä oli niin sanottu minilama, niin tuosta minilamasta päästiin eteenpäin siten, että kasvu olennaisesti voimistui, ja siihen vaikutti keskeisellä tavalla se, että kuluttajien luottamus tulevaisuuteen lisääntyi. Nimenomaan tuloverokevennyksistä päättäminen oli keskeinen tekijä, jolla kuluttajien luottamusta tulevaisuuteen ja kuluttamisen mahdollisuuksiin vahvistettiin. Tällä tavalla voi sanoa, että tuloverokevennys vaikutti positiivisesti valtion verokertymään kaiken kaikkiaan.

Vuoden 1998 verotuksen muutokset eivät olleet kovin suuria. Kuitenkin kaiken kaikkiaan verotusta kevennettiin tuolloinkin 1,6 miljardilla markalla, josta ehkä kaikkein keskeisin oli sairaskuutusmaksun alennus 0,4 pennillä, jonka vaikutus oli 1,5 miljardia markkaa kaiken kaikkiaan.

Ensi vuosi eli vuosi 99 on jälleen selvästi suurempi verokevennyksen vuosi sikäli, että verokevennykset ovat kaiken kaikkiaan 2,5 miljardia markkaa. Tällä kertaa verokevennys kohdistuu suhteellisen voimakkaasti tuloverotukseen siten, että 2 prosentin inflaatiotarkistus merkitsee 800 miljoonan markan verokevennystä ja 0,5 prosenttiyksikön asteikkotarkistus merkitsee 950 miljoonan markan tuloverokevennystä, minkä lisäksi tulonhankintavähennyksen nosto 2 100 markkaan merkitsee 200 miljoonan markan tuloverokevennystä, ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen korotus merkitsee verokevennystä kaiken kaikkiaan 1,2 miljardia markkaa, joten ensi vuonna voidaan sanoa, että tuloverotus selvästi kevenee.

Tämä näkyy myös Veronmaksajain Keskusliiton laskelmissa. Kun teollisuustyöntekijäperheen veroprosentti tänä vuonna on 31,5 prosenttia, on se ensi vuonna 30,7 prosenttia. Teollisuustyöntekijäperheellä tarkoitetaan nelihenkistä perhettä, jossa kumpikin puoliso on ansiotyössä ja ansaitsee teollisuuden keskipalkkaa.

Toimihenkilöperheen veroprosentti kevenee tämän vuoden 34,6 prosentista ensi vuoden 33,8 prosenttiin, ja akateemisen perheen veroprosentti kevenee tämän vuoden 40,7 prosentista 40 prosenttiin. Myös yksinäisten verotus kevenee, ja

yksinäisen teollisuustyöntekijän veroprosentti kevenee tämän vuoden 32,9:stä ensi vuoden 32,2 prosenttiin, ja akateemisen yksinäisen verotus kevenee tämän vuoden 42,9 prosentista 42,2 prosenttiin. Eli kevennykset ovat, jos otamme verkortin perusprosentin, suurin piirtein noin 0,7 prosenttiyksikön luokkaa, joissakin tapauksissa jonkin verran korkeampia.

Kaikista näistä verokevennyksistä huolimatta täytyy todeta, että täysin tyytyväisiä kokoomuksessa ei olla siihen, että kokonaisveroaste on kuitenkin Suomessa varsin korkea tällä hetkellä, mikä johtuu siitä, että hyvä taloudellinen kasvu on tuottanut voimakkaat verotulot, mutta toisaalta täytyy muistaa se, että valtiontalous on edelleenkin korkeasuhdanteen aikana alijäämäinen ja on erityisen tärkeää, että valtiontalous kyetään korkeasuhdanteen aikana tasapainottamaan. Jos sitä ei kyetä tekemään, meillä on varsin vähän pelivaraa siinä tilanteessa, kun mahdollisesti seuraava laskusuhdanne alkaa ja tarvitaan lisää resursseja sosiaaliturvan ylläpitämiseen, hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen.

Mitä tulee itse verolakeihin, täytyy todeta, että kovin suuria muutoksia tuloverotukseen ei tältä osin tehdä. Eräisiin rakenteellisiin muutoksiin voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota, ja yksi näistä koskee osakaslainaa.

Meillä mennään siviilioikeudelliselta kannalta katsottuna varsin erityiseen järjestelyyn, kun yhtiöstä otettua osakaslainaa aletaan tuloverottaa. Toisaalta kuitenkin täytyy todeta, että tähän on selvät veropoliittiset syyt. Nimittäin entistä enemmän on alkanut esiintyä sitä, että yhtiöstä ovat sen osakkaat ottaneet lainaa jopa osakeyhtiölain säännösten vastaisesti ja tuota lainaa ei ole ollut missään vaiheessa tarkoitus myöskään maksaa takaisin. Tietysti tällainen järjestely ei ole tarkoituksenmukainen ja siihen on täytynyt puuttua.

Tietysti voi kysyä, olisiko ollut tarkoituksenmukaista menetellä siten, että tällaiselle yhtiöstä otetulle lainalle maksettavaa korkoa, joka nyt on Suomen Pankin peruskorko plus 1 prosentti, olisi korotettu jonkin verran ja sillä tavalla pyritty hillitsemään yhtiöstä otettuja lainoja. Toisena vaihtoehtona olisi voitu lähteä siitä, että sellaiset lainat olisivat olleet sallittuja, jotka ovat osakeyhtiölain mukaisia, mutta jos osakeyhtiölain säännöksistä olisi poikettu, näihin lainoihin olisi kohdistettu tuloverotus.

Täytyy sanoa, että tiettyjä ongelmia tulee aiheutumaan tästä järjestelmästä sikäli, koska nyt kun lainaa tuloverotetaan, niin mikäli laina vii-

den vuoden kuluessa maksetaan yhtiölle takaisin, se on myös vähennyskelpoinen. Tämä avaa myös tiettyjä tuloksensääntelymahdollisuuksia osakkaan ja yhtiön verotuksessa, ja luulen, että tullaan myös kokemaan jonkin verran yllätyksiä, ja luulen, että tulevaisuudessa tätä säännöstä tulee pyrkiä hiomaan ja arvioimaan uudestaan, mutta ehkä se on helpompaa sen jälkeen, kun ensimmäiset kokemukset parin vuoden aikana säännöksen soveltamisesta on saatu.

Hallitus esittää myös ja eduskunta siltä osin hyväksyy hallituksen esityksen, että hankintahintoalettamaa alennetaan 30:stä 20:een prosenttiin. Hankintahintoalettamalla tarkoitetaan sitä, että kun ostan omaisuutta tänä päivänä ja myyn sen vaikka kahden vuoden kuluttua pois, niin voin myyntihinnasta vähentää joko todellisen hankintahinnan tai sen sijasta hankintahintoalettaman. Todellisen hankintahinnan vähentämiseen ei sisälly mitään ongelmia, jos omaisuus on hankittu vasta muutama vuosi sitten. Hankintahinta on tiedossa. Se on myös verottajan tiedossa, ja siihen ei välttämättä kohdistu mitään yllättävää, kuten esimerkiksi sitä, että inflaatio olisi olennaisesti alentanut hankintahintaa.

Sen sijaan suurempia ongelmia esiintyy tilanteissa, joissa omaisuus on hankittu varsin pitkän aikaa sitten. Tähän asti meillä on ollut voimassa säännös, että mikäli omaisuus on hankittu ennen vuotta 1989, niin näissä tilanteissa hankittuun omaisuuteen, kun se on myyty, on sovellettu 50 prosentin hankintahintoalettamaa. Siis aika on ollut tähän asti aina alle kymmenen vuotta.

Syy, minkä takia tällainen aikaraja aikoinaan asetettiin, johtuu kokonaisverouudistuksesta, joka astui voimaan vuonna 1989, joskin tämä muutos tehtiin aikoinaan pääomaverouudistuksen yhteydessä, mutta ne muutokset, jotka tapahtuivat myyntivoittoverotuksessa vuonna 1989, katsottiin sopivaksi ajankohdaksi tuon aikarajan määrittämiseen.

Kun ensi vuodenvaihteessa on kulunut kymmenen vuotta, täytyy todeta, että 1989 tai oikeammin vuosi 1988 alkaa olla varsin kaukana takanapäin. Verojaostossa arvioitiin, pitäisikö tätä säännöstä pyrkiä täsmentämään. Siitä syystä verojaosto esitti muutosta, ja se toisessa käsittelyssä salissa hyväksyttiin. Säännöstä muutettiin siten, että hankintahintoalettama on 50 prosenttia tilanteissa, joissa omaisuus on omistettu kauemmin kuin kymmenen vuotta.

Miksi tällaista säännöstä pidettiin tarkoituksenmukaisena? Ensinnäkin siitä syystä, että tosiaankin, jos omaisuus on omistettu yli kymme-

nen vuotta, selvityksen hankkiminen hankintahinnasta saattaa olla äärimmäisen vaikeata. Verottajalla ei ole välttämättä tietoja hankintahinnasta. Myös verovelvollisella saattaa olla ongelmia hankintahinnan osoittamisessa. Erityisiä ongelmia tulee tilanteissa, joissa omaisuuden kohdistuu erityisiä toimenpiteitä. Jos esimerkiksi kesämökkiin on kohdistettu perusparannustoimenpiteitä, kaikkien kuittien säilyttäminen vuosikymmeniä on äärimmäisen hankalaa ja vaikeata. Siitä syystä on perusteltua, että hankintahintaoletta on kohtuullinen eli puolet myyntihinnasta pitkään omistetun omaisuuden osalta.

Toinen seikka, jolla on merkitystä, on, että tänä päivänä yhtiöiden muodonmuutokset ovat varsin yleisiä. Nykyisin yhtiöt voivat jakautua ja fuusioitua ja jakautua, ja näitä esimerkkejä on meillä useista pörssi-yhtiöistäkin tällä hetkellä. Käytännössä esimerkiksi, jos nyt kun Metra jälleen uudelleen muotoutuu pörssissä, joku menee verotoimistosta kysymään, mikä on jonkin 10—15 vuotta sitten hankitun esimerkiksi Lohja Oy:n osakkeen perusteella hankintahinta saaduille Metran osakkeille tai jollekin Metra-yhtiön osakkeelle, niin luulen, että verotoimisto ei sitä kykene laskemaan. Todellisia ongelmia tulee olemaan, koska näiden yhtiöiden substanssiarvoja ja muita pitäisi verrata keskenään. Näissä tilanteissa aivan käytännöllisistä syistä tulee käytännössä olemaan ainoa mahdollisuus, että käytetään hankintahintaoletta.

Sen lisäksi on myös syytä todeta, että lähes kaikissa Oecd-maissa myyntivoittoverotukseen kohdistuu tiettyjä kohtuullistamissäännöksiä. Niiden ideologinen perusta on inflaatioissa. On todettava, että inflaatio ei ole kovin merkittävä tällä hetkellä ja todennäköisesti ei tule olennaisesti kiihtymäänkään tulevina vuosina. Joka tapauksessa meillä on jonkinlainen inflaatio, joka merkitsee sitä, että omaisuuden arvo vuosien kuluessa alenee.

Monissa maissa on harkittu, pitäisikö hankintahintaan soveltaa indeksointia eli elinkustannusindeksillä tarkistettaisiin hankintahinta, jota käytettäisiin myyntivoittoa laskettaessa. Tältä osin kuitenkin täytyy todeta, että järjestelmä on hyvin hankala ja tästä syystä juuri missään maassa tällaiseen järjestelmään ei ole menty. Suomesakin sitä on aikoinaan pohdittu muun muassa pääomaverotuksen yhteydessä, mutta todettiin sen hankaluus ja päädyttiin siihen, että on paljon yksinkertaisempaa, että on kohtuullinen hankintahintaoletta. Kun verotus on kuitenkin josain määrin summaarista menettelyä, niin vero-

tus voidaan toteuttaa mahdollisimman yksinkertaisella tavalla. Myös tämä seikka puoltaa sitä, että todellakin yli kymmenen vuotta omistettuun omaisuuteen nyt eduskunnassa on tehty muutos, että hankintahintaoletta on 50 prosenttia.

Mitä tulee verotuksen kehittämiseen jatkossa, täytyy todeta, että meillä tulee olemaan varsin suuria ongelmia. Tänä aamuna verojaosto on saanut selvitystä muun muassa autoverotuksesta ja siihen kohdistuvasta paineesta erityisesti EU:n komission esittämän huomautuksen valossa, joka koskee käytettyjä autoja. Joka tapauksessa on selvää, että alkoholiverotusta joudutaan keventämään, autoverotukseen kohdistuu keventämissäaineita, tupakkaveronkaan osalta tilanne ei ole ongelmaton. Arvonlisäveron korottamiseen ei juurikaan minkäänlaisia mahdollisuuksia nykyisissä olosuhteissa ole, jos sisämarkkinat pysyvät avoimina ja niiden toiminta euron johdosta edelleen tehostuu.

Kuitenkin täytyy todeta, että hyvin keskeistä tulee olemaan lähivuosina se, millä tavalla voidaan tuloverotusta keventää, koska siinä ovat meidän suurimmat ongelmamme, jos ajattelemme työllisyyttä. Tietysti taas valtion verotulojen kokonaiskertymän kannalta tuloverotuksella ja työllisyydellä on keskeinen vaikutus siihen, paljonko tuloveroja ja verotuottoja kaiken kaikkiaan kertyy.

Täytyy myös todeta, että jos tuloverotusta kevennetään, niin suuri osa kevennyksestä — arviot vaihtelevat kovasti, mutta arvioisin, että vähintään puolet kevennyksestä — tulee takaisin valtiolle erilaisten valmisteverojen ja arvonlisäverojen muodossa. Siitä syystä, kun valtiovarainministeriössä tehdään menetyslaskelmia, ne siinänsä eivät ole aivan aitoja.

Olen kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että sosialidemokraattien keskuudessa käydään keskustelua verotuksen keventämisestä. Puolueen sisällä tuntuu olevan kaksi siipeä. Toinen olisi rohkeammin, reippaammin valmis tuloverokevennyksiin, ja toinen on varsin varovaisella linjalla. Täytyy kuitenkin todeta, että mielestäni on tärkeätä, kun seuraava hallitus muodostetaan, että siinä yhteydessä kyetään tekemään jonkinlainen veroreformi sillä tavalla, että määrätietoisesti, johdonmukaisesti ja selvästi seuraavan neljän vuoden aikana tuloverotusta kyetään alentamaan ja että alennukset kyetään sovittamaan siten, että ne ovat myös suhdannepoliittisesti tarkoituksenmukaisia.

Tällä hetkellähän meillä on jossain määrin se ongelma, että meillä on korkeasuhdanne ja val-

tionalouden alijäämä, ja se jossain määrin rajoittaa niitä mahdollisuuksia, joita olisi käytettävissä tuloverotuksen keventämiseen. Mutta tärkeätä on, että kun laskukausi alkaa, siinä tilanteessa tuloverotusta ei enää kiristetä, kuten tehtiin Ahon hallituksen aikana, vaan pyritään tuota lamatilannetta helpottamaan siten, että tuloverotuksen keventämisohjelma voi myös jatkua.

Ed. Ala - Nissilä: Arvoisa rouva puemies! Aluksi esitän mietintöön liittyvään vastalauseeseen sisältyvät kaksi ponsiesitystä.

Ensimmäinen lähtee siitä, että eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää ja tuo eduskuntaan esityksen valtion tuloverosta tehtävästä vähennyksestä, jonka suuruus riippuisi asuinpaikan syrjäisyydestä ja sijainnista. Perustelen tätä myöhemmin.

Edelleen esitän, että eduskunta edellyttää, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Ala-Nissilä, toki ne voi esitellä tässä, mutta ne pitää vielä ehdottaa 2) asian kohdalla.

P u h u j a : Tulemme tekemään kolme ponsiesitystä.

Toinen liittyy siihen, että edellyttämme, että valtio kompensoisi kunnallisveron ansiotulovähennyksen täysimääräisesti kunnille.

Kolmas, joka on mielestäni varsin tärkeä ja jolle toivon laajempaa tukea, on se, että eduskunta toteaisi sen, että kotityön verovähennysoikeus on voimassa vain osassa maata, ja edellyttäisi, että meneillään olevaa kotityökokeilua jatketaan ja pidetään tavoitteena ulottaa kotityön verovähennysoikeus koko maahan 1.1.99 lukien.

Nämä kolme ponsiesitystä teen, kun on äänestysten aika.

Lyhyesti on paikallaan kommentoida ed. Sasin puheenvuoroa siitä, mitä Lipposen — Niinistön hallituksen aikana on veropolitiikassa aikaansaatu ja toisaalta myös sen suhteen, mitä veropolitiikassa pitäisi tulevan hallituksen aikaansaada.

Kuten toisessa käsittelyssä totesin, nykyinen hallitus jää historiaan varsin passiivisen veropolitiikan hallituksena. Ainuttakaan merkittävää verouudistusta ei ole saatu aikaan. Ainoastaan energiaverotusta uudistettiin ja sitäkin väärään suuntaan.

Jos vertaamme vaikka edelliseen vaalikauden, silloin aikaansaatiiin pääoma- ja yhteisöverouudistus, joka oli todella iso, hyvä verouudis-

tus, aikaansaatiiin kiinteistöverouudistus, aikaansaatiiin myös energiaverouudistus. Myös arvonalisäverouudistus toteutettiin useassa eri vaiheessa ja edelleen, vielä viidentenä, toteutettiin perhetukiuudistus, joten oli todella mittava verouudistusten sarja. Ed. Zyskowicz, silloin oli verojaostossakin töitä, mutta nyt olemme olleet osin pitkäaikaistyöttöminä.

Ansiotuloverotusta on kyllä kevennetty tällä vaalikaudella noin 13 miljardia markkaa, mikä on hyvä asia. Pääosin se on rahoitettu kiristämällä välillisiä veroja ja osin siten, että veroaste osin talouden kasvunkin seurauksena on noussut ennätystasolle. Milloinkaan se ei ole ollut niin korkealla kuin tällä vaalikaudella.

Mielestäni suurimmaksi puutteeksi tältä vaalikaudelta jää se, että matalapalkkaisten verokii- laa ei ole saatu kavennettua oleellisesti, mikä olisi välttämätöntä, kun ajattelemme työllisyyttä.

Toinen ongelma on se, että toteutetusta veropolitiikasta ja toisaalta sosiaaliturvaan ja peruspalveluihin kohdistuneista leikkauksista muodostunut kokonaisuus on ollut epäoikeudenmukainen ja eriarvoistava, kun tuloerot ovat muutoinkin olleet kasvussa. Tilanne on todella aika vakava siinä mielessä, että Suomessa on tuhansia ihmisiä, jotka joutuvat hakemaan toimeentulotukea maksaakseen veronsa. Vähimmäisetu- suuksien verottaminen ja verotuksen kohdistu- minen alhaiselle tulotasolle on siis ongelma.

Keskusta on esittänyt tässä suhteessa muutok- sia. Olemme esittäneet ansiotulovähennystä suu- remmaksi ja olemme katsoneet, että tässä tilan- teessa, kun pienten tulojen ja sosiaaliturvan yhe- teensovitusta ei ole tehty, olisi oikein ja kohtuul- lista, että vähennyksen saisi tehdä myös äitiys- päiväraha, sairauspäiväraha ja työmarkki- natuesta ja peruspäiväraha. Ansiosidonnai- nen työttömyysturva on osin eri asia, siihen emme sitä ole esittäneet. (Ed. Sasi: Miksi se on eri asia?) — Se on kuitenkin jossain määrin kor- keammalla tasolla kuin vähimmäisetuudet.

Mutta on selvä epäkohta, että alimpia sosiaa- liturvaetuksia tällä tavalla kohdellaan. Kun äiti menee äitiyspäivärahajaksolle, hänen verotuksensa kiristyy, ja sitä ei voi oikein perustella, tai kun ihminen sairastaa, niin häntä siitä tällä tavalla rangaistaan. Tämä vaatisi laajemman uu- distuksen, kun kannustinvähennys voidaan ko- konaan laittaa vain ansio- ja yrittäjätuloihin. Si- nällään olemme myös esittäneet, että ansiotulo- vähennys olisi suurempi. Mentäisiin noin 10 000 markkaan saakka, mitä SAK:kin tavoittelee. Se tulisi jyrkemmin pienempituloispainotteiseksi,

jolloin voisimme tulla kaikkein pienimpiin tuloihin. Samalla voisimme myös purkaa eräitä loukkuja, kannustaa työn jakamista ja ehkä hillitä myös harmaata taloutta.

Arvoisa puhemies! Toinen ongelma, mistä tänäänkin julkisuudessa puhutaan, on pienet yritykset. Voisin luetella useampia kohtia, missä pienten yritysten verotusasema on tällä vaalikaudella heikentynyt. Tänäänkin on esillä elinkeinoverolain muutos, jolla leikataan poistoprosentteja kaavamaisesti 25:een. Leikkaus koskee myös esimerkiksi kuljetusalan yrityksiä tai atk-toimistoja, joille tämä merkitsee selvää veron kiristystä, koska 25 prosenttia on aivan liian pieni poistoprosentti tämäntapaisille hyödykkeille. Jos on kyseessä henkilöyritys, jolloin verotus on progressiivista, niin ymmärrämme, että tämä on merkittävä rasitus.

Nyt näyttää siltä, että avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt ovat poistumassa kokonaan yritysten joukosta, koska niitten verotuskohtelu on epäoikeudenmukainen. Kun samaan aikaan on nostettu yrittäjyyskynnystä osakeyhtiöiden kohdalla, byrokratia on lisääntynyt ja osakepääoma on noussut, tilanne on huono. Pienyritysmalli tarvittaisiin yhtiöoikeudellisella puolella, ja myös tuloverotuksen puolella olisi pienten yritysten tilannetta ollut korjattava.

Vielä voi todeta sen, että energiaverotus sittenkin, vaikka sitä uudistettiin, meni ympäristövaikutuksiltaan väärään suuntaan, ja tämä on totta kai ongelma.

Veropolitiikassa työn verotuksen keventäminen on, totta kai, tärkeä tavoite. Verotusta tulee uudistaa juuri työllisyyden ehdoilla osana laajempaa uudistusohjelmaa. Sillä tavalla saamme liikkumavaraa juuri työn verotukseen.

Kuten ed. Sasi sanoi, niin käydään keskustelua siitä, mikä olisi tuloverotuksen keventämisen määrä tulevalle vaalikaudella. Sosialidemokraattisessa puolueessakin taitaa olla asiantuntijoissa kahta eri linjaa. On tämä varovainen linja, SAK:lainen linja. Sitten jotkut asiantuntijat ovat sitä mieltä, että pitäisi mennä reippain askelin eteenpäin ja lisätä leikkauksia valtion menoihin. (Ed. Vähänäkki: Esitelkää vain omia asioitanne!)

Tämä onkin keskustelun arvoinen asia, millä tavalla työn verotusta tulisi uudistaa. Mielestäni seuraavan hallituksen tärkeäksi tehtäväksi jää ansiotuloverouudistuksen tekeminen, aikaansaaminen, jolloin tulee nostaa ohjelma pöytään, jolla työn verotusta kevennetään määrätynlaisen ohjelman perusteella. Keskusta lähtee siitä, että alkuvaiheessa pitää nimenomaan painottaa ve-

ronkevennykset pieni- ja keskituloisiin, matala-palkkaisiin, jolloin työllisyysvaikutus on paras. Voimme leikata matalapalkkaisten verokiilaa.

Toinen näkökulma on tässä se, että pitäisi saada myös erillinen työllisyyskannustin siinä mielessä, että pitäisi voida leikata myös matalapalkkaisten osalta henkilösidonnoisia sosiaalikustannuksia palkkatason perusteella, kuten EU:n piirissä on esitetty. Totta kai myös arvonlisäverotuksen osalta on työvaltaisen palvelualan arvonlisäverokannan alentamiseksi tehtävä työtä ja kotityövähennys ulotettava koko maahan.

Arvoisa puhemies! Keskusta on esittänyt tässä ponnien koskien sitä, että Suomessa voitaisiin selvittää, olisiko meillä, kuten Norjassa, edistettävä syrjäistä asumista verotuksellisin keinoin. Nythän meillä on muuttoliike erittäin voimakas. Tulee erittäin kalliiksi, kun infrastruktuuria nyt jää käyttämättä maakunnissa ja sitä joudutaan rakentamaan nopeasti muualle uudestaan. Uudenlaiseen aluepolitiikkaan voi sisältyä tällainen kannustavuuselementti; tällainen kyllä kannattaisi selvittää. Se on tällainen uusi elementti, minä keskusta on nostanut tämän lain yhteydessä esille.

Arvoisa puhemies! Kun nyt Lipposen — Nii-nistön hallituksen viimeiset verolait ovat pöydällä, ehkä syksyllä jotain pientä vielä tulee, voidaan siis todeta, että tämä vaalikausi on mennyt osittain hukkaan. Verotusta ei ole pystytty uudistamaan työllisyyden ehdoin. Seuraava hallitus kohtaa isot haasteet siinä, että voimme osana laajempaa uudistusohjelmaa uudistaa määrätynlaisia työn verotusta työllisyyden hyväksi.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä totesi, että tällä kaudella ei ole kovin suuria linjaratkaisuja tehty, ja siihen voin yhtyä. Mielestäni verotus on tärkeää, ja on oikeastaan talouspolitiikan tärkein elementti ja veropolitiikalla voidaan hyvin tukea ja tulisi tukea niitä pyrkimyksiä, joilla pyritään päämäärään. Hallituksen päämäärä on käsitykseni mukaan ollut työllisyyden parantaminen, työllisyyden edistäminen eli työttömyyden puolittaminen. Herää kysymys, onko harjoitettu veropolitiikka tukenut tätä linjaa. Mielestäni se on osittain sen tehnyt, mutta se ei ole tehnyt sitä niin paljon kuin se olisi voinut tehdä.

Minun mielestäni pitää katsoa tulevaisuuteen ja silloin pitää lyödä lukkoon se, mitä linjaa noudatetaan. Maassa on kaksi ongelmaa: budjetin alijäämä ja suuri työttömyys. Samanaikaisesti meillä on melkoinen talouskasvu. Silloin pitäisi

päättää, miten talouskasvua käytetään. Yksi prosenttiyksikkö bkt:n kasvussa merkitsee lisäverotuloja noin 2,5 miljardia markkaa. Miten tätä bkt:n kasvua käytetään? Meidän mielestämme sitä tulisi käyttää budjetin tasapainottamiseen ja työllisyyden edistämiseen.

On oikein, ettei hallitus ole kokonaisveroastetta alentanut niin kauan kuin meillä on budjetissa alijäämää. Verorakenteen muutokset ovat mielestäni oikeat. On siirrytty yhä enemmän tuloverotuksesta välillisiin veroihin, ja se on oikea linja. Mutta kun todetaan, että tuloveroja on alennettu 16 miljardilla, niin voi tietenkin ja tulee kysyä, onko tätä 16:ta miljardia käytetty oikein. Onko työllisyyttä edistetty parhaalla mahdollisella tavalla, kun pientuloisten tuloverokevennys on ollut 10–15 markkaa kuukaudessa, joidenkin verotus on jopa kiristynyt ja taas yläluokassa kevennys on ollut 1 000–2 000 markkaa kuukaudessa? Vastaus on: ei ole parhaalla mahdollisella tavalla edistetty työllisyyttä. Linja on oikea, mutta sitä on väärin käytetty. (Eduskunnasta: Väärin sammutettu!) — Väärin sammutettu, niinkin voidaan sanoa.

Rouva puhemies! On oikeastaan vain kaksi yksityiskohtaa, joihin haluan puuttua ja joita tulisi jatkossa korjata. Toinen on niin sanottu kannustinvähenne eli ansiotulovähennys. Tämä ansiotulovähennys voisi olla tietenkin hyvä ja se olisi hyvä, jos se kannustaisi työhön. Jotta se kannustaisi työhön, ansiotulon tulisi olla verovapaa tiettyyn rajaan saakka. Ansiotulo on tänä päivänä verovapaa tiettyyn rajaan saakka esimerkiksi pääomatulon saajille. Jos on vaikkapa vuokratuloja, osinkotuloja tai muita pääomatuloja 100 000–200 000 markkaa, niin ei ansiotuloveroa tarvitse maksaa muutamasta kymmenestä tuhannesta markasta. Eli tälle ryhmälle ansiotulo on verovapaa muutama kymmenentuhanteen markkaan saakka. Sen sijaan sellaiselle henkilölle, joka saa sairauspäivärahaa tai äitiysrahaa, opintorahaa, työttömyysrahaa, ansiotulo ei ole käytännössä verovapaa. Voi kysyä, onko tämä oikein: 200 000 markan pääomatulot, ansiotulo verovapaa tiettyyn rajaan saakka; työttömyysraha pari — kolmekymmentätuhatta markkaa vuodessa ja tekee vähän työtä, ansiotulosta maksetaan heti veroa. Tämä ei kannusta työhön. Mielestäni tämä on epäkohta, joka hallituksen tulisi mahdollisimman pian poistaa.

Toinen epäkohta on matkakustannusvähenne. Siinä on omavastuu 3 000 markkaa vuodessa. Nyt voi olla niin, että työttömälle tai työntekijälle tarjotaan työtä kuukauden keikka vaika-

kapa ulkomailta. Siinä syntyy matkakustannuksia ehkä 2 000 markkaa, ehkä 3 000 markkaa. Palkka saattaa olla hyvä, mutta korkeitten matkakustannusten takia tämä keikka jää ottamatta. Matkakustannusvähenne tulisi muuttaa kuukausikohtaiseksi. Tämähän on käytännössä 250 markkaa kuukaudessa, enintään 3 000 markkaa vuodessa. Jos matkakustannusvähennyksen omavastuu olisi kuukausitasolla määrätty, tällainen keikkatyö tulisi paljon houkuttelevammaksi.

Ihan lopuksi, rouva puhemies, palaan siihen, mitä alussa totesin. Pitäisi olla selkeä linja, kuinka korkealla kokonaisveroaste pidetään, lähdetäänkö kokonaisveroastetta alentamaan jo silloin, vaikka on budjetissa alijäämä, kuinka paljon pidetään kiinni niistä päätöksistä, joita tämän talon ulkopuolella tehdään, eli hyvinvointivaltion säilyttämisestä. Hyvinvointivaltion säilyttäminen on tärkeää, mutta hyvinvointivaltiota ei voida ylläpitää ilman veroja. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jos kokonaisveroastetta pudotetaan enemmän kuin bruttokansantuotteen kasvu sallii, silloin se tapahtuu joko kasvavalla budjetin alijäämällä tai hyvinvointivaltiota purkamalla tai huonontamalla. Meidän mielestämme näin ei saisi tapahtua.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Laki-ehdotusten ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käsittelin valiokunnan hyväksymää ponsiesitystä, jossa korostetaan sosiaaliturvan ja verotuksen yhteensovittamista. Jo tuolloin oli keskustelussa se asia, kuinka tärkeää on toisaalta turvata kansalaisten perusturva ja toisaalta saada aikaan tilanne, jossa työkykyistä väestöä kannustetaan ensisijaisesti palkkatuloihin eikä sosiaaliturvan varassa elämiseen. Tämähän on ollut hallituksen päälinjaus, joka mielestäni on aivan hyväksyttävä. Tuolloin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä mielestäni oppositio esitti kuitenkin hallituksen linjauksia kohtaan voimakkaampaa kritiikkiä kuin nyt kolmannessa käsittelyssä.

Puutun nyt käsitteillä oleviin ponsiehdotuksiin, joista ensimmäisen mainitsinkin jo. Se on mietinnössä ja tulee hyväksytyksi. Tuloverolakiin oppositio ehdotti valiokuntakäsittelyssä kahta ponsiehdotusta, joista toinen käsitteli syrjäseutulisiä ja toinen kunnallisveron ansiotulovähennyksen kompensoimista täysimääräisesti kunnille. Ensimmäisestä ponsiehdotuksesta totesin sen, että en voi sitä mitenkään kannattaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että verotukea pitäisi myöntää henkilöille, jotka asuvat

syrjäseuduilla. Miten se määritellään, sitä ei ponnessa kuitenkaan kerrota.

Mutta esimerkiksi liikennepoliittisesti tällainen ehdotus ei ole missään tapauksessa tarkoituksenmukainen. En voisi hyväksyä sitä, että esimerkiksi Helsingistä 70 kilometrin päässä asuvaa ihmistä tuettaisiin vain siksi, että hän asuu kaukana pääkaupungista, eikä tätä tukea kytkettäisi mihinkään muuhun kuin siihen, että asuu syrjemällä. Liikenteellisestihän on tarkoituksenmukaista, että taajamaseuduilla väestö asuu mahdollisimman lähellä työpaikkaansa, jolloin yksityisauton käyttöä voidaan minimoida, saada aikaan kunnolliset joukkoliikennejärjestelmät.

Mitä tulee syrjäseudun ongelmiin, ymmärrän opposition huolen niistä, mutta keinoina pitää olla pikemminkin täsmätuet esimerkiksi tiettyjen elinkeinojen harjoittamiseen ja vähennykset, jotka ehkä liittyisivät juuri tämän tyyppisiin asioihin.

Toinen ponsi on jo sellainen, jota ymmärrän paremmin tai osittain olisin valmis tukemaankin, mutta valtiontaloudellisesti tässä tilanteessa, kun verolakien käsittely on näin pitkällä, on mahdollonta lähteä muuttamaan lakeja enää niin, että kunnallisveron ansiotulovähennys täysimääräisesti voitaisiin kunnille kompensoida. Nyt on lähdettävä mielestäni siitä tilanteesta, että jonkinlainen kompensatio on tarpeen. Esimerkiksi syksyllä on vielä mahdollista tehdä muutoksia yhteisöverokysymyksen osalta, ja siihen lakiesitykseen liittyvä ponsi on valtiovarainvaliokunnan hyväksymä. Yhteisöveron tuoton uudelleenjako esimerkiksi budjettiriihen yhteydessä niin, että seurakuntien kanssa asiasta neuvotellaan, tarjoaa minusta mahdollisuuden siihen, että heikompilevelöisille kunnille saadaan ylimääräistä rahoitusta. Tämä on erittäin tärkeää, koska kunnalliset palvelut ovat monilla paikkakunnilla uhanalaisia, kuten kaikki tiedämme.

Kolmannessa ponsiehdotuksessa, jonka ed. Ala-Nissilä on laatinut, viitataan kotityön verovähennysoikeuteen, jota vihreät ovat kannattaneet. Kuitenkin pidän tarkoituksenmukaisena, että verovähennyskoikeilu saatetaan loppuun ja sen tulokset selvitetään ja mietitään, mikä on se malli, joka voitaisiin koko maan laajuisesti toteuttaa. Kun kerran kokeilu on käynnistetty, se kannattaa saattaa loppuun ja tuon seurannan yhteydessä tehdä johtopäätökset. Olemassa olevien tietojen perusteella näyttäisi siltä, että verovähennysoikeusmalli on parempi, mutta odotetakoon nyt sen aikaa, että tarkemmat tulokset saadaan.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! On olemassa aivan suora kohtalonyhteys verotuksen kokonaistasolla ja hyvinvointivaltiolla. Tämä kohtalonyhteys pitää muistaa siinä verokeskustelussa, joka on jo alkanut ja joka varmasti vaalien lähetessä koko ajan voimistuu. Verokeskustelussa on tuotu moniltakin tahoilta esille hyvin voimakas vaatimus palkkatulon verotuksen yleisestä keventämisestä. Vaatimus on esitetty erityisen voimakkaasti salin oikealta laidalta kokoomuksen taholta eri yhteyksissä.

Näin siitäkin huolimatta, että tällä vaalikaudella, kun katsotaan kokonaissaldo, suurituloiset ovat taulukkojen tarkistuksessa saaneet markkamääräisesti suurimman hyödyn aivan selvästi. Prosenttihan on sillä tavoin suuri huijari, että vaikka tasaprosentein tämän vaalikauden alkupäässä edettiin, markkoissahan prosentit ovat ihan eri asia. Vaikkapa 2 prosentin veroale 200 000 markkaa vuodessa saavalle on jotakin ihan muuta kuin vaikkapa 50 000 markkaa saavalle, jos puhutaan markoista, mitä käteen jää. Kokonaissaldo tältä vaalikaudelta on tuloveroasteikkojen osalta selvästikin viimeisen tarkistuksen jälkeenkin, vaikka viimeisin verotarkistus on nyt solidaarisempi, selvästi suurituloisia suosiva. Siitä huolimatta paine on nyt kova yleiseen veroaleen.

Myös valtiovarainministeriön parisen viikkoa sitten julkistamassa viimeisimmässä talouspoliittisessa katsauksessa painotetaan hyvin voimakkaasti sitä, että palkkatulojen verotus Suomessa on korkea. Silloinhan siellä tietysti rivien välissä lukee koko ajan se, että sitä pitää alentaa. Minusta oli aika yllättävää, että keskustan ed. Ala-Nissilä niin voimakkaasti alleviivasi palkkatulojen verotuksen keventämistä puheenvuorossaan äsken. Siinä oli kyllä jonkinlainen tarkistus siitä, että alkuvaiheessa seuraavaa vaalikautta nuo tarkistukset pitää kohdentaa pienipalkkaisiin. Sen verran siinä oli tarkistusta, mutta aika yleinen veroale keskustankin taholta tuntuu valitettavasti esille tulevan.

Minusta tässä on vasemmistolla nyt suuri vastuu siitä, että kissa nostetaan pöydälle ja puhutaan siitä, mikä suora yhteys on sillä, minkä verran peritään yleensä veroja, ja sillä, minkälaisia sosiaalieluja ja palveluksia tavalliset kansalaiset voivat saada. Tämä kohtalonyhteys on aivan selvä, ja se on minusta tärkein keskustelunaihe, kun seuraavia vaaleja kohti mennään. Muutoin tulee suurena yllätyksenä se, että vaalien jälkeen puhutaankin sitten siitä suuresta veroalesta ja sen mukaisista leikkauksista. Niistä leikkauksis-

takin on olemassa kaavailuja. Valtiovarainministeriönkin taholta on tuotu esille moniakkin ajatuksia jo varsin avoimesti. Nyt valmistellaan maaperää. On puhuttu vaikkapa päivähoidon subjektiivisen oikeuden poistamisesta. Se on aikamoinen hyökkäys näitä suuria saavutuksia kohtaan, joita on vuosien mittaan saatu, yhtenä esimerkkinä vain.

Minusta tarvittaisiin täsmällisempääkin keskustelua siitä, mitä verotuksen kanssa tehdään. On varmasti tuloveropuolellakin tiettyjä täsmennyksen ja tarkisteluja paikkoja, mutta tähän keskusteluun pitää minusta nostaa selvästi myös yritys- ja pääomaverot. Meidän yrityksemme ovat saaneet erittäin suuria voittoja, mutta meillä esimerkiksi yhtiöverotaso on erittäin matala. Se on selvästi matalimpia, mitä olemassa on, samoin pääomaverot. Minusta on kummallista arkuutta, että näistä asioista ei haluta puhua vaan muun muassa VVM:n katsauksessa tuodaan yksiselitteisesti vain myönteisenä asiana esille se, että meillä on niin matala pääomaverot ja yhteisövero. Eihän sitä voi näin jakaa, että on huonoa, että on korkea palkkatulovero, mutta hyvä, kun on matala pääomaverot ja yhtiöverot. Sehän on matala. Esimerkiksi Yhdysvalloissa korkein yhtiöveroprosentti on 40, Saksassa peräti 56, kun se meillä on 28. Pääomaverot meillä on 28, ja se on matalimpia koko Euroopassa. Minusta pitää ruveta puhumaan myös siitä, että ruvetaan ottamaan sieltäkin, missä otettavaa on.

Tietysti sanotaan, että tällä tavoin ajetaan suomalaiset osakkeenomistajat tai yritykset muualle tai että pääomaveron saajat sitten eivät olekaan kiinnostuneita enää toimimaan siten, että kokonaistalous siitä hyötyy, mutta enpä hän usko, että muutaman prosentin muutokset tässä kuitenkaan tällaisia dramaattisia seurauksia saavat aikaan.

Minä peräänkuulutan kahta isoa asiaa. On olemassa ne, jotka selvästi ja kiertelemättä tuovat esille sen, mikä suora kohtalonyhteys on verotuksen kokonaistasolla ja hyvinvointivaltiolla. Toiseksi haluan nostaa keskusteluun myös sen toisen puolen, miksi meillä ei ruveta puhumaan selvemmin todella suurista voitoista ja pääomatulot ja saaneiden verotuksen kiristämisestä edes muutamalla prosentilla. Miksi tässä on tällainen arkuus nyt tullut, sillä ne verot on kerättävä? Kysymys on tietysti myös siitä, keneltä ne kerätään.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset koskevat vuoden 1999 verotusta. Ne perustuvat vuosien 1998 ja 1999 tulopoliittiseen

sopimukseen, pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmaan sekä kyseessä olevan ohjelman perusteella suoritettuun selvitystyöhön verotuksen, tulonsiirtojen ja eräiden palvelumaksujen yhteisvaikutuksesta.

Hallitusohjelman mukaan verotusta kevennetään hallituskauden aikana 13 miljardilla markalla ja se toteutetaan veroasteikkojen kautta. Vuonna 1999 veroasteikkolain hyväksymisen myötä tuloverotus hieman kevenee. Se johtuu kahdesta seikasta: Tuloveroasteikkoja tarkistetaan puoli prosenttia, ja lisäksi ansiotulovähennys kasvaa olennaisesti.

Mutta edelleen tuloverotus on Euroopan kärkipäässä ja sitä se on kaikissa tuloluokissa. Meillä kokonaisveroaste oli vuonna 1997 ja on edelleen tänä vuonna 47,3 prosenttia. Tänä vuonna se pysyy samana kuin oli viime vuonna, mutta ensi vuonna ehkä laskee hieman.

Kuitenkin valtiontalous on siinä kunnossa, että vieläkin korkeasuhdanteen vallitessa otetaan uutta velkaa, joten kovin suuriin verotuksen kevenemisiin ei voida mennä. Tämän sanon tietäen, että tuloverotuksen keventämisellä on dynaamisia vaikutuksia kansantalouteen ja myös työttömyyteen. Rohkeimmat liikkeet verotuksessa voisivat antaa tietysti suuremmat dynaamiset tulokset, mutta tässä on otettu varovaisen etenemisen linja.

Tietysti olisi toivonut, että tuo asteikkokevenys olisi ollut suurempi, mutta kuitenkin tälläkin kevenyksellä on selvä taloudellinen vaikutus jokaiselle veronmaksajalle ja siten suunta on oikea. On muistettava, että tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä myös verotuksesta sovittiin ja veroratkaisun takuumiehinä ovat myös työntekijä- ja työnantajajärjestöt. Kun ylintä marginaaliveroprosenttia ei tässä nyt kuitenkaan alenneta, se on ongelmallinen viesti siitä, ettei jännitetä aiheuttavaa suurta eroa korkeimman ansiotuloveroprosentin ja pääomatuloveroprosentin välillä supisteta. Kun edellisen hallituksen aikana tuloverotus tietyistä tunnetuista syistä olennaisesti kiristyi, niin Lipposen hallituksen aikana tuloverotus on kuitenkin kaiken aikaa pikkuhiljaa kevenyt.

Mitä tulee tuloverotuksen kehittämiseen jatkossa, tietysti kaikkein keskeisintä ja ensisijaisinta on se, että tuloverotus ja tulonsiirrot ja myös maksut tulee pyrkiä yhteensovittamaan sillä tavalla, että erilaisista loukuista päästään eroon. Lipposen hallituksen aikana on kyetty tekemään merkittäviä ratkaisuja, mutta voi sanoa, että riittävän pitkälle ei ole päästy ja vieläkin täytyy tässä

suhteessa tehdä suuria ponnistuksia, jotta työnteke selvästi kaikissa eri tilanteissa kannattaa. Seuraavan hallituksen ohjelmaa kirjoitettaessa asiaan, niin luulen, vielä palataan.

Kannustinvähennys on syntynyt myös neuvotteluissa työmarkkinajärjestöjen kanssa, ja on hyvin tiedossa, että työmarkkinajärjestöjen mielestä kannustinvähennys on erityisen tärkeä ja että sen kasvattamista on pidetty suotavana. Totuus on se, että meillä on edelleen kannustinloukuja ja monissa tilanteissa työnteke ei kannata. Siitä syystä on haluttu tietoisesti löytää ratkaisu, jossa korostetaan toivottavana vaihtoehtona työn tekemistä mieluummin kuin turvan saamista muun kuin palkkatulon kautta. Tästä syystä mielestäni järjestelmä on hyvä, ja uskon, että se toimii varsin hyvin ja tarkoituksenmukaisesti, ja mikä myös olennaista, kohdistuu pienituloisiin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aivan oikein on se havainto, että pitää myös katsoa, mitä seuraa jatkossa, kun verotulot pienenevät. Mitä tapahtuu tässä yhteiskunnassa ja mitä me haluamme tapahtuvan? Mikä on yhteiskunnan tahtotila sen suhteen, miten yhteiskunnassa tulee toimia yhteiskunnan omana aktiivisena toimintana, mitä tapahtuu sosiaaliturvalle, terveydenhoidolle, turvallisuudentunteelle, joka ihmisillä itse kullakin on, joka sitten heijastuu kokonaisyhteiskunnan turvaan? Pystymekö ylläpitämään tämän hyvinvointiyhteiskunnan, josta muun muassa ed. Sasi alkupuheenvuorosaan puhui? Eli hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseksi on nimenomaan saatava työttömyys laskuun. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Nimenomaan, ed. Aittoniemi, verotus on yksi ase, yksi väline tässä asiassa!

Mutta se kyllä edellyttäisi käsittääkseni nimenomaan pieni- ja keskituloisten verotuksen alentamista. Nyt tämä esityshän ei alenna kaikkein pienimpien palkkatulojen verotusta. Se ei kohdistu niihin. Se alentaa markkamääräisesti tietysti eniten suuria ansiotuloja ja vähemmän niitä pienempiä tuloja, joihin se ulottuu, mutta tämä esitys siis ei ulotu kaikkein pienimpiin palkkatuloihin. Tämä on tärkeä asia, ja on hyvä huomata myös se, että kaikkein pienimpiä palkkatuloja verotetaan valtion ja kunnan verotuksessa.

Kaiken kaikkiaan tilanne on kuitenkin sellainen, että kun pienituloisen ihminen saa tai hänelle jää enemmän rahaa käteen, hän vie sen kauppaan, hän ostaa sillä palveluja, ja näin työllisyyskysymys tässä asiassa on sitten kuitenkin muuttumassa eli työllisyys paranee, kun on palvelu-

elinkeinoilla mahdollisuus palkata ihmisiä työhön, esimerkiksi näin. On aivan selvää, että Suomen työttömyyttä ei muuten kuin palveluelinkeinoja kehittämällä pystytä ratkaisemaan. Suuret tuotantolaitokset, paperiteollisuus tai muu vastaava, eivät työttömyysongelmaa omalla toiminnallaan pysty ratkaisemaan. Eli kaiken kaikkiaan meidän tulisi saada sen tyyppinen uusi veroaste, joka nimenomaan helpottaa pieni- ja keskituloisten verotusta. Tämänpäiväinen hallituksen esitys ei tätä kylliksi tee. Se pitää aina tässä pitää mielessä.

Lopuksi, tilanne on toki sellainen, että Suomen kansallisen edun mukaista on, että tässä maassa on toimiva sosiaaliturva ja terveydenhoito. Se on varmasti kilpailutekijä myös Suomelle, kun ajattelemme ulkomaisen teollisuuden taikka yritystoiminnan sijoittumista tänne. Se on asia, joka kiinnostaa ihmisiä, myös se kansallinen turvallisuus, joka Suomessa edelleen kaikista puheista huolimatta on verrattuna varsin moneen muuhun maahan. Tässä ongelmia ei ratkaista todellakaan niin, että vastaavasti kun helpotetaan suurituloisten verotusta, lisätään samanlaisesti esimerkiksi terveydenhoidon maksuja ja kustannuksia, jotka kohdistuvat aina uudelleen ja kertaautuen samaan väestöjoukkoon, ennen muuta vanhusväestöön, pitkäaikaissairaisiin ja monisairaisiin ihmisiin. Tämän tyyppinen ratkaisumalli ei ole sosiaalisesti oikeudenmukainen.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin lähdän liikkeelle kokonaisveroasteesta. Kaikki olemme varmaan yksimielisiä siitä, että kokonaisveroaste on liian korkea. Kun oppositio propagoi sillä, että se on nyt korkeampi kuin viime vaalikaudella, niin olisi ihan kiva sanoa ne luvut. Siinä on muutamasta prosentin kymmenyksestä kysymys. Käytännössä kokonaisveroaste on yhtä korkea nyt kuin viime vaalikaudellakin, joten tällä argumentilla ei kannata kovin paljon rumpua lyödä.

Miten tämä vaalikausi poikkeaa kokonaisveroasteen osalta viime vaalikaudesta? Oleellisin sillä tavalla, että tällä vaalikaudella on siitä huolimatta, että kokonaisveroaste on korkea, siis entisellä tasollaan, kuitenkin valtion velanhoito ja velanottotarve on saatu kymmenesosaan siitä, mitä viime vaalikaudella tarvittiin ja velkaa otettiin. Eli valtion velanotto on hallinnassa, ja nämä vertailut koskevat siis absoluuttisia markkoja. Suhteessa bruttokansantuotteeseen tilanne on suhteellisesti ottaen huomattavasti vielä tätäkin parempi.

Oppositio on tunnustanut, että palkkatulojen verotusta on kevennetty, niin kuin olemme kuulleet, toistakymmentä miljardia. Eikö tätä juuri ole tavoitellut oppositiokin puhuessaan työreformista ja verokiiloista ja vaikka mistä? Eli verokiilaa on tällä tavalla kavennettu, ja sen tuotteena on ollut ennen kaikkea työllisyyden lisääminen. Tässä mielessä ihmettelen opposition ankaraa arvostelua.

Minulla on myös kädessäni graafi, jossa on vertailtu kokonaisveroastetta ja tuloveroastetta. Niille, jotka paikalla ovat, käyrien suunnat näkyvät, eli tuloveroastetta on tällä vaalikaudella pystytty selvästi laskemaan siitä huolimatta, että kokonaisveroaste on korkealla. Tähän tietysti vaikuttaa se, että eri veromuotojen välillä on tehty sellaisia järjestelyjä ja muutoksia, jotka ovat sitten kuitenkin pitäneet kokonaisveroasteen korkealla, mutta tällä järjestelyllä on voitu palkkaverotusta keventää, ja siitä kai kaikki kansanedustajat ovat olleet yksimielisiä, että palkkaverotusta nimenomaan tulee voida keventää.

Esimerkinomaisesti haluan tässä yhteydessä myös todeta eräitä veroprosentteja, missä määrin erilaiset verovelvolliset maksavat veroja. Verojen ja maksujen kokonaismäärästä minulla on verohallinnon vähän vanha luku, 97 päivitetty tilanne koskien vuoden 95 verotusta, mutta koska näissä asioissa ei kovin suuria ja nopeita muutoksia varmaankaan ole tapahtunut, niin rohkeuden nämä luvut täältä kertoa. Siis osuutena maksetuista veroista ja maksuista luonnolliset henkilöt maksavat noin 88 prosenttia kaikista näistä velvoitteista. Osakeyhtiöiden osuus on luokkaa 12 prosenttia. Ja miten luonnollisten henkilöiden sisäinen jako tapahtuu? Palkansaajat 57,5 prosenttia, eläkeläiset 14,5. Esimerkinomaisesti todettakoon, että maatilatalouden harjoittajat maksavat luonnollisten henkilöiden verovelvoitteista 2,9 prosenttia ja liikkeen- ja ammatinharjoittajat 4,2 prosenttia. Eli painopisteen suunta on ihan selvä. Palkansaajat ja eläkeläiset maksavat ylivoimaisesti suurimman ja raskaimman osan luonnollisten henkilöiden verovelvoitteista.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi muutama kommentti vielä pääomaveroista. On syytä palauttaa mieliin, että pääomaverotusta kiristettiin tämän vaalikauden alussa, eli hallitusohjelman mukaisesti pääomien verotus nousi 25:stä 28 prosenttiin. On totta, että prosenttilukuun tuijottaessa se on EU-maiden matalimpia. Mutta nämä taulukot ja tilastot ovat vähän kuin sähkötolpat tuolla ulkona. Niihin on helppo nojata, mutta se katuvalaisin valaisee suhteellisen pientä

aluetta. Esimerkiksi Saksan luvut ovat Euroopan korkeimpia mutta olemme asiantuntijoita verojaostossa kuullessamme saaneet kuulla, että vaikka Saksassa on erittäin korkeat pääomaveroprosentit, käytännössä johtuen erittäin laajoista vähennysoikeusjärjestelmistä saksalaiset yritykset eivät maksa pääomaveroa juuri lainkaan. Tässä mielessä on syytä selvittää lukujen taustaa, kun luvuilla operoi ja lukuja mainitsee. Myös viimeaikainen kehitys Euroopassa on ainakin eräiden maiden kohdalla ollut sen suuntainen, että siellä joko mietitään muutosta tai ollaan jo laskemassa pääomaverokantaa. Tässä mielessä Suomen suhteellinen asema on muuttunut ja muuttamassa.

Suomessa pääomat tuottavat hyvin ja niihin kohdistuu varsin lempeä verokanta, olkoonkin että veroja nyt on markkoina alkanut kertyä ihan toisella tavalla kuin silloin, kun oltiin korkeassa pääomaverokannassa Suomessa. Nyt on tullut kuitenkin rahaa kassaan miljarditolkulla enemmän kuin rohkeimmatkaan osasivat arvioida. Olen kuitenkin lopuksi sitä mieltä, että pääomaverotusta on Suomessa varaa korottaa muutamalla prosenttiyksiköllä, luokkaa 1–3 prosenttia. Tämä on luonteeltaan sen kaltainen asia, että pidän itsestäänselvänä, että asiaa pohditaan, kun seuraavan hallituksen ohjelmaa ollaan laatimassa.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä käytti puheenvuoron, jossa hän sanoi, että Lipposen hallituksen aikana ei ole tehty merkittäviä veropoliittisia uudistuksia. Täytyy todeta, että oikeastaan meidän verorakenteemme on saatettu viime vuosina sellaiseen kuntoon, että ei ole tarvetta, eikä ed. Ala-Nissiläkään ole esittänyt, mikä uusi verojärjestelmä tai jonkin järjestelmän purku pitäisi toteuttaa. Sen jälkeen, kun meillä siirryttiin arvonlisäveroon ja kiinteistövero toteutettiin, voidaan sanoa, että Suomella on kansainvälisesti katsottuna mallikas ja johdonmukainen verojärjestelmä.

Siitä tietysti voidaan keskustella, onko tuloverotus oikealla tasolla. Keskusta puheissaan vaatii sen keventämistä, mutta kuten muistamme viime hallituksen ajoilta, teoissaan se tosiasiaa on aina korottamassa tuloverotusta ja erityisesti palkansaajien tuloverotusta.

Kun ed. Ala-Nissilä puhui siitä, että ansiotulovähennys tulisi kohdistaa kaikkiin muihin tuloihin paitsi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, täytyy sanoa, että tässä näkyy kyllä työreformin ideologiaa. En sitä oikein ymmärrä, sillä

jos lähdetään siitä, että muun muassa sairauspäivärahaan ja työttömyyden peruspäivärahaan kohdistettaisiin ansiotulovähennys, kyllä jonkinlaisen peruslogiikan mukaan tuo vähennys pitäisi kohdistaa ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan.

Haluan korostaa, että ansiotulovähennyksen tarkoituksena on tehdä työnteko kannattavamaksi, osoittaa myös verotuksella, että työstä jää enemmän käteen, ja siitä syystä sen kohdentuminen nykyisellään on tarkoituksenmukainen. Jos summia nostetaan, tietysti siitä saattaa sitten syntyä jonkin verran ongelmia. Tietysti pitäisi miettiä silloin sitä, pitäisikö kunnallisverotusta tasaverona alapäässä jollakin tavalla muuttaa, koska totuus on tietysti se, että suurimmat ongelmat meillä on tällä hetkellä pienten tulojen verottamisessa ja suhteellisen suurissa tulonsiirroissa pienituloisille. Näitä ei ole kunnolla yhteensovitettu, ja se yhteensovittaminen on seuraavan hallituksen keskeisiä tehtäviä.

Mitä tulee maksuihin, ilmaisupalvelut ovat huonoja, koska niitä aina väärinkäytetään. Maksujen pitää olla siinä määrin kohtuullisia, että jokainen harkitsee, onko palvelun ostaminen taroituksenmukaista.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Yritän olla provosoitumatta ed. Sasin puheenvuorosta. (Ed. Sasi: Saa provosoitua!)

Ed. Saarinen, mikä on sopiva kokonaisveroste?

Tuloveroja on alennettu ja siirretty painopistettä energia- ja välillisiin veroihin. Se on ihan kaunis ajatus, mutta se, jolla on pienet tulot, joutuu kuitenkin maksamaan asumisestaan, lämmityksestä ja muusta, johon välilliset verot kohdistuvat kiinteistöveroina, polttoaineveroina ja muina tällaisina.

Miksi Suomessa on niin korkeat verot? Siksi, että edeltäjämme, päättäjät, ovat päättäneet muodostaa hyvinvointivaltion, jossa sosiaali-etuudet ja julkiset palvelut rahoitetaan veroaroilla. Haluammeko luopua pohjoismaisesta hyvinvointimallista? Ei kai, ed. Sasi? Viime vuosina hyväosaiset ovat vaatineet kannustamista veronalennuksilla, kun samat tahot ja ihmiset ovat vaatimassa sosiaalietuuksille joutuneille keppikannustusta. (Ed. Pekkarinen: Hallituspuolueen kansanedustaja! — Ed. Aittoniemi: Missä te olette ollut?) Tähän puuttui myös dosentti Vähätalo puheissaan.

Haluan kysyä veronalennusten vaatijoilta: Ettekö halua enää olla tukemassa hyvinvointival-

tiota, siis sitä, että mummojen ja ukkien hoitoon vanhustenhuollossa riittäisi rahaa? Kyse on juuri samasta rahasta, kuntien ja valtion verotuloista. Jos joku ei halua, että mummojen hoitoon laetaan rahaa, tähän niin sanottuun ilmaiseen hoitoon — jos se ei kiinnosta — niin rakennetaan niillä samoilla verotuloilla myös moottoritieitä.

Tämä kohtalonyhteys tulee esiin myös EU:lle tehdystä kansallisesta työllisyyden toimintaohjelmasta. Siellä sanotaan, että pyritään yhä edelleen tuloveronalennuksiin menokehysten puitteissa. Eli siis yhä edelleen jatkossakin aiomme antaa hyvätuloisille veronalennuksia nimenomaan sillä tavalla, että menokehyksiä leikataan, koska muutenhan tämä yhtälö ei ole mahdollinen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai sairausvakuutusmaksun käsittelyn yhteydessä mielenkiintoisen taulukon tuloveroista ja niiden muutoksista. Taulukkoon sisältyy myös veroluonteiset maksut. Tämä oli hyvin mielenkiintoinen taulukko. Ensinnäkin alle 39 000 markkaa vuodessa ansaitseva palkansaaaja, yleensä pätikätyöläinen, ei saa minkään näköistä veronalennusta tässä verohelpotuksessa. Miten se voi olla mahdollista, ed. Sasi, kun on koko ajan puhuttu, että veronalennukset pitäisi antaa pieni- ja keskituloisille? (Ed. Sasi: Ansiotulovähennys!) Miksi kaikkien pienituloisimmat palkansaaajat, pätikätyöläiset, eivät saa veroalennusta? (Ed. Sasi: Jos ei maksa veroja, ei voi saadaakaan!) Tämän taulukon mukaan he eivät saa sitä. Alle 15 000 vuodessa ansaitseva ei saa ollenkaan minkään näköistä ansiotulovähennystä, nykyistä kannustinvähennystä, taulukoiden mukaan. En tiedä, pitävätkö taulukot paikkansa. Näin minulle kerrottiin, että pitävät.

Pätikätyöläisethän ovat todellisessa kannustinloukussa. Olen tehnyt erittäin laajan selvityksen siitä, minkälaiset asiat vaikuttavat siihen, mitä pätikätyöläiselle jää työstä käteen. Lyhyellä tähtäimellä, jos henkilö ajattelee vain kahden viikon, kuukauden tai jopa puolen vuoden periodissa elämänsä, pätikätyö ei todellakaan monessakaan tilanteessa ole kannattavaa. Mutta jos hän ajattelee asiaa pitemmällä tähtäimellä, kannattavuutta paremminkin löytyy. Monesti pätikätyöläiset joutuvat ajattelemaan asioita kuukauden ja kahden periodilla. Siksi toivoisin, että verotusasioissa voitaisiin löytää ratkaisuja nykyaikaisen työelämän tilanteisiin ja varsinkin, jos vielä joskus työreformit toteutuvat, tulevankin työelämän tarpeisiin eli niille, jotka

joutuvat hakemaan elantonsa työelämästä päätöksissä.

Arvoisa puhemies! Olen valmis hyvätuloinena maksamaan korkeaa veroa, että sillä köyhällä mummollakin olisi mahdollisuus saada hyvää hoitoa, vaikka hänellä itsellään ei olisi siihen varaa, ja niin, että hoito olisi hänelle ilmaista.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä tulo- ja varallisuusverolaisista, asteikoista ja vähän kokonaisuudestakin, johon kaikki tänään kolmannessa käsittelyssä olevat lakiesitykset liittyvät.

Ensinnäkin kokonaisuudesta täällä on jo mo-
neen kertaan todettu, että kokonaisveroaste pysyy edelleenkin korkealla huolimatta siitä, että henkilöverotuksessa saadaankin pientä keven-
nystä kokonaisuutena ottaen aikaiseksi. Onko se rakenteellinen muutos ollut oikea, se että on tulo-
verotusta kevennetty ja muita veromuotoja kiristetty? Voi sanoa, että pääsääntöisesti suuntana se on kuitenkin ollut tähän saakka oikein. Ei kes-
kusta kritisoi sitä, ettäkö välillisiin veroihin lisää ja välittömään henkilöverotukseen kevennystä. Verotuksen rakenteellisenä uudistussuuntana täh-
än saakka ja ehkä tästä vielä jonkun matkaa eteenkinpäin se on oikea suunta.

Kuitenkaan suurten lupausten antamiseen siitä, että jatkossakin henkilöverotuksen keventä-
miseen olisi suuria ja merkittäviä edellytyksiä, ainakaan minulla ei ole eväitä tai uskoa, siihen että kovin suuriin lisäaskeleisiin tässä suunnassa jatkossa edellytyksiä olisi.

Totta kai inflaatiotarkistukset on mahdollista tehdä ja jonkin verran kevennystä suorittaa ja toteuttaa, mutta kovin mittaviin henkilöverotuk-
sen kevennyksiin yksinkertaisesti ei ole edellytyk-
siä siitä syystä, että niin monia välillisen verotuk-
sen lajeja joudutaan seuraavan vaalikauden ai-
kaan keventämään lähinnä siitä syystä, että Suo-
mi on Euroopan unionin jäsen, ei siitä syystä, että Suomi on Emun jäsen. Yhtään uutta vaadetta ei tule Emu-jäsenyydestä tässä asiassa, mutta siitä syystä, että Suomi on Euroopan unionin jäsen, tulee monta sellaista vaadetta, jotka vaateet on pakko ajaa sisään myös verotukseen keventäen välillisen verotuksen lajeja taikka muotoja.

Äsken totesin rakenteellisen linjan oikeaksi henkilöverotuksen keventämisen ja välillisen ve-
rotuksen kiristämisen osalta, mutta mitä tulee henkilöverotuksen sisällä niihin linjauksiin, joita on suoritettu, näiltä osin keskusta ei tietystikään ole voinut olla, niin kuin kaikki oppositiovuo-
temme osoittavat, hallituksen linjan takana.

Ilmättelen kyllä äskeisen puheenvuoron pe-
rusteella, miten ed. Huotari on voinut olla niiden linjausten takana, niin erilaista tekstiä hän äsken kertoi siihen nähden, mitä hallitus on toteutta-
nut, erilaista siihen linjaan nähden. Ed. Huotarin sanomasta voi kernaasti olla samaa mieltä. Näin-
hän on käynyt. Näiden kolmen ratkaisun vuoden aikaan, mitä tämä hallitus on verotusta uudista-
nut, painopiste on ollut selvä; henkilöverotuksen kevennysten painopiste on selvästi ollut suuritu-
loisempien kansalaisten kohdalla. Ei kenenkään käy sitä kiistäminen, etteikö näin ole käynyt, markkamääräisesti ilman muuta. Mutta ei edes markkamääräisesti vaan jopa suhteellisestikin eräitten suurten tuloryhmien kohdalla näin on käynyt pienempiin tulonsaajaryhmiin verrattu-
na. Ei edes, vielä kertaalleen sanottuna, vain markkamääräisesti, jolloin tietystikin suurituloi-
set saavat enemmän kevennystä, vaan jopa suh-
teellisestikin näin on käynyt, ja se on jo aika iso juttu se.

Mitä erityisesti käsillä oleviin, ensi vuotta, vuotta 99, koskeviin ratkaisuihin tulee, näissä, niin kuin aiemminkin olen sanonut, on pieni as-
kel oikeampaan suuntaan aika monien pieni- ja keskituloisten verovelvollisten kohdalla. No, se askel on kuitenkin aika pieni.

Kun esimerkiksi ed. Sasi käy esittelemässä näi-
tä ratkaisuja, hän tietysti esittelee veronkeven-
nykseksi myös inflaatiotarkistukset, niin kuin ed. Ihamäkin teki. (Ed. Ihamäki: En esittänyt!) — Niissä luvuissa, mitä esille tuotte, niissä 16 miljardissa, ed. Ihamäki, ovat mukana myös inflaatio-
tarkistukset. Ainakaan minä en ole saanut käsiini sellaista lappua enkä usko, että ed. Ihamäkikään on saanut, joka väittäisi, että ilman inflaatiotar-
kistuksia kevennysten määrä on tuo 16 miljardia markkaa.

Mitä vielä tulee vuoden 99 ratkaisuihin, ylei-
sesti ottaen on oikeampi suunta nyt henkilövero-
tuksen osalta näissä ratkaisuissa. Mutta se suuri ongelma, ja ed. Huotari, tekin tunnutte olevan siinä mukana, on se, että nyt keksitään uusi tapa tavallaan, tai ei se ihan uusi ole, koska 97 se tuli jo voimaan, mutta nyt sillä alkaa olla merkitystä. Tällä ratkaisulla te olette jättämässä nimen-
omaan sellaiset äidit, jotka jäävät äitiyslomalle, sellaiset sairaat, jotka sairastuvat ja joutuvat jää-
mään joksikin aikaa kotiin, ja työttömyyden pe-
rusturvalla olevat kansalaiset ilman ansiotulovä-
hennystä.

Jos teillä samaan aikaan olisi esittää lakiesitys, jolla te sosiaaliturvaa, näiltä osin paikkaisitte, voitaisiin ajatella, että tämä ratkaisu on ymmär-

rettävä ja hyväksyttävä. Mutta sellaista täällä ei ole. Päinvastoin, te olette monien vuosien ajan leikannut kansalaisten perusturvaa ja sitä lähellä olevia sosiaaliturvan erilaisia muotoja. Useita niistä miljardimäärin olette leikanneet, ja kun jatkoksi tulee se, että nämä väestöryhmät eivät pääse osallisiksi ansiotulovähennyksestä, on tämä kokonaisanti ja -vaikutus varsin karua katseltavaa ja karua luettavaa.

En voi mitenkään ymmärtää esimerkiksi sitä — olen ennenkin tästä sanonut, mutta sanon nytkin — että esimerkiksi sellaiselle äidille, joka jää aika pieneltä tai keskipinkoiselta palkalta äitiyslomalle, valtio lähettää terveiset kiristämällä hänen verotustaan niitten viikkojen tai kuukausien ajaksi, kun äiti on äitiyspäivärahalla. Ei niin minkäänlaista järkeä eikä älyä ole tämän tyyppisessä ratkaisussa eikä paljon parempaa myöskään niiltä osin sanottavaa, mikä koskee sairauspäivärahan kohtelua. Näistä syistä keskusta täällä äänestyyti toisessa käsittelyssä korjauksia näihin esityksiin, vielä kertaalleen sanottuna esityksiin, joissa eräin osin on hieman parempaa suuntaa, oikeudenmukaisempaa suuntaa, kuin aiempien vuosien ratkaisuissa. En jatka tätä asiaa enempää.

Vielä kun mainitsin äsken aiemmat vuodet, sanon tässä sen, että sen ohella, että edellisten vuosien aikana verotuksenkin ratkaisujen painopiste on kumminkin kohdistunut suurituloisiin, jopa monien ryhmien osalta suhteellisesti enemmän kuin pienituloisiin, sen ohella verotusratkaisuja tarkasteltaessa on rinnalle otettava myös sosiaaliturva. Kun katsotaan, keihin sosiaaliturvan leikkaukset ovat kohdistuneet, eivät ne ole kohdistuneet suurituloisimpiin väestöosiin, vaan ne ovat yleensä sellaisia leikkauksia, joitten kohteena ovat sellaiset kuin nuoret perheet, jotka pääsääntöisesti ovat vielä aika pienituloisia: lapsilisien tai lasten päivähoitoon liittyvien etujen leikkaukset. Vanhemmilla ihmisillä yleensä sellaisia tukimuotoja ei aiemminkaan ole ollut. Tämän tyyppisistä asioista kun on leikattu tai työttömyysturvaan liittyvistä asioista, ne leikkaukset yleensä ovat kohdistuneet pienituloisimpiin tai pienekköä tuloa saaviin väestöryhmiin.

Se kokonaisuus, mikä näistä kahdesta asiasta, sosiaaliturvasta ja verotuksesta, on muodostunut, on tuottanut sen tuloksen, jonka tuloksen edessä nyt äimistellään sitten niin, että arkkipiispa kantaa huolta asiasta ja uusi valtakunnan-syyttäjä on kantanut huolta asiasta ja monet muut tahot siitä tosiseikasta, että sosiaalinen

kahtiajako kansan keskuudessa valitettavasti kasvaa kaiken aikaa.

Minun toiveeni onkin, kun tässä on katsottu monessa puheenvuorossa jo tulevaan, että seuraavalla vaalikaudella verotuksen ratkaisut ja tulonsiirrot, ylipäänsä koko sosiaaliturvan kentän ratkaisut, otetaan jo hallitusneuvotteluissa, ketkä siellä ovatkin neuvottelemassa seuraavasta hallituksesta, ihan toisella otteella ja toisella tavalla yhtä aikaa pöydälle. Nämä keskenään yhteensovitetaan ja poistetaan, niin kuin ed. Ihamäkin aivan oikein sanoi, erilaiset kannustinloukut, mutta tehdään ratkaisut kokonaisuudessa tavalla, joka estää sen tien jatkumisen, jolle nyt on jouduttu: sosiaalisen kahtiajaon, sosiaalisen eriarvoistumisen tielle.

Kannatan ed. Ala-Nissilän tekemiä ponsiehdotuksia ja ed. Kalliksenkin tekemiä. Sikäli kuin nämä ovat tehneet ehdotukset, kannatan näitä.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Verotuksen kireydestä suurimman äänen pitävät yleensä kaikkein parhaimmin toimeentulevat, hyvä- tai suurituloiset ihmiset. On totta, että suurituloiset palkansaajat maksavat progressiosta johtuen enemmän veroa, mutta on myös totta, että suurituloisilla on myös varaa paljon paremmin suurompaan veroon. Pienituloisilla ihmisillä verotus vaikuttaa jopa niin, että veronmaksun jälkeen käteen jäävä tulo jää pienemmäksi kuin vähimmäistoimeentulo eli tullakseen toimeen on toimeentulotäydennystä haettava toimeentulotuki-luukulta. Tähän ovat eräät viime vuosina tehdyt ratkaisut merkittävästi vaikuttaneet ja lisänneet tätä tarvetta.

Kaiken aikaa on kumminkin vakuutettu pyrittävän siihen, että ihminen tulisi toimeen saamallaan sosiaaliturvalla, ettei hänen tarvitsisi mennä viimesijaisen sosiaaliturvan hakemiseen eli toimeentulotukiluukulle. Kuten on todettu, sairauspäivärahan ja työttömyysturvan verotus on viennyt tähän. Tärkeintä on tietenkin palkansaajalle, tavalliselle kansalaiselle, se, mitä jää käteen verotuksen jälkeen, tuleeko sillä toimeen.

Ed. Sasi vaati sosiaaliturvan ja palvelujen maksujen korotusta puheenvuorossaan. Näin ainakin ymmärsin. (Ed. Sasi: Sailas samoin!) On selvää, että pienituloisille ihmisille pienetkin maksujen korotukset ovat usein kohtalokkaita. He eivät voi niitä palveluja käyttää, joita he tarvitsevat.

Jos katsotaan muutamalla esimerkillä, miten-
kä palkkatulon verotus lähinnä vuosina 98—99 tulee muuttumaan, niin se ehkä selventää tätä

tilannetta, sillä kuten jo aikaisemmin on todettu, tämä veroratkaisu ei ole niin epäsolidaarinen kuin aikaisemmin on ollut, mutta edelleenkin se painottuu niin, että suurituloiset hyötyvät enemmän.

Pienimpiä tuloja saavien tuloluokissa on selvää, että jokainen markka, joka ansaitaan, tarvitaan toimeentuloon. Pienituloisella osa-aikatyöntekijällä, tällaiselle perustapaukselle, jolla ei ole vähennyksiä, veroperusteen reaalin muutos eli veronalennus esimerkiksi 50 000 markan palkkatulossa on 349 markkaa vuodessa ja muuttaa 0,9 prosenttia käytettävissä olevaa tuloa. Tulonmuutos on siis vajaa prosentti. Seuraavana, jos ajatellaan keskitasoista palkkaa saavaa teollisuustyöntekijää, noin 120 000 markkaa vuosiansio, siellä tulolisäys tai veronalennus on siis 1 134 markkaa ja antaa käytettävissä oleviin tuloihin 1,4 prosenttia lisää reaalista rahaa, mikä sinänsä on tietenkin hyvä asia. Mutta jos mennään jo johtajatasoihin eli 500 000 markan tuloihin, niin käteenjäävä tulolisäys on 3 145 markkaa ja käytettävissä olevat tulot kasvavat 1,3 prosenttia. Siellä tulolisäys on jopa prosentuaalisestikin suurempi kuin kaikkein pienimmissä tuloluokissa. Kun veronalennuksessa saatava hyöty vastaa jo yli kuukauden palkkaa, siis pienituloisen ihmisen bruttopalkkaa alapäässä, silloin herää kysymys, onko veroratkaisujen suunta oikea. Pienituloisten ihmisten joukossa tarvittaisiin joka markka toimeentuloon, jotta ei tarvitsisi mennä toimeentulotukiluukulle, mutta verotus aiheuttaa sen tarpeen, ja semmoista veroratkaisua ei voi pitää oikeudenmukaisena eikä järkevänä, että verottamalla ihmiset pakotetaan turvautumaan kunnalliseen toimeentulotukeen.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen poistui salista. En malta olla puuttumatta hänen puheenvuoroonsa kuitenkaan siltä osin, kun hän nyt antaa sellaisen kuvan, että tämä hallitus on todella kurittanut sekä verotuksen että tulonsiirtojen leikkausten kautta heikompia osia. Näin tietysti on, paljon on vaikeita ratkaisuja pystytty tekemään. Mutta ed. Kuopakin äsken totesi, mitä tulee verotuksen painopisteeseen, että hänkin oli sitä mieltä, ettei se ole niin epäsolidaarinen kuin aikaisemmin on ollut, kun verotusta on kevennetty tuloverotuksen osalta. On kuitenkin saatu painopistettä siirrettyä pieni- ja keskituloisiin, eli toki siinä määrin kuin esimerkiksi vasemmistoliitto olisi hallituspuolueena halunnut tätä painopistettä siirtää.

Mutta siihen, mitä ed. Pekkarinen täällä paa-

saa antaen sellaisen kuvan, että jos Suomen keskusta olisi hallitusvastuussa ja tekemässä veropolitiikkaa, se olisi automaattisesti huomattavasti solidaarisempaa ja oikeudenmukaisempaa, siihen en kyllä usko kovista puheista huolimatta. Täytyy muistaa, mitä viime vaalikaudella tapahtui esimerkiksi siltä osin, kun kohdistettiin erittäin rajuja hyökkäyksiä muun muassa työttömyysturvan suuntaan ja pyrittiin sitä voimakkaasti leikkaamaan. Ainoastaan ammattiyhdistysliikkeen voimakkaasta vastustuksesta johtuen porvarihallitus ei pystynyt rajuja leikkauksia sillä sektorilla tekemään. Itse asiassa kauhulla näkisin sellaisen vaihtoehdon, että tulevalle vaalikaudella porvarihallitus ryhtyisi luomaan verotuksen keventämisen uutta linjaa tähän maahan.

Se, että verotuksen progressiivinen vaikutus on pienentynyt, on totta, ja se on tapahtunut pitkässä aikajuoksussa. Se on tapahtunut muun muassa sitä kautta, että kunnallisverotuksen, joka on tasavero, rooli on kasvanut. Kunnallisveron taso on noussut samalla, kun valtion tuloveroa, joka on progressiivinen, on kevennetty. Tämä on johtanut keskimääräiseen progression alenemiseen. Toinen seikka on se, että välillinen verotus on kasvanut, ja välillinen verotus on tietysti myös tasaverotusta. Köyhälle maksaa leipä, köyhälle maksaa vaippapussi ja köyhälle maksaa sähkövatkain yhtä paljon kuin rikkaillekin, eli se raha otetaan suoraan käteen jäävästä tulosta ja tämä on siinä mielessä tasaverotusta.

Kolmas tekijä on se, että kun kunnallisverotuksen nostovaraa ei ole poliittisistakaan syistä kaikissa kunnissa täysimääräisesti hyödynnetty, niin sitten on otettu maksu- ja taksapolitiikka, joka taas kohdistuu samalla tavalla kuin myös välillinen verotus pienituloisiin: suhteessa rannemmin kuin suurituloisiin. Tämä on tietysti fakta, ja sen takia pitää kyllä hyvin tarkasti miettiä, millä tavalla suhtaudutaan ennen kaikkea valtion tuloverotuksen keventämiseen jatkossa.

Tämä hallitus on korostanut kannustamista veronkevennysten osalta, ja kyllä kannustaminen ja se periaate, että työnteon pitää olla kannattavaa, on lähtökohtaisesti oikein, ja määrättyyn rajaan asti ymmärrän tällaista kannustamisajattelua. Mutta kun sitä nyt on harrastettu, niin kyllä tästä eteenpäin, kun täällä on viitattu tuleviin ratkaisuihin, tulevaan vaalikauteen, minusta pitäisi kannustamisen vaihteeksi jäädä tuloerojen kaventamisen ja oikeudenmukaisuuden toteuttamisen jalkoihin eikä päinvastoin, niin kuin nyt on suurelta osin tapahtunut. Mikäli veronkevennysvaraa yleensä tulevalle vaalikaudella löy-

tyy, kyllä se on kohdistettava ansiotulojen osalta vielä selvemmin pieniin tuloihin ja keskituloihin ja sitten se on kohdistettava myös muihin kuin palkkatuloihin. Kyllä näin on, ja siinä mielessä yhdyin siihen kritiikkiin, mitä muun muassa ed. Pekkarinen totesi, kun puhutaan sairauspäivärahasta ja äitiyspäivärahasta suhteessa palkkatuloihin.

Jos ajatellaan työllisyysvaikutuksia, paljon asiasta puhutaan ja myös Oecd on Suomea kehottanut keventämään verotusta työllisyysvaikutusten aikaansaamiseksi. Kyllä työllisyysvaikutusten kannalta on aivan yhtä arvokasta, että pienituloisen ostovoiman lisääntyä, oli pienituloisen sitten ansiotuloilla elävä, eläketuloilla elävä tai joillakin muilla, tulonsiirroilla, elävä ihminen. Se, että hänen käteenjäävä ansionsa kasvaa, lisää hänen kulutuskäyttäytymisensä ja ostovoimaansa ja sitä kautta elvyttää kotimarkkinoita ja luo välillistä työllisyysvaikutusta. Tällainen suunnanmuutos verotuksen painopisteessä olisi syytä tehdä. Vaikka kannustaminen on tärkeää, ei nyt jatkossa enää jätettäisi kannustamisen jalkoihin oikeudenmukaisuutta ja tuloerojen kaventamisperkimyksiä.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Käsitellyssä oleva tuloveron alennus taulukoineen on minusta pitkään aikaan oikeudenmukaisempi edellisiin vuosiin verrattuna, se täytyy todeta, koska yläpäässä kevennykset ovat vähän lievemmat. Mutta tässä yhteydessä voi kysyä, kannattaako tehdä yleensäkin tässä vaiheessa veronkevennyksiä, kun ottaa huomioon sen valtion tilanteen, että meillä kasvaa yhä edelleen velka eli me velkaannumme joillekin sijoittajille. Kun katsoo valtiontalouden näkökulmasta, eihän ole mitään järkeä siinäkään. Eikö meidän pitäisi kysyä niinkinpäin tätä asiaa, jotta meidän pitäisi tehdä sellainen ohjelma, että me saamme tuon velan maksettua pois ja se 30 miljardia, mikä maksetaan korkoina, voitaisiin käyttää hyvinvointipalveluihin, ihmisten jokapäiväisiin tarpeisiin. Sen takia tuntuu kohtuuttomalta, että meillä joka vuosi tässä kuitenkin myös suurempituloisille on annettu verohelpotuksia. Sen tietysti ymmärtää, kun ajattelee, mikä hallituspohja on.

Sovun vuoksi joudutaan tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka vähentävät tulopohjaa, koska minusta kuitenkin jos suurituloisille annetaan verohelpotuksia, se välttämättä ei tule kulutukseen. Se tulee sinne sijoituksen puolelle, todennäköisesti kyllä kiertää valtiontalouteen jopa sijoi-

tuksena. Elikkä valtio velkaantuu, antaa helpotusta isotuloisille ja sitten vippaa takaisin ja maksaa korkoja siitä. Mutta tämä kehä on tällainen ja näyttää siltä, että me elämme tämän ongelman kanssa vielä, varmaan vielä meidän lapsemmekin elävät hyvin pitkään.

Toinen sellainen isompi linjaus, joka näin korvesta tulleen ajattelijan mielestä pitäisi verotuksessa tehdä, on se, jotta eikö nämä suhteet pitäisi muuttaa tässä, että hiellä ansaittu tulo, käsillä tehty työ, olisi yleensä kevyemmin verotettua ja semmoisen tulon, joka saadaan sijoittamalla pääomaa, kun on jemmassa rahaa ja sitä sijoitetaan, pitäisi olla kovasti verotettua, koska se tulee helpommin. Senkin tiedän, jotta tässä maailmanajassa, kun tällaiset kovat arvot ovat vallalla, näyttää olevan päinvastoin toisinpäin, jotta rahan valta on saanut niskalenkin tässä yhteiskunnassa ja koko maailman laajuisesti, ja se siirtelee näitä pääomia sitten karkuun, jos josakin maassa käydään verottamaan kovemmin pääomia.

Kuitenkin pitkän päälle minä en usko, että muuta konstia on olemassa kuin onko se robottivero tai pääomien vero. Koska pääomat kasautuvat, siellä on tällaista varallisuusmassaa paljon olemassa ja omaisuutta. Työ menee yhä vähempiin käsiin, koska automaatio vie työpaikkoja. Jos sosiaaliset tulonsiirrot perustuvat pelkästään palkkatyön verotukseen, se tulee murentamaan meidän hyvinvointiperustamme. Kohta ei ole sitten varaa maksaa niitä sosiaalisia tulonsiirtoja, joita tarvitaan heikompien toimeentulon ylläpitämiseen tässä yhteiskunnassa. Sen takia kyllä tässä joudutaan tulevaisuudessa katsomaan hyvin laajalta pohjalta, millä tavalla veropolitiikkaa hoidetaan.

Niin kuin totesin, tässä tilanteessa ollaan. Tämä ratkaisu minusta on ensimmäisen kerran kuitenkin solidaarisempi kuin aikaisemmin.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Verotuksesta saadaan helposti myöskin ideologinen keskustelu. Täytyy sanoa, että kyllähän tässä käydään myöskin keskustelua siitä, tuleeko yhteiskunnassa olla periaatteena marksilainen periaate, jonka mukaan jokaiselle annetaan tarpeidensa mukaan ja jokaiselta otetaan kykijensä mukaan, vai pitääkö meidän kehittää rakenteellisesti yhteiskunta, jossa pyritään hyödyntämään ihmisten resurssit ja heidän lahjakkuutensa ja sillä tavalla luomaan hyvinvointiyhteiskunta.

Minun täytyy sanoa, että verojärjestelmällä on tässä hyvin keskeinen osuus. Varoitan niistä

kokemuksista, mitä Neuvostoliitosta saatiin. Se oli järjestelmä, jossa työntekoa ei kannustettu. Siellä asuntojen vuokrat olivat äärimmäisen alhaisia. Palvelut eivät maksaneet yhtään mitään. 70 vuoden kokeilun lopputuloksena me tiedämme, että tällainen yhteiskunta romahtaa. Kysyn, mikä on se perussosiaaliturva, joka tällä hetkellä Venäjällä asuvalla eläkeläisellä on tämän kaiken romahduksen jälkeen. Minä en ainakaan halua, että suomalaista yhteiskuntaa kehitetään tähän marksilaiseen suuntaan, josta on katastrofaaliset seuraukset ja jossa ihmisen perussosiaaliturvaa ei kyetä millään tavalla turvaamaan.

Siitä syystä tärkeätä on se, että lähdetään Teemu Lehtisen ja Veronmaksajain Keskusliiton viitoittamalle tielle ja lähdetään siitä, että järjestelmän pitää olla sellainen, joka kannustaa ahkeruuteen ja työntekoon. Tällä tavalla kasvatetaan sitä kakkua, josta meidän on helpompi jakaa kaikille tämän yhteiskunnan jäsenille. Sillä tavalla pidetään meidän perusturvastamme myöskin huolta.

Olen samaa mieltä kuin ed. Huotari täällä, että pätkätyö tänä päivänä ei kannata. Tietysti silloin jos meillä on 15 000 markan tulot tai pienemmät, kun silloin ei maksa valtionveroa, tuskin kunnallisveroakaan, ei näitä ongelmia verotusta keventämällä ratkaista, vaan silloin pitää miettiä sosiaaliturvan rakenteita ja siellä kannustavien elementtien lisäämistä siten, että työn tekemistä kannustetaan ja siitä maksetaan parempaa tukea — tai mitä elementtejä sitten halutaankin käyttää — ja että pelkkä sosiaaliturva ei ole niin hyvä vaihtoehto kaikissa tilanteissa.

Haluan myöskin eräille puhujille todeta sen, että sairauspäivärahan verotus ei kiristy tässä yhteydessä. Se jää ennalleen. On totta, että niiden verotus, jotka ovat työelämässä, kevenee jonkin verran, mutta ei tässä kenenkään verotusta olla kiristämässä.

Lopuksi, puhemies, haluan todeta, mikä on tärkeätä, että täällä myöskin korjataan se epäoikeudenmukaisuus, joka olisi Tampereen Puhe-
linosuuskunnan osakkaita kohdannut, jos säännöksiä olisi muutettu, koska he olisivat joutuneet ankaramman myyntivoittoveron piiriin siinä tilanteessa, kun osuuskunta muuttui osakeyhtiöksi.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasin äskeisen ja aikaisemman puheen-
vuoron johdosta on syytä todeta, että tässä suhteessa kun puhumme pienten tulojen verotuksesta, on toisaalta kannustavuus tärkeätä, mutta

toisaalta on myöskin tärkeä kansalaisnäkökulma, oikeudenmukaisuusnäkökulma.

Kun meillä verojaostossa oli asiantuntija nimenomaan Tampereen yliopistosta, hänhän totesi, että tämä ratkaisu, mikä nyt on, saattaa olla jopa perusoikeuksien vastainen siinä mielessä, että tässä pienituloisia ihmisiä kohdellaan eri tavalla. Meillä pitää siis välttämättä pieniä tuloja ja sosiaaliturvaa yhteensovittaa ja uudistaa perustulojärjestelmän suuntaan. Nyt kun sitä ei ole tehty, tässä mennään periaatteellisesti aika kohtuuttomaan tilanteeseen, kun vähimmäisetuussien verotus on näin kireää, että ihmiset joutuvat todella toimeentulotukea hakemaan maksaakseen veronsa.

Näin ollen keskusta katsoo, että tässä suhteessa kaikkein pienimmät vähimmäisetuudet, sairauspäiväraha, äitiyspäiväraha, työmarkkinatuki ja peruspäiväraha, pitäisi myös ottaa ansiotulovähennyksen piiriin nimenomaan oikeudenmukaisuus- ja kansalaisnäkökulman kannalta sinällään. Totta kai kannustavuus on tärkeätä, ja sekin tässä ratkaisussa osin toteutuu, mutta kokonaisuus on epäoikeudenmukainen ja, niin kuin Tampereen yliopiston asiantuntija totesi, jopa lähes perusoikeusperiaatteen vastainen.

Ed. I h a m ä k i: Arvoisa puhemies! Tuomalla verolakiesitykset jo kevätkaudella eduskuntaan hallitus on toiminut varsin poikkeuksellisesti. Yleensä nämä asiat on käsitelty syyskaudella. Sinänsä tämä on hyvä asia. Saadaan ennakoveroperusteet voimaan jo 1.1.99 alkaen.

Hallitukselta tämä osoittaa selkeyttä ja ainakin lupausten pitämistä, sillä tulopoliittista sopimusta tehtäessä hallitus lupasi tehdä nämä esitykset, ja ilmeisesti senkin perusteella saatiin maltillinen tupo ja voitiin torjua inflaatiota. Ongelmia voi syntyä siitä, että kunnat ja seurakunnat joutuvat ilmoittamaan veroprosenttinsa suuruuden 19.10. mennessä. Jos eivät ilmoita tai jos ei ilmoitusta tällöin anneta, vuodelta 1999 toimitettavassa ennakonperinnässä noudatetaan edellisen vuoden tuloprosenttia tai kirkollisveroäyrin hintaa, ettei siinäkään sen kummempaa kuitenkaan pääse tapahtumaan.

Haluan todeta, että kokonaisveroaste on nyt Suomessa 47,3 prosenttia. Tänä vuonna se pysyy samana, mutta ensi vuonna se ilmeisesti jonkin verran laskee. Veroaste on Suomessa korkea, ja sen myöntävät kaikki. Tuloverotus on Euroopan — ettei vain maailman — huippulukemissa, ja siihen pitää senkin takia saada korjausta. Tulo-

verotusta olisikin alennettava itse asiassa kaikissa tuloluokissa.

Tuloverotuksen kevenemisellä on dynaaminen vaikutus kansantalouteen ja työllisyyteen. Haluan tässä todeta, että presidentti Koivisto äskettäin täällä eduskunnassa pitämässään esityksessä esitti, että pitäisi ottaa riski alentaa tuloverotusta reippaammin, kuin nyt tapahtuu, sen oletettujen dynaamisten vaikutusten takia.

Mitä täällä ed. Pekkarisen puheenvuoroon tulee, haluan todeta, että hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että tässä on 2 prosenttia inflaationtarkistusta ja marginaaliveroprosentin alennus on puoli prosenttia. Sen lisäksi otetaan sitten huomioon ansiotulovähennys, joka vaikuttaa huomattavasti tähän verotukseen.

Kun täällä eräissä puheenvuoroissa on kovasti puhuttu verotuksesta, haluan todeta, että täällä aika paljon keskitytään kakun jakamiseen eikä niinkään kakun kasvattamiseen. Kyllä kakku kasvaa vain työtä tekemällä, ja sen takia työn tekemisen verottamisen täytyy olla maltillista.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Hankintameno-olettama pudotetaan 30 prosentista 20 prosenttiin. Se on selkeä veronkirstitys siltä osin. Yli 10 vuotta omistettuun omaisuuteen tulee 50 prosentin hankintameno-olettama, jolla vuosi 1989 korvataan. Tämä vuosiluku oli vanhassa laissa ja tulee täyteen kymmeneen vuoteen ensi vuonna. Olisi kohtuutonta ja hankalaa hankkia pitkään omistetun omaisuuden hankintahint näyttö. Kesämökkit ovat tyypillisiä, tavallista ihmistä koskevia. Vuosien varrelta rakennus- ja remonttikustannusten tositteet eivät välttämättä ole tallessa. Kauanomistetut osakkeet, joihin kohdistuu sulautumisia tai jakautumisia, ovat hankalia selvitettäviä hankintahinnan osalta. Kun huomioidaan inflaation vaikutus, vuosiluvun 89 korvaaminen kymmenellä vuodella on hyvin selvä muutos.

Täällä muutamissa puheenvuoroissa on nousut esiin yhteisöveroasiat. Yhteisöveroprosenttihan nousi 25:stä 28:aan tämän hallituskauden alussa. Esimerkkinä on tuotu Saksan luku, joka on Euroopan korkeimpia: 57,5 prosenttia, (Ed. Ala-Nissilä: Ei voi vertailla!) mutta tulos bkt:stä on kuitenkin 1,1 prosenttia. Suomessa on päästy muutaman miljardin tuotosta yli 20 miljardin markan tuottoon muutamassa vuodessa ja samalla saavutettu maailman korkeimpiin kuuluva osuus bkt:stä: 3,5 prosenttia. Ruotsi ja Norja samalla veroprosentilla ja Tanska 34 prosentilla eivät pääse samaan tuottoon.

Tämänkin veromuodon tulee olla kilpailukykyinen EU:ssa. Lypsävää lehmää ei kannata tappaa eikä tehollipsää umpeen. Lisäksi korostan, että nykyinen verotusprosentti vahvistaa erityisesti pk-yritysten omia voimavaroja, joita tarvitaan kilpailun kiristyessä ja seuraavaan lamaan varauduttaessa.

Arvoisa puhemies! Tuloveron aleneva suunta on hyvä ja johdonmukainen suunta hallitukselta. Toivon alenemisen jatkossa voivan olla voimakkaampaa. Kokonaisveroasteen radikaali pudotaminen ei kuitenkaan liene realistista, vaikka EU tulee tuomaan omia vaatimuksiaan.

Ed. Kallis: Arvoisa rouva puhemies! Pyyisin tämän puheenvuoron ed. Uotilan puheenvuoron jälkeen. Kun ed. Uotila puheenvuorosaan totesi, että nyt oleva esitys on selvästi paras, mitä tällä kaudella on tehty, niin yhdyin kyllä siihen. Mutta kun tämä kerran on tämän kauden viimeinen suuri verokeskustelu, niin on syytä tarkastella, miten verotus on kehittynyt tällä kaudella, ja mielestäni pitäisi myös hallituspuolueiden, niin kuin opposition, esittää, minkälaista veropolitiikkaa harjoitetaan vaalien jälkeen. Ei pidä siirtää sitä keskustelua vaalien jälkeiseen aikaan toteamalla, että hallitusneuvotteluissa sovitaan sitten minkälaista veropolitiikkaa harjoitetaan.

En ole mikään Göran Perssonin suuri ihailija mutta totean kuitenkin, että Ruotsin demarit ovat selkeästi ilmoittaneet, että verokevennyksiin mennään Ruotsissa vasta sen jälkeen, kun budjetti on tasapainossa ja on palautettu kunnille se, mitä niiltä on leikattu. Tämä on selvä linja. Minun mielestäni meidän tulisi lähteä samalle linjalle Suomessa. Kristillinen liitto on ilman muuta valmis siihen. Ensin palautetaan kunnille, mitä kunnilta on leikattu, niin että koulutus ja vanhusten hoito voidaan nostaa sille tasolle, missä ne olivat ennen kuin leikkauksiin ryhdyttiin. Sen jälkeen voidaan verokevennyksiin mennä.

Kun te, ed. Uotila, sanoitte, että viime kaudella hallitus ei harjoittanut sellaista politiikkaa, että hyvätuloisia olisi verotettu ankarammin, niin te ette muista, mitä kaikkea edellinen hallitus teki. Edellinen hallitus korotti savamaksun keski- ja hyvätuloisille, ja istuva hallitus on tämän korotetun savamaksun lähes kokonaan poistanut. Edellinen hallitus päätti myös lainaverosta, joka koski keski- ja hyvätuloisia. Toisin sanoen kyllä hyvä- ja keskituloiset joutuivat maksamaan selvästi enemmän veroa kuin pienituloiset, ja se

oli oikeastaan koko salin mielestä oikea toimenpide; sillä ostettiin yhteiskuntarauha.

Ed. Uotila, niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossani totesin, kun tarkastelemme, mitä tällä kaudella on tapahtunut, niin kun otamme inflaatiokorjaukset huomioon, kaikkein pienituloisimpien tulovero on keventynyt noin 15 markalla kuukaudessa. Tämä tieto perustuu siihen selvitykseen, minkä valtiovarainministeriön vero-osasto on verojaoston jäsenille lähettänyt. Siis pienituloisimpien verokevennys on 15 markkaa kuukaudessa. Yläpäässä olevien tulonsaajien verokevennys on 1 000 markkaa kuukaudessa. Tämä tältä kaudelta.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi kehuskeli tätä kapitalistista järjestelmää ja arvosteli Neuvostoliiton sosialismikokeilua. Minunkin mielestäni sosialismin kokeilu Neuvostoliitossa epäonnistui, mutta täytyy sanoa, että myös kapitalistiset järjestelmät ovat epäonnistuneet pankkikriiseineen. Nyt esimerkiksi Suomessa olemme juuri pankkikriisin takia joutuneet leikkaamaan sosiaaliturvaa ja pienituloisimmat ovat joutuneet maksamaan siitä suurimman hinnan.

Ed. Ihämäki oli sitä mieltä, että tuloveroja täytyy alentaa kaikissa tuloluokissa nimenomaan sen vuoksi, että se edesauttaa kotimaista kysyntää, yksi peruste oli se. Kysyin talouspolitiikan johtamistaidon kurssilla ollessani paljon suurituloisemmilta kuin kansanedustajat ovat, mihin he ovat käyttäneet tuhansien markkojen veroalennuksensa. Eräs ei ollut edes huomannut, että hän on saanut veroalennuksen. Eli se siitä kannustamisesta. Toinen taas oli käynyt pikkuisen pitemmällä matkalla kuin tavallisesti, eli eivät ne markat ainakaan olleet tänne kotimaahan tulleet.

Sitten vielä lopuksi verotuksen tasapuolisuudesta. Verotuksen painopiste on siirtymässä koko ajan kunnallisveron suuntaan, joka on jakovero, valtionverosta, joka taas on progressiivinen. Koska kunnat ovat vaikeuksissa, ne ovat joutuneet korottamaan veroprosenttia. Jos ajatellaan esimerkiksi jotain pientä syrjäistä kuntaa, jossa on lähes 20 prosenttia kunnallisvero mutta ei kuitenkaan juuri mitään palveluja, niin eihän se ole ollenkaan tasa-arvoinen sellaisen kaupungin kanssa, jossa on 15 prosenttia veroprosentti. Eli voi kysyä, missä on se verotuksen tasa-arvo, jota muun muassa perustuslakivaliokunta on kokeilujen yhteydessä tässä talossa vaatinut.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämän eduskuntatyön tieteellisesti kaikkein mielenkiintoisin osa, 11 vuotta, ovat olleet ed. Sasin käyttämät puheenvuorot. Aina kun puheenvuoro alkaa, on ihan samaa mieltä, kunnes on mennyt 2—3 minuuttia, niin sitten sanoo, että häh? Arvoisa puhemies, niin tälläkin kertaa.

Hän kuvasi äsken kaksi järjestelmää. Toinen oli neuvostoliittolainen ja toinen ilmiselvästi amerikkalainen järjestelmä. Jos katsomme tällä hetkellä, mikä on tilanne entisessä Neuvostoliitossa, nykyisessä Venäjän federaatiossa, siellä on äkkirikkaita, todella hyvin menestyviä, jotka käyvät rahojaan levittelemässä täällä meillä, ja sitten köyhälistö, aivan niin kuin ed. Sasi kuvasi. Se toinen oli amerikkalainen malli, johon hän ilmiselvästi viittasi. Siellä on Mars-veljekset ja muut näppärät tuloillaan menestyneet ja sitten noin 3—4 miljoonan todella köyhälistö, vieläkin surkeampi köyhälistö kuin taitaa olla Venäjän federaatiossa.

Arvoisa puhemies! Minä kysyn ed. Sasilta retorisesti ulvahtaen: Mikä ero näillä kahdella on?

Ed. Viitanen: Arvoisa rouva puhemies! En malttanut minäkään sitten olla pistämättä lusikkaani tähän soppaan. Täytyypä myöntää, että ehkäpä sekin innostus lähti ed. Sasin käyttämästä puheenvuorosta marksismeineen ja kommunismeineen. Olisin samasta asiasta kuin ed. Pulliainen äskeisessä hyvässä kommenttipuheenvuorossaan ed. Sasille ulvahtanut. Nimitäin kyllähän se toki niin on, että vaikka kommunistinen, totalitaristinen järjestelmä itsensä aikanaan tuhosi, niin kyllähän useat ajattelijat juuri tänä päivänä sanovat, että ellei jotain tämän hetken ultramarkinakapitalismimenolle tehdä, niin samalla tavalla tämä järjestelmä tulee tuhoamaan itsensä, ellei se pikkuhiljaa opi ottamaan huomioon myös ihmisten sosiaalista hyvinvointia eikä pelkästään pääomien hyvinvointia.

Yksi asia, mikä mielestäni voisi olla ratkaisu tämän järjestelmän hillitsemisessä, on muun muassa juuri verotusjärjestelmän oikeudenmukaisuus. Mielestäni täsmälleen oikeita ovat ne vaatimukset, mitä täällä on tänäänkin esitetty joiltain tahoilta, tietenkin yleensä täältäpäin salia: Katsotaanpa vaikka seuraavissa hallitusneuvotteluissa, olisiko varaa pääomaveroprosentin puolelle mennä. Se olisi 1 prosentti ja 1 miljardi vuodessa. Se on aika iso summa pienellä korotuksella, joka ei varmasti vielä teollisuutta Suomesta minnekään karkottaisi.

Arvoisa puhemies! En malta olla mainitsematta vähän globaalimmastakin asiasta. Nimittäin juuri äsken luin nobelisti Tobinin 80-luvun alussa esittämästä valuuttakauppojen verotuksesta. Jos laitettaisiin tällaiselle kaupalle puolen prosentin vero, se tietäisi maailmalle verotuloja vuodessa 8 250 miljardia markkaa. Kuvitelkaa! Tämä on juuri sellaista oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta, jota tällä maapallolla pitäisi pikkuhiljaa vähän laajemmassakin yhteistyössä ruveta miettimään.

Kun äskeisessä puheenvuorossa kehaistiin Ruotsin demareita, sanon suoraan, että minä kyllä ihailen Ruotsin demareita. He ovat mielestäni ottaneet oikein hyvän poliittisen linjan omaan budjettiinsa. Ehkäpä kansainvälinen sosialidemokratia ja muut edistykselliset voimat joskus tulevaisuudessa voisivat olla ratkaisuja näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi asiasta viidenteen, olen myös sitä mieltä, että jatkossa ja tulevassa budjetissa täytyy jollakin tavalla pystyä kunnille kompensoimaan ansiotuloverovähennys.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta tähän, että kaikki yhteiskunnallinen hyvä on kuitenkin työn tekemisen tulosta. Ei yhteiskunnallinen hyvä itsestään synny. Siksi työn tekemistä pitää kaikin tavoin kannustaa, myös verotuksellisin keinoin. Siitähän tässä nyt on ollut koko ajan kysymys. Kaikki, mikä auttaa ja lisää taloudellista toimeliaisuutta, parantaa myös hyvinvointivaltion mahdollisuutta hoitaa hyvinvointia ja selvittää kaikista vaikeuksista.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Kyllä kiistatta verot ovat liian korkeat. Nimenomaan korkea verotus tekee sen, että työ ei kannata. Se on johtanut työttömyyteen ja myös valtiontalouden ongelmiin. Jos meillä olisi alhaisempi verotus, työttömyys olisi huomattavasti pienempi ja valtiontalous kunnossa. On vain ihmeteltävä, miten vaikeaa meidän poliittisten päättäjien on sitä uskoa. Jakopolitiikka houkuttaa vielä liian paljon. Tuloveroja pitäisi alentaa paljon voimakkaammin ja rohkeammin, kuin hallitus esittää. Erityisesti työtulojen verotusta pitäisi laskea. Aivan erityisesti pienet tulot, esimerkiksi alle 4 000—5 000 markkaa kuukaudessa, pitäisi kokonaan vapauttaa tuloveroista.

Me emme ole missään markkinataloudessa eikä kapitalismissa, meillä verot vievät tuloista puolet. Se on paljon lähempänä sosialismia kuin

kapitalismia. Ei tämä ole kyllä kapitalismia. Tämä on jäykkä, hirviömäinen koneistoyhteiskunta, jossa viisaat poliitikot, joita eduskunnassa on 200, tietävät tai kuvittelevat tietävänsä paremmin kuin ihmiset itse, miten heidän tarpeensa täytetään. Ensin otetaan ihmisiltä puolet rahoista ja täällä mukamas jaetaan ne sitten oikeudenmukaisesti takaisin. Valitettavasti minusta tuntuu, että me olemme kyvyttömiä jakamaan selästä suurta oikeudenmukaisuutta.

Kyllä ydinkysymys kuitenkin on se, että ei mikään järjestelmä maailmassa, jossa 40—50 prosenttia tai enemmän kansantulosta kerätään yhteiseen kassaan, ole pitkän päälle toiminut hyvin. Kyllä meidän perusongelmamme myös on, että väistämättä, niin vaikeaa kuin se on, kokonaisveroastetta on hyvin radikaalisti laskettava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 28/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp
Lakialoite 64, 67/1996 vp, 2, 12, 14, 17, 21, 87, 97, 103, 112, 132, 135/1997 vp, 3, 5, 21, 24, 29, 30, 39, 48, 54/1998 vp
Toivomusaloite 34—36, 40, 44, 48, 49, 53, 54, 57/1997 vp, 14, 16, 17, 23, 24, 27, 31/1998 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Ala - Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Edellä käytyyn keskusteluun viitaten ehdotan, että eduskunta hyväksyisi nimelläni jaetun lausuman, jossa todetaan: "Eduskunta toteaa, että kotityön verovähennysoikeus on voimassa vain osassa maata, ja edellyttää, että meneillään olevaa kotityön kokeilua jatketaan pitäen tavoitteena ulottaa kotityön verovähennysoikeus koko maahan 1.1.1999 alkaen."

Mielestäni tämä olisi aivan välttämätöntä, koska on erittäin epäoikeudenmukainen ja hassu tilanne, että osassa maata on verovähennysoikeus ja osassa maata ei. Tämä aiheuttaa paljon epäoikeudenmukaisuutta.

Edelleen ehdotan vastalauseeseen liittyen, että hyväksyttäisiin kaksi lausumaa. Ensinnäkin:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää ja tuo eduskuntaan esityksen valtion tuloverosta tehtävästä vähennyksestä, jonka suuruus riippuisi asuinpaikan syrjäisyydestä ja sijainnista."

Tässä lähdetään siis siitä, että voitaisiin selvittää, kuten Norjassa, voitaisiinko verotuksen keinoin kannustaa ihmisiä asumaan vähän syrjäisemmillä alueilla ja maakuntakeskusten ulkopuolellakin, kun nyt muuttoliike on näin voimakas.

Edelleen ehdotan seuraavaa lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että valtio kompensoi kunnallisveron ansiotulovähennyksen täysimääräisesti kunnille."

Sehän ei tule kompensoitua tässä yhteydessä. Olisi välttämätöntä, että eduskunta tässä yhteydessä lausuu selkeän oman tahtonsa asiasta.

Ed. Kallis: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Metsämäki merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen sisältyvät 1) ja 2) lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Lisäksi on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana tehnyt seuraavan 3) lausumaehdotuksen: "Eduskunta toteaa, että kotityön verovähennysoikeus on voimassa vain osassa maata, ja

edellyttää, että meneillään olevaa kotityön kokeilua jatketaan pitäen tavoitteena ulottaa kotityön verovähennysoikeus koko maahan 1.1.1999 alkaen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Edustajat Biaudet ja Viljamaa merkitään läsnä oleviksi.

Puhemies: Nyt on päätettävä ed. Ala-Nissilän lausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Ala-Nissilän 3) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän 3) ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 37. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ala-Nissilän 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän 1) ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 37. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ala-Nissilän 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 41 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

3) Hallituksen esitys peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 26/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Peitelty osingonjako on otettu vero-oikeuteen erityisenä käsitteenä, jolla tarkoitetaan sitä, että yhtiö jakaa osakkaalleen varallisuutta ei osinkona vaan josakin muussa muodossa, esimerkiksi alennetun tai korotetun kauppahinnan muodossa.

On tietysti välttämätöntä, että jollakin tavalla pyritään tarkkaan pitämään huolta siitä, että jos osakas ja yhtiö ovat liikesuhteessa, he ovat siinä tavalla, jossa noudatetaan samoja ehtoja kuin muissakin kaupallisissa liikesuhteissa. Kuitenkin kun peitellyn osingonjaon säännöstöä on kehitetty, verotuksessa on menty varsin pitkälle, koska aikoinaan lähdettiin siitä, että kun verotusta oikaistaan, kaikki seikat, jotka ovat verovelvollisen vahingoksi, vähennyiskelvottomuus tai oikaisun merkitys, tulevat vain huomioon otettavaksi, mutta jos kauppa tai toimenpide olisi tehty oikein, niitä etuuksia, joita siitä olisi syntynyt esimerkiksi vähennysoikeuden muodossa, ei kuitenkaan verotuksessa oikaista. Tästä syystä täytyy sanoa, että peitelty osingonjako johtaa useissa tilanteissa varsin kohtuuttomiin tilanteisiin.

Tosin täytyy sanoa, että peiteltyssä osingonjaossa on hyvin erityyppisiä tilanteita. On täysin selviä tapauksia, joissa peiteltyyn osingonjakoon

on ryhdytty täysin tietoisesti, mutta meillä on myös tapauksia, joissa korkein hallinto-oikeus äänin 3—2 päättää jonkin toimenpiteen edustavan peiteltyä osingonjakoa.

Kun esimerkiksi varojen arvostaminen saat-
taa olla äärimmäisen vaikeata ja saattaa jälkikä-
teen ilmaantua uusia tietoja, voi sanoa, että useis-
sa tapauksissa verovelvolliset tietämättään ja va-
hingossa syyllistyvät peiteltyyn osingonjakoon ja
veroseuraamukset ovat sitten erityisen suuret.
Voidaan sanoa, että tähän asti ne ovat usein
olleet jopa kolminkertaiset tavalliseen verotuk-
seen verrattuna. Kun otetaan vielä veronkorot-
ukset, jälkiverot ja korot huomioon, lopputule-
ma usein on se, että verotuspäätös saa jopa kon-
fiskatorisen luonteen.

Aikoinaan jo, kun eduskunnassa päätettiin
pääomaverouudistuksesta, siinä yhteydessä val-
tiovarainvaliokunnan verojaostossa kiinnitettiin
huomiota säännösten toimimattomuuteen ja
katsottiin, että jotakin pitää tehdä. Varsinkin
kun osinkoihin tuli myös yhtiöveron hyvitys,
katsottiin, että jollakin tavalla hyvitys tulisi pyr-
kiä ottamaan huomioon.

Asiaa on valtiovarainministeriössä varsin pit-
kään valmisteltu, ja voidaan olla tyytyväisiä siinä
suhteessa, että hallituksen esitys tänä keväänä
eduskunnalle on saatu. Lähtökohtanahan tässä
on se, että sen hyvityksen, joka kohdistuisi osin-
koon, osakas saa lukea hyväkseen.

Voidaan tietysti ajatella, että sääntöjä olisi
pitänyt jonkin verran vielä enemmän kehittää.
Yksi kysymys on muun muassa se, tulisiko hyvi-
tys myöntää myös myöhempinä vuosina eikä pel-
kästään peitellyn osingonjaon vuotena. Tältä
osin täytyy sanoa, että suurimmat ongelmat pois-
tuvat jo nykyisillä säännöksillä, ja jos tältä osin
havaitaan jatkossa ongelmia, varmasti niihin
voidaan erityisesti puuttua.

Täytyy myös todeta se, että peitellyn osingon-
jaon määritelmä täsmennetään hallituksen esi-
tyksessä, mikä sinänsä on varsin tarkoituksen-
mukaista ja ihan oikean suuntainen ratkaisu.
Tältä osin kuitenkin täytyy todeta se, että kun
määritelmää muutetaan, saattaa syntyä kysy-
myksiä nykyisen oikeuskäytännön osalta. Valio-
kunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota
kahteen seikkaan. Toinen seikka on se, että jos
meillä on keskinäinen yhtiö, jonka yhtiöjärjes-
tyksessä määritellään, että hinnoittelu perustuu
omakustannushintaan, noissa tilanteissa ei syn-
ny peiteltyä osingonjakoa. Tämä niin sanottu
Mankala-periaate on hyväksytty, ja voidaan sa-
noa, että jouduttaisiin aika kohtuuttomiin tilan-

teisiin varsinkin useitten osuuskuntien osalta, jos tuota periaatetta ei sovellettaisi, ja nyt nimenomaan todetaan, että tämän tulee olla lähtökohdانا.

Myös säännökset omien osakkeitten lunastamisesta ja osakkeiden myynnistä ovat jossakin määrin epäselviä. Ongelmaksi tältä osin on muodostunut se, että kun osakkeita lunastetaan tai luovutetaan, tulisiko tuossa yhteydessä peiteltyksi osingonjaoksi katsoa koko kauppahinta vai pelkästään nettokauppahinta eli myyntihinta vähennettynä hankintamenolla. Tältä osin täytyy todeta, että valiokunta on ottanut kantaa ja toteaa, että bruttoperiaatetta ei voida näissä myyntitapauksissa soveltaa peiteltyyn osingonjakoon vaan lähtökohdانا tulee olla nettoperiaate.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, totean, että tässä päästään merkittävä askel eteenpäin. Mutta täytyy todeta, että peiteltyssä osingonjaossa on hyvin paljon tulkintatilanteita ja tulkintaongelmia ja tietysti tältä osin verolainsäädännön täsmentäminen jatkossakin on varmasti tarpeen.

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi puolustelee peiteltyä osingonjakoa, vaikka hyvin tietää — ainakin hänen pitäisi tietää omassa tehtävässään verojaoksen vetäjänä — että peitelty osingonjako on suurpääoman, suuryritysten, virityksestä lähtenyt terroriväline pienyritysten pitämiseksi matalina. Suuryritykset eivät joudu peiteltyyn osingonjaon rangaistuksen kohteeksi, ainoastaan pienyritykset.

Verottaja päätti, arvoisa puhemies — toistan esimerkin, jonka olen jo kerran kertonut, erään niistä — että omistamani yritys oli vuokrannut liian halvalla asunnon sukulaiselleni. Verottajan arvio käyvistä vuokrista oli 1 000 markkaa kuukaudessa korkeampi kuin annetut muut asiantuntija-arviot. Omalla vuokrahinta-arvioltaan verottaja päätyi siihen, että yritykseni oli yli puolitoista vuotta jatkuneen vuokrasuhteen aikana menettänyt vuokratuloja 17 600 markkaa, minkä verottaja peiteltyinä osinkona määräsi lisättäväksi henkilökohtaisesti yrityksen omistajan eli minun tuloihini sekä yrityksen tuloihin, joista kaksinkertaisella verotuksella oli maksettava yhteensä 26 000 markkaa rahasta, jota kukaan ei ollut koskaan nähnyt, joka oli pelkästään verottajan mielivaltainen arvio. Kyseinen asunto tyhjeni veropäätöksen jälkeen heti eli 1.11.97. Sen jälkeen sitä on tarjottu vuokralle verottajan määrittelemään vuokrahintaan 18 lehti-ilmoituksen ja näytön voimalla. Kyseinen

asunto seisoj tyhjiällä seitsemän kuukautta, kunnes se nyt toukokuun viimeisenä päivänä saatiin myytyä pois.

Arvoisa puhemies! Tässä omat kokemukseni! Haluan kuitenkin kertoa vielä toisen kokemuksen peittelystä osingonjaosta. Se liittyy erään naisyrittäjän elämään. Tämän naisyrittäjän työnantaja meni konkurssiin vuonna 92. Hän itse ei suostunut jäämään toimeentuloluukulle vaan ryhtyi yrittäjäksi, osakkaanaan aviomies, työllisti itseään sekä raaka-ainetuottajia ja myyntiporasta pr-tuotteilla. Valmisti pr-tuotteita, muun muassa t-paitoja ja t-paitojen painatuksia.

Olen muutaman päivän haukonut henkeäni, kun sain tälle Länsi-Suomessa toimivalle yrittäjälle lähetetyn verotuksen oikaisulautakunnan päätöksen. Kielteinen päätös perustuu verottajan yleiseen elämäkokemukseen yrittämisestä. Luottamusperiaatteesta ei ole tietoaakaan, vaikka sen on pitänyt olla voimassa yleisohjeena ilman, että se nimenomaan erityisesti on kirjattava hallituksen esityksen mallin mukaan lakiin. Verohallinto väittää, että kyseessä oleva yrittäjä on käyttänyt yrityksen autoa yksityisajoihinsa enemmän kuin hänen ajopäiväkirjansa osoittaa. Lisäajoksi arvioidut tulkitaan peiteltyiksi osingoksi. Yrittäjälle ja yritykselle määrättiin ankarat lisämaksut. Yrittäjälle tulo on ansiotuloa, koska peitelty osinko ei milloinkaan ole pääomatuloa. Yritykselle määrättiin myös vero, mutta yrittäjä ei saa tästä hyvitystä kuten avoimen osingonjaon tapauksessa. Lisäksi kummallekin yrittäjälle ja yrityksen omistusta jakavalle aviopuolisolle tuli veronkorotusta ja viivekorkoa: yrittäjälle 66 000 markkaa, aviomiehelle 17 000 markkaa ja yritykselle 10 000 markkaa.

Väitettä siitä, että yksityisajojen määrä olisi ajopäiväkirjassa esitetyn suuruinen, ei voida verohallinnon mielestä yleisen elämäkokemuksen valossa pitää uskottavana. Kysyn, kenen elämäkokemuksesta on kysymys. Jos kysymys on verohallinnon virkamiesten elämäkokemuksesta, heillä ei monellakaan ole omakohtaisia kokemuksia yrittäjän elämästä. Useinhan me yrittäjät teemme lujasti töitä, joten me emme ehdi emmekä jaksa ajaa autolla huvitukseksi.

Verovelvollinen todisti tässä tapauksessa verohallituksen ohjeiden mukaisesti tehdyllä ajopäiväkirjalla omien yksityisajojensa määrän, mutta verohallinto ei tätä hyväksynyt, koska ajopäiväkirja oli tehty tietokoneella. Siis verohallinnon mielestä ajopäiväkirja on laadittava käsin. Missään tällaista ei kuitenkaan ole kerrottu etukäteen, eikä käsin kirjoittamisessa muutenkaan

ole mitään järkeä. Onhan kirjanpidotkin saatu laatia tietokoneella jo vuodesta 74 lähtien.

Arvoisa puhemies! Tämä yrittäjä oli saanut vanhemmiltaan avustusta vuonna 96, mitä verottaja ei tavoitteellisen asenteensa vuoksi halua uskoa. Verottaja laski, että yrittäjällä on viisihenkinen perhe, vaikka kaksi vanhinta lasta eivät asuneet kotona, tekivät töitä muualla ja elivät omilla tuloillaan. Verottaja päätyi elämäkokemuksensa nojaten siihen, että yrittäjänaisella oli henkilökohtaisesti yli 200 000:n tulot. Pienemmällä hän ei verottajan mielestä voinut tulla toimeen. Yrittäjä valitti verotuksesta marraskuussa. Päätös annettiin 24.4., mutta verottaja postitti päätöksen vasta yli kuukautta myöhemmin, 27.5., jolloin yrittäjälle päätöksen antamisesta kuuluva 60 vuorokauden valitusaika supistui käytännössä alle puoleen ja vähemmäksi kuin verottajalta kului päätöksen antamisesta päätöksen postittamiseen.

Arvoisa puhemies! Luottamus- vai mielivalta-periaateko voimassa Suomessa? Kun Verohallitus on tehnyt päätöksen luontoiseduista, pitäisi verohallinnon itsekin noudattaa tätä päätöstä. Tässä on kysymys paljon puhutusta luottamusperiaatteesta. Luottamusperiaate on nyt päätetty peräti kirjata verotusmenettelylakiin, että verohallinnon on pakko noudattaa sitä. Kysyn: Näinkö alas virkamiesmoraali on vajonnut? Jos viranomaisen kirjoittaa ohjeen, eikö sen itse tarvitse sitä noudattaa, ellei sitä nimenomaisesti laissa pakoteta noudattamaan? Kun valtiovainministerit Sauli Niinistö ja Jouko Skinnari ovat vuorotellen puolustelleet luottamusperiaatteen siunaussellisuutta, he ovat samalla hiljaisesti hyväksyneet mielivaltaperiaatteen. Sen mukaan virkamiehet saavat tehdä mitä vain, ellei tätä nimenomaisesti ole laissa kielletty.

Eduskunta on juuri käsitellyt peiteltyä osinkoa ja verotusmenettelyä koskevat hallituksen esitykset. Vaikka peitellyn osingon veroseurauksia hieman lievennetään, ne jäävät edelleen kohtuuttomiksi. Verotusmenettelyehdotuksessa ovat mukana edellä mainittu luottamusperiaate sekä eräät pikku parannukset. Verohallinnon väitteiden todistaminen vääräksi jätetään edelleen käytännössä verovelvollisen tehtäväksi.

Totean lopuksi, että edelleen osakas voi joutua peitellyn osingonjaon seuraamusten kohteeksi tietämättään, koska käyvät arvot ovat tulkinnallisia. Peitellyn osingon perusteella määrättävät verot ja muut seuraamukset ovat kohtuuttoman suuret senkin jälkeen, kun niitä hallituksen esityksen perusteella lievennetään. Verohal-

linnolle ei ole asetettu velvollisuutta vieläkään todistaa peiteltyä osinkoa koskevat väitteensä todeksi. Tämä merkitsee käytännössä, että hallitusmuotomme yhdenvertaisuuspykälät eli 15 §, jonka mukaan ihmisillä oltava työnteon vapaus, 16 §, jonka mukaan verotuksessa ja muutoksenhaussa on noudatettava oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon periaatteita sekä 12 §, jonka mukaan veroseuraamusten on oltava kohtuullisia, koskevat periaatteissa kaikkia muita suomalaisia paitsi pienyrittäjiä, yksin- ja kaksinyrittäjiä, joita Suomessa on 185 000 ja joiden arvioidaan työllistävän 350 000 suomalaista.

Puhemies! Haluan edelleen todeta eduskunnan pöytäkirjaan, että pienyrittäjien verotuskohtelu muun muassa peitellyn osingonjaon toteutuksen osalta ei täytä liioin YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 1 artiklan vaatimusta: Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja heillä tulee olla yhtäläiset oikeudet. Eikä se täytä 7 artiklaa: Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia lain edessä ja ilman rajoituksia oikeutettuja samantyyppiseen lainsuojaan. Eikä se täytä 27 artiklaa: Jokaisella on oikeus työhön, vapaus valita työ, oikeus tyydyttäviin työolosuhteisiin ja työttömyysturvaan.

Arvoisa puhemies! Olisin halunnut ehdottaa pontta tämän lain kolmanteen käsittelyyn kuuluvaksi: "Eduskunta edellyttää, että peitellyn osingon perusteella yhtiölle ja osakkaalle määrättäviä veroja ja niihin liittyviä muita seuraamuksia ei määrätä maksettaviksi ennen päätöksen lainvoimaisuutta." Tämä on mielestäni perusoikeuksia kaikille ihmisille ja myös yrittäjille, jotka sentään työllistävät eivät ainoastaan itsensä vaan myös muita.

Tämä on Suomen suurin ongelma tällä hetkellä. Mielestäni tällaisen ponsilausuman sisältö pitäisi hyväksyä mahdollisimman pian. Olen hyvin pahoillani siitä, että tämä asia vielä etenee ilman, että näin perusteellinen oikeusasia otetaan huomioon tässä eduskunnassa.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Saari: Herra puhemies! Kyllä Suomen ongelmat ovat pieniä, jos suurin niistä koskee peiteltyä osingonjakoa.

Peitellyn osingonjaon tilanteesta on poikkeustilanteesta kysymys. Oikeastaan ja käsitteekseni kannattaisi välttää tilanteita, joissa

joutuu peiteltyyn osingonjaon aalokkoon. Mielestäni tämän asian luonteeseen sopii tietynlainen ahdasmielisyys, koska verovelvollisen on mahdollista hakea veroviranomaisilta verottajaa sitovia ennakkopäätöksiä, kannanottoja ja neuvoja. Tuntuu oudolta, jos yrittäjä osaa yrittää mutta ei osaa välttää peiteltyä osingonjakoa. Täältä eduskunnasta käsin meidän päätöksellämme ei saisi antaa markkinoille sellaista signaalia, joka jotenkin kannustaisi käyttämään peiteltyä osingonjakoa. Sen sijaan meiltä pitäisi lähteä signaali, että verovelvollisia kohdellaan tasapuolisesti. Ymmärrän, että näissä asioissa voi olla hajontaa silloin, kun asia koskee peiteltyä osingonjakoa.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On loukkaavaa, että ed. Saarinen leikittelee sanoilla ja sanoo, että Suomessa on suurempia asioita kuin peitelty osingonjako. Sitähän en tarkoittanut. Tarkoitin työttömyyttä, tätä suurtyöttömyyttä, jota ovat ratkaisemassa kaikkein eniten pientyöllistäjät, pienyrittäjät. Ja pienyrittäjien oikeudesta on nyt kysymys, ja silloin on kysymys todella isosta asiasta Suomessa. Minä en hyväksy sitä, että näin vakavassa asiassa pelaillaan sanoilla.

Toiseksi siitä, jos yrittäjä ei osaa välttää peiteltyä osingonjakoa. Arvoisa puhemies, kuinka voi verojaoksen edustaja sanoa jotain tällaista? Tämä maa on täynnä esimerkkejä siitä, kuinka pienyrittäjä, yksityisrittäjä, joka ottaa hiessä tekee työtä käsillään ja sillä, mitä hän osaa, eikä ymmärrä kovinkaan paljon pykäläiä, ei voi välttää tulehasta syytetyksi peittelystä osingonjaosta.

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Bremerin puheenvuoron johdosta haluan vielä todeta sen, että ensinnäkin tavallisilla palkansaajilla ei ole tämän kaltaisia mahdollisuuksiaakaan lähteä peiteltyyn osingonjaon suuntaan. En mitenkään loukkaavassa hengessä sitä tarkoittanut sanoa, että jos maan ongelmat ovat suurimmillaan peiteltyyn osingonjaon kohdalla, pieniä ne ongelmat sitten ovat.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin yksityisrittäjä, pienyrittäjä, melkein aina tienaa vähemmän kuin keskimääräisesti palkansaaja. Sen lisäksi hänellä ei ole työsuhdeturvaa, hänellä ei ole työaikaarajoituksia, hänellä ei ole lomaetuja, hänellä ei ole eläke-etuja. Hän on todella tämän maailman pohjasak-

kaa ihmisten joukossa. Tähän pitäisi tulla parannus.

Ed. Saarinen, peiteltyyn osingonjaon määräykset ovat niin mielivaltaisia, että valitettavasti tämä pieni yrittäjä joutuu näiden määräysten jyräämäksi. Minä pyydän teitä, tehkää voitavanne saadaksenne aikaan oikeudenmukaisen yhteiskunnan, jossa yksityisrittäjälläkin on ihmisen oikeus ja arvo.

Ed. Kallio: Herra puhemies! Tällaisia esimerkkejä, joita ed. Bremer mainitsi, löytyy runsaasti. Se johti myöskin siihen, että asetettiin verotuksen oikeusturvatyöryhmä. Tulisin kannattamaan ed. Bremerin perustelulausumaa, mikäli hallitus ei viime viikolla olisi antanut esitystä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 9 §:n muuttamisesta. Se että hallitus on tällaisen esityksen antanut, osoittaa tietenkin, että epäkohtia on ollut.

Kun ed. Bremer sanoi, että tulisi keskeyttää ulosottotoimet, kunnes verotarkastuksen päätös on saanut lainvoiman, hallitus esittää nyt lakiesityksessään n:o 78/1998 vp pääsäännöksi, että tällainen keskeytys toteutetaan, jollei valitus tai oikaisuvaatimus ole ilmeisen aiheeton. Aikaisemminkin oli mahdollista ulosotto keskeyttää, mutta nyt tämä tulee tavallaan pääsäännöksi ja täyttää sen vaatimuksen, jota ed. Bremer ponsilausumassa edellytti.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Minun mielestäni suomalaiset yrittäjät eivät ole pohjasakkaa, toisin kuin täällä nimenomaan ed. Bremer on määritellyt ja todistellut. Minä kunniotan suomalaisia yrittäjiä. Ihmettelen ed. Bremerin voimakasta tunteen ja mielipiteen purkausta tilanteessa, kun käsitellään hallituksen esitystä, joka parantaa tilannetta vallitsevaan tilanteeseen verrattuna. Tälläkin korjataan asiaa paremmaksi. Jos ei se ole ed. Bremerin mielestä riittävää, jatketaan sitten ponnisteluja, mutta tässähän on positiivinen etumerkki.

Painotan vielä varmuuden vuoksi edellisen puheenvuoroni sisältöä: tärkeätä on verovelvollisten tasapuolinen kohtelu verohallinnossa. Tältä osin on varmaankin ollut hajontaa, ja tähän on kiinnitetty huomiota aivan tasavallan presidenttiä myöten, eräissä hänen puheissaan.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tulonmuodostuksessa ja oikeusturvan kohdalla valitettavasti tämä yhteiskunta käsittelee ja yksityisrittäjiä ja kaksin-

yrittäjiä siten, että he ovat valitettavasti oikeuksissaan pohjasakkaa. Minä olen yksi heistä, ja minä olen tuntenut sen hyvin kipeästi.

Myöskin mitä tulee ulosoton keskeyttämiseen, se on hyvä askel, niin kuin edessä oleva peitellyn osingon pieni korjauskin, mutta esimerkiksi ulosoton keskeyttämiseen liittyy vaatimus takuiden antamisesta. Näin olen käsittänyt, ed. Kallis. Luen tämän uudestaan nöyränä, jos ei näin ole. Ymmärsin, että on vaikeaa käytännössä pienyrittäjän asettaa niitä vakuuksia, joita vaaditaan.

Ed. Lindqvist: Puhemies! Ed. Bremerin puheenvuorossa tuli erittäin hyvin esille monien pienten yrittäjien ongelmia. Niitä on varmasti eri puolilla maata meidän kaikkien tietoomme tulut. Jos tämä esitys edes joiltakin osin parantaa tilannetta, niin hyvin paljon on vielä epäkohtia, joihin on nopeasti puututtava. Yhdenvertaisen verotuksen vaatimus kohdistuu nimittäin sekä moniin pieniin yrityksiin, jotka ovat toimineet pitkään, että niihin, jotka harkitsevat yrittämistä, ja myös niiltä osin, että koko yrittävän perheen jäsenten työsuhdeturva on aivan olematon. Siinä on näitä erilaisia epäkohtia niin paljon, että olisin hyvin mielissäni, jos hallitus asettaisi erikseen aivan toimikunnan, joka pohtisi pienten yritysten ongelmia ja purkaisi todella ne kaikki epäkohdat, jotka yhdenvertaisuuden vaatimukseen liittyvät.

Ed. Kallis: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin sanoin, ed. Bremerin suunniteltu ponsilausema olisi hyvä, mikäli tätä hallituksen muutosestitystä ei olisi tehty.

Kertaan nyt vielä kerran: Aikaisemmin viranomaisella oli mahdollisuus keskeyttää ulosotto. Nyt keskeyttäminen tulee enemmän tai vähemmän pääsäännöksi. Ulosottoa ei keskeytetä, mikäli siihen liittyy riski, ettei näitä markkoja ja verotuloja saada. Toiseksi, ei välttämättä tarvitse vakuutta asettaa. Vakuus asetetaan siinä tapauksessa, että on olemassa riski, että verovelvollinen hukkaa varoja. Eli tämä on askel parempaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain 114 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys 27/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Lakialoite 37/1997 vp

Toivomusaloite 38/1996 vp, 44/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Puhemies! Meillä on keskusteltu poistouudistuksesta noin neljän viiden vuoden ajan, ja oikeastaan se liittyy myös kirjanpidon uudistamiseen.

Vuoden 95 kesällä käytiin varsin suurikin kädenvääntö siitä, tulisiko meillä poistojen osalta siirtyä suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tällä hetkellä oikeastaan, kun yrityksillä ei ole kovin paljon tuloksensäätelymahdollisuuksia, poistot on yksi tapa kuitenkin pyrkiä siihen, että tulosta voidaan jonkin verran säädellä. Tuolloin kuitenkin päädyttiin siihen, että uudistusta siinä vaiheessa ei toteuteta.

Tupon yhteydessä kuitenkin lähtökohtana oli se, että palkansaajien tuloverotusta kevennetään ja osa tästä tuloverotuksen keventämisestä rahastetaan työnantajilta, jotka hyötyvät maltillisen palkkaratkaisun muodossa. Tämän perusteella päädyttiin siihen, että poistosäännöksiä muutetaan. Jos tuossa yhteydessä olisi ollut mahdollista miettiä sitä, onko tarkoituksenmukaisempaa ottaa teollisuudelta ja työnantajilta maltillisen palkkaratkaisun nettoetu poistojärjestelmää muuttamalla vai energiaverotuksella, itse uskon, että energiaverotuksen kiristäminen olisi ollut ehkä tarkoituksenmukaisempi keino, mutta poistouudistukseen kuitenkin on päädytty.

Kuitenkaan hallituksen esitys ei lähde siitä, että siirryttäisiin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tietysti täytyy todeta, että jos olisi siirrytty suunnitelman mukaisiin poistoihin, olisi ollut

kohtuutonta, jos olisi tehty vain poistojen osalta uudistus. Silloin olisi myös pitänyt varaukset ja muut seikat, jotka kirjanpidossa tehdään, hyväksyä myös verotuksessa, ja siihen taas valtiovarainministeriössä ei ollut valmiutta, joten voi sanoa, että kaiken kaikkiaan tämä uudistusesitys sittenkin olosuhteet huomioon ottaen on varsin elegantti. Lähtökohtahan on se, että poistoprosenttia pudotetaan 30:stä 25:een jäännöspoistojen osalta.

Täytyy kuitenkin todeta, mitä tulee tähän poistouudistukseen, että en usko, että se millään yritykselle aiheuttaa vielä kohtuuttomia vaikeuksia, mutta tällä prosentilla yritykset alkavat olla kyllä jossain määrin eriarvoisessa asemassa, kuten ne suomalaisissa poistojärjestelmissä ovat olleet ja ovat edelleenkin.

Mitä tulee suuren yrityksen paperikoneeseen, jonka käyttöikä on helposti 30—40 vuotta, ennen kuin sitä uudistetaan, 25 prosentinkin poisto on varsin hyvin riittävä. Mitä sen sijaan tulee toimistoalalla toimivaan yritykseen, jolla on pääasiassa konttorikoneita toimistossaan, täytyy todeta, että 25 prosentin jäännöspoisto ei välttämättä ole riittävä näiden koneiden poistamiseen.

Tietysti näiltä osin saattaa käytännössä esiintyä jonkin verran ongelmia, mutta en usko, että nuo ongelmat ovat kuitenkaan kohtuuttoman suuria, ja tietysti kun siinä tilanteessa sitten laitteita vaihdetaan ja käytössä olleet koneet myydään, tilanne kuitenkin kaiken kaikkiaan verotuksessa korjautuu. Mutta mielestäni on kyllä tärkeätä, että nyt seurataan tämän poistouudistuksen vaikutuksia nimenomaan niihin yrityksiin, joissa on varsin nopeasti kuluva käyttöomaisuutta, ja sitä, minkälaisia ongelmia näissä yrityksissä kenties syntyy.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on myös mielenkiintoinen säännös, jossa lähdetään siitä, että voitaisiin kuluvan käyttöomaisuuden vähäisiä hankintoja poistaa yhdellä kertaa. Lähtökohtana on se, että jos esineen hankintahinta on enintään 5 000 markkaa, kolme tuollaista esinettä voitaisiin tilikauden aikana verotuksessa ja yhdellä kerralla poistaa.

Täytyy todeta, että säännöksessä olisi ollut ehkä jonkin verran korjaamisen varaa siitä syystä, että esimerkiksi kirjanpitolautakunta on lähtenyt siitä, että 10 000 markkaa on kertapoiston raja. Tietysti täytyy todeta se, että ei ole kovin tarkoituksenmukaista, että hyvin pieniarvoisia esineitä on yritysten kirjanpidossa roikkumassa, ja ne aiheuttavat huomattavan paljon työtä.

Tietysti täytyy todeta, että tältäkin osin yri-

tykset ovat hyvin eriarvoisessa asemassa. Jos me ajattelemme jotakin Nokkia tai Keskoa, mahdollisuutta poistaa yhdellä kertaa kolme 5 000 markan arvoista esinettä, tietysti ei edes kannata sellaisen yrityksen käyttää, koska siitä on enemmän harmia kuin hyötyä. Tietysti pienille yrityksille tällaisilla säännöksillä on jo merkitystä, jos verovuoden aikana voi 15 000 markan poistot vähentää yhdellä kertaa, eli voi sanoa, että ammatinharjoittajat ja aivan pienimmät yritykset tästä jonkin verran hyötyvät. Vaikka voidaan kysyä säännöksen tarkoituksenmukaisuutta, sillä on kaikkein pienimmille yrityksille kuitenkin tiettyä positiivista merkitystä, joten tällaista ratkaisua voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Mutta mitä tulee poistojärjestelmään, sen haluan vain todeta, että jos poistoprosenttia aletaan 25:stä pudottaa alaspäin, se mielestäni ei ole mahdollista, vaan siinä tilanteessa, jos halutaan vielä poistoprosentteja tarkistaa, kyllä pitää alkaa mennä ei kokonaisuudistukseen, vaan katsoa esinekohtaisia eria niin, että meillä on pitempään kuluva käyttöomaisuutta ja vähemmän kuluva käyttöomaisuutta, joille määritellään erikseen omat poistoprosenttinsa. Mutta olen ymmärtänyt, että tämän jälkeen, kun tämä ratkaisu tehdään, paineita poistouudistuksen tekemiseen ei enää ole.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on aikoihin eletty. Kyllä minäkin alistun tähän pakolliseen poliittiseen kompromissiin poistojen osalta, mutta kyllä minusta on hämmästyttävää, että tätä luonnehditaan elegantiksi ratkaisuksi, kun se vielä on ristiriidassa hallitusohjelman niiden määräysten kanssa, joiden turvin pitäisi edistää yritystoiminnan oman pääoman kartuttamista. Tämä minun mielestäni pitäisi tunnustaa. Ei tämä mitään eleganttia ole. Se on surullista hommaa!

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan vain todeta, että kun on ollut tietty vaihtoehtomäärä käytettävissä ja niiden kesken on täytynyt valita, uskon, että myös ed. Lax on sitä mieltä, että näistä kaikista vaihtoehdoista nyt valittu on kuitenkin tarkoituksenmukaisin.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa herra puhemies! Kuten ed. Lax totesi, esitykseen sisältyy monia ongelmia. Eräs ongelma on juuri se, että kun pitäisi yrityksiä innostaa investoimaan, niin se, että poistoja leikataan, ei sitä missään tapauksessa tee. Kun muutoinkin pitäisi varautua Ra-

haliiton oloissa siihen, että yrityksellä voisi olla omaa varallisuutta enemmän, tämä ei sitä mitenkään edistä.

Tässä olisi melkein kaikki ainekset esittää tämä laki hylättäväksi. Keskusta ei sitä kuitenkaan tee huolimatta monista puutteista, mitä tähän lakiin sisältyy. Ehkä se pahin puute, mistä täällä on tänään puhuttu — muun muassa ed. Bremer nosti tämän asian esille ja monet muutkin — on se, että yritykset ovat hyvin erilaisia. Meillä usein lainsäädäntöä tehdään suurten yritysten näkökulmasta. Kouluissakin opetetaan suurten yritysten näkökulmasta, ja se ei aina huomioi pien- ja mikroyrityksiä.

Niinpä tässäkin laissa ongelma jää erityisesti pieniin yrityksiin, sellaisiin, jotka ovat kuljetusalan yrityksiä ja ehkä pieniä atk-ohjelmistotoimistoja. Niiden osalta poistoprosentti on aivan liian pieni. Sinä aikana, kun heidän kalustonsa on käytetty, siitä on poistettu vasta puolet. Näin ollen kun tätä poistoa nyt leikataan, verotus suoraan kiristyy tätä kautta. Jos on kyseessä vielä henkilöyrittäjä, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, kiristys on tuntuva, koska veroprosentti on korkea. Niinpä henkilöyritykset ovatkin kohta katoavaa kansanperinnettä ja poistumassa, koska niiden verotuksellista asemaa ei ole korjattu, vaikka sitä on toistuvasti vaadittu.

Samaan aikaan osakeyhtiöiden perustamiskynnystä on nostettu byrokratialla ja nostamalla osakepääoma 50 000:een. Tänään on kuultu uutisia siitä, että hallitus aikoo korjata osakeyhtiölakia pienyritysmallin aikaansaamiseksi. Silloin, kun tämä lakiesitys oli täällä eduskunnassa, keskusta sitä esitti ja nuorsuomalaiset. Ed. Bremerin nimellä tästä aloitettiin kulkee, jossa on omakin nimeni mukana. Kyllä meillä välttämättä Suomessa pitäisi nyt ottaa pienyritysnäkökulma paremmin lainsäädäntöön. Me tarvitsisimme kymmeniätuhansia uusia yrityksiä Suomeen, ja tällä lainsäädännöllä, joka lähtee suuryritysten ehdoilla, tämä ei onnistu.

Myös yrityskentän sisällä pitäisi ottaa huomioon yritysten erilaisuus. Keskusta ja kristilliset esittivätkin, että tähän lakiin olisi tehty sellainen säännös, että kuljetusalan yrityksiä, jotka yksinomaan käyttävät kuljetusvälinettä liiketoimintaan, ja tietokoneita ja muita tietojenkäsittelylaitteita ja muuta tiedonvälityskalustoa käyttävien yritysten poistoprosentti olisi säilynyt 30:nä. Se olisi ollut täsmäkohdentamista, hyvää yrittäjäpolitiikkaa, mikäli näin olisi voitu tehdä. Suomen Yrittäjät muun muassa sitä voimakkaasti verojaostolle esitti, mutta valitettavasti

täällä äänestyksellä tämä hylättiin. Toivoa sopii, että hallituksen piirissä tätä seurattaisiin ja poistoprosenttia tällaisten yritysten osalta nostettaisiin, jotta tällaiset yritykset voisivat investoida ja työllistää.

Toinen näkökulma, mihin esitimme myös muutosta ja mihin ed. Sasi puuttui, ovat pienhankinnat. Nythän on otettu tällainen kirjanpitolaitakin poikkeava 5 000 markan raja. Se on aivan liian pieni ja käytäntöön sopimaton. Rajan tulisi olla mielellään sama kuin kirjanpitolautakunnan asettama 10 000 markan raja, ja tämä yhteisraja, joka on 15 000 markkaa hallituksen esityksessä, pitäisi nostaa vähintään 50 000 markkaan tai poistaa kokonaan.

Tällaiset korjaukset olisi ollut välttämätöntä tehdä. Valitettavasti hävisimme äänestyksessä, ja sen takia tämä nyt jää juuri tällaisille pienyrityksille, jotka toimivat kuljetusalalla taikka jotka harjoittavat atk-toimistopalveluja, selvästi veronkiristykseksi. Kun tänä päivänä meidän tulisi juuri suosia muun muassa tietokoneohjelmistoyrityksiä — Nokia ja muut tarvitsisivat Suomeen tuhansia uusia työntekijöitä tälle alalle — valitettavasti nyt tämä laki ei mitenkään edistä tällaisten yritysten kannattavuutta ja toimintaa.

Arvoisa puhemies! Näillä saatesanoilla haluan tämän lakiesityksen kolmatta käsitteleyä saatella.

Ed. K a l l i s : Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys tulee johtamaan siihen, että valtio saa kassaan noin 900 miljoonaa markkaa enemmän vuodessa. Tästä on tehty päätös tämän salin ulkopuolella tulopoliittisissa neuvotteluissa. Mutta mitkä ovat sen kielteiset seuraamukset?

Tämä hidastaa investointeja aivan selvästi, ja vähemmän investointeja merkitsee vähemmän työtilaisuuksia. Erittäin pahana pidän sitä, että se myös huonontaa kilpailukykyä. Jos kilpailukykyä halutaan parantaa, silloin pitäisi pyrkiä siihen, että yhteiskunnassa ja yrityksissä olisi aina mahdollisimman tehokkaita ja hyviä koneita. Suurilla poistoprosenteilla uusitaan kalustoa useammin ja nopeammin kuin siellä, missä on alhaisempia poistoprosentteja. Mitä parempia koneita, sitä parempi kilpailukyky.

Eli kun ottaa huomioon nämä kielteiset seikat ja vertaa niitä siihen 900 miljoonaan markkaan, mielestäni tässä tilanteessa, kun yrityksiä pitäisi tukea ja työllisyyttä edistää, tämä sopii huonosti siihen.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Hallitus esittää irtaimen käyttöomaisuuden menojaan-

nöksestä tehtävien poistojen alentamista 30 prosentista 25 prosenttiin. Poistokiristystä on pidettävä kielteisenä uudistuksena niiden vaikutusten vuoksi, joita poistoleikkauksella on yritysten investointitoimintaan. Yritysten kalustoinvestointien kehitys ei ole voimakkaan laman jälkeen vielä elpynyt keskimääräiselle tasolle. Muutokset vähennysjärjestelmässä aiheuttavat helposti yrityksissä epävarmuutta ja vaarantavat alkavaakin myönteistä kehitystä. Lisäksi hitaat poistot eivät huomioi myöskään yritysten investointitoiminnan realiteetteja ja sitä tosiasiaa, että investoinnit joudutaan yrityksissä joka tapauksessa rahoittamaan jo hankintahetkellä. Poistojen pienentäminen vähentää oletettavasti investointihalua. Poistorahoitushan on investointien edellytys.

Meillähän on varsin yleinen toteamus, että investoinnit eivät ole nyt riittäviä, vaikka talous kasvaakin. Nyt ei pitäisi toteuttaa mitään sellaisia toimenpiteitä, jotka haittavat investointien edellytyksiä. Tilanne ei ainakaan parane ja tuskin pysyy ennallaankaan. Jos on huonompi kalusto, huonommat koneet, mikä on kilpailukyky?

Poistoissa on kysymys siitä, miten yritys investoi ja miten verotus suhtautuu investointeihin. Oikeaa poistoprosenttia ei ole käytännössä olemassakaan. Kyseessä on itse asiassa kysymys siitä, miten yhteiskunta suhtautuu investointeihin. Niinpä poistoprosentin pienentäminen 30 prosentista 25 prosenttiin on poliittinen kysymys eikä minkään tieteellisen analyysin tulos. Tämä on tulopoliittisen sopimuksen osa, seurausta tulopoliittisessa sopimuksessa sovitusta.

Olisi varsin hyvä idea, jos yritys saisi itse päättää, missä vaiheessa se poistonsa tekee. Muissa maissahan on vapaita poistojärjestelmiä. Esimerkiksi muualla Euroopassa voi olla jopa 100 prosentin poistoja. Lisäksi monissa maissa on alueellisia ja muita erityispoistoja, esimerkiksi Ranskassa. Kilpaile nyt sitten näiden maiden kanssa! Meillä yritysten tulisi olla ainakin samassa asemassa kuin muualla EU:ssa ja maailmalla.

Saatujen selvitysten mukaan ei yrityksille aiheudu kuitenkaan kohtuuttomia vaikeuksia, jos laki nyt hyväksytään. Ehkä tällä toistaiseksi selvittää, etenkin kun uutta poistouudistusta ja sen vaikutuksia aktiivisesti seurataan ja ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin, jos tilanne sitä vaatii.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Kun ministeri Skinnari esitteli verolakeja,

olin suorastaan hämmästynyt, kun hän mainitsi, että me maksatamme yrityksillä kaikki tuloverojen verohelpotukset. Nyt kun ed. Sasi esitteli tätä verolakia, hän mainitsi, että tuposta saatua hyötyä ei makseta suurtyönantajilla vaan pk-sektorin yrittäjillä. On kyllä ennenkuulumatonta, että kokoomuslainen verojaoston puheenjohtaja, kun kokoomuksen periaatteessa pitäisi olla yrittäjäystävällinen, menee tällaista julkisuudessa edes kertomaan.

Lakiesitys on niin huono, että mielestäni se pitäisi kaataa eduskunnassa. Se ei innosta yrittäjiä investoimaan. Investointi-into putoaa tämän lakiesityksen jälkeen, varallisuuskertymä pienee, verotus kiristyy ja yritysten kilpailukyky heikkenee. Tarkoitan tällä sitä, että yritykset eivät pysty uusimaan koneita ja laitteita tällä poistorytmiillä. Neljä vuotta on liian pitkä poisto-aika koneille, kun koneiden tietotekniikka vanhenee jo vuodessa. Olisin toivonut, että verojaosto olisi seurannut aikaansa lakiesityksen kohdalla eikä olisi tuonut tällaista veroesitystä.

Kertapoisto kertahankinnasta on 5 000 markkaa x 3 eli 15 000 markkaa. Minusta kertapoistoraja pitäisi muuttaa 10 000 markkaan ja yrittäjän saada harkita kertapoistot, mitä hän suorittaa yrityksessään. Lakiesitys on mielestäni todella heikko.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Poistoprosentin kiristäminen 30 prosentista 25 prosenttiin on selkeä veron kiristys, 900 miljoonaa markkaa, niin kuin täällä on kerrottu. Se haittaa oman pääoman kartuttamista. Se haittaa myös investointihalukkuutta. Se haittaa pk-yritystoimintaa ja sen kilpailukykyä. Tässä asiassa on seurattava tilannetta ja tarvittaessa voitava puuttua siihen nopeasti.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Aivan muutama sana kahteen edelliseen puheenvuoroon. Niiden sanomaan liittyen voi todeta, että kernaasti voin yhtyä siihen osaan kritiikkiä, mikä koskee varsinkin pienten työvaltaisten ja keski suurtenkin yritysten kohtelua. Niille tämä ratkaisu on monta kertaa hyvin vaikea. Ymmärrän kuitenkin, että on teknisesti pelkästään tämän järjestelyn puitteissa vaikea saada aikaan järjestelyä, joka varioi verokohtelun erikokoisten, erityyppisten yritysten osalta. Tästä syystä lopputulos nyt on se, mikä sen tiedetään tässä olevan.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä muutama sana asiasta, joka olisi voinut yhtä hyvin olla

esillä tulo- ja varallisuusverolain käsittelyn yhteydessä, mutta jotenkin tässäkin yhteydessä mielestäni. Se liittyy siihen, millä perusteella yritykset järjestelivät omille avainhenkilöilleen optiolainoja ja miten valtiovaltan tulisi omin verotarkaisuin näihin järjestelyihin suhtautua.

Sanon heti alkajaisiksi, että minulla ei ole mitään valmista mallia, jolla nykyjärjestelmään pitäisi puuttua. Monet ovat tietysti sitä mieltä, ettei pidä lainkaan puuttua siihen, mikä käytäntö Suomeen on syntynyt näissä asioissa. Mutta näille, jotka tähän tapaan kenties ajattelevat, haluan sanoa, että sellaisen jonkinlaisen vähäisen selvityksen perusteella, jota olen yrittänyt tehdä, on vaikea löytää sellaista maata, missä optiomenetely olisi revähtänyt yhtä vallattomaksi kuin se Suomessa tällä hetkellä on.

Useissa maissa — ja toki laajalti maailmalla vastaavan tyyppisiä järjestelyjä käytetään — näihin järjestelyihin liittyy joko nykyistä rankemmat tai meidän järjestelyämme rankemmat veroseuraamukset tai on jokin normisto, joko normeihin kirjoitettu tai muulla tavalla syntynyt normisto, jota käytännössä noudatetaan työnantajapäässä tai omistajapäässä silloin, kun optioista päätetään.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa on huomattavasti tiukempi sekä kirjoitettu että kirjoittamaton normisto sen selvityksen mukaan, minkä asiasta olen saanut, suhtautumisessa optiolainajärjestelyihin tai optiojärjestelyihin, mitä käsitettä niistä nyt käytetäänkin.

Kun Suomessa automaattina on se, että silloin kun järjestely tehdään, lähtöhintataso on se, mistä optiota lähdetään laskemaan, niin monissa muissa maissa, muun muassa Yhdysvalloissa, pääsääntönä on se, että ensiksi kurssin pitää nousta tietylle tasolle, jonka ylittävältä osalta vasta alkaa "optiovoiton" mahdollistava osuus. Tällä tavalla motiivivelvoitteet ovat huomattavasti suuremmat muun muassa Yhdysvalloissa hyvin laajasti käytössä olevassa järjestelyssä verrattuna siihen, mikä tilanne Suomessa on.

Erityisen onneton Suomen tapauksessa tietysti on se tilanne, että valtionyhtiöissäkin valtio omistajana on ollut tekemässä sellaisia optiojärjestelyjä, jotka eivät oikein kohtuuden rajoissa pysy. Aivan erityinen ongelma liittyy siihen, että niissäkin tapauksissa, jolloin valtionyhtiö fuusioidaan toiseen valtionyhtiöön, on valtiovalta tehnyt optiojärjestelyt ylimmän johdon kanssa. Ivo — Neste, Neste — Ivo-ratkaisu on tästä tietysti tyypillinen, mielestäni ikävä, mielestäni kohtuuton esimerkki. Valtiovaltan ei pitäisi täl-

laisia sallia, ei olla tällaisissa mukana, vaan omalta osaltaan tavoitella ja hankkia kohtuutta näihin järjestelyihin.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla, joilla en päädy minkäänlaiseen suositukseen tai ponteeseen, haluan kuitenkin tätä aihepiiriä nostaa sillä tavalla esille, että jatkossa joko EVL:n yhteydessä tai TVL:n yhteydessä, kun tulevia hallitusohjelmia neuvotellaan ja niistä keskusteluja käydään, viimeistään silloin, tähän aihepiiriin pitäisi pystyä puuttumaan, mielellään vielä nyt alkavan syksyn aikaa. Tiedän, että ministeriössä on asiasta vireillä erilaisia hankkeita. En tiedä, onko niistä hankkeista yksikään sillä tavalla vakavasti viritetty, että sen tavoite ajallisesti olisi päästä johonkin ratkaisuun vielä syksyn 98 aikana. Jollei, sitten mielellään ja viimeistään vuoden 99 aikana, kun seuraavaa hallituskautta katsotaan, siinä yhteydessä jokin järjestely pitäisi löytää.

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvin surullista todeta täällä kerta toisensa jälkeen, että ilmeisesti valtiovarainministeriön virkamiehet ovat menettäneet hallinnastaan kokonaiskuvan siitä, millä tavalla verotus vaikuttaa ketjuuntuessaan moneen moneen vaiheeseen eteenpäin.

Tässä meillä on jälleen hyvä esimerkki siitä, mitä ei olisi pitänyt tehdä. Ei varmaan olisi tehtykään, jos kokonaiskuva olisi ollut hallinnassa. Tässä on monella tavalla tullut esille se, miten poistojen kiristys toimii suoraan veronkorotuksena pienillä kuljetusyrityksillä. Meillähän Suomessa ei enää ole suuria suomalaisia kuljetusyrityksiä. Ruotsalaiset omistavat meidän suomalaisista kuljetusyrityksistämme jo yli 55 prosenttia. Kun siihen lisätään saksalaisomistus, tanskalaisomistus ja hollantilaisomistus, on todettava, että aivan pieni vähemmistö maantiekuljetuskalustostamme, joka kuitenkin kulkee maanteillä hämäävästi suomalaisissa nimissä, on enää suomalaisten hallinnassa.

Ainoat henkilöt, jotka pitävät suuryritysten hinnankorotushalut alhaalla, ovat suomalaiset pienyritykset maantielikenteessä, jotka ovat valmiit tekemään 24 tuntia vuorokaudessa töitä raskeasti velkaantuneina yhdellä tai kahdella autolla. He pitävät hintatasoa alhaalla sillä tavalla, ettei täällä tule täydellistä romahdusta yhtäkkiä kansainväliselle kilpailukyvyillemme. Meidän tärkein kuljetusväylämme kuitenkin kulkee rekoilla maan rajojen ulkopuolelle, toisinaan lautoilla meren yli, edelleen kuitenkin suomalaisella maantiekuljetuskalustolla.

Meidän kansainvälinen kilpailukykyemme tuntuu erittäin selkeästi sen tosiasian, että kun suomalainen tuote makaa Keski-Euroopassa myyntitiskillä, siinä on 15 prosenttia kuljetuskustannuksia siinä, missä kilpailevien EU-maiden vastaavissa tuotteissa vähittäishinnoissa on ainoastaan 5 prosenttia kuljetuskustannuksia. Nyt kun tähän yhtälöön kosketaan, kuten tällä lakiesityksellä, saadaan aikaan pienten kuljetusyritystemme kohdalla veronkorotus käytännössä. Se on omiaan taas vaikeuttamaan kansainvälistä kilpailukykyämme, korottamaan kuljetushintojamme, ja siitähän ulkomaalaisomistus kuljetuselinkeinossamme pitää.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön verovirkailijoiden — verovirkamiesten ja verolakien muotoilijoiden — pitäisi nähdä kokonaiskuva eikä ainoastaan se kapea sektori, jota he hallitsevat. Tietysti tähän voidaan lisätä sellainen hurskas toivomus, että myös valtiovarainministerit ja kenties muutkin ministerit hallituksessakin hallitsisivat asioita niin paljon, että osaisivat vaatia kokonaisnäkemyksiä, ennen kuin toimeenpannaan tällaisia pieniä, sangen vahingollisia verotukseen vaikuttavia muutoksia.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkariselle toteaisin, kun hän puhui optiojärjestelyistä, että optiojärjestelmäsystemi on tullut Suomeen tällä vuosikymmenellä. Markkinataloudessa toimivien yritysten, jotka kilpailevat koti- ja ulkomaan sektorilla, yritysjohdossa toimivat johtajat pakotetaan tekemään erittäin hyvää tulosta sillä, että he ostavat yrityksen optioita, mutta verotusjärjestelmä meillä kuitenkin rahastaa optiotulot. Siinä mielessä laki on ajan tasalla.

Mitä tulee itse hallituksen esitykseen elinkeinotulon verottamisesta ja tuloverolain muuttamisesta, toteaisin vielä sen verran, että mielestäni tuporatkaisu olisi pitänyt maksattaa suurteollisuudella sen takia, että tämän päivän suurteollisuus on pörssissä. Yli 50 prosenttia omistavat ulkomaiset sijoittajat, ja veronsiirto, 900 miljoonaa markkaa, joka nyt rahastetaan pk-sektorilta, olisi mielestäni ollut oikeudenmukaisempaa maksattaa kansainvälisillä sijoittajilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys verotuksen oikaisulautakuntaa koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 15/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Sassi: Arvoisa puhemies! Verotuksen oikaisulautakuntajärjestelmä toimii Suomessa varsin hyvin. Oikaisulautakunta on lähellä verovelvollista, kun se toimii verotoimistoittain, ja se toimii suhteellisen nopeasti ja tehokkaasti. Täytyy myös todeta, että suuri osa verovalituksista voidaan käsitellä jo oikaisulautakunnassa ja valtavan suurta määrää sieltä ei enää mene lääninoikeuksiin ja siitä eteenpäin. Eli melko selvien virheiden korjaamiseksi oikaisulautakunta toimii varsin hyvin.

Aikoinaan, kun oikaisulautakuntia edellisen kerran uudistettiin, siinä yhteydessä eduskunnassa keskusteltiin oikaisulautakuntien riippumattomuudesta ja tuotiin esille muun muassa kysymys siitä, onko tarkoituksenmukaista, että verotoimiston johtaja toimii oikaisulautakunnan puheenjohtajana, ja esitin tiettyjä dubioita tuossa suhteessa.

Täytyy todeta, että sinänsä mitään ongelmia ei ole esiintynyt siinä, että verojohtaja toimii oikaisulautakunnan puheenjohtajana, mutta tietysti jos ajatellaan oikaisulautakuntien julkista luotettavuutta, niin siinä suhteessa on nyt päädytty siihen, että sittenkin on parempi, että oikaisulautakunnalla on täysipäivätoiminen puheenjohtaja, joka ei ole suoranaisesti sidoksissa verohallintoon. Tällaista uudistusta voidaan siis tästä syystä pitää tarkoituksenmukaisena.

Aikaisemmin oikaisulautakunnalla on ollut hyvin kiinteä liittymäkohta kunnallishallintoon sikäli, että valtuustot ovat valinneet edustajat oikaisulautakuntiin ja nämä ovat edustaneet paikallista asiantuntemusta. Nyt näiden toiminta-alue laajenee siten, että oikaisulautakunnan toiminta-alue on verovirasto eli entinen lääninveroviraston alue, ja tietysti täytyy sanoa, että tästä seuraa se pieni ongelma, että meillä on eräitä verovirastoja, joiden asiakasmäärä on poikkeuksellisen suuri. Näitä ovat Uusimaa ja nyt Keski-Suomen ja Hämeen muodostama veropiiri, kun sen sijaan meillä toisaalta on varsin pieniä veropiirejä ja työmäärä tässä suhteessa poikkeaa varsin paljon.

Eräänä vaihtoehtona esitettiin sitä, että oikaisulautakunnat olisivat maakuntakohtaisia, mutta kun oikeastaan verohallinnossa ei ole mitään maakuntakohtaisia organisaatioita, niin luontevasti tuollaista ratkaisua ei olisi voitu tehdä.

Mitä tulee itse uudistukseen, niin tältä osin verojaostossa on tehty eräitä muutoksia, joilla on pyritty kehittämään oikaisulautakuntien toimintaa. Kun hallitus esitti, että olisi vain nimetty jokin verohallinnon virkamies oikaisulautakunnan puheenjohtajaksi, niin tämän ratkaisun verojaosto on avannut. Nyt lähtökohta on se, että kaikki oikaisulautakuntien puheenjohtajan tehtävät pitää laittaa julkiseen hakuun. Kun aikaisemmin valittavan henkilön piti olla verohallinnon virkamies, niin nyt lähdetään siitä, että kuka tahansa, jolla on riittävä tuntemus veroasioista, voi tulla valituksi oikaisulautakunnan puheenjohtajaksi.

Varmasti useimmissa tapauksissa valituksi tulee verohallinnon virkamies, koska heillä on asiantuntemusta, mutta sinänsä olisi varsin hyvä, jos useissa tapauksissa valittaisiin vaikkapa lääninoikeuden esittelijä tai joku virkamies toimimaan oikaisulautakunnan puheenjohtajana, koska useissa tapauksissa heilläkin on varsin laajaa asiantuntemusta. Tällä tavalla pidettäisiin hyvin huolta siitä, että oikaisulautakunnat ovat riippumattomia, ja tällä tavalla pyritäisiin parantamaan niiden julkista luotettavuutta.

Myös edustus oikaisulautakunnissa on siinä suhteessa ongelmallinen, että ei ole ollut selviä säännöksiä siitä, millä tavalla veronmaksajatahojen edustus järjestetään. Verojaosto on muuttanut hallituksen esitystä sillä tavalla, että edustus määritellään nyt laissa eikä, kuten aikaisemmin on ajateltu, pelkästään asetuksessa. Lähtö-

kohtana on se, että puolet jäsenistä edustaisi veronsaajia ja puolet verovelvollisia.

Tältä osin täytyy todeta, että kun kunnat eivät enää valitse verovelvollisten edustajia, on jonkin verran ongelmaa siinä, kuka näitä ehdotuksia voi tehdä. Muun muassa Uudenmaan lääninverovirasto on joutunut kääntymään valtakunnallisten keskusjärjestöjen puoleen ehdokkaiden nimeämiseksi, koska ei ole tiedossa riittävän edustavaa järjestöä, joka edustaisi nimenomaan Uuttamaata. Tältä osin täytyy toivoa, että verohallinnossa hyvin tarkkaan mietittäisiin, miten verovelvollisten edustajat kutsutaan, ja että pidettäisiin huolta siitä, että eri veronmaksajatahot ovat edustettuina, tarkoittaa palkansaajia, yrittäjiä ja myös maatalouden harjoittajia.

Myös tähän hallituksen esitykseen liittyi eräs asia, jota ei ollut perusteluissa lainkaan mainittu. Se oli se, että sana verotoimisto poistettaisiin kokonaisuudessaan lainsäädännöstämme. Täytyy sanoa, että tämä ei olisi ollut ihan ongelmaton ratkaisu. Meillä on käyty pitkiä keskusteluja siitä, mikä on verotoimiston alue ja missä verotoimistolla on toimisto. Olen sitä mieltä, että verovirastolla eli lääninverovirastolla pitää olla suhteellisen laaja toimintavaltuus, mutta kuitenkin, kun meillä on perinteisesti järjestelmä, jossa lääninverovirasto toimii verotoimistojen kautta, niin tämän tyyppinen rakenne on edelleen syytä säilyttää. Jos halutaan mennä järjestelmään, jossa kaikki veroasiat käsitellään lääninveroviraston keskusasteella ja verotoimistot häviävät, niin olen sitä mieltä, että se on siinä määrin suuri ratkaisu, että eduskunnan pitää kyllä siitä tehdä lopullinen päätös ja meidän kansanedustajien pitää voida ottaa kantaa asiaan. Katson, että nykyinen verotoimistojärjestelmä toimii sinänsä varsin hyvin, ja olen sitä mieltä, että tiettyä läheisyysperiaatetta kyllä verohallinnossa tulisi noudattaa siten, että asiointi kohtuullisen etäisyyden päässä myös verottajan luona olisi mahdollista.

Haluaisin myös nostaa esille kysymyksen siitä, tulisiko pyrkiä miettimään Kansaneläkelaitoksen ja verohallinnon palvelutoimintojen yhdistämistä. Tänä päivänähan useissa Kansaneläkelaitoksen toimistoissa on ainakin osan päivää verovirkamies, joka osaa neuvoa verovelvollisia heidän sosiaaliturvaansa liittyvissä kysymyksissä. Tällaiset yhteispalvelupisteet saattaisivat useissa tapauksissa olla käytännöllisiä, koska usein juuri sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä tarvitaan myös veroneuvontaa. Tällä tavalla kansalaiset voisivat saada useimmissa kunnissa palvelua hyvästä pisteestä ja välttää ne ongelmat, joita

tietämättömyys joissakin tapauksissa saattaa aiheuttaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasi hyvin selvitti lain teknistä puolta. Keskustahan esitti toisessa käsittelyssä yhdessä kristillisen liiton kanssa kahta muutosehdotusta tähän lakiesitykseen. Lakiesitys sinällään osin on tehty liittyen verotuksen oikeussuojan parantamistyöryhmän tuloksiin, professori Niskakan kaan työryhmän työhön, ja voidaan nähdä, että tässä on tiettyjä parannuksia ehkä veronmaksajien kannalta siinä mielessä, että asiantuntevuus näissä veron-oikaisulautakunnissa lisääntyy. Ongelmaksi tulee se, että kun tähän saakka oikaisulautakuntia on ollut 90, tämän jälkeen on enää 10. Tätä määrää voidaan pitää liian vähäisenä. Esitimme, että tätä tulisi korjata niin, että jokaisessa maakunnassa olisi oikaisulautakunta, ja tämä olisi hyvin perusteltua, koska lääninverovirastot ovat maakuntien alueella. Näin ei tulisi tarpeettoman suuria alueita oikaisulautakunnille kuten Sisä-Suomessa tulee tai Uudella- maalla.

Toiseksi ongelmakohtaksi jäi erityisesti myös se, että suoritettavina veroina 10 000 markkaa asetettiin rajaksi sen suhteen, että oikaisu voidaan käsitellä puheenjohtajan ja jonkun toisen henkilön toimesta, siis se ei mene silloin lainkaan oikaisulautakuntaan. Esitimme, että tämä raja olisi muutettu 5 000:een.

Tässä suhteessa voi vielä todeta sen, että ongelma on myös siinä, että verontarkastuksen osalta ei esitys tämän lain yhteydessä eikä verotusmenettelyn yhteydessä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän puhujakorkeelle.

P u h u j a : ... sisällä mitään säädöksiä.

Ed. Ihama: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä verotuksen oikaisulautakunta ehdotetaan muutettavaksi verovirastokohtaiseksi. Hallinnollisestihan meillä verohallinto on jakautunut kahteen tasoon: Verohallitukseen ja 11 verovirastoon. Nyt sitten tulisi 11 oikaisulautakuntaa. Se on muutos nykyiseen, koska nykyisin

oikaisuvaatimusten käsittelyä varten meillä maa on jaettu veropiireihin ja jokaisessa veropiirissä on ollut verotuksen oikaisulautakunta. Näin ollen oikaisulautakuntia on ollut peräti 90. Oikaisulautakuntien supistuminen 90:stä 11:een herätti jonkin verran keskustelua, kuten ed. Ala-Nissilän puheenvuorosta kävi ilmi.

Tämän esityksen keskeisenä tavoitteena on verovelvollisten oikeusturvan parantaminen. Oikeusturvaa voidaan parantaa lisäämällä oikaisulautakunnan toimintaedellytyksiä, kohottamalla oikaisulautakunnan jäsenten ammattitaitoa sekä lisäämällä luottamusta oikaisulautakunnan riippumattomuuteen ja asiantuntemukseen. Oikaisulautakuntamenettelyn suurena etuna on pidetty sitä, että oikeusturvaa on saanut suhteellisen nopeasti varsinaiseen muutoksenhakumenettelyyn verrattuna. Tarkoituksena on, että oikaisumenettelyn tehokkuus säilyisi.

Täytyy kuitenkin todeta, että nykyinen systeemi ei ollut täysin kelvoton, mutta tämä on arvioiden mukaan jonkin verran parempi. Muutos on kuitenkin verraten pieni, ja valiokunta jossakin määrin tarkensi tätä esitystä sen mukaan kuin ed. Sasi äsken kertoi.

Mielestäni oikaisulautakunnasta on kuitenkin pidettävä kiinni, koska Suomessa on menty pääosin virkamiesverotukseen, ja tämä on ainoa linkki pitää kansanomaista vaikutusta mukana verotuksessa.

Ed. Soini v a a r a : Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen sanoi, että optioitten verotus on jollakin tavoin kunnossa. Minusta se ei ole kunnossa sen takia, että optioita pitäisi niiden senhetkisestä markkina-arvosta verottaa jo silloin, kun ne annetaan. Eli jos saa sellaisen arvopaperin, joka 50 prosentin todennäköisyydellä tuottaa miljoona markkaa, ja 50 prosentin todennäköisyydellä on arvoton, on tämän arvopaperin arvo sillä hetkellä puoli miljoonaa markkaa ja se pitäisi silloin puolesta miljoonasta markasta tulona verottaa. Optioille aivan varmasti pörssissä syntyy markkina-arvo, jolloin tietysti pystymme aika objektiivisesti arvioimaan, mikä tällaisen option arvo on sillä hetkellä, kun se annetaan, ja se pitäisi sillä hetkellä siitä arvosta verottaa. Siihen myös loppuisi tämä optiokeinottelu, koska option saamiseen sisältyisi myös kohtalaisen suuri riski eikä kukaan ainakaan tällaisia miljoonien markkojen optioita voisi vastaanottaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys 29/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/1996 vp,

26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp

Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp, 58/1997 vp, 28/1998 vp

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Keskustelu:

Ed. S a s i: Arvoisa puhemies! Kiinteistöverojärjestelmä on luotu Suomeen vasta noin puoli vuosikymmentä sitten. Suomi oli tässä suhteessa varsin poikkeuksellinen maa, koska meillä ei ollut kiinteistöveroa. Tosin meillä oli sitä korvaavia veroja, kuten muun muassa tiettyjen kiinteistöjen harkintaveron ja asuntotuloveron, joka aikoinaan kohdistui myös loma-asuntokiinteistöihin. Täytyy todeta, että kiinteistöverojärjestelmä on tarkoituksenmukainen ja sen tuotto on myös erityisen varma siitä syystä, että sen välttäminen on käytännöllisesti katsottuna mahdotonta.

Kiinteistövero on rahoituskeino kunnille, ja kunnat ovat käyttäneet sitä suhteellisen mielellään. Hallitus liittyen kuntien valtionosuuksissa tapahtuneisiin muutoksiin on luvannut kunnille esittää kiinteistöveron korottamisen mahdollisuutta. Hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin myös velvollisuus korottaa kiinteistöveron alarajoja 50 prosentilla, kun hallitus esitti, että yleinen kiinteistöveroprosentti olisi korotettu 0,2:sta 0,3:een ja asuinrakennusten osalta 0,1:stä 0,15:een.

Kun valtiovarainvaliokunnan verojaostossa asiaa pohdittiin, päädyttiin siihen tulokseen, että tarkoituksenmukaista olisi, että näitä alarajoja ei koroteta. Pohjana tälle oli se, että myös Kuntaliitto lausunnossaan totesi, että kunnallisen harkintavallan ja kunnallisen itsehallinnon puitteissa kunnilla pitäisi olla mahdollisimman suuri harkinnanvapaus siinä suhteessa, millä tavalla kiinteistöveroa sovelletaan. Tällä perusteella päädyttiin siihen, että annetaan haarukan kasvaa, ei nosteta alarajoja eli säilytetään ne 0,2 prosentissa yleisenä kiinteistöprosenttina ja asuinrakennusten osalta 0,1 prosenttina, mutta korotetaan ylärajoja ja hyväksytään se. Näin ollen kunnat eivät myöskään ensi syksynä voi vedota siihen, että eduskunta olisi pakottanut niitä nostamaan kiinteistöveroa, vaan tämä ratkaisu on täysin kuntien omassa harkintavallassa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota hallituksen esityksessä myöskin siihen, että erityisiä ylärajoja on myöskin nostettu. Mitä tulee muihin asuinrakennuksiin kuin vakituksiin asuinrakennuksiin, niiden ero yleiseen veroprosenttiin saattoi olla aikaisemmin 0,5 prosenttia. Nyt se voisi olla 0,6; eli käytännössä kyse on siitä, miten kunnissa verotetaan kesämökkejä. Toiset rajat, jotka nousevat, koskevat voimaloita: Voimalaitosten veroprosentti nousee 1,4:ään ja ydinvoimaloiden 2,2 prosenttiin. Tältä osin täytyy todeta, että kunnat ovat varsin varovaisia yleisen ja myöskin asuinrakennusten kiinteistöveroprosentin osalta, mutta mitä tulee näihin erityisiin veroprosentteihin, yleensä kunnat käyttävät maksimia. Tässä on kyllä tietty epäoikeudenmukaisuus sikäli, että kunnalliset päätöksentekijät miettivät, ketkä äänestävät kunnassa. Näiden prosentti pyritään pitämään kohtuullisena, mutta niiden prosenteissa, jotka eivät asu kunnassa ja joilla ei ole äänioikeutta kunnassa, käytetään hyvinkin usein maksimia.

Tältä osin täytyy todeta, että erot yleiseen kiinteistöveroprosenttiin alkavat olla jo melkein kohtuuttoman suuria. Jos ajatellaan esimerkiksi ydinvoimalaa, veroprosentti on 2,2 prosenttia kiinteistön eli investoinnin arvosta. Täytyy kyllä sanoa, jos ajatellaan minkälaisia tuottovaatimuksia yleensä pitäisi sähkön tuotannollekin asettaa, että tämä on suhteellisen kova luku.

Voidaan ottaa toinen esimerkki, joka koskee Kemijoki Osakeyhtiötä. Jokainen, joka katsoo Kemijoki Oy:n tuloslaskelmaa, voi todeta, että Kemijoki Oy maksaa yli 10 prosenttia liikevaihi-

dostaan kiinteistövero. Tämä osittain johtuu siitä, että Kemijoki Oy on aikoinaan hyväksynyt varsin korkeat voimalan arvostukset kiinteistöverotusta varten, mutta joka tapauksessa se edustaa suhteellisen suurta osuutta kuitenkin sähkön hinnassa, jonka Kemijoki Oy tuottaa.

Esitänkin kysymyksen: Jos jatkossa keskustellaan kiinteistöveron nostosta voimaloiden ja ydinvoimaloiden osalta, eikö olisi tarkoituksenmukaista miettiä sitä, että rajat säilytetään ennallaan, mutta mahdolliset korotuspaineet ohjataan siten, että sähköveroa korotetaan ja tällä tavalla lisääntyvä tuotto ohjataan valtiolle eikä kunnille. Kunnat ovat tässä suhteessa varsin eriarvoisessa asemassa. Meillä voi olla voimalaitoskunta, jossa on yksi työntekijä voimalassa, ja toinen kunta, jossa on useita kymmeniä työntekijöitä voimalayhtiön yhteydessä, ja se kunta saa huomattavat kiinteistöverotuotot, jossa on vain yksi työntekijä kaiken kaikkiaan.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää myöskin huomiota siihen, että täällä on tehty merkittävä muutos kiinteistöverolain sisällä. Nimittäin jaosto ehdotti ja valiokunta hyväksyi sen, että kunta voi omalla päätöksellään vapauttaa kiinteistöverotuksesta yleishyödyllisen yhteisön omistaman kiinteistön. Aikaisemmin vapautus saattoi koskea vain nuorisoseuroja, maanviljelysseuroja, maamiesyhdistyksiä ja työväenyhdistyksiä. Voi sanoa, että oli varsin epätasa-arvoista, että oli lueteltu vain tietyt yleishyödylliset yhdistykset ja yhteisöt, jotka saattoivat saada verovapautuksen. Nyt kaikki yleishyödylliset yhteisöt asetetaan yhdenvertaiseen asemaan. Mielestäni se on sinänsä tärkeää.

Haluan myöskin korostaa sitä, että tämä ei anna mahdollisuuksia mihinkä tahansa. On esitetty pelkoja siitä, että esimerkiksi Teollisuuden ja Työnantajain liitto, joka on sinänsä yleishyödyllinen yhdistys ja omistaa Etelärannassa rakennuksen, saisi tämän rakennuksen, jos Helsinki päättäisi vapauttaa yleishyödylliset yhteisöt kiinteistöverosta, kiinteistöverovapautuksen piiriin. Näin ei kuitenkaan ole siitä syystä, että kiinteistön täytyy olla yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä. Tästä syystä vapautus ei tulisi tätä kiinteistöä koskemaan, kuten ei myöskään Metallitalon kiinteistöä Hakaniemessä.

Täytyy todeta, että tietysti varsin suuri työ tulee olemaan veroviranomaisilla, kun he tulevat arvioimaan, mitkä kiinteistöt saavat vapautuksen siinä tilanteessa, kun ja jos kunta tekee yleishyödyllisiä yhteisöjä koskevan vapautuspäätöksen. Erityisesti tästä syystä tämän uudistuksen

voimaantulo on lykätty vuoteen 2000, eli yleishyödyllisiä yhteisöjä koskeva kiinteistöverovapautus on mahdollinen vasta vuonna 2000.

Haluan korostaa myöskin sitä, että kun kunta tekee päätöksen, se ei voi eritellä yksittäisiä rakennuksia, jotka vapautetaan, vaan sen tulee antaa vapautus kaikille yleishyödyllisten yhteisöjen omistamille yleishyödyllisessä käytössä oleville rakennuksille.

Sellainen lisäys myöskin tässä yhteydessä tulee, että kun aikoinaan näille kolmelle yleishyödyllisen yhteisön tyyppille voitiin myöntää kiinteistöverosta vapautus vain rakennuksen osalta mutta ei maapohjan osalta, nyt tuo vapautus voidaan myöntää sekä rakennuksen että maapohjan osalta. Tällä tavalla voidaan koko kiinteistö vapauttaa verotuksesta.

Haluan myöskin muistuttaa siitä, että jos kunta ei halua yleistä verohuojennusta toteuttaa, onhan tietysti mahdollista se, että kunta tekee päätöksen siitä, että kiinteistövero suoran tuen muodossa palautetaan yleishyödylliselle yhteisölle.

Luulen, että tämä tulee johtamaan siihen — pienemmillä paikkakunnilla tänä päivänä noin 250 kuntaa vapauttaa nämä kolme yleishyödyllisen yhdistyksen järjestötyyppiä kiinteistöverosta — että kuntien lukumäärä tulee jonkin verran vähenemään, koska nyt tietysti tällä vapautuksella on suurempi taloudellinen merkitys. Mutta uskon, että jokaisessa kunnassa, kun on saatu selvitys päällisin puolin siitä, mitä rakennuksia vapautus tulee koskemaan ja mikä sen taloudellinen vaikutus tulisi kunnalle olemaan, kyetään arvioimaan perusteellisesti, mikä on tarkoituksenmukaista.

Tietysti täytyy sanoa, että tämän tyyppinen ratkaisu sinänsä on hyvä, koska on aika hassua se, että rahaa kuljetetaan edestakaisin niin, että kiinteistövero peritään ja sitten vastaava summa annettaisiin suorana tukena yhdistykselle. On helpompaa, jos kunnassa halukkuutta on, että vapautus suoritetaan yhdellä päätöksellä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. I s o h o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Erityisesti vesivoimalaitoskuntien verotus on ollut jatkuvasti, vuodesta toiseen, eri lakien yhteydessä esillä. Se kertoo siitä, että vesivoimalaitoskuntien verotukseen ei ole löydetty

kaikkia osapuolia tyydyttävää pysyvää ratkaisua. Kuten lain ensimmäisessä käsittelyssä käytämässäni puheenvuorossa toin esille, vesivoimalaitoskunnat olivat välillä jo saavutettuun ratkaisuun jokseenkin tyytyväisiä, mutta sitten tuli kiinteistöverolakiin muutos muutama vuosi sitten. Se aiheutti jälleen uutta tyytymättömyyttä, koska kunnat menettivät verotuloja.

Eduskunnassa on tämän vaalikauden aikana asiaa käsitelty toisenkin kerran, kun hallintovaliokunta vuonna 96 käsitteli kuntien valtionosuuslainsäädäntöä. Siinä yhteydessä todettiin, että voimalaitoskuntien voimalaitoksista saama kiinteistövero lasketaan kokonaisuudessaan kunnan tuloksi verotuloihin perustuvassa taseusmenettelyssä. Tämä johtaa epäoikeudenmukaiseen lopputulokseen, koska voimalaitosrakentaminen aiheuttaa pysyviä yhdyskuntahaittoja, joista seuraa kunnille jatkuvasti lisää kustannuksia. Ylipäänsä voimalaitosten rakentaminen on jo aikaisemmin tuonut kuntiin paitsi positiivista niin myös kielteistä, esimerkiksi kalastukseen liittyvää.

Kun tätä asiaa siis käsiteltiin hallintovaliokunnassa 96, hallintovaliokunta yksimielisesti päätti tunnustessaan ongelman tehdä ponnin. Ponsi kuului näin: "Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti yhteisöveron nykyistä oikeudenmukaisemmat jakoperusteet ja selvittää samalla voimalaitoskuntien osalta voimalaitosten aiheuttamat pysyväisluonteiset haitat sekä ryhtyy selvitysten edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin."

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että hallintovaliokunta tuolloin siis perehtyi ongelmaan ja kannanotto eli ponsi oli vahvasti yksimielinen. Kuitenkaan selvitystä ei ole tehty. Herää tietenkin kysymys, miksi. Herää kysymys, miksi hallintovaliokunta ei ole valvonut, että sen ponsi toteutuisi, ja mikseivät hallituspuolueiden Pohjois-Suomen kansanedustajat ole vaatineet ponnin toteuttamista. Ponsillahan ei ole mitään merkitystä, jos niihin suhtaudutaan sillä tavalla, että ne vain kirjoitetaan eikä sitten aiotakaan niitä toteuttaa.

Nyt kään tämän kiinteistöverolain eikä myöskään yhteisöveromuutoksien käsittelyn yhteydessä asia ei näytä olleen esillä ainakaan kovin painokkaasti, koska kummankaan lain mietinnössä ei tähän ongelmaan ole puututtu. Siitä syystä, arvoisa puhemies, ehdotan nyt kolmannen käsittelyn yhteydessä perusteluissa mainittavaksi lausumaa, joka on jaettu jo pöydillekin. Tämä lausuma kuuluu:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin valtionosuuslainsäädännön muuttamiseksi niin, että verotuloihin perustuvassa taseusmenettelyssä huomioitaisiin vesivoimalaitosten kiinteistöveron tuotto vain yleisen kiinteistöveron keskimääräisen veroprosentin mukaisesti."

Asiaa ei kannata enää kovin paljon selvittää, koska, kuten totesin jo, tuo ponsikin on tehty eikä mitään selvitystä ole tullut. Nyt kannattaisi todellakin ryhtyä jo lain muuttamiseen. Se kävisi helposti siten, että valtionosuuslainsäädäntöön tehtäisiin äsken esille nostamani muutos.

Tällä muutoksella olisi se seuraus, että Oulujokivarren ja Iijokivarren kunnat ja eräät Kemijokivarren kunnista saisivat niille kuuluvan osuuden voimalaitosten verotuotosta. Mainitsen vielä kerran, että monivuotinen historia osoittaa, että näille kunnille kuuluisi enemmän kuin nyt tämän kiinteistöveron korotuksenkin jälkeen tulee. Kun korotuskerroin tulee 1,4:ksi, sekään ei tuo sitä summaa, mikä näille kunnille oikeutetusti kuuluisi.

Huomaan, että tänne saliin tuli, arvoisa puhemies, hallintovaliokunnan yksi jäsen, joka sattuu olemaan vielä pohjoissuomalainen. Haluan todeta teille, ed. Pulliainen, että hallintovaliokunnassa on aikanaan tehty yksimielinen ponsi siitä, että vihdoinkin saataisiin pohjoisen Suomen vesivoimalaitoskuntien verotus kuntoon, mutta hallintovaliokunnan jäsenet eivät ole välittäneet seurata tämän ponnin etenemistä. Näin ollen tähän päivään mennessä mitään selvitystä, jota valiokunta aikanaan esitti, ei ole tehty. Nyt ovat kuitenkin molemmat lait, sekä yhteisöverolaki että kiinteistöverolaki, käsittelyssä, ja ponsi on näin jäänyt kuolleeksi, josta syystä ehdotan tätä uutta lausumaa.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa herra puhemies! Haluan vielä tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että tämän kiinteistöveroasian yhteydessä ojennetaan kättä suomalaiselle vapaalle kansalaistoiminnalle, kun mahdollistetaan se, että kunnallisvaltuustot voivat niin halutessaan määrätä kaikkien yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentiksi nolla. Tämä verovapaus, mikäli valtuustot niin päättävät, koskee yleishyödyllisten yhteisöjen omistamia kiinteistöjä sekä rakennusten että maapohjan osalta. Tällä kyllä turvataan oleellisella tavalla näiden yhteisöjen toimintaedellytyksiä myös jatkossa. Uskokseni koko veron tuottoon tällä ei ole juurikaan kuitenkaan vaikutusta.

Hyvänä pidän myös sitä, että kunnallista itsehallintoa kunnioitetaan siltä osin, että yleistä kiinteistöveron alarajaa ei tässä yhteydessä nosteta, vaan esimerkiksi ne 46 kuntaa, jotka olisivat hallituksen esityksen mukaan joutuneet pakolla nostamaan kiinteistöveron yleistä prosenttia, voivat siltä välttyä, jos niin haluavat. Tämä korjaus on mielestäni ihan aiheellinen.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Mielestäni kiinteistöverolakiehdotusta on käsitelty erittäin hyvin ja siihen on tehty erittäin tarpeellisia lisäyksiä.

Henkilökohtaisesti iloitsen siitä, että vapaapalokunnat ovat saaneet arvoisensa kohtelun tässä laissa. Helsingissä on vapaapalokunnilla ollut erittäin vaikeita aikoja kiinteistöverolain sovelutuksen osalta johtuen siitä suuresta talkootyöstä, millä on korotettu kiinteistöjen arvoja. Täällä on hyvin kouriintuntuvasti nähty myös niitä seauksia, joita on ollut palomieslakosta ja siitä hyvästä asiasta, että näitä vapaapalokuntia on ollut. Siinä mielessä olen hyvin iloinen siitä, että vapaapalokuntien kiinteistövero-kohtelua nyt korjataan asianmukaisesti.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Hetki sitten tuli todistettua se, että valtiopäiväjärjestyksen mukaan täysistunto on päätösvaltainen, kun paikalla on vain puhemies käytännössä. Katsoin kelloa. Se on 13.30. Itse asiassa on käsitykseni mukaan keskipäivä eikä keskiyö. Meitä oli paikalla puhemiehen lisäksi puhuja ja kaksi edustajaa, ed. Ihämäki ja minä. Nyt tänne on väkeä tullut paikalle.

Käsittelemme kiinteistövero-ä. Minulla on kolme lyhyttä huomiota tähän kiinteistöverouudistukseen.

Ensinnäkin se on kohtuullinen luonteeltaan. Monissa maissa nimenomaan paikallisverotus, kunnallisverotus pohjautuu kiinteistöverotyyppiseen omaisuusmassan verottamiseen. Suomesahan käytäntö on toinen, kun meillä on nimenomaan tuloverotus keskeisin kunnallisverotuksen muoto. Siirtymä kiinteistöjen verottamiseen tässä suhteessa noudattaa kansainvälistä esimerkkiä.

Sen sijaan erikoinen tilanne Suomessa on se, ja tämä on toinen aiheeni, että keskeisin kiinteistömassa, jos näin voidaan sanoa — maapohja tässä tapauksessa on kysymyksessä — ei ole kuitenkaan verotuksen piirissä, ja se on metsämaa. Tämä on itse asiassa häkellyttävä tosiseikka Suomessa, jossa nimenomaan metsämaa on se kes-

keisin luonnonvarapohja, josta valtakunnan vauraus on myös luotu. On korkea aika saattaa myös metsämaa samalla tavalla verotuksen piiriin kuin muut kiinteistöt tai muu maaomaisuus.

Arvoisa puhemies! Kolmas seikka, johon haluaisin kiinnittää huomiota, liittyy siihen, että monet pientalon omistajat, omakotitalojen omistajat, ovat suhtautuneet kriittisesti siihen, että kiinteistöverotusta nyt voidaan kunnissa korottaa. Olisiko mahdollista tässä yhteydessä ottaa nyt vakavaan käsittelyyn se lakiesitys, jonka olen tehnyt vuonna 95, jonka yli sata kansanedustajaa allekirjoitti ja jossa lähdetään siitä nimenomaan, että omakotialueilla omakotitalojen, pientalojen, omistajien velvollisuus vastata jalkakäytävien kunnossapidosta siirtyisi kunnalle. Tämä olisi luonteva vastaantulo nyt, kun kunnat voivat kiinteistöverolla korotuksen kautta toimia. — Tulen puhujankorokkeelle, jos sopii.

(Korokkeelta) Arvoisa puhemies! Jatkaisin tästä aiheesta muuttaman sanan lisää. Siis kysymys on kiinteistöveron korotuksesta nyt ja siitä vastaantulosta, joka voitaisiin tehdä pientalon omistajille koskien jalkakäytävien kunnossapitoa. Tilannehan on sen kaltainen omakotialueella, että yleiset tiet ovat tietenkin kunnan rakentamia, kunnan huoltamia ja ylläpitämiä ja kunta vastaa myös kunnossapidosta.

Mutta nimenomaan jalkakäytäväosuus jää tontin omistajille, ja se on synnyttänyt sen kaltaisia eriarvoisia tilanteita, että jos jalkakäytävä sattuu sijaitsemaan "väärällä puolella" tietä, pientalon omistajalle tulee kunnossapitovastuu. Sen sijaan tien toisella puolella jalkakäytävää ei kulje ja vastuuta ei langeteta. Tämähän ei ole tontin omistajan omassa harkintavallassa, vaan aivan kuten kadut myös niiden jalkakäytävät määrittyvät asemakaavoituksen yhteydessä, ja tähän tontin omistaja itse ei voi vaikuttaa. Tämä on synnyttänyt selkeästi eriarvoisia tilanteita, ja kuitenkin myös vahingonkorvausvastuu silloin, jos vahinkoja sattuu, on pientalon omistajilla, mikä on hyvin ongelmallista.

Nyt olisi korkea aika käynnistää uudistus sen suhteen, että sekä kunnossapitovastuu että maksuvastuu olisi kunnalla ja tätä kautta pientalon omistajat vapautettaisiin tästä rasitteesta. Kiinteistöveron korotus silloin olisi heidänkin kannaltaan mielekkäämpi.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kiinteistöveroprosentin väljyyttä tai haarukan suuruutta lisätään tässä laissa, ja tarkoitus on, että päättävältä siirretään kiinteistöverossa kunnalli-

selle tasolle. Yleinen suuntaushan on ollut siirtää päättämätalvalla eri asioissa yhä enemmän kuntiin, joten tämä lakiesitys on kovasti synkronissa tämän periaatteen kanssa. Hyvä kuitenkin, että on olemassa tietyt rajat, joiden puitteissa kunnat toimivat, ettei eri kunnissa verotus eroa kohtuuttomasti toisistaan. Kiinteistöverotus on tarkoituksenmukainen ja kuntien tuloa. Kiinteistöverotuksen ylärajaa ja alarajaa halusi valtioneuvoston korottaa ja antaa siten kunnille mahdollisuuden hoitaa omaa talouttaan. Hyvä oli kuitenkin, että valiokunta ei korottanut alarajoja. Kunta päättäköön, minkä verran kiinteistöveroa se tarvitsee ja minkä verran valtuusto haluaa kiinteistöveroprosenttina pitää.

Valiokunta teki huomattavan muutoksen, että kunta voi vapauttaa omalla päätöksellään kiinteistöverosta yleishyödyllisen yhdistyksen omistaman rakennuksen ja maapohjan, jos kiinteistö on yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä. Mutta kunnassa on kohdeltava kaikkia yleishyödyllisiä yhteisöjä samalla tavalla. Uudistus tulee voimaan vasta vuonna 2000 verohallinnon pyytämän aikalisän johdosta, jonka verohallinto katsoi tarvitsevänsä.

Herra puhemies! Toistuvasti kuulee puheenvuoroja siitä, että maa- ja metsätaloutta pitäisi panna kiinteistöveron piiriin. Haluan muistuttaa, että maa- ja metsätaloutta kiinteistövero ei kuulu tämän hallituksen ohjelman piiriin ja sitä paitsi metsää verotetaan muuten ja maa kuuluu elinkeinoelämän piiriin.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa palautti mieleen historiallisia näkökohtia vesivoimalaitoskuntien vesivoimalaitoksen ylläpitäjiin kohdistamasta kiinteistöverosta. Siinä kai ehkä olennaisin historiallinen muistelu liittyy siihen, että aikoinaan professori Andersson teki, en muista kenen, oliko se nyt vesivoimalaitoskuntien vai minkä pyynnöstä, oikein asiaan liittyvän lakitekstin perusteluineen. Silloin hallitusvastuussa oli Suomen keskusta eikä siitä yhtään mitään tullut.

Mikä koskee hallintovaliokunnan ponsia, niitä ei liene tapettu eli ne ovat edelleen voimassa. Kysymys on vain siitä, että sitten istuva hallitus ryhtyy realisoimaan, jos katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Henkilökohtaisesti mielestäni asiantuntijain on niin, että esimerkiksi meidän läänissämme Utajärven kunta on sellaisessa tilanteessa, jossa voidaan katsoa kunnan tulleen eräällä tavalla höplästä vedetyksi näissä asioissa. Luotiin odotus siitä, että vesivoimalaitoksesta kun-

nalle tulee tietty rahavuo, mutta sitä ei tule työpakkajien kautta, kun ei niitä siellä ole. Automaattikka hoitaa laitoksen toiminnan, eikä sitä nyt kiinteistöveron kauttakukaan niin hurjan paljon tule. Siinä suhteessa tarvetta tämän laatuiseen muutokseen on. Ehkä seuraava hallitusohjelma sisältää sen laatuiseen muutoksen, että tämä asia tulee kuntoon. Ed. Isohookana-Asunmaan ponnella se asia ei tule kuntoon tässä vaiheessa. Se ei koskisi joka tapauksessa ensi vuotta lainkaan.

Ed. Kiljunen kiinnitti huomiota metsämaaverotukseen. Sehän merkitsisi, jos se toteutettaisiin nyt, hyvin mielenkiintoista tilannetta sen takia, että vuoteen 2006 mennessä siirrytään pinta-alapohjaisesta verotuksesta metsänmyyntituloerotusjärjestelmään lopullisesti. Jos nyt palattaisiin kiinteistöveron kaltaiseen verotukseen, se merkitsisi paluuta entiseen. Käytännöllisesti katsoen asiantuntijain olisi juuri näin, tai sitten tulisi täydellinen kaksinkertainen verotus. Ensin verotettaisiin metsämaan omistuksesta ja sitten vielä metsän myyntitulosta sillä tavalla kuin myyntitulosta verotetaan. Tuloksena olisi kaksinkertainen verojärjestelmä. Minä toivon hartaasti, että vihreät eivät tule olemaan sellaisessa demarijohtoisessa hallituksessa, joka tällaiseen kaksinkertaiseen verotusjärjestelmään siirtyy. Nimittäin ainakaan sen jälkeen ei oteta luonnonarvoja metsien käsittelyssä huomioon patkankään vertaan eli se johtaa todella ojasta allikkoon. Siihen hankkeeseen ei pidä yhtyä, eikä tämä hallitus myöskään sellaiseen ryhdy.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Kun ed. Pulliainen totesi historiasta, ettei asiasta tullut mitään, ei tullut vesivoimamaksulaista juuri sen takia, että silloin havaittiin kuitenkin toinen tie eli kiinteistöverolakitie. Ed. Pulliainen haluaisin huomauttaa, että kiinteistöverolaki, jossa tämä asia oli tyydyttävästi korjattu, tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Mutta nyttemmin on kiinteistöverolakia huononnettu siltä osin kuin se koskee juuri voimalaitoskuntia. Siitä tämän asian uudelleenkäsittely myös hallintovaliokunnassa, jossa ed. Pulliainen aikoinaan oli, johtuu.

Mitä tulee siihen, milloin kyseinen muutos tulisi voimaan, sehän on lainsäädäntökysymys. Niin pian kuin mahdollista tietenkin.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän häkellyin siitä, että ed. Pulliainen asetti metsämaanomistajat niin erityi-

sen suojelun piiriin kuin hän puheenvuorossaan teki. Hän totesi, että jos metsämaa olisi kiinteistöveron kaltaisessa kohtelussa, siinä vaiheessa, kun metsästä saatavia tuloa aletaan verottaa, tästä tulisi kaksinkertainen verotusjärjestelmä.

Miksi ed. Pulliainen ottaa metsänomistajat tällaiseen erityissuojeluun, jossa tuloja ei voitaisi verottaa erikseen ja maapohjaa erikseen? Meillä on muun muassa kaupunkien pientalotonttien omistajilla kiinteistövero. Samanaikaisesti he voivat vuokrata talosta huoneiston ja maksavat vuokratulosta myös veron pääomatulona. Miksi ed. Pulliainen ei ole huolissaan tämän kaltaisesta kaksinkertaisesta verotuksesta? Minkä vuoksi metsänomistajat ovat niin erityisen suojelun kohteena eräiden ryhmien puolella tässä talossa?

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhdyn ed. Pulliaisen käsitykseen siitä, että metsälle ei tarvita enää uutta veromuotoa eli kiinteistöveroa. Toteaisin näin: Kun ed. Pulliainen sanoi, että metsästä maksettaisiin kaksinkertainen vero, siitä maksettaisiin jopa kolminkertainen vero sen takia, että kun metsämaan ja metsän verotus on muuttumassa myyntiverotukseksi, se puu, joka tällä hetkellä metsässä huojuu, on maksanut veron jo kasvupohjaisen veron kautta. Aikaisemmin se määräytyi tällä tavalla. Jos nyt tulee vielä kiinteistövero, voisi sanoa, että pahimmassa tapauksessa jopa kolminkertainen vero kohdistuisi silloin metsässä kasvavaan puuhun.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kiljuselle lyhyt vastaus sillä tavalla, joka kuuluu näin: Se on minun poliittinen mielipiteeni, jonka minä äsken perustelin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee metsäverotukseen, olen ed. Pulliaisen kanssa täsmälleen samaa mieltä. Pääsääntöisesti, jos yleisestikin katsotaan, sama verosubjekti ei ole usean eri veron kohteena. On toki muutamia poikkeuksia, mutta monta perustetta löytyy sille, että metsän kohdalla tilanne säilytetään sellaisena kuin se tällä hetkellä on. Ed. M. Koski äsken mainitsi yhden niistä perusteista. Vaikka nyt vähitellen siirrytäänkin metsäverotuksen osalta vain yhteen järjestelmään, jokainen meistä tietää, kuinka kauan metsä kasvaa, ennen kuin sitä päästään hyödyntämään. Se on huomattavasti pitempi aika kuin 12–13 vuot-

ta, joka oli siirtymäkausi uuteen järjestelmään siirryttäessä.

Mitä tulee pariin muuhun tähän lakiin liittyvään yksityiskohtaan, ensinnäkin voimalaitoskuntien osalta kannatan ed. Isohookana-Asunmaan lausumaehdotusta. Myönnän, että tämä on hieman vaikea ja komplisoitu asia myös siltä kulmalta katsoen, että jos vesivoimalaitospaikkakuntien kohdalla tehdään tällä tavalla, tulee esille kysymys, miten sitten ydinvoimalaitospaikkakuntien kohdalla pitäisi menetellä. Toisaalta ne paikkakunnat, joilla on ydinvoimalaitos, hyötyvät ydinvoimalaitoksesta monella muulla tavalla paljon enemmän. Paikkakunnat, joilla on vesivoimalaitos ja koneet itse jauhavat veden voimalla sähköä, eivät hyödy oikeastaan juuri millään muulla tavalla, ei edes yhteisöveron kautta, koska niin kuin tiedetään, tällä hetkellä yhteisöveron määräytymisperusteet, seuraavassa kohdassa hyväksyttävässäkin laissa, ovat sellaisia, että ne eivät tee oikeutta esimerkiksi Utajärven kunnalle, joka esimerkeissä nousi esille. Toivon, että jatkossa joka tapauksessa löytyisi hieman parempi malli kuin tällä hetkellä on voimassa.

Mitä tulee siihen, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä kyettiin muuttamaan hallituksen esitystä, minusta se on koko eduskunnan yhteistä, miten nyt sanoisikaan, rohkeutta vihdoinkin puuttua valtion kannalta pieneen epäkohtaan tai ennen kaikkea kuntien kannalta pieneen epäkohtaan, pieneen tulonmenetykseen kuntien kannalta. Mutta asianomaisten verovelvollisten kannalta on kysymys aika isosta asiasta. Yleishyödylliset yhteisöt — kuten raittiusjärjestöt, urheiluseurat, tietyt seurakuntien omistamat toiminnot, sotaveteraanijärjestöjen omistamat talot ja muutamat muut vastaavat — ovat sellaisia, että on tavattoman hyvin perusteltua ja paikallaan, että nämä voidaan vapauttaa kokonaan kiinteistöverosta.

Nyt se muotoilu, johon lakiin kirjattiin, on näiltä osin yksiselitteinen. Ei jää epäselvyyttä enää, voiko kunta antaa vapautuksen vai ei äsken mainituille yleishyödyllisille yhteisöille. Se voi sen tehdä, ja kun nämä yhteisöt todella tekevät niin erinomaista työtä kuin esimerkiksi urheiluseuratyössä tehdään, on tavattoman hyvin paikallaan, että tämä oikeus myönnetään. Tästä tunnustus kaikille poliittisille ryhmille tässä talossa. Yhteisymmärrys löytyi, ja hallituksen esitystä kyettiin tarkistamaan.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Palaisin juuri siihen asiaan, josta edellä ed. Pekkarinen

puhui eli yleishyödyllisten yhteisöjen verovapautteen. Omalta osaltani harvoin voin valtiovarainvaliokunnan veropäätöksille kiitosta antaa mut- ta tässä voin.

Itsehan periaatteellisista syistä 1996 keräsin yli sata nimeä aloitteeseen, joka oli saman sisältöinen. Se oli suppeampi. Se koski pelkkiä raittiusyhdistyksiä erään yksityistapauksen perusteella. Nythän tässä on päästy sen aloitteen mukaiseen lopputulokseen eli siihen, että kunnat voivat vapauttaa yleishyödylliset yhteisöt, jos niin haluavat. Aikaisemminhan jopa valitettiin, jos jokin kunta tällaisia vapautuspäätöksiä antoi. Siinä mielessä tämä on hyvin järkevä muutos. Varmasti on järkevää, että urheiluseurat ja eräät muutkin yleishyödylliset yhteisöt pääsevät samaan kohteluun.

Itse kiinteistöverosta täytyy muistaa, että maailmalla eri maissa useimmissa kunnissa kiinteistövero on kunnallisveroista tärkein tai lähes ainoa. Pohjoismaissahan on poikkeava järjesty- ly, jossa tuloista verottavat sekä kunta että valtio. Pitemmällä tähtäimellä itse näen, että ehkä Suomessakin pitäisi tehdä jokin jako, jakaa niin, ettei samaa tuloa päällekkäin verotettaisi. Jos tuloverotusta voimakkaasti pystyttäisiin kaven- tamaan, siinä tilanteessa voitaisiin kiinteistöve- roa nostaa. Nyt, kun tuloverotus on näin korkea, itse en voi kannattaa mitään veronkorotuksia, en myöskään kiinteistöveron korotusta.

Itsettellen vähän myös sitä, minkä takia yleensä täytyy olla veron alaraja. Sen verran voisi kunnalliseen itsehallintoon luottaa, että sitä ei olisi. Jos verotus olisi Suomessa järkevällä tasol- la, ehkä myöskään ylärajaa ei tarvittaisi. Kun huomioidaan nykyinen verotuksen korkea taso, se ehkä nyt on paikallaan.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! On todel- la hyvä, että valtiovarainvaliokunnan verojaosto on tehnyt yhteistyötä ja saanut aikaan kiinteistö- veron kohdalla jo aikaisemmin mainitun edistys- askeleen eli kiinteistöverosta vapauttamamah- dollisuuden. Valiokunta on yksiselitteisesti anta- nut kunnille mahdollisuuden toteuttaa vapautus yleishyödyllisiltä yhdistyksiltä. Se on senkin ta- kia positiivista, että iänikuinen poliittisten pistei- den haaliminen on ollut sivuasiana ja nyt on päästy ikään kuin itse asiaan.

Arvoisa puhemies! Toinen puoli, voimalaitos- ten vero, on edelleen niin, että kunnilla pitäisi olla mahdollisuus korkeamman kiinteistöveron mää- rittämiseen voimalaitoksille. Siis voimalaitosten kiinteistöveron pitäisi olla esitystä korkeampi,

erityisesti ydinvoimalaitosten, koska käytännös- sähän ydinvoimalaitokset kuitenkin myyvät säh- köä todellista objektiivista hintaa halvemmallä. Objektiivisella hinnalla tarkoitan sitä hintaa, mikä sähköllä olisi, jos siihen olisi laskettu mu- kaan tarpeelliset vakuutukset ja nimenomaan säteilevän jätteen loppusijoitus ja itse laitoksen loppuhoito, joka voimalaitoksen elinkaaren lo- pussa joka tapauksessa tulee kysymykseen. Ydinvoimavaraus ei ole sitä luokkaa, mikä sen pitäisi objektiivisesti olla.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Kiin- teistövero ei ole hyvä vero, ja olen sitä kaikissa vaiheissa vastustanut. Se ei ole sellainen kuin omaisuusvero tai tavallinen tulovero, joka iskee kaikkiin samalla lailla progression perusteella, vaan tämä ottaa toisilta ja jättää toiset väliin. Jos rikas vuokraa tontin, häneltä ei mene kiinteistö- veroa; jos köyhä erehtyy ottamaan pankista lai- naa, hän saa lainan korot ja kiinteistöverot nis- kaansa. Veteraanit ja omakotitalojen omistajat tämä ajaa mierontielle; siellä on pieni tönö ja iso tontti. Näitä asioita ei ilmeisesti ole selvästi aja- teltu. Kesämökkiläiset tämä vero asettaa mah- dollisesti maaseudun veroterrorille alttiiksi.

Hyviä asioita tähän on kyllä täkyinä pantu: Alarajaa ei nostettu ja yleishyödylliset yhteisöt on vapautettu. Esimerkiksi itsekkin olen kamp- paillut yksityiskoulujen kiinteistöverovapauden puolesta. Sehän tulee tässä myös kuin manulle illallinen. Se on ihan hyvä juttu.

Helsingissä ainakin, vaikka kiinteistöverolla katumaksuja ja muuta piti kompensoida, se tuli noin 400-prosenttiseksi. Siinä mielessä ed. Kilju- sen esitys on ihan hyvä, että kunta ottaisi vastuul- leen kadunhoidon. Helsingissä on menetelty sillä lailla, että on pyydetty tarjouksia eri firmoilta. Aikaisemmin oli niin, että tien vieressä oleva omakotiasukas joutui maksamaan. Nyt takana olevat kerrostalotkin ovat joutuneet maksamaan siitä, että he kulkevat ja käyttävät katua. Että kyllä sitä ilman lakiakin on voitu tälläkin lailla soveltaa.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Kun salissa käytetyillä puheenvuoroilla on merkitystä lain tulkintaan, niin haluan vielä kerran korostaa sitä, että oikeastaan kaikissa puheenvuoroissa, joissa on puhuttu yleishyödyllisistä yhteisöistä, on todettu, että jaosto, valiokunta ja eduskunta tarkoittavat myös uskonnollisia yhdyskuntia. Tämä sen johdosta, että 13 a § on muotoiltu niin, että viitataan tuloverolain 22 §:ään, jossa maini-

taan nämä yleishyödylliset yhteisöt. Kun on olemassa Verohallituksen ohje tai päätös vuodelta 96, jossa todetaan, että maakunta, kunta, uskonnollinen yhdyskunta ei ole tuloverolain 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö, voi tulla ongelmia, kun tätä kiinteistöverolakia tullaan soveltamaan. Mutta niin kuin olen todennut, kaikissa puheenvuoroissa, joissa on käsitelty tätä asiaa, on käynyt selvästi ilmi, että eduskunnan yksiselitteinen tarkoitus on se, että nämä kuuluvat siihen ryhmään.

Ed. Saari: Arvoisa herra puhemies! Haluan verojaoston jäsenenä vahvistaa sen mielipiteen, jonka ed. Kallis äsken esitti. Sitä verojaosto mietintöä sorvatessaan on tarkoittanut ja tarkoitti.

Ed. S. Kanerva, teidän esittämiänne seikkoja ei juurikaan tullut esille asiantuntijoitten kuulemisen yhteydessä. Ne ovat varmaan ongelmia, mutta ne asiantuntijat, jotka siellä kävivät, eivät näitä asioita nostaneet juurikaan pintaan.

Selvyyden vuoksi: prosentista päättää kunnallisvaltuusto, siis silloin kun puhutaan esimerkiksi yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisesta verovapaudesta. Kunnallisvaltuustot eivät siis päättä siitä, ketkä ja mitkä yhteisöt ovat verovelvollisia tai eivät ole. Tämä on aika tärkeä tieto, ettei mene käsitteet sekaisin. Verovelvollisuudesta päättää verohallinto.

Nyt tässä yhteydessä on tehty se, mitä edellinen hallitus ja sitä edeltävät hallitukset eivät ole halunneet tehdä, ja kiittäminen on myös, vaikka tämä ei olekaan hallituksen esitys, myös veroministeri Skinnaria. Hän on suhtautunut kuitenkin tähän asiaan ymmärtäväisesti eikä ole tehnyt tästä elämää suurempaa kysymystä. Tämä ei myöskään koske kiinteistöasakeyhtiöitä, vaan yleishyödyllisiä yhteisöjä sillä määritelmällä ja rajauksella, minkä täällä ed. Kalliskin totesi.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Kiinteistöverohan on teknisesti hyvä vero. Sekin tehtiin viime vaalikaudella. Olen siinä mielessä eri mieltä kuin ed. S. Kanerva, tämä on teknisesti hyvä vero. Kun täällä on sanottu, että pohjaa pitäisi laajentaa esimerkiksi metsien osalta, niin siihen voi veroteknisessä mielessä todeta sen seikan, että ei metsän pohjalla ole juurikaan arvoa, joten vero kohdistuisi puuhun. Kun siihen jo kohdistuu myyntivoittoverotus tai pinta-alaverotus, siihen kohdistuu myös arvonnäköverotus myytäessä ja kun siihen voi kohdistua myös varallisuusverotus, niin tämä olisi jo neljäs verolaji

puun verottamisessa, ja mielestäni se ei olisi enää veroteknisestikään kohtuullista eikä oikein.

On hyvä, että verojaoston hyvällä yhteistyöllä saatu yleishyödyllinen pykälä on nyt korjattu riittävän kattavaksi. Siellähän oli todella epä johdonmukaisuutta, kun muun muassa veteraanien tukikohdat maksoivat veroa ja taas joku muu aatteellinen yhdistys voitiin vapauttaa kunnan päätöksellä kiinteistöverosta. Nyt tämä pykälä on hyvällä mallilla, ja tuo tulkinta, minkä ed. Saarinen ja ed. Kallis sanoivat, on juuri se, mitä lainsäätäjä on tässä tarkoittanut, ja näin se pitää tulkita. Tässä suhteessa kiinteistövero parani, jos kohta tämäkin on paikkausta hallituksen työn verotuksen keventämisen aiheuttamille kuntien veromenetyksille.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Kun nyt päätetään kiinteistöverolaki, missä ydinvoimalaitosten kiinteistöveroprosentti nousee 1,80:stä 2,20 prosenttiin, niin olen sitä mieltä, että prosenttiosuutta olisi tullut vieläkin korottaa. Ydinvoimalaitoksille tehojen nostojenkin myötä tämä maksu ei ole minkäänmoinen ongelma suhteessa tulokseen, mutta sen sijaan näille sijaintipaikkakunnille tästä saatu vero on huomattava tulo suhteessa kuntien kokonaisverotuloon. Toivonkin, että ensi vuonna, kun vuoden 2000 kiinteistöverolakia säädetään, otetaan tämä huomioon.

Sitten toisena asiana yhdyin ed. Tiusasen näkemyskeskusteluun siitä, että ydinvoimalaitosten varausmaksu on ehdottomasti liian pieni. Saattaa olla niin, että vuosisatojen kuluessa ydinvoiman nykytuotanto osoittautuukin ylivoimaisesti kalleimmaksi energiatuotantomuodoksi. Onhan niin, että kun tuotanto loppuu, nämä yhtiöt menevät alta aikayksikön konkurssiin ja sen jälkeen kaikki jää yhteiskunnan kontolle, enkä usko, että vuosituhannenkin kestävä jälkihoito onnistuisi pelkillä talkoilla.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Ed. Sepo Kanerva toi esille sen, että ilman lakiakin voidaan vapauttaa pientalon omistajat kadun ja jalkakäytävän kunnossa- ja puhtaanapidosta. Kuten tiedämme, eräissä kaupungeissa, kuten Nokialla, näin on todella tehtykin. Helsingissä ja Vantaalla kunta ottaa vastuulleen kadun ja jalkakäytävän kunnossapidon, mutta laskuttaa kiinteistöjen omistajia. Tässä suhteessa tämä mahdollinen lakiesitys siitä, että tältä osin kunnat ottaisivat sekä hoidettavakseen että myös

maksettavakseen tämän kunnossapidon, olisi selkeä vastaantulo omakotitalojen omistajille, joita tulevat rasittamaan sekä tuleva kiinteistövero että tietysti kunnossapito.

Ed. Ala-Nissilän tehtävänä varmasti on puhua metsänomistajien puolesta, ja hän teki laskelemia siitä, kuinka monenkertaista veroa mestistä maksetaan. Minä olin peräänkuuluttamassa ainoastaan oikeudenmukaisuutta. Yhtä lailla kaupunkien kiinteistönomistajiin kohdistuu vähintäänkin kolmen tyyppisiä veroja: varallisuusvero, kiinteistövero ja vuokratuloon liittyvää verotusta. Minä peräänkuulutan oikeudenmukaisuutta ja olen ehdottomasti sitä mieltä, että maatalous- ja metsämaa pitäisi saattaa myös kiinteistöveron piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Isohookana-Asunmaa ed. Pekkarisen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin valtionosuuksilainsäädännön muuttamiseksi niin, että verotuloihin perustuvassa tasausmenettelyssä huomioitaisiin vesivoimalaitosten kiinteistöveron tuotto vain yleisen kiinteistöveron keskimääräisen veroprosentin mukaisesti."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esityksen sisältävä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Edustajat Suhola ja Immonen merkitään läsnä oleviksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt päätetään lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 33. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) asia.

8) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, jotka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Energiaverotuksen kehittäminen on oikeastaan jokavuotinen asia. Energiaverotuksen ehkä kaikkein suurin ongelma on se, että kun vuosittain tehdään muutoksia, verotuksen ennustettavuus on varsin huono. Kuitenkin nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys pysyy niissä raameissa, jotka hyväksyttiin vuosi sitten, kun tässä salissa tehtiin suuri energiaverouudistus, jossa lähtökohtana oli se, että verotus ei kohdistu tuotantoon vaan nimenmaan sähkön käyttöön ja kulutukseen. Tältä osin voi sanoa, että omaksuttu malli ei ollut kaikilta osiltaan optimaalinen, mutta se oli varsin käyttökelpoinen, ja sellaisen mallin hyväksyminen johtui siitä, että pohjoismaiset sähkömarkkinat oli

avattu ja suomalaiset sähköntuottajat joutuvat kilpailemaan avoimilla markkinoilla.

Nyt silloista hallituksen esitystä on jonkin verran pyritty tarkistamaan ensinnäkin siten, että energiaverotusta on kiristetty. Kun tänään hyväksyttiin kolmannessa käsittelyssä tuloverotuksen keventäminen, tarkoitus on, että osa kevennyksestä otetaan takaisin sekä kuluttajilta että teollisuudelta nimenomaan energiaverotusta kiristämällä. Kiristys ei ole kovin suuri, kun on pennistä — puolestatoista kyse, joten sitä ei kovin helposti sähkölaskussa eikä myöskään lämmityslaskussa huomaa, mutta tietysti sillä on jonkin verran merkitystä.

Hallituksen esitystä on pyritty kehittämään myös siten, että sellaisia yrityksiä, joiden sähkön käyttö on poikkeuksellisen suurta, ei kohtuuttomasti rasitettaisi energiaverotuksella. Tämän perusta on se, että EU:n energiaverodirektiivissä lähtökohtana oli se, että pyritään saamaan yhteinen energiaverojärjestelmä Eurooppaan ja sellaiset yritykset, jotka käyttävät huomattavan paljon energiaa, käytännössä vapautettaisiin kokonaisuudessaan energiaverotuksesta ja tällä tavalla turvattaisiin niiden kansainvälinen, globaali, kilpailuasema. Itse olen sitä mieltä, kun tämän tyyppinen järjestelmä sinänsä ei ole kovin hyvä, että juuri ne, jotka eniten käyttävät energiaa ja joiden erityisesti pitäisi ottaa huomioon ympäristöarvot, vapautettaisiin.

On myös valitettavaa se, että energiaverodirektiivi ei ole edennyt EU:ssa. Täytyy korostaa, että on tärkeää, että Suomi vauhdittaa sen eteenpäinmenemistä. Haluan muistuttaa siitä, että Suomi aikoinaan, kun Kioton ympäristösopimuksen taakanjaosta keskusteltiin, asetti edellytykseksi sen, että energiaverotuksessa edetään EU:n puitteissa. Myös suuressa valiokunnassa asiaa käsiteltäessä viime perjantaina lähtökohtana, myös ministeri sen tunnusti, tulee olla sen, että yhteisessä energiaverotuksessa tulee edetä, jotta Suomi voisi hyväksyä Kioton taakanjaon omalta osaltaan sitovaksi.

Mutta kuten mainitsin, tässäkin nyt lähtökohtana on se, että sellainen teollisuus, joka käyttää runsaasti energiaa, vapautettaisiin osittain energiaverotuksesta. Lähtökohta on ollut se, että mikäli maksetut energiaverot ovat yli 4 prosenttia yrityksen jalostusarvosta, tämän ylittävä osuus verosta jäisi panematta maksuun. Verojaostossa kuitenkin todettiin, että tällainen järjestelmä, jossa tuo vapautus on täydellinen eli sataprosenttinen, ei ole tarkoituksenmukainen, vaan haluttiin tähän lakiin kuitenkin selvä ympäristöohjaa-

va elementti. Tästä syystä jaostossa on muutettu hallituksen esitystä laajassa yhteisymmärryksessä ja yksimielisyydessä siten, että joka tapauksessa yritykset joutuvat maksamaan aina 15 prosenttia niille maksuun pantavista veroista, vaikka ne olisivat erityisen energiantensiivisiä.

Tämän vastapainona myöskin sitä rajaa, missä tapauksessa verotusta ei pantaisi täytäntöön, alennettiin siten, että kun hallituksen esityksessä oli 4 prosenttia energiaveroina jalostusarvosta, lukua pudotettiin 3,7:ään. Jos olisi haluttu tehdä kustannusneutraali ratkaisu, luvun pitäisi olla 3,5 prosenttia, mutta tässä suhteessa arvioitiin, että kun muutos tehdään, on ehkä tarkoituksenmukaista, että pyritään valtion tuottotavoitteet veron suhteen turvaamaan ja tällä tavalla saadaan myöskin jonkin verran lisätuottoja energiaverotuksen kautta valtiolle.

Lisätuottoa ehkä jonkin verran saatetaan tarvita siihen, että tällä hetkellä on valtiovarainministeriössä valmistelussa eduskunnan suurella suostumuksella myöskin se, että kasvihuone-elinkeinon osalta pitäisi tehdä jonkinlaisia ratkaisuja, joilla kasvihuone-elinkeinon toimintamahdollisuudet pyritäisiin turvaamaan. Tällä hetkellä ongelma on se, että kasvihuone-elinkeinon asemaa pyritään turvaamaan siten, että kasvihuone-elinkeino saa palautuksen kevyen polttoöljyn käytöstä. Ongelma kuitenkin on se, että kaikki kasvihuoneet eivät käytä kevyttä polttoöljyä.

Tämän lisäksi on syytä todeta se, että meillä on erityisen energiantensiivisiä kasvihuoneita. Jos otetaan ensin huomioon se, että ne ovat energiantensiivisiä, olisi tarkoituksenmukaista, että niillä olisi omat säännöksensä myöskin palautusjärjestelmän osalta. Kuitenkin esimerkiksi 300 000 markan palautus on siinä määrin suuri, että harva kasvihuoneyrittäjä pääsee tällaisen rajan ylitse, joka on minimiraja, jotta energiaveroa ei enää perittäisi.

Tältä osin valiokunta ja jaosto lähtevätkin siitä, että kesän aikana tulee pyrkiä selvittämään kasvihuoneiden asema energiaverotuksessa. Esitykset tältä osin tulisi pyrkiä tekemään syksyllä, niin että ensi vuoden alusta voitaisiin pyrkiä tekemään ratkaisu, jolla kasvihuone-elinkeinon kilpailukyky turvataan. On syytä korostaa, että Ruotsissa, mutta erityisesti Hollannissa, on tehty erityisjärjestelyjä kasvihuoneyrittäjien osalta nimenomaan energiaverotuksen lieventämiseksi.

Tämän lisäksi haluan myöskin todeta sen, että eräitä muita seikkoja valtiovarainvaliokunnan verojaostossa selvitettiin.

Yksi oli se, että kun Helsingin seudulle on tulossa entistä enemmän kaasukäyttöisiä busseja, tulisi pyrkiä edistämään näiden käyttöä ympäristöystävällisempinä busseina entistä enemmän. Tietysti perusongelma tässä on se, että kaasutankkausasemien rakentaminen on erityisen kallista. Tietysti verohelpotuksilla rakentamista sinänsä ei voida tukea, vaan siihen tulee pyrkiä löytämään muita ratkaisuja.

Kuitenkin lähtökohta tulisi olla sen, kun katsotaan näiden bussien kokonaiskäyttökustannukset, että verotuskin tulisi pyrkiä asettamaan sellaiselle tasolle, että kaasu olisi käyttökelpoinen ja kilpailukykyinen polttoaine näissä busseissa, koska uskomme, että jos tälle polttoaineelle annetaan mahdollisuus, se myöskin saat-
taa edesauttaa laajamittaista kaasubussien käyttöönottoa ja sitä kautta myöskin kaupunkien keskustojen olennaista puhdistumista.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Toises-
sa käsittelyssä eduskunta hyväksyi ne energiave-
rolakeihin tehtyt muutokset, jotka valiokunta
esitti, eli energiaintensiivisten yritysten veronpa-
lautussysteemiä muutettiin hieman. Pidän muu-
tosta erittäin tarkoituksenmukaisena, koska täl-
tä pohjalta energiaintensiivisten yritysten veron-
palautus ei ole minkään yrityksen osalta 100 pro-
senttia, vaan vain 85 prosenttia maksettujen val-
misteverojen määrästä. Muutos on mielestäni
tärkeä siltä kannalta, että näin säilytetään kan-
nustava elementti energian säästöön myös suur-
yritysten osalta, vaikka veronpalautuskäytän-
töön mennään kilpailukyvyyn nimissä.

Arvoisa puhemies! Ed. Sasi esitteli mietintöön
kuuluvia lausumaehdotuksia, jotka hyväksyn
täysin. Mielestäni on tärkeätä, että kasvihuone-
viljelijöiden aseman parantamiseksi energiavero-
tusta muutetaan ja muutokset saatetaan voi-
maan viimeistään ensi vuoden alusta lukien.

Myös toinen lausumaehdotus, joka pitää sisäl-
lään sen, että sähkö- ja kaasukäyttöisten sekä
biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvo-
jen kokonaisverorasitusta alennetaan, on erittäin
tärkeä. Kaasu- ja biopolttoainekysymyshän liit-
tyy joukkoliikenteeseen ja bussijärjestelmään esi-
merkiksi Helsingissä ja Tampereella. Sähkökäy-
töiset autot ovat harvinaisuus yksityisautojen
joukossa. Myös mietinnössä käsitellään näiden
ympäristöystävällisten kulkuneuvojen asemaa.
Toivon, että valtioneuvostolta saadaan pikaisesti
ehdotukset valiokunnan mainitsemista pulma-
kysymyksistä.

Mitä tulee opposition ehdottamiin ponsiesi-

tyksiin, joita on kolme vastalauseessa, ensimmäi-
nen niistä koskee energiaverojärjestelmää ja sen
muuttamista vuonna 94 säädetyn uudistuksen
suuntaviivojen mukaiseksi. Toteaisin, että tuosta
järjestelmästä siirtyminen nykyiseen, joka eittä-
mättä ei ole yhtä ympäristöohjaava kuin aikai-
sempi, oli kuitenkin välttämätöntä siksi, että
Outokumpu Oy:llä oli EU-tuomioistuimessa ha-
kemus tuontisähkön aseman osalta.

Oikeusprosessi on päättynyt, ja sen johdosta
on selvää, että tuontisähköä ei saisi verottaa an-
karammin kuin Suomessa tuotettua sähköä.
Näin ollen tuomioistuimen päätös merkitsee sitä,
että ilman sitä, että EU-järjestelmässä siirrytään
kokonaisuudessaan CO₂-komponentin käyttöön
sähkön tuotannossa, on erittäin vaikea toteuttaa
vastaavanlaista järjestelmää Suomessa. Eli jos
halutaan ympäristöohjaavuutta CO₂-kom-
ponentin osalta lisätä, täytyy siihen saada mukaan
muiden EU-maiden tuki ja energiadirektiiveihin
vastaavanlainen ohjaus. Näin ollen en valiokun-
nassa enkä tässäkin käsittelyssä voi kannattaa
keskustan ensimmäistä lausumaa.

Turvekysymystä on käsitelty toisessa lausu-
massa ja kolmannessa investointitukea kotimai-
sen puun ja turpeen käytön lisäämiseksi. Turpeen
käyttöä on perusteltu, siis ei yksin oppositio vaan
muutkin tahot, sillä, että näin saadaan myös
puun energiakäyttöä vauhditettua ja tehostettua.
Eittämättä tämä on asiassa osatotuus. Itse näki-
sin kuitenkin tarkoituksenmukaisimmaksi sen
väylän, että puun korjuuta alettaisiin tukea erilli-
sellä tukijärjestelmällä ja näin saataisiin enem-
män energiapuuta käyttöön eikä niinkään keski-
tyttäisi siihen, että turpeen käyttöä energiatuo-
tannossa lisättäisiin.

Kuitenkin esimerkiksi viime syksynä, kun val-
tiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaos-
tossa asiasta neuvoteltiin, kauppa- ja teollisuus-
ministeri Kalliomäki ei hyväksynyt sitä, että
asiasta olisi sisällytetty ponsi budjettimietintö-
luonnokseen. Toivon kuitenkin, että hallitus olisi
myötämielinen tälle hankkeelle ja puun käyttöä
energian tuotannossa nimenomaan saataisiin li-
sättyä.

Mitä tulee tämän päivän verokeskusteluihin ja
siihen, mistä voidaan löytää rahoitusta tuloveron
kevennykselle, mielestäni on aivan selvää, että
ainoa selkeä suunta on nimenomaan energiave-
rotus ja ympäristöverotus ylipäätään. Sehän on
ollut myös tämän hallituksen painopisteenä,
mutta on selvää, että muuta ympäristöverotusta
kuin energiaverotusta on ollut paljon hitaampaa
kehittää ja on ollut paljon nopeampaa tehdä

muutoksia energiaverotukseen, koska tuolloin on kyse suuremmista verokertymistä, joilla voidaan saada aikaan todellisia muutoksia tuloverotuksen osalta.

Kuitenkaan tämäkään ei ole käynyt suuressa yksituumaisuudessa koko eduskunnan osalta, vaan nimenomaan opposition puolelta on tullut näihin energiaverokiristykseen kritiikkiä. On selvää, että helppoja malleja tuloverotuksen keventämiseen ei ole millään ryhmällä esittää. Mielestäni kuitenkin ekologisesti kestävin tapa on juuri tämä energiaverotuksen kiristäminen, ja sillä linjalla on mahdollista mielestäni myös jatkaa tulevaisuudessa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on helppo yhtyä ed. U. Anttilan äsken lausumiin viimeisiin sanoihin ja ajatuksiin. Niissä ratkaisuihin, mitä on tehty viimeisten vuosien kuluessa, on ollut sikäli oikea sävel, että veronkiristykset ovat kohdistuneet nimenomaan energian käyttöön. Yleisesti ottaen suuntana tämä on oikea.

Se, miten energiaa on verotettu, mitä energiamuotoja on otettu mukaan ja millä tavalla ympäristöohjaavuus on ollut verojärjestelmän sisässä, on se kohta, jossa näköjään meidän mielipiteemme jonkin verran eroavat toisistaan. Ei voi mitään sille, että on pakko alleviivata sitä, että kyllä tämän hallituksen toimesta muutettiin tätä verolainsäädäntöä tavalla, josta ympäristöohjaavuus ei ihan kokonaan poistunut, mutta hyvin radikaalisti ja merkittävästi väheni.

Se, mitä veroaostossa tapahtui nyt käsittelyssä olevan lain osalta, oli pienen pieni korjaus lähinnä energiaintensiivisten yritysten kohdalla ohjaavaan suuntaan, kuten ed. Sasi äsken esitteli. Sillä korjauksella energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tavattoman pieni merkitys. Se oli pienen pieni askel oikeaan suuntaan, mutta kuitenkin täysin riittämätön.

Mitä tulee vielä siihen ed. U. Anttilan esille nostamaan kysymykseen, oliko Suomen pakko valita täsmälleen tämä malli, mihin nyt päädyttiin tämän hallituksen toimesta, Outokumpu-tapauksen seurauksena, niin en kyllä oikein ole valmis allekirjoittamaan sitä, ettei muita vaihtoehtoja ollut. Minä myönnän, että ilmiselvästi oli pakko jotain tehdä, mutta teknisiä mahdollisuuksia siihen, että selkeämpi ympäristöohjaavuus verojärjestelmään olisi jäänyt, sellainen ympäristöohjaavuus, että EU-tuomioistuimella ei siihen olisi ollut nokan koputtamista, varmasti

olisi ollut olemassa. Myös jaostossa, kun asia oli käsitellyssä ensimmäisen kerran — nyt ei taidettu vastaavaa kuulemiskierrosta käydä — mielestäni asiantuntijatkin tällaisia vaihtoehtoja tai malleja nostivat esille. Eli kyllä tässä liian helposti hallitus luopui siitä hyvästä periaatteesta, ympäristöohjaavasta elementistä, mikä vuonna 94 säädettyssä ympäristöverolainsäädännössä meillä oli.

Tällä esityksellä, mikä on tällä hetkellä käsitellyssä, nyt konkreettisesti verotusta kaiken kaikkien kiristetään. En käy enää kovin paljon kiinni kritiikin ytimeen, jonka jo aiemmin toisen käsittelyn yhteydessä esille toimme. Pariin kolmeen asiaan vain vielä kiinnitän huomiota.

Ensimmäinen huomion arvoinen asia niistä liittyy kasvihuoneviljelijöihin. Näiden verotus tässä nyt monessa tapauksessa kiristyy tavattoman paljon. Ne ovat energiaintensiivisiä yrityksiä, ja niille energiaintensiivisille aloille, joiden energialasku ylittää 300 000 markkaa, tämä laki ojentaa kättä, ymmärtää niiden tilannetta, mutta ne energiaintensiiviset yritykset, jotka ovat pienyrityksiä, joissa energialasku on ainoastaan muutaman satatuhatta, eivät saa tätä vastaantuloa samalla tavalla kuin suurteollisuus. Erityisesti tässä heikkoon asemaan joutuvat kasvihuoneviljelijät. Yleensä heidän energialaskunsa on muutaman satatuhatta markkaa. Heille ei vastaantuloa tule, ainoastaan niiltä osin kuin lasku ylittää sanotun 300 000 markkaa.

Olisi aivan välttämätöntä, että tähän epäkohtaan nyt mahdollisimman nopeasti korjaus tehtäisiin. Jaostokäsittelyn yhteydessä jaoston jäsenet ymmärtääkseni poliittisiin ryhmiin katsoimatta pitivät tärkeänä, että tässä asiassa mahdollisimman nopeasti korjausta saataisiin aikaiseksi. Me täällä keskustan ja kristillisten esityksestä äänestimme toisessa käsittelyssä. Meidän mallimme ei mennyt läpi. Nyt vain vielä tässä on lausuttava ääneen toive siitä, että hallitus ryhtyy syksyllä tässä asiassa toimenpiteisiin ennen kaikkea kasvihuoneviljelijöiden kannalta syntyneen epäkohdan poistamiseksi.

Energialähteisiin kohdistuvan verotuksen osalta jo aiemmin toisessa käsittelyssä toimme esille sen mielestämme epäjohtonmukaisuuden, mihin hallitus on päätenyt siinä, kun se ennen kaikkea turpeen verotusta kiristää yli 80 prosentilla aiempaan, tällä hetkellä vielä voimassa olevaan tilanteeseen verrattuna. Turpeen käytöstä kerättävä veromäärä on jopa 50 prosenttia suurempi kuin kivihiilen verotuksen kiristymisellä saatava lisäverotuotto, ja kun ymmärretään ja tiedetään, että kivihiilen käyttövolyyymi on kui-

tenkin paljon suurempi kuin turpeen, ei tässä oikein vankkoja ja kovia perusteluja ole senkään takia, että turve on kuitenkin kotimainen energialähde, kivihiili jotain aivan muuta.

Mitä ympäristönäkökohtiin tulee, niin ei turve kuitenkaan ole ainakaan huonompi kuin kivihiili. Pitkässä juoksussa Silmu-tutkimus osoittaa, että turve on paljon paljon parempi ja ympäristöystävällisempi kuin monet muut sen kanssa kilpailevat vaihtoehdot.

Hyvää tässä esityksessä on se, että puun kohdalla verotusta ei kiristetä, ja tämä käytännössä parantaa puun kilpailukykyä.

Arvoisa puhemies! En jatka enempää tässä kolmannessa käsittelyssä. Olemme esittäneet vastalauseessamme meidän toisessa käsittelyssä äänestytämme linjan mukaisesti kolme lausumaehdotusta, jotka on jaettu ja jotka tässä ehdotan hyväksyttäväksi. Luen ne tässä vielä lyhyesti.

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistäisi toimet Suomen energiaverojärjestelmän palauttamiseksi paremmin ympäristöohjaavaksi, vuonna 1994 säädetyn uudistuksen suuntaviivojen mukaiseksi."

Kun sanomme "suuntaviivojen mukaiseksi", me tunnustamme sen realiteetin, että aivan sellaisenaan järjestelmä tuskin voi tulla kysymykseen, mutta silloin tehdyn uudistuksen suuntaviivojen mukaisesti tulisi tätä järjestelmää uudistaa.

2) lausumaehdotus kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen verottoman käytön ylärajan nostamiseksi hallituksen esittämän 15 GWh:n sijasta 35 GWh:iin."

Idea tässä on se, että pienekkojen turvetta käyttävien laitosten verokohtelu olisi edullisempi kuin se tällä hetkellä on.

3) lausumaehdotus sanoo: "Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää nopeasti investointitukea kotimaisen puun ja turpeen käyttöön perustuvien energiainvestointien lisäämiseksi."

Ed. U. Anttila otti tähän aihepiiriin liittyen hyvin tärkeän asian esille. Jos oikein ymmärsin, hän puhui lähinnä puun korjuun tukemisesta, ja tämä kotimaisen energian käytön ja siihen liittyvien investointien tukemiseksi — minä ymmärrän näin ja sitä me tarkoitamme — koskee tietysti myös sen korjuutekniikan ja korjuutoimen parantamista ja teknologian nostamista ja siihen liittyvien investointien tukemista.

Kotimaisuuteen kannattaa tässä asiassa satsata. Kaikki muut maatkin tekevät niin, sillä erotuksella että monet niistä satsaavat rahassa ta-

vattoman paljon. Kaikki me tiedämme, mitä Saksa tekee oman kivihiilensä tuen osalta, 25 miljardia vuodessa tukea. Myös Irlanti tukee omaa turvettaan sekä veroratkaisuin että myös suoran tuen erilaisin muodoin. Kyllä meilläkin kotoisen energian käyttöä tulisi tukea eikä nyt ainakaan sen verotusta kiristää siihen malliin kuin hallitus turpeen osalta tässä tekee.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu jonkin verran toistaa jo aikaisemmissa vaiheissa läpikäytyjä asioita. Turpeesta, mihin ed. Pekkarinen lopetti, puhuttiin jo aikaisemmissa käsittelyissä. Suosilmu-tutkimus on hyvin mielenkiintoinen varmasti esimerkiksi Kioton näkökulmasta ja nielujen näkökulmasta. Todetaanhan, että suot sitovat noin miljoona tonnia hiilidioksidia enemmän kuin soiden käyttö merkitsee. Kioton näkökulmastahan se on tietysti tärkeä asia.

Mutta turpeen energiakäytön yhteydessä on tietysti ongelmasta se, että turvetta nostetaan ja se poltetaan, jolloin vapautetaan hiilidioksidia ja turvematon teoreettinen uusiutuminen on noin 8 000 vuoden asia. Tässä on tämä näkökulma-ero, joka ongelmallistuu, kun turve todellakin poltetaan ja hiilidioksidi vapautuu ja monet muut ongelmat syntyvät. Vesistöjen raskasmetalliongelmat jne. tulevat tähän lisänä.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä hallituksen esityksestä n:o 55 eli energiaverolaista on myös käsitelty toivomusalioitteita. Omalta osaltani otan esille toivomusalioitteen n:o 40, joka on nimelläni. Siinä todetaan, että Suomen hallituksen pitäisi Euroopan unionissa toimia hiilidioksidiveron aikaansaamiseksi yhteisön piirissä. Yhdyn kyllä niihin mielipiteisiin, mitä täällä esitettiin siitä, että joulukuun 96 energiaveropäätös tässä salissa oli selkä edellä kohti menneisyyttä tapahtunut liike. Näin tapahtui, kun Suomi irtautui hiilidioksidiverokäytännöstä.

Tämä päätös, kun ajattelemme siihen suureen prosessiin nähden, jota Kioton sopimukseksi ja prosessiksi myös voi nimittää, oli erityisen ongelmallinen. Suomen tietysti tulee toimia nimenomaan niin kuin toivomusalioitteessakin todetaan. Aina kun asiaa kysytään suuressa valiokunnassa, ministerit toteavat ja myös valtiovarainministeri on todennut, että näinhän Suomi toimii ja pyrkii siihen, että EU kokonaisuutena olisi menossa energiaverotuksessa hiilidioksidiveron suuntaan. Tietysti tässä on vain se ongelma, että käytännössä Suomi astui itse pois tuosta ympäristön kannalta positiivisesta verokäytän-

nöstä. Olen myös sitä mieltä, että mitään pakkoa ei tähän kuitenkaan olisi ollut.

Edelleen toivomusaloitteessa puhutaan kansallisesta näkökulmasta, kansallisesta energiaverotuksesta ja siitä, että uusiutuvien energialähteiden verotus tulisi uusia niin, että niillä tuotettu sähkö tulee kuluttajalle nykyistä edullisemmaksi. Kun puhutaan kansallisista tuista, varsin monessa maassa, muun muassa Saksassa, tuulivoimaa tuetaan erityisten ohjelmien mukaan. Tuulivoimalla tuotetun sähkön hintaa pudotetaan. Tähän Suomellakin pitäisi olla valmiudet. Toistan jälleen sen, että Suomen energiateknologian vienti on volyymiltaan, rahamäärältään, suurempi kuin maahan ostetun energian hinta. Näin ollen Suomi on keskeinen energiateknologian osaaaja ja meidän tulee omissa päätöksissämme tukea tätä prosessia.

Tässä on myös osana se, että Suomen tulee Kioton jälkeisissä ratkaisuisa rohkeasti pysyä sillä linjalla, että Suomi on mahdollisimman paljon alentamassa omia hiilidioksidipäästöjään. Se merkitsee tietysti esimerkiksi Luxemburgissa tapahtuvissa varsin ajankohtaisissa keskusteluissa muun muassa tänään sitä, että Suomi ei aseta jotakin plusmerkkistä vaatimusta omalle sarakeelleen vuoden 90 hiilidioksidipäästöjen tasoon nähden. Näinhän valtioneuvosto onkin päättänyt, että se pysyy nollaprosenttitasossa, josta on aikaisemminkin sovittu.

Ed. Sasi viittasi suuren valiokunnan perjantain kokoukseen, jossa käsiteltiin nimenomaan Suomen menettelyä Luxemburgissa tänään. Kuitenkin itse olen ed. Sasin kanssa eri mieltä. Ei siellä sellaista asetelmää tullut, että lähdetäisiin siitä, että Suomi vain silloin voi hyväksyä Kioton sopimuksen velvoitteet, jos EU yhteisönä on valmis toteuttamaan tai on jo toteuttamassa uudenlaista energiaverotusta. Siis mitään tällaisia minimivaatimuksia ei voi asettaa. On myös loogisesti mahdotonta toimia jotenkin niin, että Suomi hyväksyy Kioton sopimuksen ja oman taakanjaksensa vasta sen jälkeen, kun Euroopan unioni olisi sopinut sisällään uudesta energiaverotuksesta.

Energiaverotuksesta sopiminen on niin pitkä prosessi, että siinä oltaisiin pitkälti jo ensi vuosituhatkannella, ennen kuin tällainen sitova, EU:ta kokonaisuudessaan koskeva uusi energiavero olisi hyväksytty, ja Suomi vasta sitten olisi valmis lähtemään Kioton junaan. Se on mahdoton tilanne ja myös ympäristön kannalta täysin kestäväntöntä, ei sellaista voi esittää.

Se on aivan eri asia, että Kioton prosessi no-

peuttaa varsin pikaisesti siirtymistä Euroopan unionissa uuteen energiaveromalliin, joka tulee ennemmin tai myöhemmin olemaan hiilidioksidipohjainen. Kaiken kaikkiaan kansallinen nihkeys Kioton sopimukseen tulee kulumaan ja hankautumaan pois. Jäljelle jää se, että viisaimmat maat ja teollisuudetalat huomaavat, että Kioto onkin enemmän mahdollisuus kuin mikään uhka. Tässä on autoteollisuus jo pitkällä. Monien maiden energiateknologia on tässä pitkällä ja toivottavasti myös Suomen.

Tätä pitäisi myös energiaverotuksen olla tuke-
massa eli helpottamassa uusien energialähteiden verotusasemaa ja asettamassa nimenomaan kivihiilelle taakkaa. Kivihiili on joka tapauksessa ongelmallisin energialähde Suomessa. Kaikkein ongelmallisinta ja, voisi sanoa, ympäristön kannalta paradoksaalista ja pöyristyttävää on se, että maahan ollaan suunnittelemassa ja rakentamassa uusia kivihiilivoimaloita, kuten länsirannikolle ja Kotkaan. Tietysti kysymyksessä on ehkä yksi ja sama voimala, jota kilpailutetaan eri paikkakuntien välillä, mutta kuitenkin tuollainen 1 000 megawatin kokoluokkaa oleva yksikkö. Kotkaan erityisesti ollaan suunnittelemassa 600 megawatin kombilaitosta, joka joka tapauksessa käyttäisi noin 610 000 tonnia kivihiiltä vuodessa, vaikka se käyttäisi myös maakaasua.

Puhemies! Loppupuolella puheenvuoroani olen ja ottaisin esille nestekaasubussit, jotka ovat kaasubussien yhteydessä jo vilahtaneet. Asia on ollut muun muassa sillä tavalla esillä, että ympäristövaliokunta on kokonaisuudessaan allekirjoittanut kirjallisen kysymyksen n:o 944/1997 vp, jossa nimenomaan kysytään hallitukselta kantaa siihen, miten maassa voi jatkua verotuskäytäntö, joka hidastaa erityisesti nestekaasubussituotannon kehittämistä ja kaasubussien käyttöönottoa sekä vaikeuttaa dieselautojen muuntamista nestekaasukäyttöisiksi. Nestekaasubusseillahan on 20-kertainen verotus verrattuna perinteisiin, rikkiä, tyypeä ja pienhiukkasia syytäviin dieselbusseihin. Tämän tyyppiset asiat ovat tietysti vaikutukseltaan marginaalisia, mutta niiden verotusongelmien poistaminen on periaatteessa hyvin tärkeä asia.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ensin ed. Pekkarisen tekemiä lausumaehdotuksia.

Toiseksi täytyy todella valittaa sitä, että energiaverouudistus, joka edellisen hallituksen aikana tehtiin, on ympäristövaikutuksiltaan nyt huonompi, se malli, mikä muutettiin ja on ollut nyt

toista vuotta käytössä. Niinpä yhdessä lausumaehdotuksessa viitataan siihen, että energiaveronlinjaa tulisi välttämättä hiilidioksidi- ja muiden päästöjen osalta kehittää parempaan suuntaan. Kuten aikanaan todettiin, tämä on hiilenmusta linja.

Toinen näkökulma on se, että kasvihuoneviljelyn osalta energiaveroa laskennan ei ota huomioon yritysten kokoa. Lausumaehdotuksessa edellytetäänkin, että eduskunta kiireesti valmistelisi kasvihuoneviljelyn energiaverorasituksen alentamiseksi välttämättömät toimenpite-ehdotukset. Tässäkin on sama ongelma, mistä päivän mitaan on puhuttu, se että verolainsäädännön pitäisi huomioida muutkin kuin suuret yksiköt ja suuret yritykset. Näin ollen ponsilausumaehdotus pitäisi nyt välttämättä hyväksyä, jos olemme kasvihuoneviljelyn asialla. Tässä viitataan myös kasvihuoneviljelyliiton asiantuntijalausuntoon, joka verojaostossa kuultiin.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa, jossa veroaste lähestyy 50:tä prosenttia, en voi hyväksyä mitään veronkiristyksiä. Tässäkin on selvästi kysymys pääasiassa veronkiristyksestä. Sen sijaan, jos merkittävästi tuloverotusta ja kokonaisveroastetta alennettaisiin, siinä yhteydessä varmasti olisi hyvä vaihtoehto suunnata verotusta välilliseen verotukseen ja myös energiaverotukseen, jossa olisi selvä ympäristöohjautuvuus.

Nythän ympäristönäkökulma on hyvin näennäinen ja itse asiassa koko ympäristönäkökulmalle näillä veroilla tehdään enemmän vahinkoa kuin hyvää, koska kansalaiset kokevat, että hyvän asian varjolla jälleen kerran kiristetään verotusta. Tässä on kysymys samasta ilmiöstä kuin siinä, että meillä ei sanota veroiksi veroja, vaan niitä kutsutaan osittain työttömyysvakuutusmaksuiksi, sairausvakuutusmaksuiksi jne., vaikka juridisestihan ne ovat veroja ja niitä käsitellään kuten kaikkia muitakin veroja. Voi olla, että jossain vaiheessa, jos todella kansa olisi muuten kypsynyt ympäristöohjautuviin veroihin, ne ovat saaneet niin huonon maineen, että sekään veromuoto ei ole enää käytettävissä.

On valitettavaa, että valiokunnassa edes opposition edustajat eivät ilmeisesti ole sinänsä vastustaneet veronkiristystä. Mielelläni olisin kannattanut sellaisia esityksiä, joissa tämä lakiesitys hylättäisiin.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! On valitettavaa, että tässäkin energiave-

roudistuksessa rangaistaan taas kotimaisen turpeen käyttöä.

Muutoksesta kärsivät pienehköt kunnalliset turvetta käyttävät lämpölaitokset ja tietysti niiden asiakkaat. Tyypillinen kunnallinen pienehkö kaukolämpölaitos, joita Pohjanmaalla erityisesti turvealueiden lähetyksillä on, käyttää yli 90-prosenttisesti polttoaineenaan palaturvetta, jonkin verran puuta. Yleensä niissä on nykyään savukaasun lauhdutusjärjestelmä, joka takaa varsin hyvän hyötysuhteen ja toisaalta pienet päästöt. Kun on aika paljon esitetty kritiikkiä, että turpeen poltosta tulee erilaisia hiukkasia, näillä toimenpiteillä ne voidaan estää.

Polttoturpeen lisävero pitäisi säilyttää ehdottomasti nykyisenä, sen sijaan kivihiilen ja raskaan polttoöljyn verotusta nostaa, kuten keskustan vastalauseessa esitetään.

Lähetekeskustelussa puutu jo siihen, että polttoöljyn lisäveron nosto, jota ei palauteta — toisin kuin liikennepolttonesteiden, dieselöljyn ja bensiinin, veroa — nostaa myös turveurakoitsijoiden, koneurakoitsijoiden, kustannuksia.

Oma lukunsa on esiin tuotu kasvihuoneviljelijöiden lämmityskustannusten nousu, joka tarvitsisi ehdottomasti korjauksen pienten yritysten osalta. Myös maatalouden tuotantokustannuksia tällä taas vähäiseltä osalta lisätään.

Kannatan vastalauseessa esitettyjä lausumaehdotuksia. Niissä on aika hyvä linjaus sille tielle, jolla voidaan kotimaisten polttoaineiden, puun ja turpeen, käyttöä edistää.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! Edellisen eduskunnan aikana, kun edellinen verojärjestelmä luotiin, oli kysymys siitä, että kotimaiselta energialta poistettiin siinä vaiheessa alkutuotevähennys, jonka suuruus oli 18 prosenttia. Silloin tehtyyn verojärjestelmään rakennettiin sisälle kompensatio, joka hiilidioksidiveron kautta antoi kotimaiselle polttoaineelle etua suurin piirtein 18 prosentin verran. Siinä oli myös ympäristövaikute olemassa, joka teki ennen kaikkea hiilen käyttämisen epäedulliseksi kotimaisiin nähden.

Tämän järjestelmän purkaminen ja siirtymisen nykyiseen järjestelmään, jota nyt ollaan jälleen kerran muuttamassa, aiheutti sen, että kotimaiselta energialta vietiin siinä vaiheessa kompensatio, joka oli hiilidioksidikomponentin sisälle rakennettu tukijärjestelmä.

Tässä muutoksessa turpeen verotusta korotetaan huomattavasti enemmän kuin muiden energioitten. Tällä on tavoitteena se, että turvetta

rasittamalla halutaan tehdä puulle etua ja kuvitellaan, että tällä muutoksella todella puun käyttö lisääntyy. Tämä on tietysti hieno ajatus, mutta se ei mielestäni toimi tällä tavalla. Turpeen veron korottaminen aiheuttaa paineita lämmön hintaan ja todennäköisesti myös sellaisen kehitysuunnan, jossa lähdetään siirtämään lämmön tuotantoa esimerkiksi öljypohjaiseen tuotantoon. Tämä tulee näkymään ennen kaikkea pienissä taajamissa, joissa on kaukolämpölaitokset, jotka käyttävät tällä hetkellä turvetta. Siellä on myös kiinteistöissä vanhat öljykattilat, jotka otetaan käyttöön välittömästi siinä vaiheessa, kun lämmön hinta nousee sille tasolle, että on kannattavaa siirtyä öljyn käyttöön.

Mielestäni myös puun lisäkäytön osalta on lähdettävä siitä, että puun ja turpeen yhteiskäyttö on juuri se mahdollisuus, jonka kautta puun käyttöä voidaan lisätä. On kaikkein järkevin toimenpide hoitaa se tällä tavalla. Tästä on esimerkkejä olemassa esimerkiksi Oulun Energiassa, jossa pyritään siihen, että puun määrä nousee. Tällä hetkellä se lähentelee noin 20:tä prosenttia käytetystä energiaraaka-aineesta. Turpeen kannattavuuden vaarantaminen vaarantaa siis myös tämän puun yhteiskäyttömahdollisuuden, puun käytön lisäämismahdollisuuden.

Yhdyn näkemykseen, jonka ed. U. Anttila puheenvuorossaan esitti. Hän totesi, että puulle on rakennettava oma tukijärjestelmä. Näin mielestäni pitää tehdä. Kun tällä hetkellä tutkailee sitä, mikä energiapuu on kannattavasti markkinoilla, täytyy todeta, että Suomen metsäteollisuus esimerkiksi käyttää jäteliemiä kannattavasti energian tuotantoon. Siinä on kysymys puuenergian käytöstä. Myös sahojen jätepuu käytetään tällä hetkellä kannattavasti energian tuotannossa. Se, mitä sahat tuottavat jätettä, menee tällä hetkellä energiakäyttöön suurimmalta osin. Myös päätehakkuualueilta hakkuutähde menee kannattavasti energian tuotantoon, jos on olemassa tehokas koneketju, joka hoitaa energiapuun ja tähdepuun polttoon sillä tavalla, että ihmistyötä siinä ei juurikaan tarvita eli se hoidetaan koneellisesti.

Tukea tarvitsevat nimenomaan energiapuun osalta ne alueet, missä on kysymys kokopuuhakkeen hankinnasta eli metsän harventamisesta ja siitä, että sieltä tuleva ranka käytetään energiaksi. Se ei tällä hetkellä pysty kilpailemaan muitten energiamuotojen kanssa, ja silloin siihen on ohjattava tukea, joka olisi työllisyysperusteista taikka metsänhoitoperusteista.

Arvoisa puhemies! Myös puun lisäkäyttö vaa-

tii sitä, että meillä on laitoksia, jotka voivat puuta käyttää. Silloin Suomessa on tutkailtava olemassa olevien laitosten muutostarpeita, esimerkiksi Haapaveden voimala, Joensuu, jotka eivät pysty tällä hetkellä puuta käyttämään. Niitä on teknisesti muutettava ja mahdollistettava myös niissä puun käyttö, joka varmasti tulee sen jälkeen toteutumaan, kun se vain laitoskohtaisesti on mahdollista. Nämä ovat niitä toimenpiteitä, joiden kautta puun käyttöä voidaan lisätä. Mielestäni sitä ei voida lisätä sillä tavalla, että rasitetaan turvetta, mikä vaarantaa kotimaisen energian jatkokehityksen sitä kautta, että turpeen kannattavuus heikkenee.

Eräs asia tuli esille ed. Tiusasen puheenvuorossa: Hän totesi, että Suomen suot sitovat miljoona tonnia hiiltä. Se ei pidä oikein paikkansa, vaan suot sitovat 9 miljoonaa tonnia ja taas energian tuotannon päästöt hiilen osalta ovat noin 8 miljoonaa tonnia. Eli siinä on se miljoonan gäppi, joka on yli sen, mitä päästetään hiiltä tuotettaessa kotimaista energiaa turpeella. Suot sitovat miljoona tonnia enemmän kuin päästö on.

Suosilmu-projekti todella aika tavalla tarkkaan tutkii ja selvittää, mikä on turpeen imago, onko se fossiilinen polttoaine vai ei. Minä yhdyn kyllä siihen näkemykseen, joka tämän selvityksen pohjalta tulee, että turve on erittäin hitaasti uusiutuva bioenergian lähde, niin kuin myös ympäristövaliokunta on eräissä lausunnossaan todennut. Siihen löytyy perusteet sitä kautta, että suot sitovat enemmän kuin päästävät hiiltä. Toisaalta myös Suomen suoaloista on ainoastaan 0,5 prosenttia turvetuotannossa ja sillä perusteella suot kasvavat myös turvetta enemmän kuin sieltä otetaan. Tämä on kestävä käytön periaatteen mukaista, ja mielestäni on perusteltua myös sanoa, että turve on hitaasti uusiutuva bioenergian lähde.

Minä toivon, että jatkossa Suomessa löytyisi todella linja, jossa me pidämme huolta siitä, että kotimaisella bioenergialla on kannattavuutta. Siihen on mahdollista luoda järjestelmät. Sen myös toteaa Euroopan unionin Vihreä kirja. Bioenergian osalta siellä todetaan, että bioenergiaa voidaan tukea verotuksellisesti taikka myös hinnallisesti ja tukea voidaan maksaa myös alueellisiin perustein. Meillä on siis täysi vapaus. EU ei sitä rajoita, kun me oikealla tavalla tuemme kotimaista energiaa ja pidämme huolta sen kannattavuudesta myös tulevaisuudessa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Edellisen puhujan kanssa voisi monesta asiasta

olla yhtä mieltä. Minusta ensisijainen lähtökohta energiakysymyksessä on se, miten turvata kotimaisten polttoaineiden ja raaka-aineiden kilpailukyky, jotta niitä voidaan hyödyntää.

Tässä ratkaisussahan tehdään edistysaskel puun käytössä, ja minusta se on sillä tavalla hyvä asia, että se turvaa työllisyyttä, antaa mahdollisuuksia metsissä myös ihmistyölle. Tosin tänä päivänä kehitetään tietysti koneellista korjausjärjestelmää yhä enemmän, koska ihmistyö maksaa. Niin kuin edellinen puhuja totesi, minusta pitää kehittää myös semmoisia järjestelmiä, systeemejä, tukimuotoja, joilla voidaan semmoisetkin paikat raivata, missä koneellisesti ei voi ensiharvennuksia tehdä mutta missä ne voidaan tehdä miestyönä.

Itse asiassa joidenkin laskelmien mukaan on todettu, jotta investointi, vaikka puuvoimalainvestointi — sinällään se suoraan ei kannata sen yrittäjän osalta, joka tähän ryhtyy — koko kansantalouden osalta on hyvin kannattava. Jonkin laskelman mukaan se maksaa itsensä takaisin jopa kolmessa vuodessa. Se tarkoittaa sitä, että joudutaan miettimään kokonaan uudelleen se asia, millä tavalla investointitukia voidaan tehdä siten, jotta se hyödyttäisi mahdollisimman paljon työllisyyttä, tukisi kotimaisten polttoaineiden käyttöä ja samalla myös sen ketjun alkupäätä, kun puu korjataan metsästä.

Toinen asia, mikä liittyy energiakysymykseen, on turvekysymys. Itse olen tivannut jo moneen otteeseen paikaltani kaikissa käsittelyissä ja aina energiapolitiikan yhteydessä, minkä takia ei voida kehittää semmoisia systeemejä piippujen päähän turvevoimaloihin, että voitaisiin ottaa talteen piipun päästä tulevat päästöt. Täällä on puhuttu metaanista. On puhuttu siitä, että kun käydään suosta ottamaan turvetta, siitä tulee kuulemma metaania ja mitä kaikkea tuleekaan. En tiedä, löydetäänkö siihen ratkaisu, mutta kun äsken puhuttiin piipun päästä tulevista miljoonista tonneista, sitä minä vain ihmettelen, eikö niitä saada talteen, jotta ei tarvitse välttämättä pölyyttää joka paikkaan. Itse olen ollut semmoisessa työpaikassa, missä oli kemian teollisuutta. Siellä kyllä oli piippujen päässä vesipesua ja hiekkapesua ja kaikki myrkyt otettiin talteen. Mutta en tiedä, onko turve niin kova myrky, että siihen ei ilmeisesti löydy tekniikkaa, millä putsataan näitä savukaasuja. Mutta tämä on yksi oleellinen kysymys. Ellei tekniikkaa ole vielä keksitty, se pitää keksiä ja kehittää.

Turve on hyvin merkittävä sinällään aluepo liittisesti. Onhan sanottu kyllä, että turve työllis-

tää vähemmän kuin puu, ja totta näin. Mutta kyllä se markka jää sinne alueelle pyörimään, kun koneyrittäjä nostaa turvetta, ja siihen tarvitaan ihmisiäkin. Yleensä se markka jää sinne aluelouteen ja voimalaitoskin jättää kaiken lisäksi rahansa sinne. Sinne ei tarvitse tuoda kaukaa öljyä tai kivihiiltä, vaan se on kaikki kotimaista raaka-ainetta. Siinä mielessä tässäkin valtiontalouden tilanteessa on tärkeää, että me aina pohtisimme sitä jokaisessa pienessäkin saumassa, millä voitaisiin turvata, että kaikki, mitä ulkoa tuodaan, voitaisiin korvata kotimaisuudella. Energiapolitiikan osalta näin pitää tehdä jatkossakin.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Tiisanen totesi puheenvuorossaan minusta aivan sattuvasti, että Kioton sopimuksen käytäntöön soveltaminen EU:n puitteissa on enemmän mahdollisuus kuin uhka millekään. Olen äärimmäisen tarkin hänen kanssaan samaa mieltä. Asianlaita on nimittäin sillä tavalla, ja se erikoinen toivo herää siitä, että niin kuin me kaikki tiedämme, vuonna 1992 ja viimeistään 1993 hylättiin taikka tavallaan pantiin vihreän veran alle EU:n yhteinen hiilidioksidiverotussysteemi. Se oli jo aika hyvässä mallissa, ja yhtäkkiä se eräällä tavalla häivyttiin agendalta pois, niin kun hienosti EU:ssa sanotaan.

Juuri, ed. Tiisanen, niin kuin sanoitte, minä toivon hartaasti, että tämä Kioto juuri sillä tavalla, kuin sen keskinäisestä taakanjaosta ollaan EU:n yhteisesti sopimassa, eräällä tavalla pakottaa kaivamaan tämän yhteisen hiilidioksidiveropakotin esiin, aktivoimaan sen. Sillä tavalla tulisi ehkä vihdoin yksi peruste, minkä takia Suomikin liittyi Euroopan unionin jäseneksi. Mitään muuta en ole vielä keksinyt.

Ed. Tiisanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Markku Kosken puheenvuoroon ihan pieni kommentti. Aivan oikein, 9 miljoonaa tonnia kaiken kaikkiaan hiilidioksidia sitoutuu soihimme ja 8 miljoonaa tonnia vapautuu suobiosysteemistä eri tavoin erilaisissa tilanteissa. Totesin, että Kioto-prosessiin nähden soihin sitoutuu tämä ylimääräinen miljoona tonnia, ja käsittelin sitä ajatusta juuri myös Kioton näkökulmasta, ilmastopolitiikan näkökulmasta. Nythän neuvotellaan tällä hetkellä Luxemburgissa 74 miljoonan hiilidioksiditonnin pohjatasosta, jossa ovat mukana kaikki nämä kuusi kaasua hiilidioksidiekvivalentteina. Siihen nähden tämä olisi yksi plusasia Suomelle eli Suomen hiilidioksiditaseen kannalta positiivinen.

Yleensä ottaen Suosilmu-tutkimuksesta, jonka ed. M. Koski hyvin tuntee ja josta ympäristövaliokunnassa olemme usein kuulleet: On tietysti alkuvaiheessaan sillä tavalla, että myös metaanin osuus katsotaan vielä, tutkitaan hyvin tarkkaan eri näkökulmilla ja selvitetään, mitä kaikkea tällainen suon hyödyntäminen energiakäyttöön pitkällä tähtäimellä eri vaiheissa vaikuttaakaan. Näinhän tietysti on, että tutkimus on tärkeä ja se on alkuvaiheissaan. Tiedämme nyt tämän, voisiko sanoa, pelkistetyin yhden miljoonan tonnin positiivisen tuloksen Suomen CO₂-tason ja nielujen näkökulmasta.

Ed. Karjula: Rouva puhemies! Tämä energiaverotusta koskeva lainsäädännön muutos valitettavasti tulee monelta osin pienyritysten maksettavaksi. Se koskettaa kasvihuoneyrittäjiä, koneyrittäjiä, maatalousyrittäjiä ja myös pieniä alueellisia tai paikallisia, kotimaisia energiaa käyttäviä tuotantoyksiköitä. Minusta olisi aika jo käydä keskustelua enemmänkin siitä, miten me voisimme verokannustimilla rohkaista ja tukea alueellisia ja paikallisia energiakoelijoita nykyistä voimakkaammin. Tämän vuoksi palautan sen ajatuksen, olisiko aika jo harkita kansallisen energiapolitiikan rinnalle paikallis- ja aluetalouksien omaa energiapolitiikkaa, jota kautta otettaisiin uusiutuvia kotimaisia energialähteitä nykyistä tehokkaammin käyttöön.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! En voi olla kommentoimatta ed. Karjulan äskeistä puheenvuoroa, kun hän luetteli erilaisia toimijoita, jotka joutuvat tässä veron maksamaan. Kyllä se on kuluttaja, joka maksaa kaikki verot viime kädessä. Kysymys on vain siitä, mitä kautta kannavointi tapahtuu ja millä tavalla se mahdollisesti on ympäristöohjaava, millä tavalla ei.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Ala-Nissilän kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen sisältyvät 1)–3) lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä lausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Pekkarisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 1) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 36. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 2) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 37. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 3) ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja ennakkoperintälain 27 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 53/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S a s i: Arvoisa puhemies! Verotusmenettelystä on keskusteltu useita kymmeniä vuosia. Monet verovelvolliset ovat kohdistaneet voimakastakin kritiikkiä verotusmenettelyyn. On katsottu, että verottaja toimii yksipuolisesti, ei riittävästi selvittä asioita ja esimerkiksi jälkiverotuksessa liian helpoin perustein määrätään maksettavaksi huomattavan suuria veroja, jotka joudutaan maksamaan, mikä johtaa yrityksen talousvaikeuksiin, ja viime kädessä verot lääninoikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa kumotaan. Näitä väitteitä selvittämään asetettiin työryhmä. Verotuksen oikeusturvatyöryhmässä arvioitiin, mitä ongelmia verotusmenettelyssä on. Täytyy todeta, että kun Suomen Yrittäjät toi esille näitä epäkohtia ja konkreettisia tapauksia, osassa saatettiin todeta, että ongelmat eivät välttämättä olleet suuria, mutta myös todellisia ongelmia tältä osin löytyi. Tosiasia on se, että verotusmenettelyä on ollut syytä kohentaa.

On myös ehkä syytä todeta se, että jos otetaan Oecd-maat, hyvin keskeinen keskustelun aihe näissä maissa on viime vuosina ollut juuri verovelvollisen oikeusturva ja sen kohentaminen, koska katsotaan, että veroviranomaiset ovat useissa maissa saaneet varsin suuret valtuudet ja toimintamahdollisuudet ja että asianosaissuhde verottajan ja verovelvollisen välillä ei ole tasapuolinen ja oikeudenmukainen. Osittain johtuen näistä kansainvälisistä kehityslinjoista mutta myös suomalaisista paineista on meilläkin tosiaan sitten päätetty tehdä ehdotuksia verovelvollisen oikeusturvan parantamiseksi.

Hallituksen esityksessä kaikkein keskeisintä on se, että verotukseen halutaan tuoda luottamusperiaate. Verotusmenettelylakiin tulee erityinen säännös, jossa luottamusperiaate vahvistetaan ja jossa lähtökohtana on se, että verotusmenettelyssä ja verotukseen liittyvissä toiminna veronsaajien ja verovelvollisten edut tulee ottaa huomioon tasapuolisesti.

Haluan ottaa esimerkin: Jos tehdään veropäätöksiä, nykyistä enemmän pitäisi pyrkiä tekemään sillä tavalla, ettei varmuuden vuoksi tehdä verotuspäätöstä ja sanota verovelvolliselle, että sinähän voit valittaa ja katsotaan sitten, mikä on lopputulos korkeimmassa valitusasteessa, vaan usein voitaisiin myös menetellä sillä tavalla, jos

asia on hyvin epäselvä, että verovelvollista ei päätetä verottaa ja valtion- ja kunnanasiames tekevät valituksen, joka viedään eteenpäin ja katsotaan, mikä lopputulos on. Tietysti tällä on se olennainen merkitys, että verojenmaksuvelvollisuus ei laukea heti siinä tilanteessa, kun verottamispäätöstä ei ole tehty, ja myös sillä saatetaan seuraamusvaikutusten osalta olla tiettyä merkitystä. Kaiken kaikkiaan tasapuolisempaa kohtelua yleensä ottaen pitäisi pyrkiä harjoittamaan.

Toinen keskeinen elementti luottamusperiaatetta on se, että jos asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä, edellyttäen myös, että verovelvollinen on toiminut vilpittömässä mielessä — ja tältä osin tietysti lähtökohta on se, että oletetaan, että ihmiset ovat vilpittömiä, jos ei toisin osoiteta — ja jos verovelvollinen on noudattanut myös yleistä verotuskäytäntöä, näissä tilanteissa asia pitää pyrkiä ratkaisemaan verovelvollisen eduksi. Tietysti hyvä hallintomenettely olisi juuri sellainen, että jos on hyväksytty tietty menettely ja se on ollut yleinen käytäntö ja jos oikeuskäytäntö yhtäkkiä muuttuu, ei mennä taaksepäin verovelvollisen osalta ja veroteta takautuvasti, kun on voinut lähteä siitä, että hän on menetellyt oikein, maksanut veronsa oikein, jolloin mahdollinen muuttunut verokäytäntö otetaan huomioon tulevaisissa verotuksissa.

Myös merkittävää tässä säännöksessä, joka nyt on tarkoitus hyväksyä keskeiseksi periaatteeksi verotusmenettelyyn, on se, että jos vero kuitenkin maksuunpannaan ja asia on selvä ja verovelvollinen on toiminut vilpittömässä mielessä ja yrittänyt noudattaa yleisiä verotusperiaatteita, näissä tilanteissa jo, kun tehdään verotuspäätös, voidaan luopua viivästysseuraamuksesta ja veronlisäyksistä ja myös viivästyskorosta. Useinhan tilanne on se, että jos jälkiverotus suoritetaan viisi vuotta taaksepäin, ei itse asiassa veropäätös, veron määrä, ole niin suuri, vaan kaikkein suurimmat seuraamukset saattavat juuri muodostaa pienikin veronkorotus ja sille tulevat viivästysseuraamukset, koska veroista maksettava viivästyskorko on huomattavan suuri erityisesti tänä päivänä, kun korkotaso on muuten varsin alhainen. Todettakoon, että tätä korkotasoa on laskettu juuri joitakin aikoja sitten tehdyllä päätöksellä jonkin verran mutta edelleenkin korkotaso on huomattavan korkea.

Tietysti täytyy muistaa se, että veroahan voidaan alentaa edelleenkin tämänkin säännöksen hyväksymisen jälkeen siten, että haetaan kohtuullistuttamista joko verovirastolta tai Verohal-

litukselta ja tällä tavalla pyritään oikeudenmukaistamaan verotuksen lopputulosta, mutta tietysti verovelvollisen kannalta on paljon käytännöllisempää se, jos jo itse verotuksen maksuunpanopäätöksessä tällaiset seikat otetaan huomioon.

Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa on vielä pyritty hieman parantamaan hallituksen esitystä ja on tehty säännösmuutoksia kahden seikan osalta.

Toinen näistä lähtee siitä, että verovelvollista tulee kaikissa tilanteissa kuulla. Säännöksessä oli ehdotus siitä, että verovelvollista tulee kuulla, jos mahdollista. Tietysti lähtökohta on se, että pääsääntöisesti verovelvollista kuullaan mutta ei välttämättä aina, jos verotusta muutetaan hänen vahingokseen. Tältä osin täytyy todeta, että uskon, että tämä muutos on hyvin tarkoituksenmukainen: Aina, kun verotusta halutaan muuttaa verovelvollisen vahingoksi, mielestäni hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti verovelvollista kuullaan. Hän reagoi näihin muutosvaatimuksiin, antaa vastineensa, ja sen jälkeen tehdään päätös. Oikeastaan vasta näin menetellen verottajallakin on kaikki tarvittava aineisto ja tieto käytettävissään oikean verotuspäätöksen tekemiseksi.

Jotta kuitenkin tästä ei tulisi säännöstä, joka johtaisi siihen, että verotusta voitaisiin vältellä siten, että ei oteta verottajan ilmoituksia vastaan, on lähdetty siitä, että kun verottaja varaa verovelvolliselle mahdollisuuden antaa lausuntonsa, riittää se, että verottaja lähettää postissa tiedon verovelvollisen osoitteeseen ja pyytää määräajan puitteissa vastaamaan. Jos verovelvollinen tämän ajan puitteissa ei vastaa, asia on verottajan puolelta tullut asianmukaisesti hoidetuksi. Tällä tavalla erilainen verovelvollisen mahdollinen kikkailu jää automaattisesti ja ilman muuta pois. Mutta tämä säännösmuutos edustaa hyvän hallinnon periaatteita.

Toinen muutos, joka on verojaostossa tehty säännöksiin, koskee verotuspäätöksen perustelemista. Hallituksen esityksellä lähdettiin siitä, että verotuspäätös on perusteltava, jos olennaisesti poiketaan verovelvollisen antamasta veroilmoituksesta. Kun hallintomenettelylaissa on säännös, jonka mukaisesti lähtökohta on se, että päätös pitää aina perustella ja vain, jos on erityisiä syitä, minkä takia päätöstä ei perustella, voidaan jättää perustelematta, haluttiin muuttaa tämä verotusmenettelylain säännös samanlaiseksi kuin hallintomenettelylaissa. Lähtökohta on se, että aina, kun poiketaan verovelvollisen ilmoi-

tuksesta verovelvollisen vahingoksi, päätös pitää perustella.

Valiokunnan mietinnön perusteluissa kuitenkin todetaan, että yksinkertaisissa asioissa riittää aivan hyvin se, että perustelu on yhden lauseen mittainen ja viitataan tiettyyn verolainsäädännön pykälään, josta löytyy verovelvolliselle peruste ja riittävä informaatio arvioida sitä, millä perusteella verottaja on tehnyt päätöksen. Mutta mielestäni tällaista voidaan hyvinkin edellyttää verottajalta. Se lisää jonkin verran työtä, on totta, mutta lisää myös verovelvollisen oikeusturvaa, koska verottajan täytyy tietysti harkita, mitä hän tekee.

Asia erikseen on sitten se, jos meillä on suuri muutos verovelvollisen ilmoitukseen ja vaikeampi asia. Tietysti näissä tilanteissa verottajan täytyy hyvin huolellisesti harkita päätöksensä, hyvin huolellisesti perustella se päätös ja myös antaa asianomaiset lainkohdat päätöksen perusteiksi. Mutta olisi aika nurinkurista se, että verotuksessa voitaisiin menetellä toisin kuin yleisessä hallintomenettelyssä, ja täytyy sanoa, että kokeenelle verottajalle perusteiden esille tuominen ei voi olla vaikeata, vaan uskon, että menettely hyvinkin juohevasti tulee käytännössä toimimaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunnalla on myös eräitä toivomuksia verotusmenettelyn kehittämisen suhteen. Tältä osin täytyy todeta, että mietinnön perusteluissa kiinnitetään huomiota siihen, että jatkossa seurattaisiin verotusmenettelylain muutosta ja sitä, miten tämä toimii. Kun kuitenkin ehkä olisi hyvä, että eduskunnan kolmannessa käsittelyssä annettaisiin vielä vahvempi signaali verottajalle siitä, että tämän verotusmenettelyn tavoitteita tulee seurata, jotta muutoksesta saadaan se kaikki hyöty, mitä sillä on tavoiteltu, ehdotan seuraavan lausuman hyväksymistä tässä käsittelyssä. Lausuma kuuluu:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa verotusmenettelyn kehittymistä ja sen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata sekä myös sitä, ettei pieniä osakeyhtiöitä ilman painavia perusteita sivuuteta verotuksessa.”

Saanan vielä sen verran perustella tätä lausumaa, että kuulemisessa erityisesti on tullut ilmi se, että verotuskäytäntö poikkeaa maan eri osissa varsin runsaasti. Pääkaupunkiseudulla käsitellään asioita huomattavasti eri tavalla kuin pienessä maalauskunnassa jossakin Pohjois-Suomessa. Tältä osin olisi tärkeätä, että verohallinto antaisi tiettyä ohjeistusta ja pyrittäisiin suurempaan yhdenmukaisuuteen verotuksessa.

Myös täällä salissa on tänään keskusteltu aika paljon siitä, missä määrin pienten osakeyhtiöitten sivuuttaminen on tarkoituksenmukaista. Tunnettu tapaushan on Heikki Kinnusen esiintymistä koskevan yhtiön sivuuttaminen korkeimmassa hallinto-oikeudessa äänin 3—2, ja tietysti tältä osin olisi toivottavaa, että oikeusvarmuus olisi suhteellisen hyvä.

Mitä hallituksen esitykseen tulee, luottamusperiaate vahvistaa tilannetta tältä osin siten, että pieniä osakeyhtiöitä ei varmasti kovin helposti tulla sivuuttamaan. Kynnys tulee nousemaan, mutta tässä lausumassa halutaan myös korostaa sitä, että kun päätös tehdään, se pitää tehdä painavin perustein ja myös huolellisesti perustella päätöstä tehtäessä.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 97 verotuksen oikeusturvatyöryhmän, joka taas antoi muistionsa tammikuussa 98, ja tämän verotuksen oikeusturvatyöryhmän työn pohjalta on tehty paljon parannusesityksiä verolakeihin. Nyt käsiteltävänä oleva asia on yksi niistä. Tämä perustuu siis siihen, mitä verotuksen oikeusturvatyöryhmä on esittänyt.

Oikeusturvaa parantavien ja tulkintaepäkohia vähentävien lainsäädäntökorjausten ohella oikeusturvatyöryhmä teki kuitenkin myös paljon muita esityksiä, teki yhdenmukaista hallintokäytäntöä lisääviä ja hyvää verotusmenettelyä edistäviä korjausehdotuksia. Ed. Sasi viittasi muutamainkin sellaisiin. Näiden voimaan saattamisesta työryhmän mukaan tulee huolehtia ei lainsäädäntöteitse vaan verohallinnon ohjeistuksella ja sisäisellä koulutuksella. Tämän tyyppisiä esimerkkejä ovat muun muassa yritys- ja palkkatulon rajan selkiyttäminen. Aina ei tiedetä tai ymmärretä jossakin veropiirissä, että tämä on palkkatuloa, tämä on yritystuloa. Jossakin toisessa veropiirissä tulkitaan aivan toisella tavalla.

Ennakkoperintärekisterin toiminnassa käytännössä havaitut ongelmat on korjattava niin, että pienyrittäjä ja toimeksiantaja aina voisi luottaa siihen, mikä on yrittäjän veroasema. Meillä on siis ennakkoperintärekisteri, mutta siihen ei aina uskalla luottaa, mutta tulisi antaa sellaisia ohjeita veropiireille, että sekä pienyrittäjä että toimeksiantaja voisi ennakkoperintärekisteriin täysin luottaa. Ennakkoperintärekisteröinnin osalta oikeusturvatyöryhmä esitti myös muita käytännön korjaustoimia, muun muassa rekisteristä poistettujen julkaisumenettelyn uudistamista.

Samoin oikeusturvatyöryhmä esitti lukuisia muita verotusmenettelyiden kohtuullistamiseen tähtäviä menettelytarkistusehdotuksia. Muun muassa verotusmenettelylain yleisen veronkierrosäännöksen soveltamistilanteita ehdotettiin seurattavaksi tilastoinnin avulla ja tarvittaessa täsmennettäväksi säännöksen soveltamisalaa.

Laissa jo olevia kohtuullistamismahdollisuuksia esitettiin myös käytettäväksi viiveseuraamusten korkeuden vuoksi nykyistä enemmän verovelvollisten eduksi.

Veroasiamiesten tehtävänsuhteeseen ehdotettiin sellaisia täsmennyksiä, joilla lisättäisiin verotusasiamiesten suorittaman oikeudenvalvonnan objektiivisuutta. Tänä päivänä verotusasiamiehet ymmärretään lähinnä veronsaajien edunvalvojiksi, jollaisia ne ovatkin, mutta siltikin edunvalvojilta tulisi voida edellyttää objektiivisuutta.

Tulkintaepävarmuuksien ilmetessä tulisi työryhmän mukaan myös pyrkiä nopeasti selvittämään tilannetta lainsäädännöllä ja verotusta koskeviin uudistushankkeisiin ottaa aikaisempaa laajemmin verovelvollistahan edustus.

Koska oikeusturvatyöryhmän ehdotuksia myös hallintokäytäntöjen tarkistamiseksi ja tulkintaepävarmuuksien vähentämiseksi menettelytapaohjein on pidettävä kannatettavina, tulisi eduskunnan hyväksyä ponsi. Ehdotankin, että eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan lausuman:

”Eduskunta edellyttää, että verotusmenettelyjä koskevien lainsäädäntömuutosten ohella tulee huolehtia myös niistä käytännön menettelyiden korjaustoimista, jotka oikeusturvatyöryhmä esitti toteutettavaksi verohallinnon ohjeistuksella ja sisäisellä koulutuksella.”

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Kalliksen varsin perusteltua lausumaehdotusta.

Professori Niskakankaan johtama oikeusturvatyöryhmä sai aikaan hyvän mietinnön. Nyt tässä on osa tämän mietinnön tuloksista esillä. Tämä työryhmään perustettiin ministeri Alhon asettamana, osin sen julkisen keskustelun jälkeen, mitä oli eduskunnassa ja yrittäjien piirissä käyty. Myös tasavallan presidentti puuttui yrittäjien verotusongelmiin.

Kiinnitän huomiota siihen, että eräs kaikkein selvimpiä ilmentymiä, missä yrittäjät näkivät ongelmia, oli verotarkastus. Valitettavasti tässä suhteessa työryhmä ei päässyt yksimieliseen tulokseen, ja niinpä hallitus ei esitä mitään verotarkastuksen osalta. Valiokunnan mietinnössä kylläkin viitataan siihen, että myös tältä osin tulisi

tehdä säädöksiä, jotka parantavat veronmaksajien oikeussuojaa ja oikeusturvaa.

Eräs yksityiskohta olisi mielestäni myös se, että jälkiverotusmenettelyssä voitaisiin siirtää myös tuloverotuksen puolella kolmen vuoden jaksoon, niin kuin käytäntö hyvin pitkälle on. Tämäkin varmaan tehostaisi verotusta ja toisaalta helpottaisi veronmaksajien tilannetta kuitenkin verotuksen oikeellisuuden siitä kärsimättä.

Tässä yhteydessä esitys on pitkäästä aikaa jotakin positiivistakin yritysten suuntaan, mutta niin kuin sanoin, jää kesken. Verotarkastuksen osalta pitäisi säädöksiä muutenkin aikaansaada ja ed. Kalliksen ponsi, totta kai, täällä hyväksyä.

Ed. Sa a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Verojaoston puheenjohtaja ed. Kimmo Sasi esiteli asian hyvin perusteellisesti ja laaja-alaisesti, joten keskityn ihan muutamaa ydinkohtaan.

Ensinnäkin kannatan ed. Sasin tekemää lausumaehdotusta, että se vielä tässä kolmannessa käsittelyssä asiaan liitettäisiin ja hyväksyttäisiin eduskunnan päätöksenä.

Esitys lähtee siitä, että verovelvollisten oikeusturvaa parannetaan, olkoonkin että Suomessa verovelvollisten oikeusturva moneen muuhun maahan verrattuna on ihan kohtuullisen hyvä. Tässä on laaja valmistelutyö pohjalla, ja kaikki esitykset, joita hallituksen esitykseen liittyy, mielestäni kohentavat ja parantavat verovelvollisten oikeusturvaa.

Kuten hallituksen esityksessä sanotaan, puolueettomuusperuste on kaiken lähtökohtana, ja niinhän sen pitää ollakin. (Ed. Ala-Nissilän välihuuto) — Myös puolueettomuudesta hallituksen esitys kulkee eteenpäin luottamusperiaatteeseen, johon ed. Ala-Nissilä välihuudollakin keskittyi. — Luottamusperiaate on luonnollisesti tärkeä. Jos asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä ja verovelvollinen on noudattanut verottajan antamia ohjeita — muistaakseni esitys sanoo vielä, että jos verovelvollinen on noudattanut annettuja ohjeita — verovelvollinen saa vilpittömälle mielelle tarkoitettun suojan eli asioita ilmeisesti yhä useammin ratkaistaan verovelvollisten eduksi.

Pidän myös tärkeänä kuulemisvelvollisuuden korostumista. Jos poiketaan olennaisesti verovelvollisen antamasta ilmoituksesta, silloin verottajalla on kuulemisvelvollisuus. Verottaja ei voi yksipuolisesti ratkaista asioita.

Samoin on merkitystä sillä seikalla, että verottajan on perusteltava päätöksensä, aivan niin kuin jaoston puheenjohtaja ed. Sasi jo mainitsi-

kin. Varsinkin silloin, jos verottaja muuttaa oleellisella tavalla verotusta verovelvollisen vahingoksi, verottajan on perusteltava ratkaisunsa.

Hyvänä pidän myös sitä, jos verovelvollisella on veronmaksuhaluja (Ed. Kallis: Ja kykyä!) — ja siinä pitää olla jo kykyäkin, jos lähtee tällaisia viivästysseuraamusten piirissä olevia veroja maksamaan — että viivästysseuraamuksia kohtuullistetaan. Sehän on ihan positiivinen asia. Verorästejä on käsittääkseni luokkaa 20 miljardia markkaa saamatta. Jos niistä jotakin osaa voi tätä kautta kuvitella saavansa, että kohtuullistetaan viivästysseuraamuksia, niin tämä on ihan järkeväkin taloudenhoitoa. Sen lisäksi se on myös inhimillistä ja kohtuullista.

Erittäin tärkeänä periaatteena pidän selvittämismisvelvollisuutta, jota ei ole täällä kovin laajasti käsitelty. Sillä saattaa olla, jos se oikein lähtee hallinnossa toimimaan, aika paljon vaikutuksia veroparatiisikysymyksiin ja muihin vastaaviin asioihin. Nyt lähtökohtana on, että asioiden selvittämismisvelvollisuus ei ole yksipuolisesti verovelvollisen tai verottajan tehtävä. Lähtökohtana on, että se kuuluu sille osapuolelle, jolla katsotaan olevan paremmat edellytykset tarvittavan näytön antamiseen, kuka esimerkiksi omistaa yrityksen ja onko se myyty jossakin tienristeyksessä jollekin noin vain suullisella sopimuksella. Aina-kaan viranomaiset eivät pysty tällaisia tilanteita mitenkään toteennäyttämään. Näissä tilanteissa verovelvollinen näyttää toteen, eli todistustaikka ei ole täysin käännetty, mutta joissakin tilanteissa se voi sitä olla.

Jos tämä linja lähtee pitämään, ei varmaan-kaan tarvita sen kaltaista lainsäädäntöä, jolla päästään erilaisiin valeoikeustoimiin tai muihin vastaaviin kiinni. Tämä mielestäni antaa aika paljon mahdollisuuksia veroparatiisiongelmien selvittämiseen. Tämä antaa verottajalle vähän kättä pitempää ja on mielestäni ihan reilu ja rehti periaate myös siltä osin, etteivät syyttömät joudu verottajan hampaisiin. Asioita katsotaan molemmiin puolin, ja tätä haluan tässä yhteydessä vielä korostaa. (Ed. Ala-Nissilä: Tunteeko edustaja veroparatiisit kovinkin hyvin!) — Minä tunnen veroparatiisit täsmälleen yhtä hyvin kuin ed. Ala-Nissilä, koska meillä oli mahdollisuus hyvin perusteellisesti verojaoston matkalla perehtyä erääseen veroparatiisikohteeseen.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Päinvastoin kuin ed. Saarinen täällä väittää, reiluus ja rehtiys on tästä mahdollisimman kaukana.

Hallituksen esityksessä n:o 53/1998 vp sivuttaan pienimpien yrittäjien, yksin- ja kaksinyrittäjien, toista häpeällistä suomalaista tappokoneistoa peitellyn osingonjaon lisäksi, nimittäin sivuuttamista. Sivuuuttamista perustellaan hallituksen esityksessä n:o 53 kuin huonoa omaatuntoa lähes sivun mittaisella tekstillä, vaikkei se asiallisesti sisälly lainkaan hallituksen esitykseen n:o 53. Perustellaan häpeillen, miksi se ei sisälly. Tämä jo mielestäni indikoi sivuuttamisen periaatteellista mahdolltomuutta oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa.

Luen hallituksen esityksestä n:o 53 perusteluosasta, sivulta 3 sananmukaisesti:

"Osakeyhtiö on sivuutettu verotuksessa muun muassa silloin, kun - - yhtiön liikevaihto on ollut pieni, yhtiö ei ole maksanut palkkoja, yhtiöllä ei ole ollut omia toimitiloja eikä osakkaan lisäksi muita työntekijöitä tai yhtiön käyttöomaisuuden määrä on ollut pieni." (Ed. Aittoniemi: Mikä se semmoinen yhtiö on? Ei mikään!) — Mikä tahansa, ed. Aittoniemi, näistä verukkeista on riittänyt sivuuttamiseen. (Ed. Saarinen: On siinä muuta-kin tekstiä!) — Siinä on hyvin vähän, ed. Saarinen. Voin lukea ed. Saarisen pyynnöstä ne muutkin perusteet, millä on sivuutettu. " - - kun yhtiön ainoa toimeksiantaja on ollut entinen työnantaja tai toimeksiantajien lukumäärä on ollut muutoin alhainen, yhtiön toiminta on ollut sivutoimista - - ." Lisäksi sitten se, minkä jo luin.

Arvoisa puhemies! Tarkastellaanpa näitä perusteita, näitä verukkeita. Kun yritystä aloitetaan, liikevaihto on yleensä aina pieni. Aloittaa siis ei saisi Suomessa lain mukaan, ellei satu olemaan suurta tilauskantaa etukäteen. Miten mukaan rehellinen ihminen voi hankkia tilauskantaa, jos ei ole olemassa koneistoa sen tuottamiseksi?

Usein liikevaihto arvioidaan etukäteen. Jos ilmoittaa verottajalle suuren liikevaihdon, mutta sitten toteutuukin pieni, tässä on syy luottamusperiaatteen vastaisesti, usein vedotaan verottajalla vilpilliseen mieleen, sivuuttaa yhtiö verotuksessa. Jos toisaalta ilmoittaa pienen liikevaihdon, sivuutetaan edellä esitetyillä perusteilla heti.

Liikevaihto työpalveluja tuottavalla, esimerkiksi autokorjaamolla, on pieni, mutta kauppa-likkeellä, esimerkiksi nykyisen kaltainen huoltoasema, suuri. Miten siis liikevaihtoa ylipäätänsä voidaan pitää perusteena sivuuttamiselle? Edelleen, jos yrityksellä ei ole varaa maksaa palkkoja, miksi sen pitäisi heti näyttää tappiota? Onhan hienoa, että yrittäjä uhrautuu yrityksensä puolesta. Yritys säästää ja kerää kasvuvaraa eikä

yrittäjä siirrä tulevia voittoja omaan elämiseensä, mutta se ei käy verotarkastukselle, jolle annetaan sivuutus mestauskirveeksi.

Edelleen, jos ei ole omia toimitiloja. Moni yritys ei edes tarvitse suuria toimitiloja. Esimerkiksi hitsaus- tai sähkö- tai rakennusurakoitsijan toimitila, siivoojan toimitila voi olla pakettiautossa, ompelijan toimitila voi olla omassa peräkammarissa. Hieroja ei tarvitse yleensä aloittaessaan toimitiloja ollenkaan. Yleisimmin hän aloittaa sopimuksella yritysten kanssa ja käy yritysten toimitiloissa tekemässä käsityötään. Laskujen ym. toimistotöiden tekeminen käy kätevimmin kotona, tai parempi on antaa ne tilitoimiston tehtäväksi.

Jos käyttöomaisuus on pieni. Eri toimialoilla käyttöomaisuuden tarve on hyvin erilainen. Automaattikoneisiin perustuva teollisuus tarvitsee miljoonien investoinnit per henkilö, mutta hyvin koulutettuun ihmistyyöhön perustuva pärjää parillasadallatuhannella per henkilö. Kumpi on sitten parempi, konetyö vai ihmistyö? Meidän tämänhetkiset verolakimme tuomitsevat ihmis-työn, tekevät siitä älyttömän kalliin ja sillä tavalla tekevät työttömyyttä, lopettavat ihmistyön ja suosivat automaation lisäämistä. Se on täysin tolkutonta.

Kirjanpitoyrityksellä, kirjanpitäjällä, tilitoimistoyrittäjällä on useinkin muutaman sadantuhannen liikevaihto. Silti hän työskentelee yksin, mutta tekee samalla yhteistyötä monen tilitoimiston ja atk-yrityksen kanssa. Hänen yhtiönsä ei välttämättä maksa palkkoja lainkaan, vaan saa tulonsa osinkona, sen minkä tarvitsee. Toimisto on kotona. Hän tarvitsee auton, tietokoneen ja kalusteita. Tällainen tyypillinen itse itsensä työllistäjä on uhanalainen laji tänä päivänä.

Jos yhtiö sivuutetaan 15 vuoden yrittämisen jälkeen, yrittäjä melko varmasti lopettaa kokonaan työnteon, niin kuin on käynyt hyvin usein. Hän jättää asiakasyrityksen oman onnensa nojaan. Yhteistyö tilitoimistoissa hupenee, vähenee, työt vähenevät. Tällainen yrittäjä ei ole enää mukana kehittämässä uusia tehokkaampia atk-järjestelmiä. Hän jää yhteiskunnan elätkiksi. Kysyn: Tämäkö todella on tarkoitus?

Puhemies! Pienyrittäjät ovat poikkeuksellisen rehellisiä kansalaisia. Tilitoimistoyrittäjällä ei ole ollut vaikeuksia sanoa asiakkailleen, että lakeja noudatetaan. Aivan voittopuolisesti, ylivoimaisesti, jokainen pienyrittäjä todella toivoo, että tilitoimisto tai kirjanpitotoimisto vie läpi asiat täysin lakien mukaisesti, koska pahinta,

mitä hänelle voi tapahtua, on se, että hän joutuu vielä riitoihin verottajan kanssa.

Kieroilijoita lait eivät koskaan estä, mutta rehellisiä ne useinkin haittaavat silloin, kun ne vedetään niinkin tiukaksi kuin täällä mörköjen pelossa yleensä tehdään. Jos joku hieman hyötyy jostakin aukosta, sadattuhannet rehelliset tuottavat vapaassa yritysilmastossa yhteiskunnalle työtä, työpaikkoja ja hyvinvointia moninkertaisesti enemmän. Miksi siis tätä sivuuttamista yhä edelleen varjellaan ja pidetään voimassa?

Arvoisa puhemies! Luen senkin hallituksen esityksen perusteluosasta, sivulta 3. On yksi ainoa syy, miksi edelleen halutaan säilyttää sivuuttaminen huolimatta siitä, että esimerkiksi professori Niskakankaan johtama oikeusturvatyöryhmä yksimielisesti ehdotti sen poistamista. Hallituksen esityksessä sanotaan: "Osakeyhtiön sivuuttamisen kategorinen kieltäminen lainsäädäntötoimin korostaisi pääomatulojen ja ansiotulojen verotuksen eroon liittyviä ongelmia, joita on hallituksen viimeaikaisilla toimilla pyritty rajoittamaan. Verosuunnittelupaine ansiotulojen muuttamiseksi pääomatuloiksi kasvaisi, mikä johtaisi ansiotulojen veropohjan rapautumiseen."

Voiko mikään olla kauempana totuudesta kuin tällainen perustelu? Mielestäni ei missään tapauksessa voi. Tämä on tehty teknokraattien voimalla, sellaisten teknokraattien voimalla, jotka eivät ymmärrä käytännön yrittämisestä ja pienen yrittämisestä, sanoisinko, eivät mitään.

Pienimmät yritykset näet tuottavat niin vähän voittoa, ne pienimmät yritykset, joihin sivuuttamista käytännössä sovelletaan, tuottavat niin vähän voittoa, että nettovarallisuutta ei juurikaan kerry, kun yrittäjän pitää saada rahaa myös elämiseen. Siis säästöjä ei jää, kun tulot ovat pienet. Juuri tällaiset yritykset ovat sivuuttamisen kohteena, koska tärkein peruste juuri on toiminnan pienuus. Ainoa ongelma-alue ovat sivutoimiytykset silloin, kun sivutoimisella yrittäjällä on hyvät palkkatulot päätoimisesta. Jos tällaisia yrityksiä rangaistaan, rangaistaan myös niitä, joiden pienet tulot riippuvat yrityksestä. Sivutoimiytyksetkin saattavat olla suurten yritysten alkuja, kuten yleensä ovatkin, kun yrittäjä ei heti uskalla heittäytyä kokonaan yksin yrittäjäksi.

Kun ansiotuloja muutetaan pääomatuloiksi esimerkiksi sivutoimiytyksissä, pitää olla pääomaa, josta pääomatulo lasketaan. Ansiotuloja ei noin vain voi muuttaa pääomatuloiksi. On siis oltava säästöjä. Kysyn, mitä haittaa siitä on yh-

teiskunnalle, jos yrittäjä säästää, etenkin kun säästäminen tapahtuu yritykseen. Osakeyhtiöstä varojen ottaminen yksityistalouteen on tarkasti säädeltyä osakeyhtiölaissa, joten säästyneet voitot ovat ja pysyvät osakeyhtiössä, joka voi käyttää niitä vain toiminnan kasvattamiseen eli investointeihin, jotka yleensä tietävät lisää työpaikkoja, taikka lamasta selviämiseen, mikä yleensä merkitsee irtisanomisten välttämistä. Mitä pahaa tässä on? Yrityssäästäminen on tuotava säästökohde, ainoa tuotava.

Kun eduskunta on säätänyt verolainsäädännön, jossa pääomatulot ja ansiotulot ovat jyrkästi eri tavoin verotettuja, se on tarkoittanut, että pääomia kasvatetaan tähän pääomaköyhään maahan. Tämä toteutuu, kun ihmiset säästävät. Jos muuta on tarkoitettu, pitää muuttaa verojärjestelmää eikä antaa verohallinnolle valtuuksia toteuttaa mielivaltaa verotusmenettelylain 28 §:n avulla.

Siksi koko edellä mainittu sivuuttamispykälä pitäisi kumota. Nyt sivuuttamista on käytetty osakeyhtiöihin, mutta joskus se putkahtaa esiin muissakin asioissa. Verohallinto käyttää näin eduskunnalle kuuluvaa valtaa. Tämä on myös hallitusmuodon vastaista, koska sen mukaan verojärjestelmästä päättää eduskunta eikä verohallinnolla voi olla tätä valtaa.

Muissa maissa ei juurikaan ole vastaavaa sivuuttamispykälää. Asiaa on selvitetty valtiovarainministeriön työryhmän mietinnössä. Muistaakseni Ruotsissa on, mutta sitä sovelletaan hyvin pidättyvästi. Vain Suomessa siis verottajalla on kaiken ylittävä valta. Aikanaan nuijasotakin alkoi himoverottamisesta. Sivuttamispykälän kumoamista ei ehdotettu työryhmässä. Perusteluna oli se, että kysymyksessä on historiallinen pykälä, mutta eihän tämä voi olla mikään peruste. Pitää pystyä osoittamaan pykälän tarpeellisuus sisällöllisesti ja asiallisesti.

Kaikkein omituisinta tässä on se, että tätä sovelletaan joissakin paikoissa Suomessa erityisen ahkerasti, esimerkiksi Vaasan läänissä ja Lapin läänissä. Toisaalta täällä ajankohtaiskeskustelussa valtiovarainministeri Niinistö totesi, että Helsingissä sivuuttamista ei toteuteta, ei ole toteutettu moniin vuosiin. Miten voi olla olemassa sellainen laki, jota toteutetaan silloin tällöin ja tietyissä paikoissa ja toisaalla ei ollenkaan? Sivuttamispykälä on luonut sairaat asenteet verohallintoon. Vain pykälän kumoamisella nämä asenteet muuttuvat.

Puhemies! Eduskunta aikoo edelleen laillistaa epäoikeudenmukaisuuden hyväksymällä verot-

tajan käyttöön pienten osakeyhtiöiden sivuuttamisen sen ilmiselvästä mielivallasta ja sattumanvaraisesta soveltamisesta huolimatta. Vastoin professori Niskakankaan johtaman, valtiovarainministeriön asettaman oikeusturvatyöryhmän ehdotuksia, ennen kaikkea välimietintöä, tätä jatketaan.

Olen tehnyt aloitteen ponsilausemaksi, että sivuuttamisesta olisi luovuttava siten, kuin oikeusturvatyöryhmä katsoi erityisesti välimietinnössään.

Olen iloinen siitä, että eduskunnan ryhmänjohtajat ottivat ehdotukseni vakavasti ja päätyivät hyväksymään ehdotukseni, vesitettynäkin, ed. Sasin täällä ehdottamana ja ed. Saarisen kannattamana. Tässä epäoikeudenmukaisessa maailmassa on pakko iloita pienistäkin parannusaskeleista.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tässä laissa hallitus esittää verotusmenettelyihin muutoksia, joilla pyritään parantamaan verovelvollisten oikeusturvaa. Verovelvollisten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että veroviranomaisten esittämiin kannanottoihin voidaan luottaa. Tärkeää on, että veroviranomainen ei jälkikäteen, jopa monien vuosien kuluttua, voi muuttaa ennakko-ohjeitaan eikä ennakkoratkaisujaan. Uuden luottamusperiaatteen mukaan verovelvollisten tulee voida luottaa viranomaisten noudattamien käytäntöjen jatkuvuuteen.

Luottamuspuolaa verovelvollisten ja verohallinnon välillä näyttävät aiheuttaneen erityisesti taannehtivat tulkintamuutokset ja asioiden ratkaisu epäselvissä tapauksissa verovelvollisten vahingoksi. Niinpä ristiriitatilanteissa asian selvittämiselvällisyys kuuluu nyt sekä veroviranomaiselle että verovelvolliselle. Pääasiassa sen osapuolen, jolla on siihen paremmat edellytykset, tulee esittää asiassa näyttöä. Voi yhtyä oikeusturvatyöryhmän kehoitukseen, että säännöstä tulee myös käytännössä käyttää rohkeasti verovelvollisten eduksi. Tärkeää on myös, että verottajan on perusteltava ratkaisunsa.

Päinvastoin kuin ed. Bremer äsken kuullussa kriittisessä puheenvuorossaan haluan todeta, että Suomen Yrittäjien asiantuntija verojaostossaan lausui asiasta niin, että tämä verotusmenettelylakiesitys on yrittäjien kannalta hyvä, parhaita koko hallituskaudelta.

Ed. Johannes K o s k i n e n : Puhemies! Kun kuunteli ed. Bremerin kuvailua byrokraattien

mielivallasta, kyllä siinä Kafkakin jää toiseksi, oppipojaksi. Tietysti tällaisia hyvin hankalia tilanteita on, joissa yksittäinen verovelvollinen joutuu mielivaltaiselta tuntuvalta kohtelun armoille, mutta hyvin harvinaisia ne Suomen oloissa ovat. Meillä kuitenkin oikeusturvajärjestelmä on kaksinkertainen verotuksen kyseessä ollessa.

Varsinainen huomautus koskee sitä — vaikka täällä ei harrasteta äänestyselityksiä — että tässä tapauksessa ed. Sasin esittämä ponsi on sikäli poikkeuksellinen, että se yleiskielessä tarkoittaa jokseenkin päinvastaista kuin verojuridisella kielellä. Siinä tarkasti ottaen sanotaan, että eduskunta edellyttää, "ettei pieniä osakeyhtiöitä ilman painavia perusteita sivuuteta verotuksessa". Yleiskielellähän se tarkoittaa sitä, että niitä ei jätetä mitenkään väliin, vaan varmasti verotetaan ja ankarasti pienyhtiöitä. Tässä kuitenkin tarkoitetaan verotusmenettelylain mukaista sivuuttamista, ja kyseessä on se, että pienen yhtiön organisaatiomallia ei pureta verotuksessa ja sillä lailla sivuuteta yhtiöorganisaatiota. Tämän takia varmasti kaikki ponnin puolesta äänestävät tarkoittavat tässä tapauksessa verojuridista kielenkäyttöä eivätkä yleiskielen mukaista merkityssisältöä tässä ponsilausemassa.

Ed. V e h k a o j a : Puhemies! Ed. Bremer käytti hyvin tärkeän puheenvuoron pienyrittäjien puolesta. Tietysti jokainen kansanedustaja on joutunut näihin tilanteisiin omilla kotikentillään, ja kyllä täytyy sanoa, että suuri ongelma on siinä, että verottaja ei tahdo antaa yrittäjälle yrittäjästatusta. Toisaalta meillä on kuitenkin työttömyyskauden aikana vallalla semmoinen ajatus, että niin moni työtön kuin mahdollista ryhtyisi yrittämään, hankkimaan elantonsa joko yritysmuotoisesti tai muuten kuitenkin omatoimisesti. Kun tälle "houkutuksen" tielle on menty, verottaja on tullutkin esteeksi eikä ennakko-verolippuja esimerkiksi ole annettu. Tiedän, että esimerkiksi Vaasan läänistä todella on hankkiutunut pieniä osakeyhtiöitä Helsingin seudulle siitä syystä, että ovat katsoneet, että kohtelu on ollut meidän vanhassa läänissämme liian ankaraa ja yksityiskohtaista.

On varmasti ihan paikallaan, että pyritään asioita parantamaan vaikka ponnin kautta. Ponninhan pitää myös tulla oikein ymmärretyksi, ja oli hyvä, että "äänestyselitys" annettiin jo etukäteen. Minusta kaikki se pitää tehdä, mitä voidaan, että tämä yhdenmukaistuu ja myös niin, että pienyritysten mahdollisuus toimia tässä maassa ei vaikeudu.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Tämän päivän istunnossa on ollut aika monia verovelvollisten oikeusturvaan ja erityisesti pienten yritysten verotuskohdeltuun liittyviä lakeja, jotka kuitenkin kaikki nähdäkseni ovat ehdottomasti askel oikeaan suuntaan ja parantavat sitä tilannetta, joka usein esimerkiksi yrittäjien piirissä suhteessa verottajaan on ongelmalliseksi havaittu. Nyt kuitenkin, kun kuuntelee tätä keskustelua, tuntuu siltä, että paras on hyvän vihollinen taikka päinvastoin: Oletetaan, että voitaisiin juridisin keinoin ratkoa kaikki ne ongelmat, joita kuitenkin elävä elämä on pullollaan.

Kun aikanaan ollessani toinen valtiovarainministeri asetin professori Niskakankaan johdolla toimivan oikeusturvatyöryhmän, huolihan oli täsmälleen se, mikä eduskunnan keskusteluissa on moneen kertaan tullut esille. Kun työryhmä on päättänyt tekemään ehdotuksensa, minusta tärkeätä on vain huolehtia siitä, että ne pidetään mielessä ja niitä johdonmukaisesti myös toteutetaan. Nyt ei ole ihan kaikkia ehdotuksia päästy toteuttamaan. Ehkä voi olla perusteltua katsoa, miten käytännöt muuttuvat.

Onhan verohallintokin ollut valtavassa muutospaineessa nyt, kun esimerkiksi Uudenmaan alueella konserniverotusyksikkö on aloittanut jo toimintansa. Sehän ikään kuin luo suurten yritysten verotuskäytännölle linjaa. Mutta miten luoda sellainen linja eri veropiireihin, että ne voisivat palvella myös pienyrittäjiä niin, että ne monet tulkintaerimielisyydet ja kafkamaiset tunnelmat, joista yrittäjät ovat raportoineet, voitaisiin välttää? Tämä mielestäni edellyttää vain hallinnon jatkuvaa kehittämistä ja sitä, että lainsäätäjä on valpas. Nyt täytyy mielestäni olla tyytyväinen siitä, että professori Niskakankaan työryhmän ansiokas työ on kuitenkin saanut nämäkin lakiesitykset eduskuntaan.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaja, ed. Bremer ja muutamat muutkin kollegat viittasivat muutamiin verotuksen ongelmiin, jotka ovat osa yritysten arkipäivää edelleenkin. Tilitoimistoyrittäjät tietävät runsaasti tapauksia, joissa saman kaltaisissa tilanteissa on tultu erilaisiin päätelmiin ja kohdeltu verotettavia eri tavoin. Nyt on todellakin aika verohallinnon ohjeistuksella ja sisäisellä koulutuksella parantaa asiaa sen lisäksi, että lainsäädännöllä korjataan joitakin puutteita.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Johannes Koskiselle olen aikaisemminkin sano-

nut, kuinka toivoisinkaan, että hän ryhtyisi pienyrittäjäksi ja joutuisi näkemään sisältä kaiken sen kafkamaisuuden, joka yrittämiseen liittyy. Voin todella todeta aivan niin kuin ed. Alhokin, että Kafka on hyvin tuttu pienyrittäjille ja vielä se kaikkein pahin ilmentymä Kafkan kauhutari-noista.

Ed. Ihämäelle sanoisin mielelläni, että Suomen Yrittäjät ei todellakaan edusta Suomen pienyrittäjiä. Suomessa on pienyrittäjiä — yksin-, kaksinyrittäjiä, alle neljän hengen yrityksiä — 183 000. Niitä on 183 000, ja 98,8 prosenttia on alle kymmenen henkilön yrityksiä. Yrityksiä Suomessa on tämän päivän tiedon mukaan 213 000, joista varmaan kaikki eivät ole toiminnassa. 1,1 prosenttia yrityksistä on keskusurina. 0,1 prosenttia Suomen yrityksistä on suuria yrityksiä. Suurin työllistäjä on nimenomaan pienyritys. Suomen yrittäjien prosentuaalinen jakauma todennäköisesti on fifty — fifty keskusuria ja pienyrityksiä.

Kaikkein pienimpiä yrityksiä, yksin- ja kaksinyrittäjiä, tuskin Suomen Yrittäjissä on kovin paljon, koska tyypillinen asenne on se, että minun täytyy tehdä työtä niin kauan kuin olen valveilla, niin kauan kuin ylipääntänsä pystyn tekemään työtä, eikä kukaan muu minua voi auttaa kuin minä itse. Minulla ei ole aikaa olla Suomen Yrittäjien jäsen ja osallistua niihin pippaloihin eikä ole varaa maksaa sitäkään jäsenmaksua.

Ongelmakentässä, jossa käsitellään nyt peiteltyä osingonjakoa ja sivuuttamista, on kuin antaisi tappokirveen tulkinnan varaan, joka toteutetaan eri veropiireissä eri tavalla. Jos Helsingissä esimerkiksi sivuuttamista ei ole käytetty moneen vuoteen, ymmärrän sen sillä tavalla, että verotaja on aika paljon erillään yhteiskunnan tapahtumista, kun taas paikkakunnilla, missä sitä ahkerasti käytetään, sekoittuvat sukulaisuussuhteet, poliittiset suhteet ja kaikki tuttavuussuhteet sellaiseen vyyhtiin, että siellä todella usein käytetään välienselvittelyssä jopa tällaisia tappokirveitä.

Ed. S a s i : Puhemies! Mitä tulee osakeyhtiön sivuuttamiseen, täytyy todeta se, että asia ei ole aivan yksinkertainen. Nimittäin mielestäni ei ole sinänsä kovin hyvä, jos kaikki muut paitsi ihan puhtaasti palkkatulot voidaan kanavoida osakeyhtiöön. Tähän on erityisen suuria paineita tällä hetkellä siitä syystä, kun pääomaverokanta on 28 prosenttia ja keskituloisella tuloveroprosentti on 45:n paikkeilla, parempituloisilla lähellä

60:tä, joten paineet voisivat muodostua koko verojärjestelmän kannalta kohtuuttoman suuriksi.

Siitä syystä mielestäni on tärkeätä, että pyritään luottamusperiaatetta parantamaan sillä tavalla, että pyritään harvemmissa tapauksissa ja voimakkaammin ja paremmin perustein sivuuttamaan osakeyhtiö, mutta kyllä siihen mielestäni pitäisi kuitenkin olla mahdollisuus siinä tilanteessa, jos osakeyhtiöitä pyritään hyödyntämään pelkästään veroetuuden saavuttamistarkoituksessa, mikä sinänsä on vähän sääli. Ei siitä ole kuin pari vuotta aikaa, kun perustettiin lääninverovirastojen yhteyteen ennakkoperintärekisteri, jonne piti kaikki yhtiöt merkitä. Siinä yhteydessä piti tarkastaa, että jos siellä rekisterissä on, pidetään osakeyhtiönä eikä osakeyhtiötä sivuuteta. Tässä ongelmaksi muodostui se, että verohallinnossa koulutustoiminta ei ollut riittävän tehokasta ja oikeastaan verohallinnossa juurikaan ei huomattu, että laki oli tältä osin muuttunut, ja tavoitteet jäivät saavuttamatta.

Mitä tulee tähän luottamusperiaatetta koskevaan hallituksen esitykseen, nyt olisi äärimmäisen tärkeätä, että Verohallituksessa järjestetään riittävästi koulutusta ja että verohallinnossa huomataan, että lainsäädäntöä on muutettu ja mikä lainsäädännön tavoitteena on. Jos käytännön veromenettelyssä otetaan nämä pykälät vakavasti, mitä nyt hyväksytään, minä uskon, että me pääsemme hyvin kohtuulliseen ja asianmukaiseen lopputulokseen myös näillä säännöksillä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Bremerille haluaisin todeta, että katson lakiesitystä kokonaisuudessaan. Pääsääntöisesti se sisältää hyvää. Yhden toki ed. Bremerin kritiikkiin, että puutteita on. Niitä on esimerkiksi sivuuttamisasiassa aivan selkeästi. Nimittäin oikeusturvatyöryhmä esitti omassa esityksessään sivuuttamisen totaalista kieltämistä. Pienten osakeyhtiöiden sivuutusongelman ratkaiseminen nyt, kuten tässä tehdään, vahvistetulla luottamusperiaatteella, on myös tyydyttävä, joskaan ei tietenkään yhtä kattava ratkaisu.

Käytännössä periaate, jonka mukaan verovelvollisten tulee voida luottaa siihen, ettei aikaisempina vuosina erillisenä verotettua osakeyhtiötä myöskään myöhemmin vuosina sivuuteta, merkitsee itse asiassa KHO:n uusimman oikeuskäytännön vahvistamista myös lainsäätäjän tarkoitukseksi. Myös tulevia ratkaisutilanteita voidaan siksi perustella korkeimman hallinto-

oikeuden päätöksen sijasta suoralla lainsäädännöksellä.

Sivuuttamiskäytännössä, kuten täällä tuli esille, on kuitenkin myös paljon alueellisia eroja. Eräät alueet saamani tiedon mukaan, kuten Helsinki, ovat käytännössä luopuneet kokonaan sivuuttamisesta. Myös verohallinto on ilmoittanut kehottaneensa suhtautumaan pidättyvästi sivuuttamiseen. On todettava myös se, että pienyritysten oikeus yhtiötyyppiseen verotukseen on myös EU:n yrityspoliittisten tavoitteiden mukaista.

Jottei nyt tulisi sanottua väärää todistusta Suomen Yrittäjistä ja kun äsken sanoin, että he kehuivat tätä lakia pääsääntöisesti, niin tässä sivuuttamisasiassa he kuitenkin sanoivat, että mieluummin he näkisivät, että käytännössä tulisi valtakunnallisesti kokonaan luopua sivuuttamisesta.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä hallituksen esitys on hyvä, oikean suuntainen ja kannatettava.

Mitä tulee yrittäjien verotukseen, minä vähän ihmettelen yrittäjä-kansanedustaja Bremerin puheenvuoroja siitä, että yrittäjiä noin kaltoin kohdellaan. Minun mielestäni se ei nyt pidä sataprosenttisesti paikkaansa. Itse olen ollut 30 vuotta yrittäjänä ja useita satoja ihmisiä samaan aikaan olen työllistänyt. Verottajan kanssa minulla ei ole pienintäkään skismaa mistään ollut. Kun kirjanpitolain mukaan veroilmoitus tehdään ja kun kaikki maksut maksetaan ajallaan, suomalaisella yrittäjällä on erittäin hyvä oikeusturva. Siinä mielessä tämä lakiesitys on pieni askel parannuksen suuntaan, ja kannatan sitä lämpimästi.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Ed. Bremer viittasi siihen, minkälaisia loppujen lopuksi suomalaiset yritykset ovat. Tottahan on, että valtaosa on pieniä yrityksiä, joko itsensä työllistäviä tai ehkä yhden tai kaksi työllistäviä. Niiden kohdalla tietysti täytyy ajatella, kun mietitään nyt tätäkin ed. Sasin lausumaa, mitkä ovat olleet hallituksen linjaukset. Ensinnäkin me olemme yrittäneet työllisyysohjelmassa suosia sitä, että ihmiset perustaisivat yrityksiä, työllistäisivät itse itsensä. Siis pienyritystoiminnalle on annettu vahva signaali, mutta samaan aikaan valitettavasti kaikkia niitä ongelmia, joita pienyrittäjä joutuu kohtaamaan, ei ole voitu ratkaista.

Mutta tähänhän paineet kuitenkin menevät koko ajan. Täytyy voida hyväksyä se, että voi itsensä työllistää ja suoraan sanoen muuttaa

osan tuloistansa osakeyhtiön kautta tuleviksi. Tämä taas on seurausta jo siitä, että EU:nkin piirissä halutaan korostaa tätä kautta työllisyyspolitiikkaa, sitä että ihmiset työllistävät itse itsensä. Silloin täytyy hyväksyä se, että näitä kynnyksiä täytyy madaltaa. Tässä mielessä minustakin on hyvä, että tämä ed. Sasin perustelulausuma hyväksytään ja aika tarkkaan nyt seurataan niitä ongelmia, joita on väitetty liittyvän tähän kokonaisuuteen.

Mutta haluan vielä lopuksi sanoa sen, että joka tapauksessa tärkeitä askeleita on otettu. Se, että verohallinnossa panostetaan yhä enemmän siihen, että henkilöverotuksen sijaan opitaan tekemään ja osataan tehdä yritysverotusta niin pienten kuin suurten kanssa, on vain kaiken kaikkiaan yrittäjien etu, ovatpa he yrittäjäjärjestöissä tai eivät.

Suomen Yrittäjien näkemykseen yhtyen olen ollut kovin tyytyväinen sikäli, että joka tapauksessa tämä kokonaisuus on yksi merkittävimmistä asioista, joita 90-luvulla on aikaansaatettu. Sehän on kasvun, työllisyyden ja kaiken muun kannalta välttämätöntä, että ihmisten yrittämisen motivaatio säilyy ja sitä tuetaan.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sasi puolusteli jälleen sivuuttamisen osittaista säilyttämistä.

Kysyn: Miksi kummassa Suomessa on sata-tuhatta pienyritystä vähemmän kuin muissa EU-maissa? Voidaan väittää, että laskutavat ovat erilaiset, mutta siitä huolimatta tiedetään, että pienyritykset muissa EU-maissa kattavat keskimäärin 32 prosenttia kaikista työpaikoista, Suomessa alle 20 prosenttia. Onkohan tässä yhteyttä sivuuttamiseen, jota käytetään Suomessa, hyvin vähän Ruotsissa eikä lainkaan missään muussa EU-maassa? Siitäkö johtuu, että muissa EU-maissa on paljon vilkkaampaa ja ahkerampaa nimenomaan pienyrittäminen kuin Suomessa?

Ed. Kuosmanen kehui tässä itseään, ja hänelle sallittakoon tällainen pieni mainoskatko!

Ed. Kantala: Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani katson, että keskustelu, joka liittyy oikeusturvan lisääntymiseen, on selkeästi johtanut oikeaan suuntaan. Siinä oikeusturvatyöryhmän esityksessä toki oli, aivan niin kuin ed. Bremer toi esille, ajatus, että sivuuttaminen olisi totaalisesti tullut lain kirjaimen muodossa kiellettyksi, mutta hyvä, että edes askel askelelta pääsemme eteenpäin.

Niistä luvuista, mihin ed. Bremer viittasi, voisi todeta, että suomalaisesta yrittäjäkentästä esimerkiksi Suomen Yrittäjissä 87 prosenttia on alle kymmenen työntekijän yrityksiä, jotka siellä ovat mukana. Näistäkin tietysti iso osa on aivan pieniä, ja oikeastaan valtaosa uusista, syntyvistä yrityksistä on itsensä-työllistäjiä, joiden osalta tietysti sivuuttamisongelma on ilmeinen ajatellen sekä palvelun ostajaa että palvelun myyjää ja sitä kohtuuttomuutta, mikä siitä mahdollisesti voi syntyä. Siinä mielessä ymmärrän sen ajatuksen, että alueellista eriarvoisuutta näissä asioissa on ollut, mutta eteenpäin tässä on menty. Hyvä näin! Toivotaan, että jatketaan oikeusturvatyöryhmän aloittamalla hyvällä polulla.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Bremerille vastaan, kun hän kyseli, minkä takia Suomessa on 100 000 yritystä liian vähän suhteessa esimerkiksi Sveitsiin. Suomessa on 70—80-luvulla oppisopimuskoulutus laiminlyöty täysin. Jos me olisimme oppisopimuskoulutusta yhtä aktiivisesti harrastaneet kuin tänä päivänä, meillä olisi 150 000 yhden kahden hengen yritystä enemmän Suomessa kuin nyt.

Laman aikana meidän on pakko ollut tehdä sitä työtä, jota juuri työtön tarvitsee, eli ammattikoulun käynyt nuori hakeutuu oppisopimuskoulutukseen, ja sen jälkeen monta kertaa hänestä tulee yrittäjä. Yrittäjänähän ei pärjää ilman muuta, vaan siinä täytyy olla hyvin erikoinen henkilö eli itsevarma ja itsetunto vahva, kun aina yksin joutuu kaikki asiat hoitamaan, eli tämä on uusiutumaton sukupolvi tällä hetkellä.

Mitä tulee oy:n sivuuttamiseen, sehän suomeksi tarkoittaa lähinnä sitä, että firman henkilöstö käy yrittäjäksi ja perustaa pienen oy:n ja siellä tekee alihankintaa. Verottaja monta kertaa katsoo, että se on edelleen tavallista työtä, se ei ole oy-muotoista työtä. Tämä vähitellen korjaantuu tämän lakiesityksen myötä.

Ed. Tarkka: Rouva puhemies! Ed. Bremer on useassa puheenvuorossa käsitellyt osakeyhtiön sivuuttamiseen liittyviä ongelmia. Se on epäoikeudenmukainen, kohtuuton, sattumanvarainen menettely, jollainen ei sovi oikeusvaltion olemuksen. Haluan tällä lyhyellä puheenvuorollani esittää voimakkaan tukeni niille näkökohdille, joita hän on esittänyt.

Osakeyhtiön sivuuttamisessa hallintoviranomainen käyttää valtaa, joka pohjimmiltaan itse asiassa kuuluu lainsäädäntövaltaan piiriin. Sen takia sitä ei voida hyväksyä meidän järjestel-

määmmme, ja sen takia siitä olisi päästävä eroon mahdollisimman nopeasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Sasi ed. Saarisen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa verotusmenettelyn kehittymistä ja sen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata sekä myös sitä, ettei pieniä osakeyhtiötä ilman painavia perusteita sivuuteta verotuksessa."

Ed. Kallis on ed. Ala-Nissilän kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että verotusmenettelyjä koskevien lainsäädäntömuutosten ohella tulee huolehtia myös niistä käytännön menettelyiden korjaustoimista, jotka oikeusturvatyöryhmä esitti toteutettavaksi verohallinnon ohjeistuksella ja sisäisellä koulutuksella."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Sasin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Sasin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 1 jaa-ääni ja 153 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 44. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Sasin ehdotuksen.

Äänestys ed. Kalliksen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Kalliksen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 40 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 42. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verotamisesta annetun lain ja varallisuusverolain 34 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 71/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Tässä on tarkoitus kehittää eläkeyhtiötä koskevaa verolainsäädäntöä, ja se on sinänsä ihan hyväksyttävää. Ongelma, mikä tähän liittyy, on se, että eläkesäätiöitä Suomessa kohdellaan verotuksessa epätasa-arvoisesti muiden eläkeyhtiöiden kanssa, ja tämä epäkohta nyt on ollut pari vuotta voimassa ja liittyy erityisesti arvonnkorotuksiin. Tältä osin eduskunta jo noin vuosi sitten lausui toivomuksensa, että yhdenvertaistettaisiin verotuksessa kaikki eläkeyhtiöt, ja tätä asiaa on selvitetty. Ensin se kytkettiin kirjanpitolainsäädännön muutokseen. Nyt sitä ollaan kytkemässä muihin verolainsäädännön muutoksiin, ja täytyy sanoa, että tämä valmistelu kyllä etenee äärimmäisen takkuisesti. Asiasta on kuitenkin ministerin kanssa keskusteltu, ja ministeri on myös valtiovarainvaliokunnan ja verojaoston kanssa samaa mieltä siitä, että yhdenvertaisuus eläkeyhtiöiden osalta on äärimmäisen tärkeää.

Vielä mitä tulee näiden yhtiöiden eläkesäätiöihin, niin tätä veroepätasa-arvoa käytetään näiden toimintaa vastaan, joka on johtanut siihen, että huomattava määrä näistä eläkesäätiöistä on lopettanut toimintansa ja niiden varat on siirretty työeläkeyhtiöille ja muille yksityisille yhtiöille. Tällä tavalla voi sanoa, että sellaisten eläkesäätiöiden toiminta vaarantuu, jotka yritysten yhteydessä varsin hyvin toimivat ja joihin työnantajat ja työntekijät ovat hyvin tyytyväisiä, jos nopeasti tämän jälkeen ei säännöksiä muuteta.

Tästä syystä eduskunnan on tarkoitus hyväksyä tässä yhteydessä lausuma, jonka mukaan "hallitus antaa eri eläkelaitosten verotusta koskevien epäyhtenäisyyksien poistamista tarkoittavan esityksen eläkesäätiöiden verotusta koskevien säännösten tarkistamiseksi viimeis-

tään alkusyksystä 1998". Toivon, että tämä ponsi myös toteutuu.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin ed. Sasi. On todella hämmästyttävää, että siitä huolimatta, että eduskunta on yksimielisesti edellyttänyt, että yhtiökohtaiset eläkesäätiöt saatetaan samalle viivalle muiden vakuutusyhtiöiden kanssa, VM ei ole tässä valmistelussa edennyt, vaan on vedonnut kiireisiin ja muihin kiireellisempiin asioihin. Nyt eduskunta joutuu uudelleen ponnella edellyttämään, että yhdenvertaisen kohtelun turvaava lakiesitys mahdollisimman pian, heti alkusyksystä, saatettaisiin eduskunnan käsittelyyn.

Koska veroministeri Skinnari on suhtautunut tähän asiaan hyvin myönteisesti ja on varmasti omalta osaltaan ministeriössä tätä vauhdittamassa, niin rohkenen uskoa ja luottaa siihen, että todella syksyn aikana tämä epäkohta poistuu ja tältä osin eläkelaitokset saataisiin yhdenvertaiseen asemaan niin, että myös eläkesäätiöt voisivat markkinoilla toimia samoilla ehdoilla kuin muut vakuutuslaitokset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 12/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp
Toivomusaloite 192, 199, 211/1998 vp

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuonna tulee edelleenkin olemaan eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu 2,4 prosenttiyksikköä tämän hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen. Tämä eduskunta, samoin valtioneuvostossa useat ministerit, pääministerikin on viitannut tuohon epäoikeudenmukaisuuteen ja sen poistamiseen, ja varsin hitaasti se on käymässä ja on pysähtynyt nyt, puhemies, siihen 2,4 prosenttiyksikköön ensi vuoden osalta.

Toteaisin, että nämä vanhemmat kansalaiset, jotka tätä maksavat, ovat myös monien muiden maksujen maksajina. Terveysten- ja sairaanhoitodossa asiakasmaksut ja muun muassa lääkkeiden hinnat ovat heidän huolenaan. Näin ollen heidän taloudellinen tilanteensa on ongelmallisempi kuin keskivertoväestön, palkkatuloja saavien ihmisten. Tämän vuoksi tällaista ylimääräistä, edellisen hallituksen aikana syntyntä räsistä ei pitäisi hyväksyä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Voi hyvin sanoa, että vuodesta 1992 lähtien on sosiaaliturvamaksuja käytetty enemmän talouspoliittisena kuin sosiaalipoliittisena välineenä. Vuonna 1992 käyttöön otettu eläkkeensaajien kansaneläkevakuutusmaksu soti yleistä vakuutusmaksuperiaatetta ja eläkeläisten oikeudentuntoa vastaan aivan oikeutetusti. Onneksi Lipposen hallitus poisti tämän epäoikeudenmukaisuuden vuonna 1996 sekä palkan- että eläkkeensaajilta.

Sama tasa-arvoinen kohtelu olisi oikeudenmukaista myös sairausvakuutusmaksun suhteen. Ei ole mielestäni mitään perusteita sille, että eläkeläiset joutuvat maksamaan korkeampaa sairausvakuutusmaksua kuin muut tulonsaajat. On hyvä muistaa, että keskimääräinen eläke on 5 300 markkaa kuukaudessa ja vuositulona se tekee 63 600 markkaa.

Tein vuonna 1996 lakialoitteen ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta vastasi ehdottomalla asteittaista poistoa penni per vuosi. Minusta se oli hyvä kompromissi. Eduskunta suurella vii-

saudessaan oli kanssani ihan samaa mieltä ja hyväksyi tämän kompromissin.

Kuitenkin talousarviossa 98 alennus jäi alle pennin, joten uudistin aloitteeni silloin toivomusaloitteena, jossa toivoin hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimiin asiassa eduskunnan oman tahdon mukaisesti eli eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamiseksi pennillä per vuosi. No, hallituksen esitys vuodelle 1999 rajaa alennuksen vain 0,3 penniin. Se ei minusta kyllä vastaa tämän eduskunnan tahtoa.

Sosiaali- ja terveystalokunta on ottanut asiaan kantaa seuraavasti: "Valiokunta pitää esityksen mukaisia palkansaajien ja eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksujen alennusehdotuksia oikeasuuntaisina, mutta erityisesti eläkeläisten osalta riittämättöminä toimenpiteinä, etenkin kun otetaan huomioon kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus. Valiokunta haluaa tässä yhteydessä toistaa vuoden 1998 sosiaaliturvamaksuja ja Kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevassa mietinnössään korostamansa tavoitteen siitä, että vakuutetun sairausvakuutusmaksun osalta tulee päästä mahdollisimman nopeasti lamaa edeltäneelle tasolle siten, että järjestelmän rahoitus pysyy samanaikaisesti turvattuna."

Hyvä! Minusta erittäin hyvä kannanotto. Toivotaan, että mahdollisimman nopeasti tämä asia tulisi kuntoon saatetuksi. Mutta näyttää siltä, että yhteisymmärrystä hallituksessa ei valitettavasti ole saatu eduskunnan tahdon täydelliseksi toteuttamiseksi, ja olen siitä erityisen pettynyt.

Toivon todella, että hallitus vielä budjettiriihessään palaisi tähän asiaan ja alentaisi eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua sen puuttuvan 0,7 penniä äyriiltä. Silloin olisi eduskunnan tahto tullut täydellisesti toteutetuksi.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee eläkeläisten korotettuun sairausvakuutusmaksuun, niin tällä tahdilla menee kymmenen vuotta, ennen kuin sairausvakuutusmaksu tulee poistettua. Keskustahan esitti toisessa käsittelyssä vauhdin nopeuttamista, mutta se ei vain saanut täällä enemmistöä.

Arvoisa puhemies! Asia, minkä haluaisin tässä yhteydessä todeta, on se, että meillä pitäisi välttämättä selvittää sosiaaliturvamaksujen ja ehkä laajemmin palkkasidonnaisten sosiaalikulusten porrastamista tai leikkaamista palkkatason mukaan siten, että voisimme matalapalkkaisten osalta leikata verokiilaa sosiaalikulunukia vähentämällä. Porrastettaisiin siis palkkatason mukaan. Tämä siitä syystä, että vähän

koulutettujen ihmisten pitkäaikaistyöttömyys koko ajan lisääntyy ja pitäisi toimia niin, että ihmiset voisivat työllistyä matalapalkka-aloille, joille uudet työpaikat lähinnä syntyvät.

Tämä ei ole yksin suomalainen malli, vaan sitä on myös EU:n Valkoisessa kirjassa ja muualla jo pohdittu, että näin pitäisi toimia. Mielestäni hallituksen pitäisi tämä asia selvittää, jotta voitaisiin tässäkin tehdä vähän työreformiuudistuksen suuntainen työllisyyskannustinjärjestely sosiaalikulunukisiin ja ihmisiä työllistää matalapalkka-aloilla.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että olen pitänyt ed. Ala-Nissilää aika hyvänä laskumiehenä, mutta näyttää hieman siltä, että ilmeisesti taito näin kesää kohden vähän heikentyy. Jos sairausvakuutusmaksuun tulee yhteensä 3 pennin alennus vaikka 0,5 pennin vuosivauhdilla, niin ei se minusta ainakaan Ojalan laskuopin mukaan tee 10:tä vuotta. Kyllä siinä menee vähän vähemmän aikaa. Uskon vakaasti siihen, että tämä hallitus tulee jatkamaan poistolinjaa myös eteenpäin mentäessä. (Välihuuto) — Ei se ehdi, sanotaan täällä, mutta oletan, että hallitus jatkaa vielä seuraavat neljä vuotta.

Ed. R. J. Mäki: Arvoisa puhemies! Tämä on osa työeläkeläisten, jotka olivat Ahon hallituksen erityisen piiskaamisen kohteena, menetystä, eräs osa sitä, miten työeläkeläiset menettivät yli 15 prosenttia käytettävissä olevista tuloistaan. Tätä Ahon raippoveroa kuvastaa kansaneläkevakuutusmaksun ohella juuri 3 pennin sairausvakuutusmaksu. Tältä osin, kun siihen vielä liittyivät hyvin voimakkaasti sairauskulujen ym. omavastuiden nostot, juuri pientä työeläkettä saavien asema on ollut erittäin vaikea.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on selkeästi koko ajan vaatinut nopeampaa tahtia sairausvakuutusmaksun poistoon kevätmaksun poiston jälkeenkin. Olemme tuki tyytyväisiä, että on aloitettu, mutta liian myöhään ja liian pienellä määrällä. 0,7 penniä on toki hyvä aloitus, mutta valtiovarainministerin ja kokoomuksen erityinen vastustus hallituksen sisällä on ilmeisen voimakasta. Onhan tietysti totta, että 1 penni on 560 miljoonaa markkaa, mutta kun ajatellaan veronkevennyksiä, jotka ovat kokoomuksen erityisessä suojeluksessa ja puheissa hyvin suosittuja, niin oikeudenmukaisuus edellyttää, että juuri pientä työeläkettä saavien eläkeläisten sairausvakuutusmaksun pitää olla ensisijainen kohde, joka

poistetaan. Siten ostovoimaa lisätään ja toimitaan todella oikealla tavalla myös sosiaalisen turvallisuuden kannalta.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, kuten on todettu, on 2,4 penniä vuonna 1999. On myös todettu se, että keskieläkkeet ovat hieman päälle 5 000 markkaa, mutta valtaosa eläkeläisistä saa alle 5 000 markkaa eläkettä. Ylimääräinen maksu rasittaa kohtuuttomasti näitä pienituloisia eläkeläisiä. Tähän eläkeläisten joukkoon kuuluu myös huomattava määrä niitä, joilta leikattiin kansaneläkkeen pohjaosa pois. Samanaikaisesti heillä on tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, eli heillä on jatkuvasti kaksinkertainen rangaistus verotuksen muodossa päällä: ylimääräinen sairausvakuutusmaksu ja toisaalta kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus.

Näitten eläkeläisten tuloja kun katselee, ei voi puhua mistään suurista eläkkeistä, vaan nimenomaan pienistä tai korkeintaan keski suurista eläkkeistä. Sitä taustaa vasten valtiontaloudelliset syyt, jotka ovat olleet perusteena ylimääräisen savamaksun perimiseen, ovat mielestäni pitkälti poistuneet, koska samanaikaisesti voidaan antaa myös maan suurituloisimmille suuria verohelpotuksia. Silloin pieniltä eläkkeensaajilta pitäisi ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistaa.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Oikeastaan yhteen kohtaan hallituksen esityksessä haluaisin puuttua, josta täälläkin on useampaan otteeseen keskusteltu, eli työvaltaisen yritystoiminnan huomioiminen. Esitys jää siltä osin hiukan torsoksi, koska näihin työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuihin ei esitetä muutoksia. Ymmärrän toki, että kyse on tavattoman isosta määrästä rahaa, mutta toisaalta, jos mietitään hallituksen tavoitetta työllistämisen edistämisestä, työpaikkojen luomisesta, silloin tietysti olisi luonnikasta noudattaa niitä kirjauksia, mitä hallitusohjelma on kirjannut näidenkin asioiden osalta eli työn tekemiseen liittyvät toimien sosiaaliturvakustannusten asteittainen poistaminen.

Oikeastaan tämä istuu tavattoman hyvin myös siihen keskusteluun, mitä salissa viime päivinä on käyty ajatellen sitä, että voisimme löytää mallin, missä palkkaperusteisen sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmän sijaan voitaisiin hakea muunlainen rahoitus pohja ja sitä kautta olla tukemassa Suomessa tehtävää työtä ja Suomeen

luotavia työpaikkoja. Näin ollen toivoisin, että nämä viestit kantautuisivat myös eteenpäin.

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa on tuotu selkeästi esiin se, miten tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu 2,4 penniä on eläkeläisille iso rasite. Se on iso rasite nimenomaan pientä eläkettä saaville ihmisille, ja se varmasti puolestaan on johtanut siihen, että nimenomaan vasemmistopuolueista erikoisesti vasemmistoliitto ja sosialidemokraatit ovat eri yhteyksissä alennusta ajaneet määrätietoisesti, mutta se on neuvotteluissa kariutunut nimenomaan kokoomukseen. Vastaisuudessa toivoisi, että kun puhutaan suurista verohelpotuksista, niin aloitettaisiin eläkeläisistä ja myös työttömien ihmisten verotuksen alentamisesta. Jos valtiontaloudessa on varaa, niin puhuttaisiin sen jälkeen vasta suurempien tulojen verotuksen alentamisesta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuoppa totesi hyvin, että eläkeläiset ovat joutuneet jopa kahteen kertaan kurituksen kohteeksi, kun kansaneläkkeen pohjaosan poisto otetaan huomioon. Tarkoitin tässä juuri pieniä eläkkeitä saavia. Ihan kaikkein vähäisimmän eläketurvan varassa olevia eläkeläisiäkin on meillä toistataatuhatta.

Ed. K a n t a l a i n e n : totesi, että nimenomaan verokiila estää työllistymistä ja on sivukuluja, jotka eivät suoranaisesti liity työhön sillä tavalla, että ne edistäisivät työllistämistä. Tietenkin näitä pitäisi pyrkiä alentamaan, ja näitten maksujen ohella olisi otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus. Mutta se tuntuu olevan äärettömän vaikeaa. Kuten ed. Kantalainen muistaa, meillä juuri oli valiokunnassa ja salissakin työttömyysetuuksien rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistaminen, jolloin puututtiin monenkin edustajan puheessa tähän samaan asiaan. Tuntuu, että mitään helpotusta siihen ei tule, eikä myöskään valiokunnassa saatu siihen oikeastaan minkäänlaista konkreettista esitystä aikaiseksi. Toivotaan jatkossa parempaa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmi totesi, että pitäisi aloittaa verojen ja maksujen helpotukset eläkeläisistä. Olen aivan samaa mieltä, mutta näinhän hallitus, jossa myös ed. Rimmin puolue on mukana, ei ole tehnyt, vaan aivan päinvastoin. Meille palkansaajillehan on annettu verohelpotuksia ja korotuksia, (Väli-

huutoja vasemmalta) ja te olette jättäneet eläkeläiset hoitamatta näiltä osin. Päinvastoin olette heikentäneet eläkeläisten asemaa.

Toisaalta sekkin, mikä on meidän tärkeä yhteinen tavoitteemme, työllistäminen, on esityksessä jätetty retuperälle. Suomessa työvaltaisia yrityksiä rasittavista välillisistä kustannuksista tärkeimpiä ovat työnantajilta perittävät työttömyysvakuutusmaksut ja kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Eduskuntahan on edellyttänyt hallituksen huolehtivan siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyönantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus. Tämä ei todella näytä sellaiselta esitykseltä.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Täällä on todettu, että eläkeläisiä on rokotettu kaksi kertaa. Itse asiassa eläkeläisiä on rokotettu kolme kertaa, kun otamme huomioon, että kansaneläkkeen perusosan ja ylimääräisen maksun lisäksi heidän indeksinsä on kokonaan erisuuruinen kuin palkansaajien. Toisin sanoen pitkällä tähtäimellä eläkeläisten tulo suhteessa palkanantaisijaväestöön koko ajan putoaa. Ei tarvitse mennä kovin monia vuosia, kun se on ratkaisevasti alentunut siitä suhteesta, mikä heillä on ollut aikaisemmin. Tässä suhteessa kyllä eläkeläisiä on kohdeltu hyvin kaltoin. Siihen toivoisi saatavan parannusta, että ainakin se ylimääräinen maksu saataisiin pois.

Ed. Vehkaja: Arvoisa rouva puhemies! Tämä päiväjärjestyksen kohta käsittelee nimenomaan sairausvakuutusmaksuja. Siltä osin meidän yksimielinen sanomamme tästä eduskunnasta voi olla eläkkeensaajille, että heidän tilanteensa on korjaantumassa edellisen hallituksen jäljiltä. En usko, että menee läpi muualla kuin keskustapuolueen tupailloissa tällaiset väitteet, mitä äsken kuulumme ed. Lindqvistiltä, että tilanne olisi vaikeutunut, mitä sairausvakuutusmaksujen kantamiseen tulee eläkeläisiltä. Ainakaan Helsingin Sanomat toivottavasti ei ota sivuilleen tällaisia väitteitä, koska ne ovat perättömiä.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! On pakko osallistua keskusteluun siltä osin, kun tulee sellainen käsitys, ikään kuin porvarihallitus ei tietäisi, mistä nämä eläkeläisten rasitteet ovat tulleet.

Esimerkiksi ed. Hyssälälle ja muille keskustan

puheenvuoron käyttäjille täytyy kertoa, että jos on tuttu mies sellainen kuin Aho, hänen hallituksensa aikana tuli kelamaksu ja tämä sairausvakuutusmaksu, joita nyt on pyritty poistamaan. Heti pois kelamaksu ja leikataan pois tätä sairausvakuutusmaksua, joka on kohtuuton, ja pyrimme korjaamaan eläkeläisten asemaa myös muilta osin takaamalla palvelujen laadun ja tason, mikä ei ole aivan helppoa sen jälkeen, kun Suomi on saatettu sellaiseen lamaan, jonka aikana tämä hallitus sai sen käyttöönsä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle ensinnäkin siitä, että lama olisi tullut viime hallituksen aikana ja hallituksen synnyttämä. Tällaista väitettä tuskin kovin moni ainaakaan tässä salissa, kovin moni tämän salin ulkopuolellakaan, jaksaa oikein uskoa.

Mitä tulee siihen, että viime vaalikaudella tuli korkeampi savamaksu kaikille verovelvollisille, myös eläkeläisille, minä vielä haluan kuitenkin pöytäkirjoihin sanoa, mitä silloin tapahtui, mihi kokonaisuuteen se ratkaisu liittyi eläkeläisten kohdalla.

Samoihin aikoihin tuli pTEL ja tuli palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu, jotka kiristivät tuntuvasti palkansaajien verotusta, ja tavaltaan tämän rinnalla toteutettiin myös eläkeläisille näiden maksujen korotukset. Jos katsotaan, mitä oli eläkeläisten verotus versus samaa tuloa saavien muiden verotus, eläkeläisten verotus oli pieni- ja keskituloisten ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Pekkarinen, saanko pyytää teitä puhumaan tännepäin! Nimittäin se olisi nimenomaan pöytäkirjaan päin.

Puhja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi. Puhemies on aivan oikeassa, että minun olisi pitänyt puhua pöytäkirjaan, olisi jäänyt sitten jälkipolvillekin luettavaksi se.

Aivan lyhyesti, puhemies, en pitkitä tätä enempää. Haluan vielä palauttaa mieleen sen, että pTEL tuli ja tuli palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu. Siihen kokonaisuuteen liittyi se, että myös eläkeläisille tuli korkeampi sairausvakuutusmaksu kuin aikaisemmin oli. Näiden toimien yhteisvaikutus on vieläkin minulla tallessa, valtiovarainministeriön tekemä, ja varmaan nykyisenkin valtiovarainministerin johtamasta ministeriöstä löytyvät ne graafiset esitykset, jotka osoittavat, että niiden vuosien aikaan kuitenkin eläkeläisten verotus oli aavistuksen verran keveämpi pieni- ja keskituloisten eläkeläisten kohdal-

la kuin vastaavaa tuloa saavien palkansaaajien kohdalla.

Tällä minä en halua ollenkaan puolustella sitä, että oli jotenkin hyvä ratkaisu ja oli jotenkin iloinen ratkaisu, että jouduttiin verotusta kiristämään. En ollenkaan. Se oli vaikea ratkaisu ja se oli ikävä ratkaisu, mutta halusin vain vielä palauttaa mieleen, millä tavalla eläkeläiset versus muut nämä ratkaisut tehtiin.

Mitä nyt on tapahtunut? Kevennykset ovat ihan paikallaan ja oikein. Mutta jos katsotaan verotuksen kokonaiskevennyksiä, täällä niistä aiemmin puhuttiin, kun katsotaan sekä savaa, kevää että myös varsinaista verotusta, niin kyllähän tähän saakka näiden kevennysten painopiste on ollut kaikkein suurituloisimpien kohdalla. Se on kiistaton juttu.

Mitä tulee erityisesti äsken esille nousseisiin työttömiin tai äitiyspäivärahalla oleviin tai sairaisiin, ed. Puisto, heidän verotustaanhan te ette kevennä tässä ollenkaan. Näiden pienintä tällantapaista tuloa ansaitsevien verotusta ei kevennetä juuri lainkaan ainakaan niiltä osin, mikä koskee ansiotulovähennystä. Taulukkojen osalta tarkistus toki koskee näitäkin verovelvollisia.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoro oli erittäin valaiseva. Hän siis allekirjoitti sen, että porvarihallituksen aikana, kun oppositiossa emme hyväksyneet ay-jäsenmaksun verovähennyksen poistoa, silloinen valtiovarainministeri keskustan tukemana ilmoitti, että kostona laitetaan eläkeläisille kelamaksu. Ja niin te laitoitte. Kun palkansaaajilla oli ankeaa, te katsoitte, että te rokotatte eläkeläisiä. Niin te teitte jäädyttämällä indeksin, kiristämällä heidän verotustaan ja laittamalla katteettoman sairausvakuutusmaksun. Näitä teidän jälkiänne me korjaamme, ja te kehtaatte täällä vielä herrastella sen kanssa.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen selvitti asiallisesti ja hyvin viime vaalikauden maksupolitiikan, sosiaaliturvan rahoituksen. Siihen ei mielestäni kenelläkään asiapohjalta liene huomautettavaa. Jos me vertailemme viime vaalikautta ja tätä vaalikautta toisiinsa, on selvää, että viime vaalikaudesta alkaa olla aika täsmällisiä tietoja. Ahon hallituksen, jossa olin mukana, on todettu toimineen sosiaalipoliittisesti hyvin tasapuolisesti. Väestön tuloerot eivät kasvaneet, ei myöskään suhteellinen köyhyys, toisin kuin tämän vaalikauden aikana on jo tässä vaiheessa voitu esittää.

Mitä tulee eläkeläisten selviytymiseen viime vaalikaudella, siitäkin on omat tilastonsa. Kas kummaa, siellä kerrotaan, että eläkeläiset selvisivätkin muita paremmin laman kourista. Tämä on kaikki totta ja sosiaali- ja terveysministeriön asiakirjoista ja selvityksistä luettavaa asiaa. (Ed. Puisto: Miten asiat nyt ovat?) — Nyt tilanne on todella huonontunut. Lipposen hallituksen aikana pohjaosaleikkaus tulee vaikuttamaan eläkeläisillä vuosikausia eteenpäin siten, että tietty, erityisesti pientä työeläkettä saava eläkeläisten ryhmä tulee vuosi vuodelta häviämään Ahon hallituksen aikaisiin päätöksiin nähden, ja se on juuri teidän hallituksenne tekoja.

Mitä tulee eläkeläisten tulevaan ansiotulohetkeytykseen, indeksiratkaisu, joka on yli 65-vuotiaille paljon heikompi kuin alle 65-vuotiaille, on myös Lipposen hallituksen tekeleitä. Mitä tulee tähän maksuun, onpa tämä kummaa hurskaste-lua, kun toisessa käsittelyssä äänestettiin siitä, mikä sv-maksun suuruuden pitäisi olla. Oppositio, keskustan, esitys oli pienempi kuin hallituksen esitys. Miksi ette tulleet silloin mukaan, ja nyt me olisimme voineet yksimielisesti antaa eläkeläisille niin sanotun kesälomalajan?

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Tulonjakokeskustelu näyttää olevan sateenkaarihallitukselle aivan ylivoimainen tehtävä käydyä asiallisesti. Niin kuin edellinen puhuja ed. Huuh-tanen totesi, jo tilastot näyttävät, että tulonjaot supistuivat Ahon hallituksen kaudella. (Välihuutoja) — Ei työttömyyden ansiosta vaan pääasias-sa tietoisilla päätöksillä. Ne olivat tietoisia päätöksiä silloin, kun tehtiin sosiaaliturvaan vain sellaisia säästöjä, jotka olivat keskimääräisiä, ja kun toimeentulohaitarin yläpäähän verotuksella tehtiin ratkaisuja, jotka olivat kipeitä mutta yhteisvastuun ja lamatalkoiden kannalta välttämättömiä.

Muistatte varmasti, miten vasemmisto-oppositiossa ja erityisesti oikeallakin hallituskumppaneissa arvosteltiin raippaveroja ja lainaveroja ja nimenomaan sairausvakuutusmaksuja. Saattaa olla — edellisellä hallituskaudellakin meillä oli kovat keskustelut näiden vaikutuksista — että suurin virhe oli maksujen nimessä ja kantotavassa. Eiväthän nämä sairausvakuutusmaksut sinäl-lään olleet kohdistuneet oikein eivätkä sillä taval-la olleet korvamerkittyjä, että ne olisivat tulleet tämän väestönosan ansioksi, mutta joka tapauksessa silloin, kun väestöryhmien kesken tulojen kehittymistä katsottiin, niin kuten on todettu, eläkeläisten tulot kehittivät myönteisemmin

kuin muiden väestönosien huolimatta näistä maksuista. Se oli heidän panoksensa lamatalkoisiin ja niissä tilanteissa kohtuullista, koska he säästyivät kuitenkin suoranaisilta leikkauksilta.

Jos joitakin virheitä edellisen hallituksen politiikasta pitäisi ottaa, on tietysti tunnustettava, että sairauskulujen omavastuuosuuksien korotukset ja hoitomaksujen korotukset olivat vaikeita. Mutta kun on kysytty, löytyykö edellisen hallituksen politiikalle vaihtoehtoja, meidän on suoraan sanottava, että emme me löytäneet. Niitä etsittiin, mutta niiden vaikutukset olivat huomattavasti pienempiä, ja kun katsotaan koko eläkeläisten väestöryhmää, he selvisivät lamaajasta kohtuullisesti osallistumalla lamatalkoisiin näiden maksujen muodossa.

Mutta kun lamatalkoot tavallaan loppuivat silloin, kun sateenkaarihallitus aloitti, silloinhan poistettiin lainaverot ja raippaverot muutamilla päätöksillä, mutta eläkeläisille ne jäivät. Oli luvattu, että indeksitarkistukset palautetaan, ja siitä huolimatta tämä hallitus teki taitetun indeksin 65 vuotta täyttäneille eläkeläisille, poisti kansaneläkkeen pohjaosan erittäin suurelta osalta keski- ja pienituloisia eläkeläisiä. On kumma, jos nämä eivät ole vaikutuksiltaan sellaisia, jotka eivät suhteessa muuhun väestöön eläkeläisten asemaa olennaisesti huononna.

Olettaisi, että tämä on sellainen foorumi, että puheissa pidättäydytään edes kohtuullisessa määrin tosiasioihin ja kehityksen oikeudenmukaiseen arveluun. En minä mahda mitään sille, että nyt, kun sosialidemokraateista ja vasemmistoliitosta hallitusvastuun kantaminen on vaikeata, puheenvuorot ovat aivan muualta kuin Suomenmaasta. Ei niissä ole totuuden häivääkään silloin, jos te väitätte, että tämän hallituksen suhtautuminen eläkeläisiin suhteessa muuhun väestöön olisi ollut parempaa kuin edellisen hallituksen aikana. (Eduskunnasta: Kyllä on!) — Ei varmasti ole ollut, tilastot sen näyttävät.

P u h e m i e s (koputtaa): Ei intetä!

Muistutan pelin säännöistä. Kun V-painike on suljettuna, perussäännön mukaan puhemies myöntää harkintansa jälkeen vastauspuheenvuoroja suullisesti ja seisaalleen nousten pyydettyinä. Jos joku haluaa vastauspuheenvuoron, nousee seisomaan ja sanoo ”vastauspuheenvuoro”, kun arvoisa puhuja on lopettanut. Nyt on se hetki.

Sosiaali- ja terveysministeri **M ö n k ä r e**: Arvoisa puhemies! Jotenkin minusta tämä kes-

kustelu ei välttämättä ole nyt kovin arvokasta, kun ajattelen, miten vaikeita asioita on yhdessä yritetty hoitaa ja tosiasioita on lueteltu, mutta aina toinen luettelee toisen puolen ja toinen toisen puolen ja sitten tuntuu, että rehellinen objektiivinen näkemys jää yhteen vetämättä. Olen aivan varma siitä, että tässä salissa on eläkeläisten asioista puhuttu niin paljon kuluneiden kolmen vuoden aikana, että aika moni kansanedustajista tietää sen kokonaisuuden, mitä on tehty.

En aio pitkittää, ed. Huuhtanen, tätä tilaisuutta, mutta sanon tietyt tosiasiat vielä kerran minäkin pöytäkirjoihin, niin kuin toiset ovat halunneet puhua. Me tiedämme sen, mitä tapahtui Ahon hallituksen aikana eläkeläisille. Silloinen ministeri Huuhtanen totesi, että ne ratkaisut tehtiin ihan tietoisesti. Me koimme sen silloin, kun kävimme vaalitaistelua ja jouduimme niiden asioiden eteen. Lipposen hallituksen aikana heti poistettiin kevamaksu, alettiin tehdä indeksikorotuksia mutta ei palautettu niitä indeksikorotuksia, jotka edellinen hallitus oli jäädyttänyt. Siihen ei löytynyt rahaa. Sitten alettiin heti alentaa ylimääräisen sairausvakuutusmaksun porrastusta yli 80 000 markkaa ansaitsevilta sekä palkansaajilta että eläkkeensaajilta. Se eläkkeensaajienkin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu alkoi heti alentua. Nyt on päästy sitten siihen, että sitä alennetaan kaikilta. Joku sanoo, että nyt alennetaan väärin, kun ei alenneta ylimääräistä ja kun palkansaajiltakin alennetaan. Joka tapauksessa eläkeläisten sairausvakuutusmaksua nyt alennetaan.

Sitten tuodaan aina esille se, että tehdään kansaneläkkeen pohjaosan poisto nyt Lipposen hallituksen aikana. Niin on tehty. Jos nyt jälkeensä päin jälkiviisaana voisi sanoa, ihan rehellisesti voi sanoa, että on huonoa lainsäädäntöä, että se tehtiin jo olemassa oleville eläkeläisille, eli se olisi pitänyt tehdä niin, kuin lainsäädännössä yleensä: tuleville eläkkeensaajille. Mutta se tehtiin tietyistä syistä. En halua nyt ketään täällä mustamaalata tässä tilanteessa. Se tehtiin sen takia, että valtion velka oli niin iso ja piti näitä asioita tehdä kaikille. Mutta se tehtiin sillä tavalla, että kenenkään nettoeläkkeen ei pidä alentua näiden toimenpiteiden johdosta sen jälkeen, kun kansaneläkkeen pohjaosaa leikataan puolelta eläkkeensaajista, kun tehdään indeksikorotus ja kun tehdään verohelpotukset.

Nyt, kun te olette saaneet näitä viestejä, että eläkkeet olisivat pienentyneet, voi sanoa, että sen taistelun olen henkilökohtaisesti hävinnyt, koska

kokonaisuus on niin monimutkainen ja aina on joku, jonka eläke on kuitenkin jonkin verran pienentynyt. Kun on sitten tutkittu, ei se ole johtunut näistä valtiovallan toimenpiteistä. Mutta sellaisen ohjelmalausekkeen laittaminen oli niin monimutkaista ja liian vaikeaa selitettäväksi. Siihen ei olisi pitänyt hirttäytyä. No, se on nyt tehty, ja rehellisesti sanon, että joidenkuiden eläke on voinut jopa pienentyä, mutta se ei ole johtunut valtiovallan toimenpiteistä, mutta sen asian selittäminen on niin monimutkaista, että siihen ei kannata lähteä.

Eihän kukaan syö bruttoeläkettä. Tämä hallitus sitoutui siihen, että jokaiselle eläkkeensaajalle jää aina vähintään saman verran rahaa kuin edellisenä vuonna. Pitäköön nyt seuraava hallitus huolen siitä, että tämä hyvä periaate jatkuu niin kauan kuin kansaneläkkeen pohjaosaa leikataan, jos sitä edelleen leikataan seuraavan hallituksen aikana. Luvataan se sama vähintään. Hyvin monella eläkeläisellä on nettoeläke nousut ihan huomattavastikin.

Sitten on puhuttu siitä, että eläkeläisten tulokehitys on ollut nyt heikompi. Minusta se on selkeästi objektiivisesti tarkasteltava asia. Tilanne ei ole menossa hyvään suuntaan. Erityisesti kaikkein pienimmällä työeläkkeellä olijoiden, jotka sairastavat paljon, tilanne on huono, koska terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen maksut tekevät heille tuloloukun. Se asia pitää korjata. Ihan hyvin voisi kysyä, minkä takia maksukattoasia ei ole vielä valmiina. Se asia pitää tehdä, mutta lääkkeiden hintoihin on tehty paljon asioita, jotka alkavat pikkuhiljaa vaikuttaa.

Kaikkein arvokkain asia on se, että eläkeläiset saavat ihan niin kuin muutkin suomalaiset palveluja sentään erittäin hyvin. Kun äskettäin tutkittiin EU-maissa kansalaisten käsityksiä terveyspalveluista, Tanskassa ja Suomessa oltiin kaikkein tyytyväisimpiä palveluihin. Vähiten haluttiin mitään muutoksia. Kun katsotaan niiden palvelujen kustannuksia, ne ovat kaikkein tehokkaimmat ja edullisimmat. Nämä asiat on voitu selvittää ja säilyttää. Minä en usko, että kukaan itse asiassa haluaa pahaa eduskunnassa, mutta perustelut ovat monesti niin kierot, että me emme selviä kansalaisten kanssa käydyssä keskustelussa.

Tosiasia on se, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksua nyt alennetaan ja niin paljon alennetaan jatkossakin kuin valtion budjetti antaa myöten. Toivottavasti seuraava hallitus pitää siitä huolen, että eläkeläisetkin ovat esillä.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri ehkä ei ollut paikalla, kun keskustelu lähti liikkeelle. Se lähti väitteestä, että viime vaalikauden aikaan eläkeläisiä olisi kohdeltu muita väestöryhmiä heikommalla tavalla verotuksen ja muiden toimien seurauksena. Tähän me puutuimme, ja tästä väitteestä, että noin ei tapahtunut, pidämme edelleen kiinni. Verotuksen ja erilaisten sosiaaliturvaratkaisujen seurauksena kävi tavalla, jonka ed. Huuhtanenkin äsken todisti. Eläkeläiset, varsinkin pieni- ja keskituloiset, vaikka heidän ansionsa jopa pienenivätkin verrattuna siihen, miten kävi muiden väestöryhmien kohdalla, selvisivät kohutuullisen hyvin nimenomaan suhteellisessa vertailussa.

Nyt te, ministeri, sen jälkeen kun kansantulon kakku kasvaa joka vuosi monta vuotta peräkkäin oikein tuntuvasti, pidätte saavutuksena sitä, että verotuksen, pohjaosan leikkauksen ja indeksitarkistuksen jälkeen käy pienituloisille eläkeläisille niin, että heidän eläkkeensä ei laske. Ministeri Mönkäre, meidän mielestämme se ei ole saavutus. Samaan aikaan, kun suuren osan, valtaosan, väestöstä ja erityisesti sen äveriäimmän osan käteenjäävä tulo lisääntyy tuntuvasti, meidän mielestämme ei ole mikään erityinen saavutus se, että satojentuhansien eläkeläisten kohdalla käy teidän kertomallanne tavalla. Tämä oli se viesti, johon pyrimme kiinnittämään huomiota.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Mönkäreelle kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen oli tekninen säästökysymys sillä tavalla, sattuiiko keneltäkään eläke laskemaan. Me arvostelimme sitä silloin erittäin suurena periaatteellisena linjanmuutoksena, jonka valtiontaloudelliset säästöt olivat pienet, vain neljäsosa muihin säästöihin verrattuna. Työeläkelaitos maksoi sen sitten paljon suuremmalta osuudelta, miltä osalta leikkaus tehtiin, että niin sanottuja alenemisia ei tule. Niitä kuitenkin tuli. Eihän tämä ollut pelkkä tekninen säästötoimi, koska se murensi koko kansanvakuutuksen periaatteen ja samalla kuitenkin otti erittäin ison tuloleikkauksen suhteessa muuhun väestöön.

Kun ministeri pitää hyvänä saavutuksena, että sairausvakuutusmaksua on pystytty alentamaan, suhteessa muuhun väestöönhän tämä olisi jo pitänyt poistaa ajat sitten, koska muun väestön toimeentulo on edennyt siinä vauhdissa, että eläkeläisryhmältä tämän olisi pitänyt jo olla pois-

tettu silloin, kun Lipposen hallitus ensimmäistä budjettia teki.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän olla yhtä asiallinen kuin ministeri Mönkäre oli omassa puheenvuorossaan ja kiittää siitä, että hän sanoi suoraan, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus oli väärä toimenpide.

Sanoimme toki sen silloin, kun tämän asian kanssa oltiin tekemisissä, että näin siinä tulee käymään, että joidenkin nettoeläkekin voi laskea, mutta suurempi ongelma on se, että se päätös kantaa nyt vuosia eteenpäin ja hankaloittaa tietyn, pientä eläkettä saavan ryhmän selviytymismahdollisuuksia merkittävästi. Vuosi vuodelta heidän suhteellinen asemansa on heikompi kuin suurta eläkettä saavien tai palkansaajien, puhumattakaan suurituloisista.

Se on minusta hyvin pieni lohtu, että jotkut eläkeläiset ovat tässä pystyneet nettoeläkettään kasvattamaan. He ovat juuri niitä kaikkein parasta eläkettä saavia. Juuri sairausvakuutusmaksun poistaminen 80 000 markan rajan ylittävältä tulolta, veroratkaisut, kaikki ovat toimineet suurta eläkettä saavalle myönteisesti, mutta pienituloisten eläkeläisten asemaa voi surkutella aivan aidosti ja oikeilla asiapohjilla, niin kuin olemme täällä tehneet.

Puheenvuoroaika ei riittä näihin maksukattoja muihin asioihin. Nekin ovat hoitamatta. Toivon, että vielä tämä hallitus pystyisi ne hoitamaan.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni oli kummallista, että ministeri Mönkäre ikään kuin vähätteli kansaneläkkeen pohjaosan poiston aiheuttamaa muutosta suomalaisessa eläkejärjestelmässä. Tosin hän totesi, että se oli väärä toimenpide niille, jotka nyt ovat eläkkeellä.

Tässähän oli erittäin suuresta muutoksesta kysymys: järjestelmän muutoksesta, suurimmas- ta muutoksesta sitten kansaneläkelain säätämisen. Suomalainen kansanvakuutusjärjestelmä murrettiin ja suunta on muutettu, kurssi on muutettu työeläkejärjestelmiin ja niiden kehittämiseen.

Kuinka tässä rytäkässä käy pientä eläkettä saavien, se on jo nähty. Eläkeläisten viestit kansanedustajille ovat miltei päivittäisiä. Huoli painaa näitä, jotka saavat kaikkein pienintä eläkettä. Tuntuu, että heillä ei ole puolustajia oikein missään. Täytyy jatkossa toivoa, että juuri näi-

den yli 100 000:n kaikkein pienintä eläkettä saavan kohtalo olisi kansanedustajien käsissä vähän paremmalla tolalla kuin tällä vaalikaudella on ollut.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! En puutu nyt moniin vääriinkin väitteisiin, joita tässä keskustelussa on tullut esille.

En sanonut, että kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen oli väärä toimenpide. Sanoin, että se oli huonoa lainsäädäntöä. Siinä on minusta selvä ero. Enkä ole täällä hurrannut sille, että sellainen toimenpide on tehty. Se on ollut vaikea asia selitettäväksi, mutta ei se ole murtanut kansanvakuutusjärjestelmää. Meillähän on edelleen kansaneläke niille, jotka eivät työllään itselleen työeläkettä ansaitse. Se on asia, joka unohtetaan. Se on kotiäitien ja vammaisten turva silloin, kun he eivät pysty työelämään tai eivät sinne halua tulla. Tämän arvoa ei pidä aliarvioida täällä.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Puisto, joka on sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja ja myös verojaoston pitkäaikainen jäsen, käytti mielestäni aika merkillisen puheenvuoron. Hän yritti retoriikalla sivuuttaa näitä ongelmia, mitä on nyt sosiaaliturvan ja verotuksen kokonaisuudessa niiden ihmisten osalta, jotka ovat vähimmäisetuisuuksien varassa. Tämä koskee eläkeläisiä, mutta myös työttömiä ja sairaita.

Verojaostossa oli asiantuntijana Tampereelta henkilö, joka totesi verotuksen kokonaisuudesta, mikä liittyy eläkeläistenkin tilanteeseen, sen että ollaan hyvin lähellä nyt hänen mielestään sitä, että tämä on perusoikeuksien vastaista, kun esimerkiksi ansiotulovähennystä ei osoiteta pienimpiin sosiaalietuuksiin. Mielestäni tämä oli aika rankka väite, mutta sitäkin voidaan hyvin perustella.

Meillä pitäisi välttämättä nyt näitä pienempiä tuloja ja sosiaalietuuksien verotusta yhteensovittaa ja uudistaa järjestelmää siten, että ei tulisi sellaisia tilanteita, että tämän päivän Suomessa ihmiset joutuvat hakemaan toimeentulotukea maksaakseen veronsa. Samat ihmiset saattavat olla ruokajonoissa ja joutuvat maksamaan veroja pienistä etuuksista.

Hallitus on tosiasiaa paitsi veropolitiikalla — myös välilliset verot ovat nousseet ja myös pienituloiset maksavat niitä — myös sosiaalipolitiikan kokonaisuudella kärjistänyt tuloeroja. Tilastot osoittavat sen hyvin selvästi. Tästä politii-

kasta kyllä seuraavissa vaaleissa varmasti hallitus joutuu vastaamaan.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilän äsken mainitsema asiantuntija, lisensiaatti Rönkkö, ei ole valtiosääntöoikeuden asiantuntija, mutta hänen kanssaan on syytä olla sikäli samaa mieltä, että ei ole kovin tarkoituksenmukaista, että ollaan tilanteessa, jossa ihmiset maksavat veroa mutta samanaikaisesti hakevat toimeentulotukea. Tältä osin tänään hyväksyttiin tuloverolain kolmannessa käsittelyssä lausuma siitä, että tämä asia pitäisi pyrkiä selvittämään, ja uskon, että kun seuraavan hallituksen ohjelmaa tehdään, siinä pyritään löytämään ratkaisumalleja tähän ongelmaan.

Puhemies! Ministeri Mönkäreen puheenvuoro oli tasapainoinen ja hyvä. Mitä edustajien puheenvuoroihin tulee, niin alkaa tuntua siltä, että vaalit lähestyvät ja miljoonan eläkeläisen paine alkaa näkyä myös täällä salissa.

Todettakoon kuitenkin se, mitä tulee vuosiin 91—95, että kaikkien osalta tehtiin leikkauksia ja muun muassa Teemu Lehtisen väitöskirjassa osoitetaan, että eläkeläiset kärsivät vähiten. Totuus on se, että kaikkein pienimmät leikkaukset tehtiin pienituloisille eläkeläisille. Suurituloiset eläkeläiset kärsivät suhteellisen paljon siinä yhteydessä. Jos verrataan lama-aikana eläkeläisten ja lapsiperheiden asemaa, niin kyllä totuus on se, että lapsiperheiltä leikattiin monta kertaa enemmän, huomattavasti enemmän, kuin eläkeläisiltä. Minun on vähän vaikea ymmärtää eläkeläiskapinaa, joka täällä jossain määrin on nyt menossa.

Mitä tulee sitten erilaisiin verokohteluihin eläkeläisten ja palkansaajien välillä, niin meillä on erityinen eläketulovähennys, joka johtaa siihen, että 75 000 markan tuloihin asti eläkeläiset maksavat vähemmän veroja kuin muut kansalaiset. Vasta sitä suuremmilla tuloilla eläkeläiset maksavat enemmän. Hyvä on, sitten kun ansiotulovähennys kasvaa, tilanne saattaa muuttua ja on ehkä syytä arvioida tilannetta jonkin verran uudestaan. Mutta mielestäni väite, että eläkeläiset maksavat enemmän veroja, ei pidä alkuunkaan paikkaansa.

Kun mennään tulevaisuudessa eteenpäin, kun palkansaajat maksavat työeläkemaksua entistä enemmän, niin palkkatyössä olevien verotus tulee kiristymään tämän johdosta, jos tuloverotusta ei selvästi kevennetä, ja eläkeläisten tilanne tulee helpottumaan, koska uskon, että Lipposen hallituksen määrätietoinen ohjelma eläkeläisten

sairasvakuutusmaksun alentamiseksi tulee jatkumaan myös seuraavan hallituksen aikana. Täytyy todeta, että yhdenmukaisesti kaikkia pitäisi kohdella, myös silloin kun verotusta kehitetään eteenpäin.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä on vähän sellainen tyyli, että nykyisen hallituksen on vastattava edellisen hallituksen epäoikeudenmukaisista päätöksistä, ja eletään ikään kuin sairaskuutusmaksustakin olisi päättänyt nykyinen hallitus. Sen sijaan minusta on kyllä vakavasti puututtava siihen tilanteeseen, mikä elävässä arjessa, on, ja se on kyllä pientä työeläkettä saavien, erityisesti sairastelevien ihmisten toimeentulossa: juuri pienten tulojen verotus, sairaskulut ja erityisesti ministeri Mönkäreen aivan oikein esille tuoma avohoidon maksujen karkaaminen kunnallistaloudenkin tilanteesta lähtien, tämä maksukattokysymys. Kyllä täytyy pohtia, millä tavalla näihin kysymyksiin vastataan.

Mutta ed. Huuhtanen Kelan valtuutettujen puheenjohtajana unohti Kelan vuonna 95 valmistuneen tutkimuksen, jossa verrattiin vuosina 91 ja 94 syrjäytymistä, sairastavuutta ja toimeentulo-ongelmia tässä yhteiskunnassa. Siellä todettiin, että vuonna 94 oli selvästi tapahtunut negatiivista kehitystä, joka varmasti pitkäaikaistyöttömyyden vielä kärjistyessä on voimistunutkin. Eli kyllä täytyy muistaa, että edellisen hallituksen aikana tehtiin linjaratkaisuja, jotka näkyvät.

Minusta oli aika järkyttävä ed. Kemppaisen puheenvuoro siinä suhteessa, että kun nimenomaan edellinen hallitus leikkasi julkista sektoria, teki ostovoimaa leikkaavia rajuja, leikkauksia verotuksen ja muun kautta ja kasasi tällä tavalla työttömyyskierrettä erittäin pahaksi, niin hän totesi, että nämä päätökset tehtiin tietoisesti edellisen hallituksen aikana. No, se vahvistaa vain professori Pekka Ahtialan toteamuksen, kun hän vuonna 92 todella edelliselle hallitukselle totesi, että tällä hallituksella olisi valittavissa toinenkin, 200 000 työttömän, vaihtoehto. Te teitte siis tietoisesti tällaisia linjaratkaisuja, jotka on todella ed. Pekkarisen toimomalla tavalla hyvä olla jälkipolvien pöytäkirjoista luettavissa.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Todella nykyistä hallitusta voi arvostella siitä, että nämä leikkaukset tai kiristykset ovat suuntautuneet liiaksi pienituloisiin tai kaikkein pienituloisiin, niihin, joilla ei ole vahvoja etujärjestöjä, jotka puolustavat heitä. Yleensä jos ihminen on heikko-osainen, niin hänellä ei ole kykyä muo-

dostaa tällaisia puolustajia, ja kun leikkauksia on täytynyt tehdä, ne on sitten tehty todella tässä kentässä, josta ei itse asiassa olisi voinut yhtään leikata, puhumattakaan että enemmän kuin muilta.

Eläkeläiset eivät ole mikään yhtenäinen ryhmä. On hyvin väärin puhua eläkeläisistä yhtenä ryhmänä, kun hyvin tiedetään, että on 10 000 markan eläkkeitä ja sitten tuhansien markkojen eläkkeitä. Keskieläke on vähän yli 5 000 markkaa, joka kertoo, että siellä on hyvin suuri joukko erittäin pieniä eläkkeitä. Omassa tuttavapiirissäni ja sukulaisperheissä on eläkkeitä, joilla ei yksinkertaisesti tule toimeen.

Onneksi eivät kaikki ihmiset ole niin kovia, että pitää mennä toimeentuloluukulle, vaan vielä toimii sekin, että sukulaiset auttavat. Minusta jos ihminen on yhteiskunnassa työtä tehnyt koko ikänsä, ehkä kotona pääosin, jos on suurperhe, on nöyryyttävää, jos joutuu toimeentulotukea hakemaan. Kyllä hänen eläkkeensä pitää olla riittävä, että hän pystyy elämään, tai jos hänellä on läheisiä, niin heidän velvollisuutensa on hoitaa asia, jos kerran ollaan hyvinvointivaltiossa.

Ilahduin jo siitä, että ministeri Mönkäre myönsi, että perusosan leikkaaminen oli virhe. Hän valitettavasti veti osan takaisin mutta eduskunnan pöytäkirjastahan se on luettavissa, ja todellakin se oli virhe. Se on aiheuttanut erittäin suurta epätietoisuutta ja tyytymättömyyttä lainsäätäjiä ja eduskuntaa kohtaan. Kun ministeri hyvin juhlallisesti monta kertaa vakuutti, että kenenkään eläke ei pienene, niin nämä kaikki selitykset, joita itsekkin olen tehnyt, ovat monta kertaa kyllä menneet hukkaan eivätkä ole valitettavasti menneet perille.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Niin kuin keskustelussa on tullut ilmi, eläkeläisten asemaa on heikennetty kolmella eri toimenpiteellä. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus oli mielestäni perusturvan kannalta kohtalokas juttu. Indeksikoroituksen leikkaus pienensi myös eläkeläisten tuloja, ja eläkeläisten kohtuuttomaksi kokema korotettu savamaksu edellisten lisäksi ovat yhdessä vaikea kokonaisuus pieneläkeläisille. Samalla näillä henkilöillä usein sairaskulut ovat kasvaneet, sairaskulujen vähennysoikeus pienentynyt ja monet joutuvat turvautumaan myös maksullisiin palveluihin kunnon huonontuessa. Avohoidon tänä päivänä laajetessa entistä useampia ihmisiä pyritään pitämään avohoidon parissa, ja kyllä meidän täytyy huolehtia siitä, että päivä-

työnsä tehneelle ihmiselle turvataan kohtuullinen toimeentulo.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Huomaan, että keskustelu on laajentunut koskemaan eläkepolitiikkaa jo varsin laajasti. Paljon puhuttiin kansaneläkkeen pohjaosan poistamisesta, mitä itse pidän erittäin ikävänä. Se koskee kovasti tietysti pientä työeläkettä saavia. Se on myös ollut erittäin valitettava sen takia, että sillä otettiin kantaa sosiaalipolitiikan rakenteeseen kertaheitolla. Kansanvakuutuksen luonnetta murennettiin, ja se kiistatta rikkookin sitä periaatetta. Tällä saavutettiin 400 miljoonan markan säästö. Näinhän hallituksen ohjelmassa lukee, ja tuntuu, että seuraukset eivät ole olleet suhteessa siihen vähäiseen säästö määrään, mitä on saatu. Täällä on nyt kuultukin ja jopa ministerinkin suusta todettu, että se on virhe, ja nythän käy tietysti niin, että raskaan poliittisen hinnan kantavat ne, jotka ovat olleet tätä päätöstä tekemässä.

Itse haluan todeta tähän tässä yhteydessä, että senkin takia pidän tätä aika valitettavana, että me edellisen eduskunnan aikana käsitelimme tätä kysymystä erityisesti omassa ryhmässämme todeten, että tällaista ehdotusta, jos se silmien eteen joskus tulee, ei pitäisi hyväksyä. Olenkin sitä mieltä, että on hyvä politiikassa joskus tunnustaa virheitä. Se on inhimillistä, ja toivoisin kovasti, että tilaa tulisi ottaa tämä uudelleen harkintaan niin, että kaikki eläkeläiset Suomessa voisivat palata saamaan edes vähäistä kansaneläkettä. Se antaisi hyvän takeen siitä, että on myös halukkuutta maksaa näitä maksuja tulevaisuudessa.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Ed. Rajamäki jatkaa vanhaa virttä, vaikka täällä on käytetty monta puheenvuoroa ja perustellusti osoitettu, että edellisellä hallituskaudella tulot erot näillä päätöksillä pysyivät tasaisina, jopa kapenivat. Eläkeläisten sairausvakuutus- ja ke-lavakuutusmaksujen säättämisestä huolimatta eläkeläisten suhteellinen asema pysyi parempana kuin muiden väestönsien. (Ed. Puisto: Indeksijäädytys!) Se on osoitettu. Vaikka maksuilla olisi väärä nimi, siitä huolimatta on näin. Muu väestönosa kantoi myös lamatalkoiden vastuuta, mutta heiltä vastuuta nyt, varsinkin parempiosaisilta, on otettu pois. Eläkeläisille vasemmisto-oppositio edelleen jatkaa lamatalkoovastuuta. (Ed. Puisto: Eläkeläisiltä pois ja maatalousväestölle!) — Maatalousväestölle? Nyt tässä keskustelu vasta laajenee, jos siirrymme tähän aihe-

seen, kun on jo kyseenalaista, onko kelapohjaosa tähän asiakohtaan liittyvä.

Mutta minusta se on oleellisesti tähän liittyvä asia. Jos ja kun on virhe tunnustettu, tosin vähän erilaisilla sanamuodoilla, kyllä siinä pitäisi tietysti ymmärtää, että tämä on periaatteeltaan iso asia. Vakuutusluonne kansanvakuutuksesta otettiin pois. Vuosikymmeniä maksetut kansaneläkemaksut tulivat kuitatuksi pois eläkeläisiltä, kun kuitenkin heidän eläketulonsa on edelleen pieni.

Minusta tämä keskustelu voi olla osittain vaalienlähestymiskeskustelua, mutta kyllä keskustan eduskuntaryhmästä on käytetty aivan samoja puheenvuoroja jo silloin, kun te vastuusta karanneena oppositiosta arvostelit näitä maksuja. Samanlaisia puheenvuorot olivat silloin, kun te teitte nämä, nyt virheeksi tunnustetut ratkaisut, ja sama se on edelleen. (Ed. Puisto: Tehän ne teitte!)

Ed. Tuolonen: Arvoisa puhemies! Muistutaisin nyt kuitenkin, että jotain hyvääkin on saatu aikaan. Kansaneläkemaksu on poistettu, ja kyllä siitä ainakin eläkeläiset totesivat, että se on oikeudenmukainen.

Mitä sitten tulee siihen, onko taitettu indeksi tai kansaneläkkeen pohjaosan määrittely oikein tai väärin, niin se on tietysti jokaisen omassa mielessään päätettävä. Valitettavasti me kaikki tiedämme, minkä tähden ne tehtiin.

Puuttuisin ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun eläkeläisille. Itse näen hyvin voimakkaasti, että se on enemmän oikeudenmukaisuuskysymys kuin rahakysymys. Jos ajatellaan, että periaatteessa olimme jo päättäneet, että asteittain vuodessa 1 veropenni sitä alennetaan, olisi voinut ajatella, että 450 miljoonaa markkaa olisi löytynyt.

Uskon, että aika monet eläkeläiset yhtyvät juuri siihen toteamukseen, mikä eduskunnassa on monesti tullut ilmi, että järjestönä eläkeläiset katsovat, että oli jonkinlainen lupaus siitä, että sairausvakuutusmaksua lasketaan 3 veropenniä, ja vaikka se jakautuisi eri vuosille, se olisi hyvä ratkaisu. Mutta nyt kun se tehtiin niin, että ensimmäinen jakso ei ollutkaan yhtä penniä, se aiheutti määrätynlaista katkeruutta.

Kyllä tietysti on ihan totta, että jos me puhumme, että avohoidossa yhä enemmän täytyy eläkeläisiä ja sairaitakin vanhuksia hoitaa, tilanne on se, että silloin eläkeläisille täytyy jäädä käteen enemmän rahaa. Jos ajattelemme, että meillä on tehty ratkaisuja, joissa oletamme, että lääkkei-

den hinnat esimerkiksi laskevat, tosiseikka on, että eivät ne kauhean paljon ole laskeneet. Tiedämme, mistä se johtuu.

Mutta tätä taustaa vasten näen erittäin tärkeänä, että eduskunta pystyy tekemään nimenomaan eläkeläisten sairausvakuutusmaksun osalta todella hyviä päätöksiä ja laskemaan sitä 3 penniä.

Ed. Viiriälä: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys on tietenkin aivan oikean suuntainen, mutta riittämätön.

Ed. Vehkaoja piti myös huonona sitä, että kansaneläkkeen pohjaosa poistettiin. Tässä yhteydessä on syytä ehkä useampaankin kertaan todeta eduskunnan pöytäkirjaan, että tämän on tehnyt tämä nykyinen Lipposen hallitus, jossa myös sosialidemokraatit ovat olleet mukana. Viime kaudella Ahon hallituksen aikana, aivan totta, kokoomus oli kovin halukas siihen, että pohjaosa olisi jo silloin poistettu, mutta se ei onnistunut sen hallituksen aikana. Mutta juuri tämän hallituksen aikana on tämän epäoikeudenmukainen päätös, ed. Vehkaoja, tehty, ja tämä on syytä myös teidän ryhmässänne muistaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 63/1998 vp

Liikennevaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Kuljettajantutkintojen ja vaarallisten aineiden ajolu-

pakokeiden järjestäminen julistetaan hallituksen esityksellä n:o 63 Ajoneuvohallintokeskuksen johdolla kilpailtavaksi yksityisten ja julkisten palvelujen tuottajien kesken. Joka esittää julkisessa tarjouskilpailussa kokonaistaloudellisimman, mikä se lieneekään, tarjouksen, saa alueellisen — mikä se lieneekin, maakuntakohtaisuudesta on puhuttu, mutta ei päätetty — yksinoikeuden vähintään kolmeksi vuodeksi ja enintään viideksi vuodeksi hoitaa ja vastata kuljettajatutkintojen vastaanottamisesta. Poikkeustapauksissa voisi kuitenkin toiminnan valvoja itse — Ajoneuvohallintokeskus itse — vastata kuljettajatutkinnoista alueellisella yksinoikeudella.

Palvelujen saatavuus halutaan liikennevaliokunnan erityisvaatimuksella turvata. Se on hyvä asia. Hallituksen esityksessä on laajuudestaan huolimatta mielestäni vain yksi hyvä asia: se, että katsastusinsinöörien, mutteriteknikkojen, erityisnoikeutena ollut kuljettajatutkintojen vastaanotto vihdoin vapautetaan myös ajokoulutuksen ammattilaisille, joilla on ajotaidon arvioimiseen ammatillinen pätevyys, eli autonkoulunopettajille. Autonkoulunopettajia on koulutettu vuolaasti liikaa tähän maahan, ja suuri osa opettajista kituu nyt työttömyydessä tai vajaatyöllisyytensä. On hyvä, että heille nyt avataan mahdollisuus uuteen toimintaan, joka vastaa yhteiskunnan heihin sijoittamaa koulutusta.

Samalla uusi laki iskee kuitenkin kirveensä kiveen paremman kerran vaatimalla suorastaan maanisella pelolla lain 6 §:ssä, ettei kukaan kuljettajatutkinnon vastaanottaja tai tämän palveluksessa oleva tai edes siihen viittaavaa työtä tekevä, ei edes oppimateriaalin kustannustoiminnassa mukana oleva, saa osallistua ajo-opetustoimintaan. Paitsi että tämä määräys on mielestäni lähinnä skitsofreeninen, se on myös hyvin epäkäytännöllinen yritystoiminnallisesti estäen muun muassa autokoulujen toimitilojen, esimerkiksi luokkahuoneen, käytön kirjalliseen kuuluseluun jne. Kuvittelisi, että jos ajokoulutuksessa tavoitellaan parasta mahdollista lopputulosta, kaikki koulutuksen portaat tutkinnon vastaanottamiseen saakka voisivat olla rakentavassa yhteistyössä, kuten on laita hyvin paljon vaativamassa lennonopetuksessa maailman laajuisesti.

Pukinsorkka on haudattu lakiesitykseen siinä, että toiminnan valvoja ja ylimmän oikeuden haltija Ajoneuvohallintokeskus saa oman harkintansa mukaan sekaantua julistamaansa kilpailuun ottamalla kuljettajatutkintojen vastaanottamisen itselleen itse myöntämälläan alueellisella yksinoikeudella. Eihän se ole mitään aitoa oikea-

henkistä kilpailun vapauttamista, vaan muistuttaa erehdyttävästi ilmailuviranomaisemme viimeaikaisia monopolivaltauksia vapaan kilpailun opetustoiminnan kentällä.

Toinen pukinsorkka on piilotettuna vaatimukseen, että uusi laki astuisi voimaan jo ensi vuoden alusta. Se tarkoittaa selkokielellä sitä, että nyt työttömyyttä potevat autokoulunopettajat eivät ehdi hakea vaadittavaa pätevyyttä, eivät ehdi organisoitua, startata omia kuljettajatutkintoyrityksiään ja osallistua Ajoneuvohallintokeskuksen julistamaan ensimmäiseen tarjouskilpailukierrokseen, vaan etulyöntiasema annetaan Ajoneuvohallintokeskuksen omalle yrityskökselle: Suomen Autokatsastus Oy:n alueellisille toimintapisteille. Seuraava tilaisuus avautuukin aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua.

Kaiken kaikkiaan tämänkin liikenneministeriöstä lähtenyt hallituksen esitys on käyttäkseni kansalliskirjailijamme Väinö Linnan ilmeikkäintä suomen kieltä ”juosten kustu”. Oikeusministeriön asiantuntija käytti kuulemistilaisuudessa 15 minuutin kolkon yksinpuhelun pykälien juridisia aukkoja tilkiten. Vaikka pykälät nyt täyttävät juridiikan vaatimukset, ne ovat edelleen kurja esimerkki ala-arvoisesta lainvalmistelusta ja kehnosta harkintakyvystä, jota emme ed. Vistbackan kanssa valitettavasti kyenneet pysäyttämään.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Täytyy suurelta osin yhtyä ed. Bremerin esittämään kritiikkiin. Lakiesitys sinällään on hyvä ja hyvää tarkoittava sikäli, että kilpailu avataan tälle puolelle, mutta nimenomaan lain voimaantuloa olisi tullut vakaan käsitykseni mukaan siirtää vuodela eteenpäin, että todellinen kilpailu olisi saatu aikaiseksi. Tässä tulee kolmen vuoden jakso käsitykseni mukaan sillä tavoin, että todellista kilpailua ei synny, koska ainoastaan kokemuksen omaavat henkilöt ja sellaiset, jotka ovat saaneet tähän koulutuksen, kelpaavat ottamaan tutkintoja vastaan. Eli tämän suuntainen ongelma mielestäni olisi pitänyt poistaa, kun se on kuitenkin tiedossa, etukäteen.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Bremer lausui ehkä hieman epätarkasti, en tiedä tarkoittiko hän sitä, mutta varmasti kuulijalle herkästi jäi se kuva, että jos jollakin autokoulun opettajalla tai ylipäättänsä henkilöllä on osuus jossakin autokoulussa tai vastaavassa, hän menettää kuljettajatutkinnon vastaanotto-oikeutensa ja myös päinvastoin. Tämähän koskee tie-

tysti vain omaa yritystä ja omia oppilaita. Kyllähän tietysti voi ottaa vastaan toisten kouluttamia oppilaita, mikäli kuljettajatutkintopätevyys on. Tämä koskee todella vain hyvin suppeata aluetta.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Ajokorttitutkintojen vastaanoton järjestäminen on seurausta siitä, että alun perin näennäisesti pyrittiin kilpailuun sellaisella hyvin kapealla toimialalla kuin katsastus- ja autotekisteritoiminta, joka näin pienessä maassa olisi ollut järkevää säilyttää valtion liikelaitostoimintana eikä perustaa kahta virastoa ja pyrkiä myös yhtiöittämään ja saamaan aikaan näennäistä kilpailua. Näissä ratkaisuissa tavallaan yhdistyvät julkisen hallinnon ja yksityisen yrittämisen huonot puolet. Tämä virhehän hyvin laajasti nähtiin jo silloin, kun asia lähti liikkeelle, mutta liikenneministeriö jostain käsittämättömästä syystä halusi viedä tämän loppuun.

Nyt on selvää, että näennäisesti on kilpailua, mutta käytännössä on yhden toimijan monopoli, joka tosin on julkiseen valtaan kiinnittynyt ja sen omistama. Mutta kun se ei toimi julkisen vallan vaan yksityisen yhtiön muodossa, sillä ei ole omistajavalvontaa eikä myöskään mitään demokraattista valvontaa. Näitä hirviöitä Postista alkaen tämän näennäiskilpailuttamisen ja näennäismarkkinatalouden nimissä on tähän maahan pystytetty jo useita.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Jottei tulisi ihan väärää käsitystä, niin kyllähän tämä järjestelmä on oikeastaan seurausta siitä, että autokatsastustoiminta aikoinaan hajautettiin ja kilpailutettiin. Kuljettajatutkintojen vastaanotto on jäänyt hieman kehittymättömään rooliin siinä mielessä, että Ajoneuvohallintokeskus Oy ei ole sitä päässyt kehittämään, koska ei tiedä sen tulevaisuudesta. Tällähän tähdätään siihen, että kilpailuttamisen seurauksena päästään järjestelmään, jossa myös tätä alaa ryhdytään määrätietoisesti kehittämään. Uskon, että sillä on ihan myönteinen merkitys liikenneturvallisuuden kehittymisen kannalta. Tässä mielessä pidän tärkeänä, että laki hyväksytään.

Ed. B r e m e r : Arvoisa rouva puhemies! Jos olisi niin kuin ed. Mähönen esitti, varmaan itsekin olisin suhtautunut vähemmän kriittisesti. Mutta, ed. Mähönen, 6 § kuuluu näin: "Kuljettajatutkinnon vastaanottaja, hänen palveluksessaan oleva tai kuljettajatutkinnon vastaanottajaan muutoin riippuvuussuhteessa oleva ei saa

harjoittaa kuljettajaopetustoimintaa." Siis yleisesti ei saa harjoittaa opetustoimintaa kenenkään suhteen. "Kuljettajatutkinnon vastaanottaja tai hänen palveluksessaan oleva ei saa myöskään olla kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa kuljettajaopetustoimintaa harjoittavaan tai tällaista toimintaa harjoittavien muodostamaan yhteisöön, säätiöön tai julkisoikeudelliseen laitokseen." Siis kaikkinaisen yhteys katkaistaan.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Lain 7 §:ssä luetellaan niitä esteitä, joiden vallitessa ei ole syytä eikä saa myöntää lupaa luvanhakijalle. Nyt 7 §:ään tulee jäämään virhe. Hallituksen esityksessä oli jo muotovirhe aikansa, koska siinä puhuttiin törkeästä liikennenerikkomuksesta, jollaisia tekoja ei ole olemassakaan. Pykälää muutettiin, mutta siihen tuli vielä suurempi virhe. Korjatussa versiossa jäi pois "liikennenerikkomukset", mikä aiheuttaa sen, että henkilöllä, jolla on toistuvasti liikennenerikkomuksia, on mahdollisuus saada kyseessä oleva lupa. Tämä ei voi olla oikein, eikä tätä ole laissa tarkoitettu, mutta tällainen virhe tähän jää voimaan.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Tämä tuntuu olevan niitä lakeja, jotka ovat tavallaan perua viime eduskunnalta. Sen takia tätä niin kiireesti loppuvaiheessa kyhättiin kasaan. Tässä on virheitä. Minusta ainakin vähimmäisvaatimus olisi ollut, että voimaantuloa olisi pitänyt vuodella siirtää, mutta valitettavasti olemme näin päättämässä kuin nyt ollaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Liikennevaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi metsänhoitoyhdistyksistä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 171/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Käsittelyn pohjana on toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisen osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä siitä tehty ehdotus. Jos maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta jos ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Uusi metsänhoitoyhdistyslaki on nyt kolmannessa käsittelyssä. Tämä laki on erittäin tärkeä Suomen kansantalouden, mutta ennen kaikkea metsätalouden kannalta. Metsänhoitoyhdistyslainsäädäntöhän on toiminut jo noin 50 vuotta, ja mielestäni se on toiminut hyvin myös tähän saakka, ovathan metsänomistajat omatoimisuudellaan ja itsehallintoperiaatetta noudattaen voineet metsiä hyödyntää ja kantaa myös merkittävää vastuuta maan metsätaloudesta. Metsänhoitoyhdistyksillä on tärkeä ansio siinä, että metsät ovat meillä hyvin hoidettuja. Aika on kuitenkin muuttunut ja uusi lainsäädäntö on välttämätön.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä ja saanut monien vaiheiden jälkeen tärkeitä muutoksia myös nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen. Merkittävin kiista laissa koski metsänhoitoyhdistysten liittojen osallisuutta puukauppaa käyvissä yhtiöissä. Maa- ja metsätalousvaliokunnan esityksen mukaan liitot saavat olla vähemmistöosakkaina eli omistaa yhtiöistä 49 prosenttia ja nykyiset liittojen omistamat yhtiöt voivat toimia vuoden 2006 loppuun nykyisellään. Tämä kompromissi ei tietenkään ole paras mahdollinen, mutta se on siedettävä ja sen kanssa liitot, metsänhoitoyhdistykset ja myös metsänomistajat voivat elää. (Ed. Rajamäki: Täydellinen selätys!)

Valiokunnan hyväksymän mietinnön mukaan metsänhoitomaksusta voi vapautua jo kolmen hyvän metsänhoitovuoden jälkeen. Hallitushan

esitti viittä vuotta. Tietenkin ihmetyttää, miksi tämä muutos valiokunnassa tuli, kun aikarajana metsäkysymyksissä on ollut usein viisi vuotta.

Merkittävä muutos on se, että uuden lain mukaan metsänhoitoyhdistysten päätösvaltaa käytetään postiaänestyksellä neljäksi vuodeksi valittava valtuusto. Valtuustomalliin siirtyminen ja metsänhoitomaksujen muutokset ovat sellaisia, joiden kanssa toimintaa voidaan kehittää nykyiseen verrattuna varmastikin parempaan ja ennen kaikkea kestävämpään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Vaikka metsänhoitoyhdistyslain yksityiskohdissa on myös sellaisia seikkoja, joita ei voi pitää joka suhteessa hyvinä, niin kuitenkin kokonaisuudessaan lainsäädäntö selkeyttää metsäasioiden hoitoa ja ennen kaikkea turvaa sen, että metsät toivottavasti hoidetaan hyvin ja kunnolla.

Valitettavasti meillä ei vielä aivan viime aikoihin saakka ole harjoitettu valtakunnallista metsäpolitiikkaa, vaan on lähinnä keskitytty metsälainsäädännön, luonnonsuojelulainsäädännön ja suojelupolitiikan kehittämiseen. Vuosi sitten eduskunnassa tässä salissa käytiin ajankohtais-keskustelu metsätalouden näkymistä. Tällä keskustelulla haluttiin pohjustaa selontekoa metsätaloudesta tänne suureen saliin. Valitettavasti hallitus tänä keväänä päätti olla tuomatta eduskuntaan metsäpoliittista selontekoa ja ryhtyi valmistelemaan kansallista metsäohjelmaa, joka valmistunee tämän vuoden loppuun mennessä. Tässä metsäohjelmassa linjataan Suomen metsätalouden kehittäminen vuoteen 2010 saakka.

Metsäohjelma on paikallaan, vaikka vieläkin on arvoitus se, miksi selontekoa ei haluttu tuoda eduskuntaan. Saivatko suojelunäkökohdat liian suuren painon myös tässä asiassa, kysyy moni metsäammattilainen. Voimakkaan muutoksen vuoksi metsäpolitiikan johto on siirtynyt valitettavasti maa- ja metsätalousministeriöltä ja muilta metsätalouden ja metsäteollisuuden asiantuntijoilta suuressa määrin ympäristöviranomaisille. Tämä ei mielestäni ole oikeaa metsäpolitiikkaa. Toivottavasti uusi metsänhoitoyhdistyslaki osaltaan muuttaa tätä tilannetta ja vahvistaa valtakunnallisen kestävän metsäpolitiikan syntymistä, onhan Suomi virallisesti sitoutunut harjoittamaan kestävän kehityksen metsätaloutta. Metsien hoidossa ja käytössä on otettava tasavertaisesti huomioon taloudelliset, ekologist ja sosiaaliset näkökohdat. Käytännössä vain ei näin toimita, vaan taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat sivuutetaan ekologisilla tekijöillä. Esi-merkkinä tästä voidaan taas kerran todeta tältä

paikalta vanhojen metsien suojelupäätökset ja ajankohtainen Natura-ohjelma.

Arvoisa rouva puhemies! Metsätalouden päälinjoihin ei Suomessa tarvita suuria muutoksia. Ympäristöasiat on jo monipuolisesti omaksuttu metsätaloudessa. Lamavuosien aiheuttamat metsänhoidon puutteet on kuitenkin korjattava. Nuorten metsien hoidossa on päästy hyvään alkuun, mutta etenkin kunnostusajatuksiin tarvitaan uusia määrätietoisia ratkaisuja, jotka edellyttävät myös valtion tukea. Perusasia metsien hoidossa on metsätalouden kannattavuus, johon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vain taloudellisesti kannattava toiminta turvaa niin ekologisen, sosiaalisen kuin kulttuurisenkin kestävyys-

Ilolla on todettava, että metsien hoito ja käyttö on Suomessa kansainvälisesti verrattuna erittäin korkealla tasolla. Hakkuut olivat viime vuonna ennätykselliset 58 miljoonaa kuutiometriä, ja alustavien arvioiden mukaan hakkuita voidaan lisätä kestävästi vielä 5—10 miljoonaa kuutiometriä, minkä avulla saadaan lisää työllisyyttä ja hyvinvointia niin maaseudulle kuin koko kansantalouteenkin ja erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomeen.

Toivottavasti uusi metsäohjelma selkeyttää kokonaisuudessaan Suomen metsätalouden tulevaisuutta ja panee palikat oikeaan paikkaan, jotta metsästä tulevaisuudessakin saadaan työtä ja toimeentuloa. On hyvä, että voidaan nyt yksimielisesti hyväksyä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaisena tämä kolmannessa käsittelyssä oleva lakiesitys.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Lakia puoltaisi uusi hallinto eli valtuustomalli, metsänhoidollisten puutteiden ja laiminlyöntien poistaminen ja sertifiointipyrkimykset ja tietysti myös maksusta vapauttamisen muuttaminen viidestä kolmeen vuoteen, jonka sosialidemokraatit saivat ajettua läpi, mutta kriittisyyttä tähän riittää korostamaan jo se, että MTK:n puheenjohtajan Härmälän ohella ed. Vihriälä ylistää taivaisiin tämän lakiesityksen. Nimittäin edelleen ne uudistuspuhutteet, jotka johtivat lain uudistamiseen, ne kritiikin aiheet, säilyvät: Veronluonteisella maksulla toimiva pakkojäsenyysjärjestelmä, etujärjestöluonteinen toimintakyky, puukauppaan osallistuminen, kaikki ne, jatkuvat edelleen.

Nimenomaan hallitus esitti yksimielisesti, että metsänhoitoyhdistys ei saa olla suoraan eikä välillisesti osakkaana tai jäsenenä pääasiallisesti puukauppaa harjoittavassa yhteisössä. Peruste-

luna oli nimenomaan kaikissa tilanteissa tarve turvata metsänomistajien etu yhdistyksen oman edun edelle. Tästä keskeisestä periaatteesta ministeri Hemilän ja hallituksen esityksessä pitivät aluksi vain sosialidemokraatit kiinni. Kaikki muut olivat maa- ja metsätalousvaliokunnassa romuttamassa tätä keskeistä periaatetta.

Väitän, että tämä järjestelmä metsänomistajien aseman aiheuttamien ongelmien takia ja myös puunhankintaan ja puukauppaan liittyvien ongelmien takia tulee olemaan vielä tässä salissa ennen pitkää syystä tai toisesta. On aivan varmaa, että tämä järjestelmä ei toimi. Tässä on monia epäkohtia. Muun muassa on pohdittava varmasti vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvan metsänhoitoyhdistysjärjestelmän tilallemuuttoa, niin että se metsäkeskusten ohjauksen ja valvonnan alaisena toimisi parempana työparina metsälainsäädännön toteuttamisessa kuin tällainen pakkomalli, joka tulee luomaan etujärjestöluonteista toimintaa veronluonteisella maksulla puunhankintaan saakka ulottuen. Tämä on varmasti monella tavalla vielä metsänomistajien kannalta ongelma. He joutuvat vielä maksamaan palveluista, joita he eivät saa, ja heidän valinnanvapautensa on hyvin rajoitettu.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Rajamäelle vain todeta, että ei MTK ole tätä lakiesitystä antanut, vaan kyllä tämän on antanut Lipposen hallitus, jos oikein muistan, yksimielisenä esityksenä tänne saliin, ja tämä sali sen käsittelee eikä suinkaan Maataloustuottajain Keskusliitto. Kyllä tämä lainsäädäntö on meidän 200 kansanedustajan käsissä, ettei pidä eduskunnan pöytäkirjaankaan ihan mahdottomia kertoa.

Ed. I t ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran minun on pakko tunnustaa olevani samaa mieltä kuin ed. Rajamäki, että pakkojäsenyys on asia, jota ei pitäisi hevin hyväksyä. Tätä on perusteltu sillä, että nämä yhdistykset ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä. Kun ne kuitenkin ovat mukana jotain reittiä puukaupassa, voidaan kysyä, mikä on semmoinen julkisoikeudellinen yhteisö, joka voi tehdä puukauppaa. Tässä on kritiikin aihetta, ja minusta se pitää uskaltaa vapaasti tuoda esiin ja kritisoida ja tunnustaa ne syyt, miksi me hyväksyimme tällaisen asian. Tässä on historialliset ja kansantaloudelliset syyt, joiden takia minäkin olen valmis äänestämään sen puolesta, että tämä laki hyväksytään. Mutta kritiikin aihetta on.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Omalta osaltani haluan todeta ed. Vihriälälle, että hallituksen esitys oli yksimielinen, mutta sitä muutettiin täällä hyvin pitkälti MTK:n painostuksesta, ja valitettavasti keskusta oppositior ryhmänä pystyi operoimaan turhan paljon tässä asiassa puheenjohtaja ed. Kallin tavalla ohjauksella, mutta tietysti myös sen takia, että muut hallitusryhmät lipesivät välittömästi tästä keskeisestä periaatteesta kokoomusta myöten.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Itälä puuttui keskeiseen kysymykseen. Tässä on paljon niitä negatiivisia aineksia, joiden takia metsänhoitoyhdistysjärjestelmää on kritisoitu ja vaadittu uudistettavaksi. Ne säilyvät edelleen. Jopa nykyisen lain vastainen tilanne juridisesti vakiinnutetaan uudella lailla, hyvin kyseenalainen tilanne puukaupan osalta, joka nykyisen lain mukaan on kielletty. Nyt se tehdään mahdolliseksi.

Sanoisin, ed. Itälä, että historiallisiin syitä on, mutta suurempi syy ovat MTK:n halut päästä viranomaisluonteiseen metsäpolitiikkaan päättöksentekoon, ja siinä on troijan puuhevosena metsänhoitoyhdistys-niminen järjestelmä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäen varsinainen puheenvuoro ja vastauspuheenvuorot sekä ed. Itälän vastauspuheenvuoro antavat aiheen erityisesti tulla tänne eteen palauttamaan muutamia näkökohtia mieleen tämän lainsäädännön aikaansaamisesta. Taustalla oli tietysti ensinnäkin se, että olimme saaneet muut metsälait uudistettua, mutta metsänhoitoyhdistyslaki oli pääosin siinä muodossa, missä se lähes 50 vuotta sitten säädettiin, ja vaati siinä mielessä eräällä tavalla ihan mahdottomassa tilanteessa korjaamista.

On syytä palauttaa mieleen, mikä oli se yksi keskeinen tavoite, joka ei tässä välttämättä toteutunut. Se on se, että näitä metsänhoitoyhdistyksiä on tällä hetkellä reippaasti 250 ja mitään velvoitetta siihen alkuperäiseen pyrkimykseen elikkä rationalisointiin ja yhdistysten lukumäärän pudottamiseen 90:een ei nyt sisälly lakiteksiä eikä mietintöön. Siinä suhteessa tässä on annettu ensimmäinen suuri valtuutus metsäväelle ja metsänomistajaväelle. Se on yksi näkökohta.

Toinen syy tähän operaatioon oli se, mitä on Ruotsissa tapahtunut. Sielläkin metsänomistus siirtyi kaupunkeihin, mikä vaikeutti raakapuun tuloa markkinoille, elikkä tarvitaan jonkinlainen

järjestelmä, joka kokoaa yhteen kaupunkien metsänomistajat ja maaseudun omat metsänomistajat, myöskin siinä samalla hoitaa neuvontapuolen. Tämä on minusta erinomaisen tärkeä asia. Tämä vaatii jo sellaisenaan jotakin. Se on, niin kuin tässä on sanottu, kansantalouden kokonaisedun mukaista.

Edelleen on sellainen vaatimus, joka tulee tästä ajasta. Ensinnäkin totean, että olen ed. Vihriälän kanssa aivan eri mieltä yhdestä asiasta. Kun hän tuomitsi täysin vanhojen metsien suojelut, Naturat jne., hän samalla osoitti, ettei hän tiedä ollenkaan, missä maailmassa tällä hetkellä liikutaan. Nimittäin puutavarasta tuotetut jalosteetkin pitäisi saada markkinoille. Kun ne menevät pääasiassa vientimarkkinoille, silloin pitää näidenkin asioiden olla kunnossa, elikkä se osuu metsäpolitiikkaan on pitänyt saattaa kuntoon asianomaisella tavalla, niin kuin, ed. Vihriälä, pitää saattaa myöskin se seuraava aste, joka erityisesti tekee metsänhoitoyhdistykset siinä muodossa tarpeelliseksi, kuin nyt lakiin on kirjattu, elikkä sertifiointisysteemi.

Tässä suhteessa, arvoisa puhemies, seuraava askel on vielä otettava. Tämä ei vielä riitä, että nyt on luotu pohja sille, että metsänhoitoyhdistykset voivat suurin valtuuksin veronluonteista maksua kantaen toimia. Nyt pitää vielä pitää huoli siitä, että sertifioinnin kaikki muutkin elementit tulevat paikalleen. Ensinnäkin tarvitaan tietysti säädöstö. Sitten tarvitaan se toimija, joka viranomaistoimijana alueellisesti toimii. Se tuskin voi olla mikään muu kuin metsäkeskuksen viranomaistaho-osapuoli, joka tästä johtuen jouduttaneen irrottamaan muusta metsäkeskusyhteystestä osaksi te-keskuksia. Näin voisin arvella. Edelleen tarvitaan valtakunnan tason koordinoija, ja se tuskin löytyy tuskin mistään muualta kuin Metsäkeskus Tapiosta, jolle nyt jälleen tulisi jokin tehtävä. Nythän se on tavallaan aivan ilmassa oleva irrallinen instituutio, mutta sille tällä tavalla tullee eli täytynee tulla tällainen erityinen tehtävä.

Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki on siinä suhteessa aivan oikeassa, että kun valtaisa valtuutus nyt annetaan hetken kuluttua 5/6:n enemmistöllä kiireelliseksi julistaen — näin toivon — se antaa äärimmäisen suuren velvoitteen metsänhoitoyhdistyksille kulkea sitä kaidointa tietä, mikä tarjolla on. Minä ajattelen ed. Rajamäen kanssa siinä suhteessa samalla lailla, että jos tältä kaidalta tieltä lipsutaan, kyllä hyvin todennäköisesti yhteiskunnassa tulee painetta tämän veronluonteisen maksun kanto-oikeuden rajoittamiseksi.

Sen takia tämä puheenvuoro on ollut pakko kolmannessa käsittelyssä kirjata pöytäkirjaan.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! En tunne tämän lain syntyhistoriaa tämän eduskuntakauden enkä tämän talon ulkopuolelta. Noilla rajoitteilla tai sitten niiden rajoitteiden vapauttamana totean, että laki on kahdentasoinen kompromissi. Se on tietenkin poliittinen kompromissi pitkän väynnön jälkeen, mutta — mikä on kaikkein olennaisinta ja mihin täällä on viitattu — se on kompromissi olemuksensa eli tehtävien osalta. Siinähan yritetään sovittaa julkinen viranomainen ja yksityinen edunvalvonta yhteen. Täytyy sanoa, niin kuin täällä on todettu, ettei lopputulos varmasti mikään mahdollittoman hyvä ole. Voi sanoa, että se on huonohko. Epäily tulee minullakin mieleen, kestääkö se. Se sisältää sellaisia prosenttimääriä ja kiintokuutiomääriä, alueeseenkin liittyviä määriä, aikamääriä, jotka ovat sillä tavalla aikaan sidottuja, että niistä saatetaan tulla ongelmia.

Arvoisa puhemies! Kun me loimme täällä metsäkeskusjärjestelmän, joka on selvästi julkinen viranomainen, niin edelleenkin olen sitä mieltä, että sen apua käyttäen, sen johdolla, valvonnassa tai toimesta tämä julkinen viranomaistehtäväosuus olisi voitu suorittaa ja metsänhoitoyhdistykset hoitaa pelkän yhdistyslain perusteella. Minä luulen, että jossakin vaiheessa tämä keskustelu saattaa nousta uudelleen esille. Tässä vaiheessa kuitenkin en ole esteenä, etteikö tämä 5/6:lla menisi läpi.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Käsitteltävänä olevalla lailla metsänhoitoyhdistyksistä korvataan saman niminen vanha laki, niin kuin täällä on todettu. Uudistus liittyy lenkkiä viime vuosina toteutettuun metsälainsäädännön ja metsähallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseen. Vaalikaudella hyväksyttiin laki metsäkeskuksista, metsälaki, jolla luodaan puitteet metsänhoitosysteemille, hyväksyttiin laki kestävästä metsätalouden rahoituslaikista, ja sitähan jouduttiin jo vähän parantelemaankin, kun käytännössä todettiin, että se ensimmäinen versio ei ollut aivan kaikilta osin onnistunut.

Metsänhoitoyhdistys on lähellä metsänomistajaa oleva — voi perustellusti sanoa, että metsänomistajan oma — organisaatio, jonka toimihenkilö on tärkeä metsänomistajan opastaja ja neuvoja. Metsänhoitoyhdistyksen merkitys asiointijana myös puukauppatilanteessa on kasvanut siitä syystä, että metsänomistajista yhä

useampi asuu kaupungissa ja on etääntynyt amatillisestikin metsien hoidosta, puhumattakaan puukaupan kiemuroista.

Länsi-Suomesta tulevana oikeastaan aluksi ihmettelen, miksi varsin hyvin käytännössä toimivaa metsänhoitoyhdistyslakia, vaikkakin se oli vanha, piti niin kovalla kiireellä ryhtyä muuttamaan. Meidän alueellamme ei ollut sellaisia puukauppaan liittyviä ongelmia, joita on ilmenyt olevan Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa. Toki, kun muu metsälainsäädäntö uudistettiin, on aivan luonnollista, että tämäkin vanha laki saatetaan nyt ajan tasalle muiden metsälakien rinnalle.

On hyvä asia, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa on saatu myös puukauppapöytäkirjasta mielestäni kohtuullisen hyvä kompromissiratkaisu. Tästä on annettava erityinen tunnustus sosialidemokraattiselle valiokuntaryhmälle.

Valiokunnan esityksen mukaan metsänhoitoyhdistysten puukauppaa koskevien rajoitusten ulkopuolelle jäisivät energiapuu ja pienyrityksille omaa jalostustoimintaa varten toimitettava puu. Energiapuulla tarkoitettaisiin polttotarkoitukseen käytettävän puun ohella myös samasta leimikosta korjattavaa ainespuuta. Tässä osin oli myös hallituksen esitykseen jonkin verran väljennystä. Pienyrityksellä tarkoitettaisiin sellaista metsäkeskuksen toimialueella olevaa yritystä, jonka pääasiallisena toimialana on puunjalostus ja joka käyttää vuosittain keskimäärin alle 6 000 kiintokuutiometriä raakapuuta.

Näin turvataan monen piensahan toiminta ja monen paikallisen puun jatkojalostushankkeen onnistuminen ja säilyy myös suuryritysten ohella vaihtoehtoinen markkinakanava. Uskon, että lain tämän kohdan toteuttaminen osaltaan vahvistaa maaseudun työpaikkojen säilymistä.

Oli myös hyvä asia, että metsänhoitoyhdistysten jäsenet voivat edes tiettyssä määrin itse vaikuttaa yhdistyksensä jäsenmaksun suuruuteen. Vaikka se on pakkojäsenyys, niin se täytyy tietysti ymmärtää sitä taustaa vasten, että metsien merkitys Suomen kansantaloudessa nähdään tärkeäksi. Meillähan on jo sata vuotta ollut laki, joka on määrännyt, että metsiä ei saa hävittää. Se on valtiovallan toimesta määrätty, ja myös tämä pakkojäsenyys kuvastaa tietynlaista metsien hoidon velvoitetta. Metsänomistajat sen kuitenkin sataprosenttisesti maksavat ja hyöty tulee heille itselleen. Ei siihen maksuun muiden tarvitse osallistua.

Kaiken kaikkiaan on hyvä, että meillä on nyt uusi metsänhoitoyhdistyslaki tulossa. Voidaan

näissä yhdistyksissä keskittyä itse työhön. Suuri haaste on metsien sertifiointisysteemin luominen.

Niin kuin täällä on todettu, puun markkinoille saaminen maailmalle puunjalostustuotteina on se kohtalonkysymys, ja vaikka mielestäni meillä on aika hyvä järjestelmä luotu, niin ainakaan toistaiseksi sitä ole saatu vielä tunnetuksi. Se pitäisi tietysti Euroopan unionin puitteissa saada tunnetuksi, koska se paremmin soveltuu tällaiseen pienmetsälömaahan, jossa on lukuisia metsänomistajia, kuin suurmetsäteollisuuden omaksuma fsc-järjestelmä, jonka esimerkiksi Ruotsin suurmetsäteollisuus on hyväksynyt.

Tuntuu vain, että sitä merkkiä nykyään entistä enemmän vaaditaan. Iso työmaa on synkrata nyt nämä sertifiointijärjestelmät niin, että mahdollisimman suuri osa Suomen metsistä täyttää tämän vaatimuksen, koska tosiasia on kuitenkin se, että kyllä hoitotasoa kestäväällä tavalla Suomessa toteutuu varsin hyvin. Kaikki me olemme maailmalla reissanneet ja nähneet, kuinka monissa muissa suurissa metsämaissa paljon kovakouraisemmin luontoa käsitellään kuin meidän pienmetsälöissä.

Juuri sertifiointiasian takia, jos sitä voidaan toteuttaa sitten metsänhoitoyhdistysalueittain, on tärkeää, että laki nyt saadaan näin pikaisesti voimaan.

Ed. Jari K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun ed. Itälälle ja myös ed. Ranta-Muotiolle tämmöinen tietty terminologinen ero: Puhuttiin pakkojäsenyydestä, mutta oikea termi käsittääkseni on automaattijäsenyys, koska se tarkoittaa sitä, että jokainen, joka maksaa metsänhoitomaksua, niin kuin lain mukaan jokaisen pitää maksaa, jolla on tietty määrä hehtaareita omistuksessaan metsämaata, liittyy automaattisesti yhdistyksen jäseneksi. Ilmoittamalla metsänhoitoyhdistykselle voi siitä välittömästi erota. (Ed. Rajamäki: Mutta laskusta ei pääse eroon!) — Laskusta ei pääse eroon. Se on automaattijäsenyys, mutta ei pakkojäsenyys. Pakko ei ole olla jäsen, mutta jäsen saa olla. Jäsenenä kun on, silloin on myös oikeutettu päättämään yhdistyksen asioista, mutta jos haluaa ainoastaan maksaa, muttei halua osallistua vaikuttamiseen, niin sekin on mahdollista. Se on aika laajaa demokratiaa, jos sillä tavalla haluaa tehdä.

Minkä takia näin on säädetty, siihen on tietysti olemassa historialliset perusteet ja ne edelleen ovat kestäviä tämänkin päivän Suomessa, koska Suomessa metsät ovat tärkeitä. Kun metsiä aika-

naan on hyvin hoidettu ja niitä pitää jatkossakin hoitaa hyvin, sen takia metsänhoitomaksu on välttämätön.

Sitten, arvoisa puhemies, ed. Rajamäen puheenvuorosta voi todeta aika paljonkin asioita. Oikeastaan se oli syy, minkä takia tulin tänne eteen. Siinä oli niin paljon asioita sekaisin, että oikaisu kestää varmaan pitempään kuin sen kaksi minuuttia, mitä paikaltaan voisi puhua.

Täytyy heti alkuun todeta, että kun ed. Rajamäki täällä totesi, kuka on tyytyväinen ja mihin on tyytyväinen, niin minulle on tullut semmoinen käsitys, että kaikki muut ovat tyytyväisiä tähän lopulliseen tulokseen paitsi ed. Rajamäki. Voihan tietysti olla, että yksi ihminen on oikeassa ja miljoona on väärässä, mutta joskus tietysti voivat asiat olla toisinkinpäin tässä maailmassa.

Siinä mielessä, kun kerran tyytyväisyys on laajalla rintamalla, voi todeta, että kun metsät ovat kerran tärkeitä meille kaikille ja kaikki ymmärtävät metsien kansantaloudellisen merkityksen, niin kaikki myös ymmärtävät tämän lain lopullisen muodon, ja sitä kautta tulee tyytyväisyys.

Jos puhutaan vähän tästä prosessista, miten tämä meni, kaksi vuotta tätä lakia on valmisteltu. Ensin oli työryhmä, sen jälkeen tuli hallituksen esitys, ja siinä välissä jo vähän asioita meni pieleen, tuli pari konkeloa. Eli hallituksen esitys ei ollut sama, mikä oli työryhmän, voi sanoa, ylivoimaisen enemmistön esitys, vaan muutamia pykälää muuttui. Kun ne muuttuivat huonompaan suuntaan, valiokunnassa piti tavallaan palata takaisin oikeille raiteille ja korjata vikaan menneitä asioita.

Jos sitten puhutaan siitä, että se oli hallituksen yksimielinen esitys, niin kyllä se varmaan teknisesti näin olikin, mutta jos katsotaan, mikä on lopputulos, niin lopputulos on ihan jotain muuta, kuin mitä oli hallituksen alkuperäinen yksimielinen esitys.

Jos luettelee muutamia asioita, jotka muuttuivat valiokunnassa tästä esityksestä, niin yksi asia oli puukauppapykälä, joka tuntuu hiertävän joitakin erityisesti. Toinen asia oli metsänhoitomaksun määräytyminen. Se muuttui nykyiseen muotoonsa valiokuntakäsittelyn aikana. Valiokunnassa säädettiin myös vahingonkorvausvelvollisuus lakiin. Lisäksi pykälää, joka koskee energiapuun ja pienen ainespuun saamista pien-sahoille, muutettiin ja käsittääkseni parempaan suuntaan. Myös maksusta vapautumista koskevaa pykälää muutettiin. Sen lisäksi oli muutamia muitakin pieniä muutoksia liittyen ihan käsitteistöön ja sen tyyppisiin asioihin. Voi sanoa, että

lopullinen tulos oli ihan jotain muuta kuin hallituksen alkuperäinen esitys. Mutta ei se mitään, hiljaa hyvää tulee ja niin on tullut tästäkin.

Käydään vielä pikkuisen läpi tätä puukauppa-asiaa. Ed. Rajamäki totesi, että metsänhoitoyhdistysten muodostamien metsänomistajien liittojen puukauppayhtiöt ovat nykyisen lain vastaisia. Minulla on täällä voimassa oleva laki metsänhoitoyhdistyksistä, jo vuonna 1950 säädetty ja sitten muutaman kerran pikkuisen muutettu. En kyllä hyvällä tahdollakaan löydä täältä sellaista pykälää, mikä sanoisi, että on tehty laitonta toimintaa vuosikausia. Jos se olisi ollut laitonta toimintaa, varmaan siihen olisi joku puuttunut. Tätä lakia valmisteltaessa monetkin osapuolet kävivät Kilpailuvirastossa ja Kilpailuviraston edustajat kävivät valiokunnassa ja totesivat selvästi, että tällaisista toimintaa voidaan harrastaa. Jos se halutaan kieltää, silloin kysymys on ainoastaan metsäpoliittinen eikä esimerkiksi kilpailupoliittinen.

Puukaupalliset yhtiöt syntyivät aikanaan 90-luvun alkupuolella, silloin kun Suomessa oli ensin muutaman kerran devalvoitu ja puukauppa ei kunnolla käynyt. Esimerkiksi Hämeessä päin syntyi Family Timber Oy -niminen yhtiö. Käytännössä siihen syynä oli se, että metsiin jäi käyttämätöntä puuta. Teollisuudelle ei kelvannut erittäin järeä tukkipuu, vaan ne jäivät lahoamaan metsään. Ne eivät kelvanneet sahoille. Joskus se meni sitten kuitupuuksi, hierteeksi ja sitä kautta paperiksi. Siinä vaiheessa metsänomistajat ryhtyivät hakemaan muita vaihtoehtoja ja löytyi kysyntää Japanista. Tätä isoa tukkia lähdettiin viemään Japaniin. Yhtiö perustettiin 1993 kesällä, ja syksyllä 1993 lähtivät ensimmäiset laivat. Eli nämä yhtiöt syntyivät tarpeeseen.

Vastaavalla tavalla kävi Lapissa. Lapissa toimii Lapin Metsämarkkinat Oy -niminen yhtiö, joka on myös perustettu joulukuussa 1992, ja kaupparekisterissä se on ollut maaliskuusta 1993 lähtien. Sillä on oikeastaan sama tausta. Yhtiö perustettiin sen takia, että rajakauppa elpyi, oli kysyntää sahatukille Ruotsin puolella.

Samaan aikaan alkoi Puu-Suomi-projekti, jossa pyrittiin löytämään mekaanisesta metsäteollisuudesta uusia työpaikkoja, ja siinä vaiheessa pienet sahat halusivat järjestää oman puuhuoltonsa mahdollisimman hyväksi. Ainoa varma tapa oli se, että syntyi yhtiöitä, jotka toimittivat niille raaka-aineen, koska pienet sahat eivät uskaltaneet jäädä pelkästään isojen kolmen metsäyhtiön tai pohjoisessa kahden metsäyhtiön armoille puuraaka-aineen hankinnassaan.

Tällä hetkellä kysyntää on tullut lisää. Esimerkiksi niin sanotulle pieniläpimittaiselle tukille, joka on kuoren alta mitattuna 12 senttiä, on olemassa kysyntää eräissä hirsiveistämöissä ja sen tyypisissä metsäteollisuuden yrityksissä. Sekin on syntynyt siitä, että on haluttu löytää uusia markkinoita, ja se on kaikille hyväksi, niin metsänomistajille kuin koko kansantaloudelle.

Jos sitten ajattelee, mikä merkitys näillä yhtiöillä on, niin ne edustavat Suomessa ehkä 2:ta, korkeintaan 3:a prosenttia koko puukaupasta, joten ei näiden yhtiöiden merkitys koko puukaupan kannalta ole kovinkaan suuri, mutta paikallisesti niillä on merkitystä. Sen takia ne ovat hyviä ja sen takia on hyvä, että ne edelleen säilyvät.

Ed. Itälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jari Koskinen otti esille automaattisen ja pakkojäsenyyden, ja siihen on pakko vastata sen takia, että jäsenelle, joka ei halua mennä mukaan, on ihan sama, nimitämme sitä miksi tahansa, koska on kuitenkin pakko, on se automaattista tai pakosta johtuvaa. Sen takia on turha kinata sitä vastaan, mikä todellinen tilanne jäsenten kohdalta on.

Ed. Ranta-Muotio käytti näitä perusteita hyväksyessään pakkojäsenyyden. Niin kuin olen aikaisemmin sanonut, meillä on uusi perusoikeus, jossa todetaan, että jokainen saa kuulua tai olla kuulumatta, mutta me pikkuhiljaa vesitämme tätä, kun sanomme, että tähän on pakko kuulua sen takia, että on kansantaloudelliset perusteet, historialliset syyt; me joudumme antamaan jatkuvasti periksi.

Nämä samat syythän kelpaavat siihen, jos todetaan, että ne yrittäjät, jotka kuljettavat puutavaraa metsistä sahoille, käyttävät kuskeja. Voidaan sanoa, että siihen on historialliset syyt, aina joku on kuljettanut, niitä on pakko kuljettaa. Siihen on myös kansantaloudelliset syyt. Voidaan sanoa, että he maksavat jäsenmaksuja, he itse maksavat, he valvovat jäsenien etuja ja kaikkea muuta. Samat perusteet käyvät siihen, ja joku voi sanoa, että olisi pakko kuulua semmoiseen yhdistykseen niiden kuskien, jotka kuljettavat puutavaraa.

Sen takia haluan tästä puhua, ettei tämä pakkojäsenyys lähde liukenemaan sillä tavalla, että aina vähän ja vähän periksi ja sen jälkeen kaikkiin mahdollisiin yhdistyksiin, jotka meistä täällä joku poliittisista syistä kokee tarpeelliseksi, on pakko kuulua. Tässä on vaara.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä metsänhoitoyhdistyslaki sotien jälkeen tässä salissa säädettiin, sitä lähes yksimielisesti vastusti Maalaisliitto ja lakia ajoi yksimielisesti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä metsänhoidollisin tavoittein nimenomaan läpi täällä. Metsänhoitoyhdistykset ovat nykyisin kuitenkin vahvasti suuntautuneet puukauppaan sekä yleiseen etujärjestötoimintaan ja metsänhoidon neuvonta on jäänyt vähemmälle ja taka-alalle. Sen seuraukset näemme uudistus-rästeinä ja kansantaloudellisenä suurena hävikkinä. Tämä on ollut se kritiikin aihe.

On ikävää, jos johdonmukaisuuden vuoksi minä olen ainut edustaja tässä salissa, joka edelleen tätä pitää epäkohtana, mutta onneksi en toki ole suomalaisessa yhteiskunnassa ainoa. Maa- ja metsätalousministeriö muun muassa valmistellessaan tätä lakia ja hallitus antaessaan esityksen muotoili 7 §:n tästä lähtökohdasta. Se on sillä tavalla eduskunnalle kyllä häpeä ja jatkossa monella tavalla ongelma varmaan pohtia, miksi tämä olennainen perusta kuperkeikan täällä teki. Se teki MTK jarikoskisten ym. aisankannattajien kautta tietysti ja niiden näkemysten kautta, jotka täällä hyvin voimakkaasti maa- ja metsätalousvaliokunnassa elävät.

Mutta se täytyy sanoa, että kyllä maa- ja metsätalousministeriö on puuttunut jossain määrin näihin epäkohtiin ja tunnustanut, että niitä on, mutta liian huonosti valvonut niitä. Johtuuko se siitä, että aika moni maa- ja metsätalousministeriön virkamies on kieltämättä MTK-taustainen? Sitäkin voidaan miettiä.

Mutta tässä tilanteessa on turha mennä metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän taakse sen takia, että sehän ei ollut parlamentaarinen työryhmä. Se oli hyvin voimakkaasti metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöistä koottu, Viitalan johtama ryhmä, joka teki mittatilaustyötä. Se oli asettanut tavoitteen saada mahdollisimman pitkälle juuri tämän kaltainen lopputulos puukaupan osalta kuin täällä nyt maa- ja metsätalousvaliokunnassa on tehty hallituksen yksimielinen esitys muuttaen 7 §:n osalta, taitava työ, osoittaa MTK:n tavatonta valtaa ja nimenomaan etujärjestöluonteisten tavoitteiden voimakasta elämistä tässä yhteiskunnassa. Mutta meidän täytyy ne tiedostaa ja niitä on syytä seurata tarkkaan ja niihin puuttua.

Ed. J a r i K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle vastaisin muutamaan kohtaan.

Kun puhutaan metsänhoitoyhdistyslakityöryhmästä, se on totta, että se ei ollut parlamentaarinen työryhmä. Siellä oli kyllä kuuden puolueen edustajat, mutta työryhmä oli painottunut siten, että siellä oli ammatti-ihmisiä. Siitä varmaan johtuu, että se teki sellaisia esityksiä, koska he ymmärsivät asiasta aika paljon.

Mitä tulee metsänhoitorästeihin, se on todella vakava ongelma. Se on taas toinen asia, mikä on syynä näihin rästeihin. Uskon, että suurempi syy metsänhoitorästeihin on kahdessa asiassa. Toinen on se, että omistusrakenne on muuttunut. Enää eivät maanviljelijät omista suurinta osaa metsistä, vaan niin sanotut kaupunkilaismetsänomistajat, jotka eivät asu metsänsä lähellä. Silloin kosketus metsään on erilainen ja ehkä hoito-toimenpiteitäkään ei yksinkertaisesti osata tehdä, vaikka haluttaisiinkin. Siinä on haastetta metsähoitoyhdistyksille.

Toinen asia on vakuustalletusten poistaminen. Voi sanoa, että jos käynnissä oleva nuoren metsän hoitokampanja ei onnistu sillä tavalla kuin on toivottu seuraavien viiden vuoden aikana, niin varmasti palaamme myös miettimään sitä, pitäisikö vakuustalletukset palauttaa edelleen lakiin, jotta varmasti metsät tulevat hoidettua.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Tässä on käyty mielenkiintoista keskustelua kolmannessa käsittelyssä olevasta metsänhoitoyhdistyslaista ja ruodittu syntyjä syviä ja vähän historiaakin. Nyt kun puhutaan historiasta, haluaisin semmoisen asian tuoda keskusteluun myös mukaan, mikä oli vastapaino sille, että niin sanottu pakkojäsenyys ja veroluonteinen maksu aikoinaan säädettiin. Sehän on historiasta hyvinkin selkeästi todettavissa.

Se oli se, että siihen liittyi myös valtion puolelta erittäin voimakas ja tarkka kontrolli. Entiset piirimetsälautakunnat, entiset metsänparannuspiirit ym. kaikki siihen liittyvä viranomaisvalvonta olivat metsänhoitoyhdistysten niskassa joka päivä. Sen lisäksi siihen kuului myös hyvin tarkka tilintarkastustoiminta kyseisten hallintoviranomaisten puolelta. Ei asia niin ollut, että tässä vain toinen osapuoli jotakin sai tai menetti, kyllä se aikamoinen kompromissi silloin oli.

Itse kun olen käytännön toiminnassakin ollut aikanaan mukana, sanon, että kyllä viranomaisvalvonta metsänhoitoyhdistyksiin päin vielä 70-luvun lopulla oli niin kovaa, että se suorastaan häiritsi metsänhoitoyhdistysten normaalia va-

paata toimintaa. Siinä on tämä historiallinen tausta. Se voidaan nähdä moneltakin kantilta.

Ihan samoin minusta hiukan tuntuu, kun keskustelua kuuntelee, että tämä on teoriassa vaikeaa, mutta käytännössä se toimii aika hyvin. Ed. Ranta-Muotio sanoi hyvin siinä suhteessa, että oikeastaan hän vähän ihmettelee, minkä takia tätä lakia piti muuttaa, kun se kuitenkin käytännössä toimii hyvin. No, siihen on monta syytä. Varmasti, ja sen varmaan kaikki ymmärrämme, jo pelkästään organisatorinen muutos-paine on vaikuttanut siihen.

Että me menisimme takaisin tavallaan siihen, minkä ed. Karjalainen sanoi, että siirretään tämän valtion kontolle ja holhoukseen, siihen minä en usko enkä ikinä sitä toivo. Valtiolla ja hallinnolla voi olla jokin merkitys ja sillä pitää olla jokin rooli, mutta että palaisimme siihen, että sitä organisaatiota nyt ruvetaan kasvattamaan yhtäkkiä, kun sitä on jo vuosikausia laihdutettu, minä en usko sitä. Kysymys on siitä, että sen pitää olla yksi ketjun osa, aika kapea osa sitä, jolla on oma merkityksensä. Mutta sen merkitystä ei minusta pidä lisätä muuten kuin ehkä metsätaloussuunnittelun puolella. Siellä sen merkitys voi olla kansantaloudellisesti ja muutoinakin hyvin huomattava. Mutta kun organisatorinen kenttä kaiken kaikkiaan muuttuu, minusta tämä laki sinänsä vastaa nyt tässä välivaiheessa aika hyvin niihin haasteisiin, joita on tulossa.

Toinen asia, mihin laki joutuu ehdottomasti vastaamaan haasteena, on metsänomistajamuutos ja -murros. Ed. Pulliainen puhui ruotsalaisesta metsänomistuksesta. Ruotsia ja Suomea aina verrataan, mutta useimmiten vähän väärin perustein. Tässäkään tapauksessa metsänomistajien olot eivät Ruotsin ja Suomen osalta toinen toisiaan kovin paljon muistuta. Meillä Suomessa on kuitenkin aivan selkeästi vielä tällainen perhemetsätalous, vaikkakin omistussuhteet ovat niin sanottujen kaupunkilaisten ja maaseudulla asuvien metsänomistajien välillä muuttuneet. Mutta kyllä rakenne on aivan toisen tyyppinen meillä kuin Ruotsissa.

Ruotsissa myös valtion, erilaisten julkisyhteisöjen, säätiöiden, seurakuntien ja samoin yhtiöiden omistusosuus metsistä on huomattavasti suurempi kuin Suomessa. Meillä on kentän tilanne aika lailla toinen. Luulen, että tarvitsemme senkin takia metsänhoitoyhdistyksiä tässä välissä. Jos niistä tehdään puhtaita edunvalvojia, minusta ei tehdä kunniaa niille yhdistyksille, koska kyllä ne kokevat tehtävänsä ennen muuta ammattilaisina jossain muualla kuin varsinaisesti

puukaupassa. Kyllä se on metsänhoitoon liittyvää työtä, ja puukaupan osuus on minun ymmärtäkseni ja kokemuksenikin mukaan enemmän ohjailua, jos sitäkään.

Kolmas muutos on markkinamuutos. Meillä on huomenna täällä keskustelussa yksi osa sitä, ja saamme huomenna todeta, että meillä Suomessa on tämän jälkeen puolitoista puunostajaa ja niitä vastassa, jos vastapuolista puhutaan, on 300 000 metsänomistajaa. Toisin sanoen tilanne on aika epäsuhtainen.

Tähän asiaan liittyvät tietysti monet sellaiset seikat, jotka liittyvät raaka-ainehuoltoon positii-visessa mielessä. Luulen, että koko yhteiskunnan intressi on saada raaka-ainehuolto ja puuhuolto toimimaan, ja siihen meillä on olemassa järjestelmät ja neuvottelujärjestelmät, joilla homma toimii kuitenkin suhteellisen hyvin.

Luulen, että nyt, kun muutoksia on tapahtunut, seuraava vaihe, johon pitäisi päästä, joka ei kylläkään onneksi ole eduskunnan tehtävä, on se, että puumarkkinat toimivat sillä tavalla, että erikoispuuta ja erikoisosaamista, jota puuhun liittyy, voidaan Suomenmaassa myös viedä eteenpäin. Se on avainkysymys, jos raakapuulle kilohintaa halutaan, niin kuin ymmärrän, että kaikissa puuprojekteissa on haluttu. Se on avainkysymys, miten erikoispuu suurilta ostajilta saadaan siihen prosessiin, jossa jalostusarvoa syntyy. Siinä ovat avainasemassa tietysti pienet ja keskisuuret sahat, ja sitten kysytään, kuka niille hankkii puun tai kuka niiden puuhuoltoa edes jollakin tavalla koordinoi. Silloin tulee väistämättä ainakin kysyneeksi, voisiko se olla metsänhoitoyhdistys.

Markkinamuutokseen liittyy myös työllisyyskysymys omalta osaltaan. Minä ainakin näen asian niin ja olen myös omassa maakunnassani sen kokenut, että jos tällainen kolmiyhteys voi toimia, jossa ovat mukana valtion metsähallinto, metsänhoitoyhdistys ja puun ostajat, lähinnä juuri nämä puolitoista tai tällä hetkellä vielä vähän enemmän, siitä syntyy ketju muun muassa metsureiden työllistämisen osalta, jolloin voidaan turvata metsätyöpaikkoja aika lailla enemmän kuin siinä tapauksessa, että nämä kaikki toimisivat erikseen, niin kuin aikaisemmin toimivat. Jos tällä hetkellä toimittaisiin täydellisesti erikseen eikä tällaista ketjua rakennettaisi, päätötyöläisiä olisi tosi paljon ja nimenomaan metsäpuolella. Ei kukaan haluaisi tarjota ketjumahdollisuutta, joka nyt takaa metsäammattimiehille, jotka ovat korkean tason ammattimiehiä, kuitenkin lähes ympärivuotisen työn. Heitä, niin

kuin hyvin tiedätte, tarvitaan metsissä, joskin tulevaisuudessa tietysti yhä vähemmän.

Arvoisa puhemies! Totean kuitenkin lopuksi vielä sen, niin kuin aikaisemminkin käyttämässäni puheenvuorossa, että näen itse tämänkin tilanteen kuitenkin välivaiheena. Luulen, että niiden ennusteiden mukaisesti, joita täälläkin on esitetty, tähän joudutaan palaamaan ihan siitä syystä, että metsänomistajat itse tulevat vaatimaan markkinaehtoisempaa toimintaa, parempaa palvelua ja he tulevat yhä enemmän vaatimaan vastiketta metsänhoitomaksullensa. Se on ihan selvä. Se on täysin luonnollinen kehitys. Mutta olen sitä mieltä, että tässä vaiheessa on viisaampi edetä tällä tavalla vähitellen. Mutta varmasti sen jälkeen, kun hallitus tuo nyt valmistelussa olevan metsäohjelman, voidaan ryhtyä rakentamaan taas uutta mallia, ja se voi ollakin sitten viimeinen malli, jonka eduskunta rakentaa niin, että se siihen jonkinlaisen napanuoran itsellensä jättää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Useaan otteeseen on kysytty, miksi olemassa olevaa toimivaa lakia pitää muuttaa ja miksi tulee uusi esitys. Se lähtee osittain siitä, että eduskunta vuonna 95 edellytti, että metsänhoitoyhdistyslaki on tuotava eduskunnan käsittelyyn johtuen metsäverojärjestelmän muutoksesta ja muun metsälainsäädännön uudistamisesta. Sillä tavalla on varsin loogista, että asia nyt on täällä. Laki säädetään metsänomistajien tarpeita ajatellen ja myös jatkossa Suomen metsien hoidon hyvän tason takaamiseksi. Tässä kaksi keskeistä syytä.

Miksi aikoinaan on nähty tarpeellisenä metsänhoitoyhdistyslaki ja miksi edelleenkin nähdään, se johtuu siitä, mitä useaan otteeseen on jo korostettu, että Suomen metsien omistusrakenne on hyvin pirstaloitunut ja pienten metsälöiden hyödyntäminen ja käyttäminen ei onnistu muuten kuin luomalla järjestelmä, jonka kautta on mahdollisuus saada ammattiapua, koulutusta, joka suoranaisesti liittyy joko metsän kasvatukseen, puun korjuuseen tai puukaupalliseen neuvontaan.

Loogisesti tähän liittyy pakollinen metsänhoitomaksu, joka uudessa laissa selvästi tulee helpottumaan niin, että jos metsänomistaja hoitaa metsiään hyvin eikä ole käyttänyt metsänhoitoyhdistyksen tai metsäkeskuksen palveluja, hän

voi pyytää vapautusta. Se tulee olemaan merkittävä ja suuri haaste metsänhoitoyhdistyksille, kun ne tulevaa toimintaansa suunnittelevat ja palveluita tarjoavat, koska samojen palvelujen tuottajia on varsin paljon muitakin. Mutta nimenomaan pienistä metsälöistä eivät yksityiset toimistot tai palveluyritykset ole kiinnostuneita. Suomessa teollisuuden kapasiteettia kuitenkin on merkittävästi, ja jotta puuhoito voidaan turvata, on perusteltua, että jatkossakin luodaan kattava ja toimiva metsänhoitoyhdistysjärjestelmä.

Uudet tehtävät oikeastaan edellyttävät vahvaa metsänhoitoyhdistystä.

Moneen otteeseen on todettu, että saattaa jo ensi vuoden alusta alkaen tulla käyttöön jonkinlainen merkitsemis- tai sertifiointijärjestelmä, joka johtuu nimenomaan puutuotteiden ostajien vaatimuksista. Metsänomistajat sinällään eivät ole kiinnostuneita sertifiointista tai laatumerkinnästä, mutta nimenomaan markkinoilla ostajat ovat valmiit maksamaan sellaisista tuotteista selvästi enemmän. Jotta metsätalouden kannattavuus voitaisiin turvata, tämä pakottaa myös metsänomistajat mukaan tähän järjestelmään. Siksi on hyvä, että on olemassa yhdistys, johon mahdollisimman moni metsänomistaja sitoutuu. Sillä tavalla voidaan luotettavana ja uskottavana pitää sitä, että tämä yhdistys voisi olla se alue tai jopa laajempi metsänhoitoyhdistysten liitto, jolla tämä määrittely voitaisiin tehdä.

Toinen syy on mahdollinen EU:n jonkinlainen metsäpolitiikka. Ainakin Agendan toteuduttua siellä niin sanottu metsäluku pitää sisällään sen kaltaisen mahdollisuuden, että sekä peltojen että vajaatuottoisten alueiden metsänviljelyyn, taimikoiden hoitoon ja osittain myös nuorten metsien kunnostamiseen on jatkossa osoitettavissa yhteisön rahaa ja varoja. Jotta Suomessakin olisi toimiva järjestelmä ja sen kaltaisen elin, joka voisi osaltaan kantaa sitä byrokraattista vastuuta, tämäkin puoltaa tämän kaltaisen järjestelmän säilyttämistä. Myös nuoren metsän kunnostaminen ja ensiharvennusten toteuttaminen, johon tämän vuoden osalta on osoitettavissa riittävästi rahaa, uskoakseni jatkossakin edellyttää vahvaa toimijaa, joka innostaa toteuttamaan yksittäisten metsänomistajien nuorten metsien kunnostustarpeita. Vielä energiapuun lisäkäyttö ja polttohakkeen laaja lisääminen edellyttää, että on rakenteita, löytyy toimijoita, joita metsänhoitoyhdistykset voisivat pitää yllä.

Itse olen vakuuttunut siitä, että tämä laki kykenee vastaamaan niihin odotuksiin ja niihin

muutoksiin, jotka ovat olemassa. Tämä kiihdyttää yhdistysten toimintaa. Tämä lopettaa sen epä tietoisuuden, joka kentällä on, joka on estänyt monia muutoksia, kun on aina vain vedottu ja sanottu, että kun laki on muuttumassa, nyt ei kannata tehdä mitään, ja odotetaan, muuttuuko laki. Nyt, kun se muuttuu, niin sen jälkeen on tukeva nojata uuteen lakiin ja lähteä luotaamaan toimintaansa aivan uudelta pohjalta. Siinä metsänhoitomaksu on keskeinen talouden tukijalka ja varmistaa sen, että tasavertaisesti erikokoisia metsälöitä ja metsänomistajia palvellaan.

Toivotaan, että esitys saa täyden yksimielisyyden taakseen ja siltä osin on terve vinkki Suomen eduskunnalta sitä, että metsiä ja metsänhoitoa ja metsänomistajia arvostetaan ja jatkossakin ollaan valmiit luomaan kestävä pohjaa Suomen metsien terveille ja kestäväälle käytölle.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Kun lakia metsänhoitoyhdistyksistä käsitellään, haluan seitsemään kohtaan nopeasti puuttua.

1) kohta on asia, josta jo puhuttiin, metsien hoito. Mielestäni se on edelleen puutteellista. Esille tulivat metsänhoitorästit, metsäalueen uusiminen, ensiharvennuksen puutteellisuus. Tässä on erilaisia hehtaarimääriä. Puhutaan 40 000 hehtaarista metsäalojen uusimisen puutteena, rästinä. Hyvin tärkeätä on huomata tietysti tämä asia, joka tuli myös ed. Kallin puheenvuorossa, valiokunnan puheenjohtaja, että työllisyyskysymys ja myös varojen riittävä saanti ensiharvennukseen on tärkeä asia. Se vaatisi myös varmasti ihan kohdistettua ja mittatilaustyönä suoritettavaa, verotukseenkin pohjautuvaa työllistämistä.

2) Hakkuista ei ole Suomessa aina kestäväällä tavalla suoritettu huolimatta siitä että on suuria metsämaita, esimerkiksi Kanada, Venäjä, Siperian lentokentät, voisi sanoa, jotka ovat tietysti vielä paljon parempaa. Mutta meilläkin on syytä mennä edelleen itseemme. Myöskään tehometsätalous silloin, kun monitoimikone on joka paikassa ihan Lapin pohjoisimpia perukoita ja tunturineläviä myöten, ei ole työllisyyttä edistävää.

3) Natura ei todellakaan ole mörkö, vaikka MTK on siitä omalta osaltaan sellaisen tehnyt. Tietysti Naturan toteuttamisessa on ollut varsin surullisia erehdyksiä ja vaiheita, mutta ihan omakohtaisesti olen ollut todistamassa, kun MTK on aiheestakin ollut ylpeä ja iloinen siitä, että se on pystynyt niin voimakkaasti tuohon keskusteluun vaikuttamaan varmasti ihan

myös positiivisella tavalla mutta hyvin paljon myös ehkä asiaa turhaan mutkistaen ja tekemällä, kuten sanottu, mörön Natura-hankkeesta.

4) Suomen kansallisen edun mukaista on toteuttaa varmasti niin vanhojen metsien suojelu kuin Naturakin. Tämä on, niin kuin ed. Kalli totesi, myös näiden tuotteiden kauppaamisen ja myynnin kannalta tärkeä asia. Myös metsien moninaiskäyttö on asia, jota ei pidä koskaan unohtaa, ekomatkatilu vanhojen metsien kohdalla jne. Life-rahastosta on mahdollisuus saada edelleen ja olisi ollut vielä enemmän mahdollisuus saada EU-rahaa Natura-hankkeiden tueksi. Tällä hetkellä osa on menetetty, mutta kun Natura saadaan lopulta kuntoon, myös Life-rahastoa pystytään paremmin käyttämään.

5) Edelleen, suomalaisen metsäpolitiikan kuva ei ulkomailla ole kilpailukykyinen aina nimenomaan Ruotsin kanssa. Kun puhumme Enson ja Storan fuusiosta, tiedämme, että Stora on Ensoa edellä tässä asiassa, Enso taas ehkä UPM-Kymmeneä edellä. Millä tavalla edellä? Myös tässä sertifikaatiokysymyksessä ruotsalaiset ovat todella, kuten jo todettiin, hyväksyneet pitkälti fsc-sertifikaation. Suomi, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen metsälobby, jos näin voi sanoa, ajaa tällaista eurooppalaista mallia yhdessä Saksan kanssa. Ministeri Hemilä on ollut asiassa aktiivinen. Kysymys mielestäni pitäisi vielä asettaa kertaalleen punnittavaksi, kumpi näistä vaihtoehdoista on todella Suomen etu, fsc-sertifikaatio vai niin kutsuttu eurooppalainen malli. Asia on mielestäni jonkin verran edelleen auki, ja aivan niin kuin ed. Ranta-Muotio totesi, kysymys on kaupasta ja siitä, miten saamme suomalaista metsätuotetta kaupan ja liikkeelle rajojen ulkopuolelle.

Maaillalla kysytään kuidun perään, mistä puukuitu on lähtöisin. Maaillalla kysytään myös sen perään, miten sitä on käsitelty, millä energialla, millä se energia on tuotettu, ja myös sitä, miten se on kuljetettu, mitkä ovat olleet kuljetusvälineet ja niiden ympäristöä rasittava vaikutus. Eli varsin paljon olemme jatkuvasti tekemisissä kestävä kehityksen kysymysten kanssa.

6) Todellakin metsien energiapanos on saatava liikkeelle, ja yhdyin tässä niihin ajatuksiin, että tässä on löydettävä sellainen ketju, joka toisaalta takaa energiapuun kannattavuuden ja toisaalta työllistää, mikä on hyvin tärkeä asia. Tässäkin varmaan eduskunnan lainsäädännöllinen rooli on ihan tärkeä.

7) Lopuksi, metsän tuotteiden hintaa pitäisi pystyä nostamaan. Kymmenen vuotta sitten puhuttiin Suomesta neljän markan valtiona eli vientituotteiden kilohinta oli neljä markkaa. Tällä hetkellä se on kuuden markan vaiheilla, eli jalostusastetta pitää pystyä nostamaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Metsänhoitoyhdistyslaissa on tietyksi ongelmakohtiakin, mutta minusta tämä kuitenkin ratkaisisi hyvin monta asiaa myönteiseen suuntaan. Minusta tärkeä asia tässä on metsäkauppa taikka puun pienimuotoinen tai rajoitettu välitys pienyrityksille, jotka jalostavat puuta 6 000 kuutiota vuodessa. Tänä päivänä puukauppa on monopolisoitu hyvin pitkälle, ja niin kuin jotkut ovat todenneet, kohta jää vain puolitoista puunostajaa. Se tietysti kuvaa sen tilanteen, jotta monien pienyritysten on ollut vaikea saada jalostettavaa puutavaraa, koska isot firmat eivät halua välittää sitä pienyhtiöille, vaan toiminnot keskittyvät siten, että jopa hyväkään erikoispuuta tai käypäistä puuta, mikä jollekin pienyritykselle olisi tarpeellista, isketään mahdollisesti selluksi tai miksi massaksi isketäänkin, ja tämä pikkuienen puupaja kituu raaka-aineen puutteessa siinä vieressä.

Tosin vanhan lain mukaan puukauppa ei ollut sallittua muuten kuin valtakirjalla. Tässä vähän laajennetaan sitä puolta. Ainakaan omalla alueellani ei ole koskaan puukaupassa ollut ongelmia. Se on tapahtunut valtakirjan kautta, mutta nyt tämä helpottaa jonkin verran tilannetta.

Sitten tästä osallistumisesta tai osakkuudesta puukauppaa harjoittavassa yrityksessä tai yhtiössä; sehän meillä oli suurin kysymys valiokunnassa. Kyllä minä näen kuitenkin sillä tavalla, että tällä ei maailmoita kaadeta. Siihen sisältyy niitä näköaloja, joita jotkut ovat täällä kuvaamassa. Toivon mukaan se ei ryöstäydy käsistä. Mutta siinä on se oma kauhun tasapaino olemassa, ja siihen eduskunta jossakin vaiheessa puutuu, jos se ryöstäytyy käsistä.

Yksi kilpailutekijä, joka metsänhoitoyhdistyslaissa tulee näkyviin, on myös se, että yhdistykset joutuvat kilpailemaan metsänomistajista. Jos metsänomistajat jostain syystä haluavat, he voivat ostaa sen palvelun jostakin ulkopuolelta, vaikka osuuskunnalta. Tai kun metsäammattilainen on kylässä, ostetaan siltä tämä palvelu. Siinä mielessä luulen, että se on myös tasapainotava tekijä siinä, että yhdistys joutuu toimimaan hyvin aktiivisesti, hinnoittamaan palvelunsa oikealla tavalla.

Toisaalta se antaa myös vapautta. Jos jossakin nähdään, että on erimuotoista toimintaa eikä haluta olla yhdistyksen jäseniä, siitä pääsee vapaaksi hoitamalla hyvin, ja kun on ammattilainen olemassa, joku voi tykätä semmoisesta systeemistä, ja se on ihan hyvä asia. Tänä päivänään on ollut neljännesmaksuoikeus, ja sitäkin on jonkin verran käytetty. Sitä en tiedä, millä tavalla tämä tulee vaikuttamaan näihin suuriin metsämaihin, joita yhtiöt omistavat, koska nehan eivät maksa jatkossa ollenkaan, jolloin siinä tapahtuu maksukertymässä jotain. (Ed. Vuorensola: Eivät ne ole nytkään maksaneet!) — Ovatko ne päässeet kokonaan vapaaksi? Siinä minulla on väärä tieto. Luulin, että ne maksavat neljännesmaksuosuuden, mutta kunnat ainakin ovat maksaneet joka tapauksessa. Meilläkin oma kaupunki on maksanut neljännesmaksuosuuden. Näin on tapahtunut.

Sitten metsäasiaan kuuluu Natura-kysymys. Kyllä olen itse ihmetellyt sitä, miksi Suomesta lähdettiin niin laajoja alueita, isoa prosenttia koko pinta-alasta, esittämään Naturaan. Se on meidän suomalaisten omaa tahtoa. Turha tässä on puhua siitä, että meidän kaupparamme kokonaan loppuisi tai sille tehtäisiin hallaa. Se on meidän tahdostamme ollut kiinni, mitä alueita on esitetty.

Esityksen yhteydessähän liitettiin Naturaan semmoisia alueita, joista ei ole käyty keskustelua. Sehän tässä on ollut ongelma. Jos olisi pitäyditty pelkästään niihin, jotka tätä ennen jo ovat olleet jonkun suojeluohjelman alaisia — maata, metsää, vettä, suota — niin en usko, että tämmöistä revohkaa olisi tullut, mutta nyt tämä aiheutti hirveän revohkan, koska siihen kytkettiin paljon alueita. Joissakin kunnissa, vaikkapa Ilo-mantsissa — eilen olivat Ilo-mantsin edustajat täällä — 20 prosenttia on pantu lisää ylimääräistä suojelualueita siihen, vaikka koko valtakunnassa se on muutama prosentti. Mutta siellä yhden kunnan alueella se tekee lisää sellainen 20 prosenttia. Siinä mielessä ymmärtää sen huolen, joka metsänomistajienkin osalta liittyy siihen, jotta jotkut niistä Naturaan liitettävistä alueista koskevat myös metsänhoitoa niin, että siellä ei voida hakkuita tehdä. Kaikkiaan ei kielto välttämättä koske, koska siellä on hyvin eritasoisia alueita ja riippuu siitä, mitä ötökkää tai lajia suojellaan.

Kokonaisuutena itse olen hyväksymässä tämän paketin, mikä on tehty. Tämä on kompromissi, ja se on nieltävä nyt. Katsotaan, mitä tässä tapahtuu.

Ed. K o m i : Arvoisa herra puhemies! Kun maa- ja metsätalousvaliokunta tätä lakiesitystä hyvin pitkään käsitteli, siinä haluttiin sovittaa yhteen ne tavoitteet, jotka ovat lainsäätäjällä, metsänomistajalla ja metsäteollisuudella. Mielestäni siinä onnistuttiin hyvän puheenjohtajan toimesta sangen hyvin.

Yksi sellainen merkittävä tavoite oli se, että toimialueen rajausta pyrittiin laajentamaan eli saamaan metsänhoitoyhdistysten toimialue suuremmaksi. Tätä suoranaisesti tässä laissa ei ole sovittu tai määrätty, vaan valtuustomalli antaa siihen mahdollisuuden. Itse näen, että näin oli parempi, eli metsänhoitoyhdistykset itsenäisesti päättäessään löytävät varmasti sen parhaan toimialueen, millä nämä tavoitteet saavutetaan. Sitä kautta näen, että tämä vaihtoehto oli parempi kuin se lain alkuperäinen tavoite, jossa pyrittiin määrittelemään metsänhoitoyhdistysten toimialueet hyvin jyrkästi, että niitä on laajennettava.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Lakiesitys herätti ennakkoon monenlaisia pelkoja. Pelot syntyivät lähinnä siitä, että pelättiin hyvin toimineen järjestelmän perusedellytysten heikkenevän. Tästähän tuli runsaasti palautetta niin valiokunnan jäsenille kuin myös meille muille kansanedustajille. Olen tyytyväinen siihen, että valiokunta on pystynyt yhteensovittamaan monet ennakkoon arvioiden vaikeat asiat kohtuulliseen kompromissiin. Pelko siitä, että metsäomaisuutemme järkevä hoito olisi vakavasti uhattuna uuden lain takia, on hävinnyt. Myös puukauppaan osallistuminen on pystytty saamaan muotoon, joka antaa mahdollisuuden hoitaa puukauppaa tarkoituksenmukaisella tavalla myös tulevaisuudessa. Tämä koetaan Pohjois-Suomessa erityisen tärkeäksi.

Jatkamatta omalta osaltani pidempään tätä keskustelua haluan antaa tunnustuksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle taitavasti suoritetusta työstä. Minusta lopputulos osoittaa, että valiokunta on aidosti kuullut ja ottanut myös huomioon sen palautteen, mitä niin sanotulta kentältä on tullut. Näin pitäisi tapahtua useammin myös muiden asioiden eduskuntakäsittelyssä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Sanotaan, että tieto luo tuskaa. Minun täytyy sanoa, että kuunnellessani ed. Vuorensolan puheenvuoroa näin kävi. Jos minä olisin kuullut tuon puheenvuoron kokonaisuudessaan lähete-keskustelussa, ilmeisesti asennoitumiseni koko

asiaan olisi ollut täsmälleen päinvastainen. Olisin ollut ed. Rajamäen linjoilla tässä. Sen laatuinen se kaiken kaikkiaan oli. Hänhän haikaili nykyisen, vielä voimassa olevan metsänhoitoyhdistyslain perään. Minä ymmärsin, että samalla hän kannatti voimakkaasti sitä puukaupallista roolia, joka tässä on kuvassa mukana, jota varsin laajalti hänen omassa puolueessaan on pidetty tärkeänä. Nyt vain sattuu olemaan sillä tavalla, että nykyisen lain perusteella ministeriön päätöksellä voimassa oleva laitton tilanne voidaan kumota ja lopettaa se siihen paikkaan. Näin sen asian laita vain on. Se asia on selvitetty juurta jaksan. Se on tuolla ministerin konttorissa täsmälleen todettu.

Edelleen kun viittasitte Ruotsin esimerkin käyttämiseen tässä, kysymyshän on, arvoisa ed. Vuorensola, siitä, millä me motivoimme itsemme tämän laatuiseen toimintaan, ja te kiistätte meiltä senkin oikeuden. Olipa hyvä, että käytitte tämän puheenvuoron nyt ettekä lähete-keskustelussa.

Ed. V u o r e n s o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä käytn suunnilleen saman sisältöisen puheenvuoron jo aikaisemmin. Oli harmillista, että silloin ei tätä keskustelua syntynyt.

Omassa puheenvuorossani liittyen tähän puukaupalliseen rooliin minä halusin kyllä korostaa sen hyviä puolia ja nimenomaan niitä puolia, joissa muun muassa mennään ja päästään kiinni niihin kysymyksiin, joihin ed. Tiusanen täällä viittasi raaka-aineen kilohinnan osalta. On aivan selvää, että jos ei meillä ole järjestelmää, jolla jotenkin ohjaillaan niiden kymmenientuhansien myyjien toimintaa, ei tätä kilohintaa kyllä synny. Se on aivan selvä. Itse suuren teollisuuden intressi minun käsitykseni mukaan ei ole välttämättä etsiä siitä isosta puupinosta sitä erikoispuuta ja sitä kautta kehittää jalostusta. Sen sijaan pienten ja keskisuurten sahojen intressi se esimerkiksi on aivan ilmeisesti.

Samalla tähän vielä sen verran sanoisin, että kun ed. Pulliainen korostaa puukaupallista roolia, itse asiassa minä katselen asioita niin, että ympäristörooli ja sertifiointirooli ovat nyt kasvamassa. Se on se napanuora, joka tässä nyt sitten on lainsäädännön ja tämän lain välillä.

Lopuksi totean sen, että kun täällä on puhuttu Naturasta, joka ei tähän lainsäädäntöön sinänsä kuulu, se sikäli liittyy, että Natura-alueisiin kuuluu aika paljon talousmetsiä. Niiden osalta kyllä pitäisi löytää jokin järkevä ratkaisu, joka liittyy myöskin metsänhoitoyhdistystoimintaan ja en-

nen muuta metsätaloussuunnitelmiin, jotka voisivat olla pohjana niille hakkuille ja sille puuraaka-aineen käytölle, jossa näitä Natura-alueen talousmetsiä hyödynnetään.

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Metsälainsäädäntöä on uudistettu istuvan eduskunnan aikana. On hyvä, että kompromissi metsänhoitoyhdistyslakiin löytyi, jotta sama henki, jos näin voi sanoa, jatkuu koko uudistuksen ajan.

Etelä-Suomessa eräässä osakeyhtiössä metsänhoitoyhdistys tekee puukauppaa. Tämä toiminta on tuonut miljoonia, muistaakseni yli 120 miljoonaa viiden aikana uutta rahaa Suomeen, jos nyt näin saa sanoa, ulkomaanvaluuttaa. Mielestäni tällaiselle toiminnalle tulee suoda mahdollisuus, koska sillä keräämme Suomeen tuloja.

Yhteisten asioiden hoidon eli politiikan pitää keskittyä varojen keräämiseen suomalaiselle yhteiskunnalle, Suomen valtiolle, ei vain miettiä, miten jakaa rahaa valtiolta ihmisille. Jos Suomen valtiolla on talous kunnossa, niin voimme pitää paremmin huolta suomalaisista.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa puhemies! Otin puheenvuoron ed. Rajamäen vastauspuheenvuorojen johdosta. Mielestäni hän antoi aika lailla väärän todistuksen metsänhoitoyhdistysten työstä tänä päivänä, kun hän sanoi, että ne eivät ehdi tähän varsinaiseen hoitotyöhön sen takia, kun askaroivat puukaupan kanssa. Minulle tämä on kyllä aivan käsittämätön väite.

Ed. Rajamäen olisi pitänyt tehdä opintomatka Länsi-Suomeen. Eivät siellä metsänhoitoyhdistykset puukaupan kanssa kovin paljon askaroi, valtakirjalla hoitavat näitä kaupunkilaismetsänomistajien ja muidenkin asioita, mutta kyllä työpanoksesta ylivoimaisesti valtaosa kuluu hoitotyöhön. He oikeastaan paimentavat sitä, että taimikot tulevat hoidettua, patistelevat metsänomistajia tähän työhön. Jos metsänomistajien oma työvoima ei riitä, niin metsänhoitoyhdistyksellä on sitten työllisyysvaroin ollut palkattuna henkilöstöä, jota he sitten laskutusta vastaan voivat tarjota tekemään tätä palvelua. Kyllä he mielestäni erinomaista työtä tekevät, jopa näiden uusien metsälakien mukaan etsivät näitä erikoisia luontokohteita metsistä.

Sen takia halusin tämän vain todeta, ettei jää aivan väärä käsitys sillä perusteella, mitä ed. Rajamäki täällä on moneen kertaa koettanut todistaa metsänhoitoyhdistysten tämän päivän tehtävistä.

Ed. V ä i s t ö : Herra puhemies! On hyvä, että metsänhoitoyhdistyksiä koskeva laki nyt saadaan valmiiksi. Tämän lain tiimoilta on ollut paljon puhetta ja asiatontakin puhetta.

Usein varmasti tämän laatuksen lainsäädännön ja toiminnan osalta käy niin, että jotkin yksittäiset seikat korostuvat liikaa. Olen kokenut niin, että metsänhoitoyhdistysten toiminta metsien hoidon, nimenomaan niiden hyvän hoidon, kannalta ja hyvän laatuksen puun tuottamisen kannalta on ollut ensiarvoisen tärkeää.

Mielestäni myös se toiminta, mitä puukaupan osalta on tehty, on metsänomistajan taloudellisen toiminnan hyvän tuloksen saamisen kannalta tärkeää ja sitä tarvitaan jatkossakin. Ammattiavun tarvehan kasvaa, kun metsänomistajakunnan rakenne muuttuu. Tiedontarve myös muista syistä, luontoon ja ympäristöön liittyvistä syistä, kasvaa. Neuvontaa tarvitaan entistä enemmän, ja me tarvitsemme myös sellaista puukaupallista ohjausta ja metsänomistajan edun huomioon ottamista, joka turvaa myös paikalliselle jalostukselle, mekaaniselle yritystoiminnalle, raaka-ainetta jatkossa.

Kaikkessa tässä minusta metsänhoitoyhdistysten tulee ensisijaisesti palvella jäsenistöään, metsänomistajia, ja ottaa metsänomistajien etu huomioon. Uskon, että tämä uusi lainsäädäntö, kompromissin tapaan syntynyt, nyt parhaalla mahdollisella saavutettavissa olevalla tavalla tämän turvaa jatkossakin.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen eduskuntaan antama esitys metsänhoitoyhdistyslaiksi on todella parantunut huomattavasti maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä, ja valiokunta on osoittanut siten, että sillä on aika paljon tervettä järkeä.

Erityisen hyvänä pidän sitä, että puukaupan osalta valiokunta on lieventänyt hallituksen esitystä, joka oli erittäin kaavamainen ja olisi monopolisoinut puukaupan lähinnä suurille metsäyhtiöille.

Yksittäisten metsänhoitoyhdistysten käymän kaupan osalta minusta tämän lain säädökset ovat nyt varsin hyvät. Metsänhoitoyhdistysten liittojen yhtiöt voivat myös jatkaa toimintaansa, mutta niiltä edellytetään omistajapohjan laajentamista. Tätä omistajapohjan laajentamista pidän sinänsä turhana rajoituksena ja toivonkin, että kun jatkossa tämän lain toteutumista seurataan, myös tätä asiaa tutkittaisiin ja mahdollisesti poistettaisiin nämä rajoitukset aikaa myöten.

Näen tämän puukauppa-asian erityisesti elinkeinopoliittiselta ja kilpailun kannalta tärkeänä. Esimerkiksi omassa kotikunnassani on kolme pientä sahaa, jotka ovat puuhuoltonsa järjestäneet metsänhoitoyhdistysten liiton puukauppayhtiön kautta. Ilman tällaista yhtiötä ne olisivat täysin suurten metsäyhtiöiden puuhuollon varassa. Myös näiden liittojen yhtiöiden kautta on metsänomistajien kannalta tilanne parantunut sillä tavalla, että puuta on saatu lisää markkinoille myös sellaisina aikoina, jolloin suuret metsäyhtiöt eivät ole halunneet sitä ostaa.

Ed. L a h t e l a : Herra puhemies! Äsken puheenvuorossa puhujakorokkeelta totesin siitä, että metsäyhtiöt tulevat saamaan tässä helpotusta lisää. Kyllä minä ilmeisesti huonosti kuvasin, sillä nehan ovat aikaisemmin olleet neljännesmaksuoikeudella ja nythän ne pystyvät kokonaan välttämään maksut. Kun niillä on paljon pinta-alaa, niin luulen, että joissakin metsänhoitoyhdistyksissä siinä käy siten, että jää tuloja aika paljon saamatta eli se vaikuttaa koko kertymään. Se on sitten sen ajan murhe. Katsotaan, miten se menee.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Metsänomistajien kannalta oli todella tärkeää, että laki metsänhoitoyhdistysten toiminnasta saatiin loppujen lopuksi valmiiksi. Lain valiokuntakäsittelyn yhteydessä lakiin tehtiin enemmän muutoksia kuin ehkä minkään muun lain käsittelyn yhteydessä. On selvää, että ilman näitä muutoksia lakia ei olisi voinut hyväksyä.

Hallituksen lakiesityksen hyväksyminen olisi johtanut hyvinkin tarkkaan tällaiseen ylhäältä ohjaavuuteen ja metsänomistajan vaikutusmahdollisuudet olisivat jääneet moneltakin osin paljon vähäisemmäksi kuin ne lain lopullisessa muodossa ovat. Yhdistykset eivät olisi enää voineet mielestäni toteuttaa perustehtäväänsä eli, niin kuin mietinnössä sanotaan, "edistää ja ohjata metsien kestävää hoitoa ja käyttöä niin, että metsät antavat hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus ja muut kestävyys edellytykset turvataan".

Tämän lain käsittelyn aikana tuli esille jopa se, että jos riittäviä muutoksia ei tule ja uusi laki ajetaan hallituksen toimesta väkisin voimaan, niin metsänomistajat joutuvat pohtimaan myös sitä, miten jatkossa toimitaan, voidaanko sen muotoisen yhdistyksen toimesta asioita hoitaa ja joudutaanko jopa pohtimaan sitä, että tällaista toimintaa on kehitettävä normaalin yhdistyslain

puitteissa. Tämäkin näkökulma siellä esille tuli. Minusta nyt kun tämä laki on saatettu tähän muotoon, toiminta voi jatkua ja kehittyä. Niin kuin ed. Vuorensola varsinaisessa puheenvuorossaan sanoi, metsärintamalla muutokset ovat nopeita. Voi olla, että tähän joudutaan palaamaan, mutta tämän uuden muodon pohjalta lakiin on paljon parempi palata, kuin jos se olisi saanut hallituksen esityksen muodon.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Tässä on noussut esille eri intressiryhmiä, MTK:hon päinkin on sormia osoitettu. En kiellä, etteikö tässä varmasti niitä ole, mutta missäpä niitä ei olisi. Yhdessäkään puheenvuorossa ei ole vielä otettu huomioon sitä, minkälainen käsitys on ollut tämän alan ammattiyhdistysliikkeellä. Puuja erityisalojen liitto on ollut hyvin huolestunut tämän lain kehittymisestä ja on itse asiassa tällä hetkellä tyytyväinen siihen, että asia on ratkenut työtätekeville ihmisille myönteisellä tavalla. Pelko, jos tämä asia olisi mennyt toisin, olisi ollut se, että metsänhoitoyhdistysten palkkalistoilla olevat ihmiset olisivat joutuneet mieron tielle ja tilalle olisi tullut sitten pientä yritystoimintaa, joka olisi ollut kyllä kaiken edunvalvonnan ulkopuolella.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Etelä-Savo on metsävaltaista aluetta ja siellä todella tervehditään ilolla myös tämän metsänhoitoyhdistyslain päättymistä nyt lopultakin, vaikkakin jonkinlaisten kompromissien tuloksena, tällaiseen jamaan. Siellä on useita pieniä sahoja, jotka ovat käyttäneet metsänhoitoyhdistyksiä hyväkseen ja tehneet yhteistyötä niiden kanssa. On erinomainen asia, että siellä sellainen huolestunut ilmapiiri on muuttunut vapautuneemmaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys lapsen elatusturvaa koskeksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 73/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 8/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys lapsen elatusavun perintää koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 128/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 4/1998 vp
Lakialoite 15/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Hallituksen esitys työttömyysetuuksien rahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 64/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 11/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa herra puhemies! Työttömyysetuuksien rahoitusta koskeva lainsäädäntöön keskustan eduskuntaryhmän toimesta on jätetty vastalause, johon sisältyy seuraava lausumaehdotus:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää 30.3.1999 mennessä mahdollisuudet siirtää yleiseen työttömyysvakuutusjärjestelmään, jonka piiriin kuuluisivat kaikki, jotka täyttävät erikseen määriteltävän työssäoloehdon eli nykyisen ansioturvan ja peruspäivärahan piirissä olevat, ja ellei se ole lyhyellä tähtäyksellä mahdollista, mahdollisuudet työttömyyskassojen oleelliseen vähentämiseen ja työntekijöiden kassoille maksumien maksujen suurten erojen tasoittamiseen.”

Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi tämän vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Ed. Hysäjä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mannisen tekemää ehdotusta.

Haluan todeta, että nykyiseen järjestelmään sisältyy monenlaisia ongelmia. Järjestelmä eriarvoistaa työttömiä kolmeen kastiin. Kassan jäsenen rahoitusvastuu ei vastaa ansioturvan kautta saatavan etuuden määrää, jolloin kustannustietoisuus jää hämäräksi. Ansioturvan rahoitukseen pakotetaan osallistumaan nekin, jotka eivät saa etuutta. Lukuisten muutosten ja poikkeussäännösten vuoksi ansioturvan rahoitus kokonaisuudessaan on hyvin epäselvä, mikä hämärtää kaikkien osapuolten vastuuta rahoituksesta ja kustannuksista. Eri kassojen jäsenten maksuissa on lähes kymmenkertaisia eroja eri alojen työttömyysriskistä riippuen. Muun muassa nämä seikat puoltavat sitä, mitä ed. Manninen puheenvuorossaan totesi, ja nimenomaan meidän vastalauseemme sisältöä.

Ed. Lämä: Herra puhemies! Haluan tässä tuoda pari näkökohtaa esille liittyen tämän lain

käsittelyyn. Tässä on kysymys Emu-puskurilaista. Kun käytiin Emu-keskustelua, kyllä siitä jäi se kuva, että hallitus houkutteli ay-liikkeen Emun hyväksymisen puolelle lupaamalla erityisen Emu-puskurijärjestelmän, joka turvaisi työpaikat ja palkkatason taloudellisen laman aikana. Tuohon lupaukseen nähden tämä laki puskurirahastoksi on mielestäni kyllä jossakin määrin sumutusta. Laki turvaa vain sen, että työttömyysvakuutusmaksu ei niin sanotun normaalilaman aikana nouse. Nousua voidaan hillitä vain muutamilla prosentin kymmenyksillä. On aivan selvää, että suurimmaksi joustoksi niin sanotussa Emu-lamassa jäävät varmasti työpaikat.

Toinen periaatteellinen epäkohta, mikä tähän sisältyy, on se, että hallitus ei hyväksynyt rahaston hallintoon Suomen Yrittäjien edustusta. Suomen Yrittäjät edustaa laajaa pienyrittäjäjoukkoa ja on kiistaton asiantuntija pienyrittäjien ongelmakentässä. Keskustan edustajina olemme yrittäneet saada pienyrittäjien edustuksen myös tupopöytäan, mutta teollisuuden työnantajain ja työntekijäin etujärjestöt eivät sitä ole hyväksyneet, ja tämän hyväksynnän hallitus on sitten siunannut kolmikannan nimissä.

Haluan vain esittää, että toivottavasti uusi hallitus avaa ovensa pienyrittäjien edustukselle.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta, että asiantuntijakuulemisissa tuli ilmi, että todellisen laman oloissa nämä puskurit ovat riittämättömiä silloin, kun syöksytään laskusuhdanteeseen. Silloin todellakin joustot haetaan laajalta julkiselta sektorilla todennäköisesti. Näin ollen erityisesti naisalat ja naisvaltaiset työpaikat ovat silloin vaarassa. Tässä on kannettava huolta tämän sektorin asioista. Mielestämme nämä seikat eivät tulleet riittävästi esille valiokuntakäsittelyn aikana eikä näitä ehkä haluttukaan ottaa esille. Nimenomaan naisvaltaisten työalojen problematiikka ei kyllä näillä eväillä millään tavalla ratkea.

Ed. P e r h o : Arvoisa puhemies! Ed. Lämsä vähätteli puskurirahastojen merkitystä. On hyvin tiedossa ja ilmenee hallituksen esityksen perusteluistakin, että sellaisessa lamassa, jonka olemme kokeneet, näillä puskurirahastoilla ei olisi merkitystä, mutta normaalissa suhdanteentumassa kylläkin. Tässä ennakoidaan tilannetta, jossa voidaan ennalta ehkäistä nopeat, äkilliset työttömyysturvamaksujen nousut.

Lain perusteluista sivulta 10 ed. Lämsä voi opiskella, minkälaisista summista tässä joka ta-

pauksessa on kysymys. En tätä puolta vähättelisi. Uskon, että ammattiyhdistysliike pystyy kyllä arvioimaan Emu-jäsenyyttä aika monipuolisesti eikä sitä ole nyt yhdellä puskurirahastolla tähän ratkaisuun pystytty houkuttelemaan, vaan siinä on ollut moni muu asia pelissä mukana.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ei tietenkään voida kokonaan lamoja torjua, mutta se varmasti lieventää jonkin verran niitä maksuheilahteluja, mitä muutoin suhdannevaihtelut aiheuttaisivat. Kuten täällä on todettu, se olisi voinut estää noin 50 000 ihmisen työttömyyden, jos esimerkiksi tällainen puskurirahasto olisi ollut, kun edellinen lama alkoi.

Keskustapuolueen esitys on perinnettä työreformista. Tässä on yksi osa työreformia. Jos tämä tällä tavalla toteutettaisiin, se merkitsi sitä, että ammattiliittojen työttömyyskassat aika myöten varmasti kuihtuisivat kokonaan pois. Se ehkä siinä on tarkoituksena ollutkin.

Mielestäni ammattiliittopohjainen työttömyyskassajärjestelmä on osoittanut myös omat hyvät puolensa, ja näen, että sitä kannattaa tukea. Siellä tunnetaan parhaiten ne alojen erityisolosuhteet, mitkä vaikuttavat moniin ratkaisuihin. Näin ollen en missään tapauksessa voi tukea keskustan lausumaehdotusta.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni on tärkeää, että työttömyysturvan rahoitusta jatkossa voidaan suunnitella pitemmällä tähtäimellä eli rahastoida. On ongelmia, jotka nykyisessä järjestelmässä on, ilmenivät hyvin 90-luvun alun laman aikana. Siltä kannalta tämä esitys on järkevä. Toinen asia on sitten se, onko tällä mitään merkitystä Emu-puskureina lama-aikoihin sopeutumisessa. Siihen tarkoitukseen työttömyysturvarahastointi on mielestäni liian heiveröistä. Emu-lamaan pitää sopeutua muilla tavoilla.

Ed. Manninen esitti mielestäni hyvän ponsiehdotuksen siitä, että Suomessakin siirryttäisiin yleisen työttömyysvakuutuksen suuntaan. Minusta on monia perusteita, jotka puoltasivat Suomessakin eurooppalaisen tyypistä pakollista työttömyysvakuutusta. Sitä puoltaa työttömyysturvan rahoituksen selkeämpi kerääminen. Sitä puoltaa myös siirtyminen koulutusvakuutusajattelun suuntaan. Sitä puoltaa myös se, että kassojen välillä on eroja paitsi maksuissa myös aika paljon eroja karenssien ym. säännösten tulkinna. Tältäkin kannalta tarvittaisiin yhtenäisempää työttömyysturvajärjestelmää, jossa

myös työntekijöiden oikeusturva voitaisiin nykyistä paremmin taata.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Valiokuntakäsittelyn aikana työttömyysvakuutusrahastojen kokoamisen menetelmä muuttui melkoisesti. Kuten viime vuonna näimme tai koimme, työmarkkinajärjestöt olisivat säädelleet näiden maksujen suuruuksia ja sitten ministeriö olisi ne vain kirjannut. Nyt perustuslakivaliokunnan käsittelyn aikana tuli selkeä muutos tähän systeemiin niin, että luotiin selvä automatiikka, millä järjestelmällä näitä maksuja muutetaan. Nyt, vaikka ministeriö vahvistaakin nämä maksut, ei enää voida mennä suhdanteiden, poliittisten voimasuhteiden ja työmarkkinajärjestöjen erilaisten valtapyrkimysten mukaan vaikka mitättömiinkin maksuihin. Tämä systeemi muuttui hyväksi. Uskon, että tämä vakaannuttaa jonkin verran puskureita. Sitä en kyllä usko, että puskurit täysin lamoja torjuvat.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta minun on aivan pakko korjata ed. Aulan esittämä väärä käsitys siitä, että kassat voisivat yleensäkin puuttua millään tavalla karensseihin. Karenssit määräytyvät työvoimatoimikuntien päätöksistä, eivätkä kassat voi niihin millään tavalla vaikuttaa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Itse pyysin oikeastaan saman syyn takia puheenvuoron kuin ed. Huotari. Ed. Aula puhui vähän perättömiä. (Ed. Kautto: Sanokaa, että olette samaa mieltä, ja istukaa alas!) — Olen samaa mieltä kuin ed. Huotari.

Yksi selkeä näkökulma on näköjään olemassa eli Suomen keskustan edustajat ovat hyvin huolissaan siitä, kun nyt rakennetaan puskurimallia, että lama-aikana olisi sellainen tilanne, ettei tarvitsisi niin paljon nostaa työttömyysvakuutusmaksuja. Lama-aikana tullaan joka tapauksessa käyttämään lomautuksia, irtisanotaan ihmisiä aivan samalla tavalla kuin tänäkin päivänä, tämähän ei estä sitä. Mutta tämä vaikuttaa siihen, että voidaan vähän madaltaa kuoppaa.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Suomessa työttömyysturvajärjestelmä ja sitä koskeva säännöstö on aika monimutkainen. Viime syksynä viimeksi eduskunnassa käsiteltiin hallituksen esitystä siitä, että piti palkata useampi kymmenen uutta virkamiestä sosiaali- ja terveysministeriön valvomaan kassojen toimintaa ja sitä, että

säännösten tulkinta on palkansaaajien ja jäsenien kannalta tasa-arvoinen ja yhdenvertainen. Varmaan silloin, kun on jouduttu palkkaamaan henkilökuntaa, on ollut joitakin ongelmiaakin takana. Tätä tarkoitin, että eroavuuksia tulkinnoissa on ollut johtuen siitä, että säännöstö on hyvin monimutkainen ja kassajärjestelmä on aika hajanainen. Aika luonnollista on, ettei siinä pystytäkään joka asiaa aivan yhdenvertaisesti selvittelemään. Tätä tarkoitin puheenvuorossani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Manninen ed. Hyssälän kannattamana ehdottanut, että vastalauseeseen sisältyvä lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Lopuksi päätetään ed. Mannisen tekemästä lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mannisen ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 26 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 78. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Hallituksen esitys laiksi erään Joroisten kunnassa sijaitsevan kiinteistön myymisestä Järvikylä Gods Aktiebolag -nimiselle yhtiölle

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 61/1998 vp

Valtiovainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunta on toisessa käsittelyssä yhtynyt val-

tiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa herra puhemies! Nythän on kysymyksessä lakiesitys, jolla metsähallituksen kiinteistö oltiin myymässä Järvikylä Gods Aktiebolag -nimiselle yhtiölle. Täytyy sanoa, että lakiesitys oli valmisteltu erittäin heikosti eikä täyttänyt hyvän kauppatavankaan mukaisia vaatimuksia, koska eduskuntakäsittelyn aikana tänne tuli kauppatarjouksia niin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, joka antoi tästä lausunnon, kuin valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostoon. Voi sanoa, että näiden ja monien muiden syiden perusteella päädyttiin siihen, että lakiesitys on hylättävä. Toivotaan, että syksyllä eduskuntaan tuodaan kyseisestä kaupasta uusi lakiesitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 19 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 77/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Hallituksen esitys laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 185/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Hallituksen esitys Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestökanteluja koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 67/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä työasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Työasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Täysistunto lopetetaan kello 18.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
keskiviikkona kello 10.

Seppo Tiitinen
